

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ANA BİLİM DALI

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EŞ SEÇİMİ TERCİHLERİNE
GÖRE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMLARININ
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MİNE YILMAZ

GAZİANTEP
KASIM 2017

T.C.
GAZIANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ANA BİLİM DALI

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EŞ SEÇİMİ
TERCİHLERİNE GÖRE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ
TUTUMLARININ İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MİNE YILMAZ

Tez Danışmanı: Yard.Doç.Dr. Eyyüp ÖZKAMALI

GAZIANTEP
KASIM 2017

JÜRİ ONAY SAYFASI

Öğrencinin Adı ve Soyadı: Mine YILMAZ

Üniversite : Gaziantep Üniversitesi

Enstitü : Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Anabilim Dalı ve Program: Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

Tezin Başlığı: Üniversite öğrencilerinin eş seçimi tercihlerine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının incelenmesi

Tezin Savunma Tarihi : 28.12.2017

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığımı onaylarım.

Prof. Dr. Zeynep HAMAMCI
Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımda okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Yard. Doç. Dr. Eyyüp ÖZKAMALI
Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri:

İmzası

Yard. Doç. Dr. Eyyüp ÖZKAMALI (Jüri Başkanı)

Yard. Doç. Dr. Ahmet BUĞA

Yard. Doç. Dr. İdris KAYA

Prof. Dr. M. Fatih ÖZMANTAR
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde, bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

İmza:

Adı ve Soyadı: Mine YILMAZ

Öğrenci Numarası: 201218590

Tezin Savunma Tarihi: 28.12.2017

ÖZET

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EŞ SEÇİMİ TERCİHLERİNE GÖRE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMLARININ İNCELENMESİ

YILMAZ, Mine

Yüksek Lisans Tezi,

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yard.Doç.Dr. Eyyüp ÖZKAMALI

Kasım, 2017, 153 sayfa

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarını eş seçimi tercihlerine göre farklılık gösterip göstermediğini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Gaziantep Üniversitesi'nin çeşitli fakültelerinde öğrenim görmekte olan son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise tabakalı rastgele örnekleme yolu ile seçilmiş 200'ü kadın 218'i erkek olmak üzere toplam 418 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla "Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği", eş seçimine ilişkin tercihlerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan "Eş Seçimi Tercihleri Anketi" kullanılmıştır. Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine "Kişisel Bilgi Formu" ile ulaşılmıştır. Veriler, ortalama, standart sapma, en yüksek ve en düşük değerler, yüzdelik değerler, bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi testi kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda; öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutuma eğilimli oldukları ve kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre eşitlikçi tutumlara daha eğilimli oldukları belirlenmiştir. Öğrencilerin kadın ve erkek için en uygun buldukları yaş, evlenilecek kişinin yaşı, sosyo-ekonomik durumu, dini inancı, bakir/bakire olması, evlenip-boşanmış olmasına ilişkin tercihlerine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Evlenilecek kişinin ideolojik görüşü, etnik kökeni, fiziksel çekiciliği, kurulacak duygusal bağ ve evliliği düşünme nedenlerine ilişkin tercihlerine göre ise anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer, anne ve baba eğitim durumu, anne-baba evlenme şekli ve aile tipi gibi sosyo-demografik özelliklerine göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Araştırmanın sonuçları ilgili literatür çerçevesinde tartışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Toplumsal cinsiyet, Eş seçimi, Üniversite öğrencileri

ABSTRACT

EXAMINATION OF GENDER ROLES ATTITUDES UNIVERSITY SENIORS ACCORDING TO MATE SELECTION PREFERENCES

YILMAZ, Mine

Master's Thesis,

Division of Educational Sciences

Scientific Branch of Psychological Counseling and Guidance

Advisor: Assistant Prof. Eyyüp ÖZKAMALI

November, 2017, 153 page

The purpose of this descriptive-correlational study was to investigate gender roles attitudes of university seniors according to mate selection preferences. The population of the study consisted of last year university students attending to various faculties and departments at Gaziantep University. The sample of study was made of a total of 418 students (200 females and 218 male) who were selected by stratified random sampling. The following data collection instruments were utilized: Gender Roles Attitudes Scale was used to measure students gender role-attitudes; Mate Selection Preferences Survey developed by the researcher was used to assess students' mate selection preferences; and a Personal Information Form developed by the researcher was used to obtain data on a set of socio-demographic characteristics of the participants. The following data analytic procedures steps were taken: calculation of means, standard deviations, minimum and maximum values and percentiles; independent samples t-test was run; and one-way ANOVA was conducted. Results showed that students reported predominantly egalitarian attitudes and female students scored significantly higher on egalitarian attitudes than male students. Students attitudes on the following variables varied significantly according to gender roles: ideal (preferred) age for marriage; age of the partner; socioeconomic status of the partner; religious beliefs of the partner; whether the partner is a virgin or not; whether the partner has ever gotten married before. On the other hand, students' attitudes on the following variables did not vary significantly according to gender role; a partner's political ideology; partner's ethnicity; attractiveness of the partner; emotional bond with the partner; and reasons for considering marriage. Likewise the following sociodemographic variables were not significantly related to students' attitudes on gender roles: place of longest residence; parents' levels of education; manner in which parents got married and type of family. Results, limitations and implications of the study were discussed.

Key Words: Gender, Mate selection, University students

ÖNSÖZ

Yaptığım bu çalışmanın toplumsal cinsiyet ve eş seçimi ile ilgili literatüre katkı sunmasını ve gelecek çalışmalara ışık tutmasını temenni ediyorum.

Bu çalışmaya birçok kişinin katkısı olmuştur. Başta tez danışmanım, değerli hocam Yrd.Doç.Dr. Eyyüp Özkamalı'ya bu araştırmanın her aşamasında sağladığı akademik destekten, paylaştığı bilgi ve tecrübelerden, bana duyduğu güvenden ve her daim gösterdiği samimiyetten ötürü teşekkür ediyorum.

Kendisiyle tanıştığım ilk günden bu yana, kişisel ve akademik hayatıma paha biçilemez katkılarda bulunan, bütün sıkıntılı ve umutsuz zamanlarımda muhteşem bir hoşgörü ve özveriyle benden desteğini esirgemeyen, kendimi tanımama ve anlamama olanak sağlayarak hayattaki duruşumu şekillendiren, bana olan inancından her daim güç aldığım ve bu araştırmanın her bir aşamasında büyük emeği olan Doç. Dr. İbrahim KEKLİK'e minnet ve şükranlarımı sunuyorum.

Lisans yıllarından başlayarak hayatın bütün güzelliklerini ve kötülüklerini birlikte karşıladığımız, başka şehirlerde başka hayatlar kursak da aklımızın ve kalbimizin bir olduğu, başta süreçte yaşadığım sorunlara içtenlikle çözüm bulmaya çalışan, akademik titizliğini ve hızını örnek almaya çalıştığım arkadaşım Arş.Gör. Melike KOÇYİĞİT'e ve daha sonra meslektaşları olmaktan gurur duyduğum Rana TURAN, Esra AYDIN, Neslihan KİRMİT ve Şeyma ÖZAYDINLIK'a çok teşekkür ediyorum.

Birlikte çok şey öğrendiğimiz tez arkadaşlarım Ferhat BAYRAM'a ve Gülçin GÜRSEL'e tezime yaptıkları katkılar için çok teşekkür ediyorum.

Canım oda arkadaşım, meslektaşım Nimet AKSOY ve yol arkadaşlarım Elif KANAK, Gamze ÇEVEN ve Gamze GENÇ'e destekleri için teşekkür ediyor ve beraber üstesinden geldiğimiz onca şeyi düşündükçe şükran duyuyorum.

Beni, hayallerimi ve tezimi-üstelik alanla ilgisi olmadığı halde- büyük bir ilgi ve sabırla dinleyen, emeğime verdiği değerle beni motive eden, bana ve yaptığım işe sonsuz güvenen, toplumsal cinsiyete duyarlı olması ile büyük şansım ve en sıkıntılı anlarda bile sevgisinden aldığım enerji ve huzurla yola devam ettiğim, sevincime, üzüntüme, heyecanıma ortak, sevgilim Murat KAPIDERE'ye bütün içtenliğimle teşekkür ediyorum.

Akademik hayatıma önderlik eden, yeni yollar, yeni kapılar açan bireyler yetiştirmiş TEKŞUT ve YILMAZ ailelerinin bütün üyelerine teşekkürü bir borç biliyorum.

Yazma sürecindeki bütün huzursuzluklarımda yüzümü güzelliğine döndüğüm, gördüğüm, dokunduğum, kendisinden bahsettiğim her an bana mutluluk veren ve gözümün önünde büyümesiyle beni en şanslı hala yapan yeğenim Kemal ve aramıza yeni katılan minik, sevimli, güzel kokulu, bal, Aybala, iyi ki varlar! Bu güzel varlıkların sebepleri, bana sıcak yuvalarını açan, desteğini hep hissettiğim canım abim Alper YILMAZ ve yengem Ceylan YILMAZ'a çok teşekkür ediyorum.

Yaşadığım her an çocukları olmaktan büyük bir gurur ve onur duyduğum, kazandığım bütün başarıların ve hiçbir zaman karşılığını veremeyeceğim özveri ve fedakârlığın sahipleri, hayattaki en büyük ve en sağlam destekçilerim, yazılara sığamayacak minnet ve şükürüm canım annem Hamiyet YILMAZ ve canım babam KEMAL YILMAZ'a tüm kalbimle teşekkür ediyorum. Onların varlığı ile varlık buldum, bulmaya devam ediyorum.

Kasım, 2017
Mine YILMAZ

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ.....	x
EKLER LİSTESİ.....	xii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ.....	10
1.1.1. Alt Problemler.....	11
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	11
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	11
1.4. SAYILTILAR.....	14
1.5. SINIRLILIKLAR.....	15
1.6. TANIMLAR.....	15

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. TOPLUMSAL CİNSİYET.....	16
2.1.1. Toplumsal Cinsiyete ilişkin Kuramsal Yaklaşımlar.....	16
2.1.1.1. Psikanalitik kuramı.....	16
2.1.1.2. Sosyal rol kuramı.....	19

2.1.1.3. Sosyal öğrenme kuramı.....	20
2.1.1.4. Bilişsel gelişim kuramı.....	21
2.1.1.5. Toplumsal cinsiyet kuramı.....	22
2.1.2. Toplumsal Cinsiyet İle İlgili Araştırmalar.....	24
2.1.2.1. Yurtiçi araştırmalar.....	24
2.1.2.2. Yurtdışı araştırmalar.....	32
2.2. EŞ SEÇİMİ.....	34
2.1.1. Eş Seçimine İlişkin Kuramsal Yaklaşımlar.....	34
2.1.1.1. Psikanalitik kuram.....	34
2.1.1.2. Evrimsel kuram.....	36
2.1.1.3. Sosyal yapı kuramı.....	37
2.1.1.4. Filtre kuramı.....	37
2.1.1.5. Benzerlik- Birbirini tamamlayan gereksinimler kuramı.....	38
2.1.1.6. Uyarın-değer-rol kuramı.....	39
2.1.2. Eş Seçimi İle İlgili Araştırmalar.....	40
2.1.2.1. Yurtiçi araştırmalar.....	40
2.1.2.2. Yurtdışı araştırmalar.....	50

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ.....	54
3.2. ARAŞTIRMA EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ.....	54
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	54
3.2.1. Kişisel Bilgi Formu.....	55
3.2.2. Eş Seçimi Tercihleri Anketi.....	55
3.2.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği (TCRTÖ).....	55
3.4. VERİLERİN TOPLANMASI.....	57
3.5. VERİLERİN ANALİZİ.....	57

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. ÇALIŞMA GRUBUNA AİT SOSYO-DEMOGRAFİK BULGULAR.....	59
---	----

4.2. ÖĞRENCİLERİN TCRTÖ VE ALT BOYUTLARINDAN ALDIKLARI EN YÜKSEK VE EN DÜŞÜK VE ORTALAMA PUANLARIN DAĞILIMINA İLİŞKİN BULGULAR.....	61
4.3. ÖĞRENCİLERİN SOSYO-DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMLARINA İLİŞKİN BULGULAR.....	62
4.3.1. Cinsiyet Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bulgular.....	62
4.3.2. Yaşamın Çoğunun Geçtiği Yer Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bulgular.....	64
4.3.3. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bulgular.....	66
4.3.4. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bulgular.....	69
4.3.5. Anne-Baba Evlilik Şekli Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bulgular.....	71
4.3.6. Aile Tipi Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bulgular.....	73
4.4. ÖĞRENCİLERİN EŞ SEÇİMİ TERCİHLERİNE GÖRE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMLARINA İLİŞKİN BULGULAR.....	74
4.4.1. Kadın İçin En Uygun Evlenme Yaşı Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bulgular.....	74
4.4.2. Erkek İçin En Uygun Evlenme Yaşı Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bulgular.....	78
4.4.3. Yakın Bulunan Evlilik Çeşidi Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bulgular.....	81
4.4.4. Eş Olarak Seçilecek Kişinin Yaşı Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bulgular.....	83
4.4.5. Eş Olarak Seçilecek Kişinin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bulgular.....	87
4.4.6. Eş Olarak Seçilecek Kişinin Sosyo-Ekonomik Durumu Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bulgular.....	91
4.4.7. Eş Olarak Seçilecek Kişinin İdeolojik Görüşü Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bulgular.....	95

4.4.8. Eş Olarak Seçilecek Kişinin Dini İnancı Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumlarına İlişkin Bulgular.....	97
4.4.9. Eş Olarak Seçilecek Kişinin Etnik Kökeni Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumlarına İlişkin Bulgular.....	99
4.4.10. Eş Olarak Seçilecek Kişi İle Kurulacak Duygusal Bağ Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumlarına İlişkin Bulgular.....	101
4.4.11. Eş Olarak Seçilecek Kişinin Fiziksel Çekiciliği Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumlarına İlişkin Bulgular.....	103
4.4.12. Eş Olarak Seçilecek Kişinin Bakir/Bakire Olması Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumlarına İlişkin Bulgular.....	105
4.4.13. Eş Olarak Seçilecek Kişinin Evlenip Boşanmış Olması Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumlarına İlişkin Bulgular.....	108
4.4.14. Evliliği Düşünme Nedenleri Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumlarına İlişkin Bulgular.....	110

BÖLÜM V

TARTIŞMA

5.1. ÖĞRENCİLERİN SOSYO-DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMLARINA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI.....	114
5.2. ÖĞRENCİLERİN EŞ SEÇİMİ TERCİHLERİNE GÖRE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMLARINA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI.....	119

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. SONUÇ.....	130
6.1.1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumlarına İlişkin Sonuçlar.....	130
6.1.2. Öğrencilerin Eş Seçimi Tercihlerine Göre Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumlarına İlişkin Sonuçlar.....	131
6.2. ÖNERİLER.....	136
KAYNAKLAR.....	137

EKLER.....	147
Ek 1: Kişisel Bilgi Formu.....	148
Ek 2: Eş Seçimi Tercihleri Anketi	149
Ek 3: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği (TCRTÖ).....	151
ÖZGEÇMİŞ.....	153

TABLOLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 4.1. Çalışma Grubuna Ait Sosyo-Demografik Bilgiler.....	59
Tablo 4.2. Öğrencilerin TCRTÖ ve Alt Boyutlarından Aldıkları En Yüksek, En Düşük ve Ortalama Puanların Dağılımları.....	61
Tablo 4.3. Cinsiyet Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri....	62
Tablo 4.4. Öğrencilerin Yaşamın Çoğunun Geçirildiği Yer Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri.....	64
Tablo 4.5. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri.....	66
Tablo 4.6. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri.....	69
Tablo 4.7. Anne-Baba Evlilik Şekli Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri.....	71
Tablo 4.8. Aile Tipi Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri.....	73
Tablo 4.9. Kadın İçin En Uygun Evlenme Yaşı Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analiz Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri.....	74
Tablo 4.10. Erkek İçin En Uygun Evlenme Yaşı Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri.....	78

Tablo 4.11. Yakın Bulunan Evlilik Çeşidi Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri.....	81
Tablo 4.12. Eş Olarak Seçilecek Kişinin Yaşı Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri.....	83
Tablo 4.13. Eş Olarak Seçilecek Kişinin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri.....	87
Tablo 4.14. Eş Olarak Seçilecek Kişinin Sosyo-Ekonomik Durumu Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri.....	91
Tablo 4.15. Eş Olarak Seçilecek Kişinin İdeolojik Görüşü Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri.....	95
Tablo 4.16. Eş Olarak Seçilecek Kişinin Dini İnancı Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri.....	97
Tablo 4.17. Eş Olarak Seçilecek Kişinin Etnik Kökeni Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri.....	99
Tablo 4.18. Eş Olarak Seçilecek Kişi İle Kurulacak Duygusal Bağ Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri.....	101
Tablo 4.19. Eş Olarak Seçilecek Kişinin Fiziksel Çekiciliği Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri.....	103
Tablo 4.20. Eş Olarak Seçilecek Kişinin Bakır/Bakire Olması Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri.....	105
Tablo 4.21. Eş Olarak Seçilecek Kişinin Evlenip Boşanmış Olması Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri.....	108

Tablo 4.22. Evliliği Düşünme Nedeni Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri.....	110
--	-----

EKLER LİSTESİ

EK 1. Kişisel Bilgi Formu.....	148
EK 2. Eş Seçimi Tercihleri Anketi.....	149
EK 3. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği (TCRTÖ).....	151

BÖLÜM I

GİRİŞ

İnsan toplulukları, aralarına katılan yeni bireyleri yaşamlarının ilk gününden itibaren, günümüzde doğmadan önce bile, kadın ve erkek olmak üzere iki cinsiyet kategorisinden birine dâhil ederler. Bu kategorizasyon için ilk ölçüt doğuştan getirilen cinsiyet organlarıdır. Ancak bireylerin sosyalleşme süreçlerinde önemle üzerinde durulan boyut toplumsal cinsiyetleştirme sürecidir. Başka bir ifadeyle, toplumlar yeni doğan bireylerini önceden tanımlamış oldukları bu iki cinsiyet için uygun gördükleri rollerle yetiştirmeye özenle eğilirler ve bu roller olumlu veya olumsuz anlamda bireylerin bütün hayatını etkiler.

“Cinsiyet” ve “Toplumsal cinsiyet” kavramlarının içeriği çoğu zaman birbirleriyle karıştırıldığından öncelikle bu kavramlara açıklık kazandırmak gerekmektedir. “Cinsiyet” (sex) kavramı, kişinin kadın ya da erkek olarak gösterdiği genetik ve biyolojik özellikleri olarak tanımlanmaktadır (Dökmen, 2004). Aynı zamanda, bireyin doğal ve görünür farklılıklara vurgu yapar ve her yerde aynıdır (Bhasin, 1994). “Toplumsal Cinsiyet” (gender) kavramı ise, kadın ve erkeğin kültürlenme sürecinde sosyal olarak belirlenmiş kişilik özelliklerini, rol ve sorumluluklarını ifade etmektedir. Bireyi kadınsı (dişil: feminine) ya da erkeksi (eril; masculine) olarak tanımlayan, toplumun kadına ve erkeğe yüklediği anlamları ve beklentileri içeren kültürel bir yapıdır (Dökmen, 2004, s.18). Barnet vd. (1993)’ne göre ise toplumsal cinsiyet; biyolojik, psikolojik ve sosyolojik bir kavramdır. Biyolojik cinsiyeti içerir ancak onunla sınırlı değildir, farklı sosyal yaşantıları, kişisel beklentileri, cinsiyet rol tutumlarını ve sosyal cinsiyete özgü rolleri kapsayan bir olgudur.

Kadın ve erkek arasındaki farklılıkların biyolojik alt yapıdan öte olduğuna dikkat çeken toplumsal cinsiyet kavramı, iki cins arasında ortaya çıkan sosyal ve kültürel değerlerin oluşturduğu farklılıklara vurgu yapmaktadır. Dolayısıyla

Toplumsal cinsiyete ilişkin kategoriler, kadınlık ve erkeklik kavramına içkin olan davranışlar, kişilik özellikleri ve rollerin tümü aslında sosyal ve kültürel bir dizi yapı sayesinde oluşturulmuş kategorilerdir. Bu kategoriler toplumsal olarak oluşturuldukları ölçüde, sabit ve evrensel tanımla sığdırılmazlar tam tersine toplumsal değişim sürecinde değişip, dönüşürler (Nicholsan, 1994). Bu değişim sebebiyle toplumsal cinsiyet kavramını tek bir tanım içinde açıklamak zor görünmektedir. Başlangıçta cinsiyet kavramının sınırlılığında kurtulmak için kullanılan toplumsal cinsiyet kavramı, günümüzde kadın ve erkek arasındaki her türlü sosyal olarak yaratılan farklılığa hitap ettiği gibi, aynı zamanda ‘kadın vücudunu’ ‘erkek vücudundan’ ayıran her türlü ayırımıyı da kapsamaktadır (Nicholsan, 1994, s. 79).

Toplumsal cinsiyet kavramını ilk defa sosyolojiye dâhil eden Ann Oakley, 1972 yılında yayımlanan “Sex, Gender and Society” adlı kitabında açıkladığı üzere, cinsiyet, biyolojik açıdan erkek/kadın ayrımını anlatırken, toplumsal cinsiyet, erkeklik ile kadınlık arasındaki toplumsal bakımdan eşitsiz bölünmeye gönderme yapmaktadır (aktaran Kirman, 2011, s. 328-9). Öyle ki kültürden kültüre farklılık göstermekle birlikte pek çok toplumda kadın ve erkek zıt varlıklar olarak görülmekte ve her birinin kendine ait imkânları, rolleri, hakları ve sorumlulukları olduğu kabul edilmektedir. Bu ayrımlar her iki cinsin yaşamını öyle bir şekillendirir ki sonuçta aralarında oluşan farklar doğuştan getirilen özelliklerine (doğalarına) atfedilemeyecek dereceye ulaşır (Akın ve Demirel, 2003).

Görüldüğü üzere; toplumsal cinsiyet hem çok kapsamlı hem de çok boyutlu bir kavramdır ve içinde barındırdığı kavramlardan biri de toplumsal cinsiyet rolleridir. Toplumsal cinsiyet rolleri; geleneksel olarak kadınlarla ve erkeklerle ilişkili olduğu kabul edilen rolleri ifade etmektedir. Kültürel olarak kadına ve erkeğe uygun görülen kişilik özellikleri, davranışları (rolleri) içinde barındırır ve bunlar toplum tarafından kalıp yargılara dönüştürülür. Literatürde, toplumsal cinsiyet rolleri kalıp yargıları açısından kadın ve erkeğin rolleri; geleneksel ve eşitlikçi roller olarak sınıflandırılmıştır (Zeyneloğlu, 2008, s.1-2). Bu sınıflama kadın ve erkeğin neredeyse yaşamın tüm alanlarındaki farklı rollerini belirlemektedir. Birey henüz kendi iradesi ile seçim yapacak gelişim düzeyine ulaşmamışken bile, dünyaya kız çocuğu olarak gelmesi halinde pembe, erkek çocuğu olarak gelmesi halinde mavi renk ile özdeşleştirilir. Yine erkek çocuğuna araba, silah gibi oyuncaklar alınırken, kız

çocuğuna bebek, mutfak eşyaları gibi oyuncaklar uygun görülür. Birçok toplumda halen kadına, ev işlerinden, çocukların bakımı ve yetiştirilmesinden sorumlu olma, evine ve erkeğine bağlı olma, edilgen olma, eşini idare etme, duygusal olma, ilişki yönelimli olma; erkeğe evin geçimini üstlenme, evin reisi olma, güçlü olma, mantıklı olma, atılgan olma, başarı yönelimli olma gibi roller yüklenmektedir. Aile içinde güç ve karar merkezi erkek olmakta, kadının uyum göstermesi beklenmektedir (Demircioğlu, 2000). Araştırmalar, pek çok kültürde cinsiyet rollerine ilişkin yargılarda dikkat çekici bir benzerlik görüldüğüne işaret etmektedir. Toplum tarafından kadın ve erkeğe yönelik belirlenen cinsiyet özellikleri incelendiğinde; erkekler için atılgan, korkusuz, akılcı, güvenli, bağımsız, soğukkanlı, ihtiraslı, güçlü, katı, saldırgan, aktif roller tanımlanırken, kadınlar için sevecen, duygusal, hassas, bağımlı, şefkatli, boyun eğen, narin, bakım veren, roller uygun görülmüştür (Williams & Bennett 1979; Sunar, 1982). Williams ve Best (1990)'in diğer çalışmaları destekler biçimde, yetişkinlere ve çocuklara ait toplumsal cinsiyet kalıp yargıları üzerine yürüttükleri geniş kapsamlı çalışmada en çok ön plana çıkan özelliklerin kadınlarda zayıflık, narinlik, uysallık ve yumuşak kalplilik; erkeklerde ise saldırganlık, maceraperestlik, acımasızlık ve katılık olduğu ortaya konmuştur. Bu roller insanlığın ilk zamanlarında ihtiyaçlardan doğan cinsiyet ayrımının devam ettirilmesinin bir sonucudur ve geleneksel roller olarak adlandırılmaktadır. Geleneksel roller, ailede iş bölümü konusunda odaklanmakta ve erkek için geçimi sağlama rolü, kadın için de annelik rolü üzerine temellenmektedir (Morgan & Walker, 1983). Diğer taraftan dünya üzerinde toplumsal anlamdaki değişimlere uyum sağlar şekilde kadınların iş yaşamına katılmaya başlaması, eğitim imkânlarından yararlanması, kadın hareketlerinin çoğalması; ailevi, mesleki, evlilik, sosyal ve eğitim yaşamında kadın ve erkeğin sorumluluklarını eşit olarak paylaşmalarına da zemin hazırlamış ve bu sayede ortaya eşitlikçi roller kavramı çıkmıştır (Baykal, 1988; Dökmen, 2010). Eşitlikçi roller, iki cinsin cinsiyet rolleri açısından farklı olmaması gerektiği vurgular. Özellikle kadın ve erkek arasındaki eşit işbölümü uygulamalarını destekler. Bireyin psikolojik yönden sağlıklı ve uyumlu olabilmesi için, cinsiyet farkı gözetmeksizin kendine uygun, doyurucu, kendini gerçekleştirici cinsiyet rollerini benimseyebilmesini savunur (Şenel-Akgün, 1993). Bem (1985), toplumsal cinsiyet üzerine yaptığı araştırmalar sonucunda, kültüre yerleşmiş birçok toplumsal cinsiyet ayrımı uygulamaları ortadan kalktığı zaman,

kadınların ve erkeklerin biyolojik özelliklerinin elverdiği kadar birbirine benzeyeceklerini belirtmiştir.

Toplumsal cinsiyet konusunda çoğu yaklaşım, bu rollerin diğer bütün sosyal olgular gibi “sosyal olarak yapılandırılmış” olduğunu savunmaktayken kimi yaklaşımlar var olan cinsiyet rollerinin doğal ve kaçınılmaz olduğunu ifade etmektedir. Doğacı görüş bir diğer ifade ile geleneksel görüş, kadın ve erkeğe ait fizyolojik ve biyolojik özelliklerin birbirinden farklı olmasının sonucunda günümüzdeki toplumsal işbölümünün oluştuğunu savunmaktadır. Çünkü erkek fiziksel olarak güçlüdür, bu özelliği onun avcı/savaşçı olmasına ve evden uzaklaşmasına olanak sağlamıştır. Kadın ise, fiziksel olarak zayıf ve doğurgandır. Bu yüzden yapabilecekleri ev ile sınırlıdır. Esasında ilkel toplumda eril ve dişinin biyolojik açıdan farklılaşması, cinsiyet rollerini farklılaştırarak cinsiyet esaslı iş bölümünü sağlamıştır (Sancar, 2009). Bu görüş günümüz koşullarında etkisini sürdürmektedir. Eşinin çalışmasını istememe, kadının akşam dışarıda olmaması düşüncesi, kendini koruma sporları (boks, karate vb.) daha çok erkeğe yakışır savunusu gibi örnekler karşılaşılmaktadır. Ayrıca bu yaklaşımı benimseyen araştırmacılar, bireylerin ait oldukları cinsiyete uygun rollerde davranmalarının sağlıklı bir yaşam için gerekli olduğunu savunmaktadırlar (Freedman vd., 1988).

1960’lı yıllarda kadınlar, var olan toplumsal iş bölümünün dezavantajlarının ve eşitsizliklerinin biyolojik farklılıklar öne sürülerek, onlara zorla kabul ettirildiğinin ve dezavantajlı konuma düştüklerinin farkına varmaya başladılar (Howell & Day, 2000). Bu işbölümü erkekleri üst, kadınları bağımlı konuma yerleştirmekteydi ve kadınların erkeklere olan ekonomik bağımlılıklarını garanti altına almaktaydı. Hatta bu sebeple kadınlar evlenmek zorunda kalıyordu (Hartmann, 1981). 1970’li yılların sonlarında feminist akım temsilcileri, sadece doğuştan getirilen ve değiştirilemez olan özelliklerimize göre toplumsal rollerimizin şekillendirdiği görüşüne karşı çıktılar. Kadın ve erkeğin biyolojik farklılığının bir kader olmadığını ileri sürdüler. Kadına ve erkeğe dayatılan geleneksel cinsiyet rollerinin sosyalleşme sürecinde oluştuğunu ve bunun kadına yönelik cinsiyet ayrımcılığına ve şiddete yol açıp kadını mağdur ettiğini düşünerek cinsiyet rollerini sorunlaştırdılar. Özellikle geleneksel cinsiyet rollerinin bir cinsin diğerine göre üstün olduğu inancına dayanan bir ideoloji olan seksizm aracılığıyla, kadın ve erkek arasındaki güç, maddi refah, mülkiyet ve prestij dağılımının bireysel yeteneklerine

göre değil, cinsiyet esasına dayandırılarak yapılmasına karşı çıktılar (Sullivan, 2003).

Scott (2007, s.11) 'un tanımı ise toplumsal cinsiyetin sosyal yapılanma ile oluştuğunu savunan görüşün daha iyi anlaşılmasına olanak tanır şeklindedir:

“Toplumsal cinsiyet, cinsler arasındaki toplumsal ilişkileri düzenlemek için kullanılır. Söz konusu kullanım kadınların farklı şekillerde tahakküm altına alınmasına ilişkin ortak payda olarak ifade edilen kadınların doğurganlığı ve erkeklerin fiziksel olarak daha güçlü olmaları gibi biyolojik açıklamaları açık bir biçimde reddeder. Aksine “toplumsal cinsiyet” kadınlar ve erkeklere ilişkin uygun rollerin tamamen toplumsal olarak üretildiğini ifade eden “ kültürel inşalar” a işaret etmenin bir yoludur. Toplumsal cinsiyet, erkeklerin ve kadınların öznel kimliklerinin sadece toplumsal kökenlerini belirgin kılmanın yoludur. Bu tanımlamada “toplumsal cinsiyet” cinsiyeti olan bir bedene zorla kabul ettirilmiş bir toplumsal kategoridir.”

Bahsedilen birbirine zıt iki farklı görüşün yanında, bu iki yaklaşımı bir arada toplayan, cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramlarını birbirinden tam anlamıyla bağımsız görmeyen bir başka görüş de mevcuttur. Bu görüşe göre; toplumun bireylerden bekledikleri, kadının ve erkeğin biyolojik yapısından tamamen ayrı tutulmaz (Dökmen, 2010). Jaggar da bu iki kavramı birbirinden bağımsız görmez ve toplumsal cinsiyeti belirleyen tek şeyin cinsiyet olmadığını ama toplumsal cinsiyet kavramının da cinsiyetten bağımsız da olmadığını savunur (aktaran Kadılar, 2011). Bütün bu bilgiler ışığında; cinsiyet oluşumu gereği sabit ve değişmez tanımlarla kavramsallaştırılırken, toplumsal cinsiyet tanımı üzerinde halen bir ortaklık sağlanamadığı görülmektedir. Yüzlerce yıldır kültür ve biyoloji hakkında süren tartışmalar ise toplumsal cinsiyetin temelinde yer alan erkeksilik ve kadınsılık kavramlarını çevreleyen sorunları iyice karmaşık hale getirmektedir. Günümüzde kadın ve erkeğin toplumdaki sınırları belirgin bir şekilde çizilmiştir ve bu iki farklı kümenin kesiştiği alanın oldukça küçük olduğu gözlenmektedir.

Kısacası, bireylerin sahip oldukları cinsiyet kategorileri yaşamış oldukları ve toplumsal cinsiyetleştirme sürecinden geçmiş oldukları toplum sayesinde cinsiyet rollerine ilişkin çeşitli davranış örüntüleri edinmelerine yol açar. Bütün bu davranış örüntüleri, toplumun değer yargıları, yasalar, sanat, tarih, üretim, evlenme tercihleri ve sağlık hizmetlerinin kullanımı gibi pek çok alan ile ilişkilidir (Mohamud & Murphy, 2001). Toplumun yapısal özelliklerine göre biçimlenen toplumsal cinsiyet kavramı ve içindekiler, geri besleyişle yapıyı etkiler duruma gelmektedir (Erol,

2008). Bir başka deyişle; toplumlar, hem bireylerin sosyalleşme süreçlerinde her alanda cinsiyetlerine uygun kültürel temelli beklentiler üretmiş ve kalıp-yargılar geliştirmiş hem de bireylerin bu süreçleri ile o alanlar sürekli olarak şekillenmeye devam etmiştir. Bu durum toplumsal cinsiyetin hem toplumsal hem bireysel yönüne vurgu yapmaktadır. Çünkü toplumsal cinsiyet, toplumun genelince benimsenen cinsiyete ilişkin algıların dışında bireyin kendi cinsini ve karşı cinsi nasıl algıladığıyla ilişkilidir. Her iki cinsiyetin hayatını olumlu ya da olumsuz etkileyen bu algılar şüphesiz ki en büyük oranda aile ve evlilik kurumu, bu kurumların temeli olması sebebi ile de eş seçimi ile ilişkilidir. Bireyin eş seçimine ilişkin tutumları ve eğilimleri kendini ve karşı cinsini toplumda nasıl konumlandığına dair işaretleri içinde barındırdığı varsayılmaktadır. Bahsedilen döngü içerisinde; eş seçimine ilişkin tercihler toplumsal cinsiyete ilişkin rollerden etkilenirken, toplumsal cinsiyet kavramı eş seçimine ilişkin tercihler ile içeriğini doldurmaktadır. Araştırmalar Türkiye’de daha bireyselci toplumlara kıyasla kişilerin evlilik ve eş seçimini mümkünse sadece bir kez alınması gereken kararlar olarak görme eğiliminde olduklarını ortaya koymuştur (Yıldırım, 2007). Dolayısıyla eş seçimi toplumsal cinsiyet anlamında da önemli doğurguları olan bir karar verme süreci olarak geçmektedir.

Eş seçimi aile kurumunun başlangıcıdır. Birçok diğer sebebin yanı sıra, bireyler neslin devamı ve sosyal bir toplum içerisinde çocuklarını büyütebilmek amacıyla aile kurarlar. Evlilik bağıyla kurdukları aile kurumunun aktörlerinin belirlenmesinde bir takım kararlar ve etmenler etkili olur. Bu karar aşamasında, bireyler bilinçli karar alabilecekleri gibi bazen de belli bir zaman diliminde aynı yerde çalışmak veya yaşamak gibi tesadüfi etkenlerin de rol oynadığı söylenebilir (Keklik, 2011).

Geniş anlamda aile; evlenme, kan ya da evlât edinme bağlarıyla birbirine bağlanmış, aynı evde yaşayan, aynı geliri paylaşan, birbirleri ile devamlı ilişki ve etkileşim altında olan, karı-koca, ana-baba, kız-oğul, kız kardeş-erkek kardeş gibi ilişkileri olan insanların oluşturduğu bir birliktir (Ağdemir, 1991, s.11). Bu geleneksel aile tanımı, değişmekte olan toplumsal koşullara paralel olarak yerini sosyal birlikteliğe daha fazla vurgu yapan tanımlara bırakmıştır. Gladding (2015, s.5)’e göre; aile biyolojik bağlılığın yanında psikolojik bağları olan ve aralarında tarihsel, duygusal ve ekonomik bir birliktelik olan ve kendilerini aynı evin üyeleri

olarak hisseden bireylerin oluşturduğu birliktir. Ayrıca aile; çocukların dünyaya getirilmesi ve sosyalleşmeleri; bir işbirliği ünitesi olma, çocuklara, eşlere, ebeveynlere roller verme ve bir yakınlık kaynağı olma gibi işlevleri yerine getirir (Strong & DeVault, 1986, s.4, aktaran Gladding, 2015).

Yasal olarak aile; evlenmiş kadın ve erkeğin oluşturduğu bir kurum olarak tanımlanmaktadır (Gündüz, 2015, s.140). Evlilik, ailenin oluşabilmesi için bir ön koşuldur ve aileye göre daha dar bir anlam ifade etmektedir. 80'li yıllarda Mc Goldrick ve Carter'ın öne sürdüğü aile yaşam döngüsü modelinde, "evli bir çift olma" döngünün ikinci aşamasıdır ve bireyler hayatlarındaki en karmaşık ve zor geçişi yaşarlar. Çünkü evlilik, diğer canlılara benzer bir çiftleşmenin ötesinde, iki karmaşık sistemin birbirine karışmasını içerir (Goldrick & Carter, 1982).

Cutler ve Radford (1999), birbirlerine karşı sorumluluk duygusu taşıyan, birbirlerini sosyal açıdan destekleyen, birlikte isteyerek zaman geçiren, üyeler arasında açık iletişim olan ve kriz durumunda birbirine kenetlenen bireylerin oluşturduğu sistemi evlilik olarak nitelemektedirler. Sistemi diğerlerinden ayıran en önemli özellik, "devletin" bir sözleşme ile sistemin üzerinde kontrol, hak ve yetkisi bulundurduğu yasal bir ilişki biçimi olmasıdır. Çiftler böylelikle toplumsal ilkeleri belirli kalıplar içerisine girerler ve yasaklar olmaksızın cinsel gereksinimlerinin karşılıklı olarak doyuma ulaşması sağlanır (Alpaydın ve Canel, 2011). Bir başka tanımla; doğada olmayan ve insanın kurduğu kültürel bir kurum olan evlilik, her kültür olayı gibi zamanla değişen, yeni biçimler alabilen, kadın ve erkeğin birlikteliği ile gerçekleşen toplumun en küçük birimidir (Yavuzer, 1995). Bireyler, evlilik için cinsiyet farklılıklarının yanında çoğunlukla iki farklı değer, iki farklı kültür ve iki ayrı aile öyküsüyle bir araya gelirler ve kendilerini yeniden tanımlayarak yeni ve özel bir yapı ortaya koyarlar (Ateş, 2004, s.67). Yapının özelliği, cinsel ve ekonomik açıdan karşılıklı bağımlılığa dayanmasının yanı sıra sosyal bağlarla güçlü duvarlarının olmasıdır (Levinger & Huston, 1990, s.19).

Günümüzdeki "evlilik" temeline dayanan "aile" kurumunun yaklaşık 4000 yıllık bir geçmişi vardır. M.Ö.2000 yıllarında Mısır'da başlayan evlilik kurumu, toplum düzenini, kültür ve geleneklerin sürekliliğini, yeni nesillerin bakım ve eğitimini sağlayan bir kurum olarak süregelmiş; toplum, dinî kurumlar ve devlet tarafından da desteklenmiştir (Yıldırım, 1992). Türkiye'de ilerleyen endüstrinin getirdiği değişimler kadının ve erkeğin ekonomik bağımsızlıkları arasındaki

dengelesizliğini nispeten azaltmıştır. Bu durumdan etkilenen kadın ve erkeğin aile içinde ve dışındaki rolleri de belli oranda değişime uğramıştır. Aile büyükleri, anne-baba, bekâr kız ve erkek çocuklar, evlenmiş erkekler, eşleri ve çocuklarının bir arada yaşadığı geniş aile tipleri yerini anne-baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşan çekirdek aile tipine bırakmıştır. Araştırma verileri, Türkiye'deki ailelerin %68.6'sının çekirdek aile yapısına sahip olduğu göstermektedir (ASAGEM-TÜİK, 2011).

Aile kurumu, modern dünyanın geçirdiği bütün değişimler ve dönüşümler sonucunda, geniş aileden çekirdek aileye doğru bir çizgi izlerken aile yapısının değişmesine sebep olan etkenlerden biri de; evliliğin kuruluş süreci ve amacının zaman içinde uğradığı değişimdir. Daha demokratik bir aile yapısına sahip olan bireylerin kişisel tercihleri ve beklentileri de önemli hale gelmiştir. Bu konudaki en büyük değişim evlenilecek kişiye kimin karar vereceğine ilişkindir. Bireyler çoğu zaman kendilerine bile sorulmadan ailelerin uygun gördükleri adaylarla evlenmek yerine kendi beklentilerine uygun adaylarla çoğunlukla öncesinde bir tanıma süreci geçirerek veya flört ederek evlenmeyi tercih etmeye başlamışlardır (Keklik, 2011). Bu süreç araştırmamıza da konu olan eş seçimi olgusunu ortaya çıkarmıştır ve buna bağlı olarak erkek ve kadın için uygun görülen evlilik yaşları, istenilen nikâh türü, evdeki işbölümü ve bireyleri evliliğe götüren nedenler de farklılaşmıştır.

Tarihte birçok toplumda bireylerin eş seçimleri kendi tercihlerine bırakılmamıştır. Lowie (1946) gibi antropologlar evliliğin ilk olarak cinsel çekiciliğe dayalı ve cinsel doyum sağlamak için ortaya konulan bir yapı olduğunu savunurken, yerleşik hayata geçen yakın tarihli topluluklar incelendiğinde; anne-babaların veya büyüklerin gençlerin birbirleri ile tanışmasına fırsat vermeden, kendilerince uygun olan eş adayı ile evlendirdikleri bilinmektedir.

Eş seçimi ile ilgili araştırmalar incelendiğinde özellikle iki yaklaşım öne çıktığı görülmektedir. Bunlardan biri; Buss (1994) ve Geary (2002)'in öncülüğünü yaptığı evrimsel yaklaşım iken diğeri Wood ve Eagly (2002)'nin öne çıktığı çevresel ve bağlamsal koşulları vurgulayan yaklaşımdır. Evrimsel yaklaşım kadınların tarih boyunca tipik olarak eş seçiminde erkeğin statüsünü ve kaynaklarını önemsediklerini, buna karşılık erkeklerin ise kadınların fiziksel çekiciliğini önemsediklerini savunmaktadır. Bu yaklaşıma göre her iki cinsiyete mensup bireylerin bu yaklaşımı esasında kendilerinin üreme olasılıklarını optimize etmek

içindir. Başka bir ifadeyle, evrimsel bakış açısını savunan araştırmacılara göre kadınlar fiziksel güçleri (uzun boy, kaslılık vb.), maddi olanakları ve toplumsal statülerine göre kendilerine en çok kaynak ve koruma sağlama potansiyeli yüksek olan erkekleri tercih etme eğilimindedirler. Erkekler ise pürüzsüz cilt, genç yaş ve düşük bel-kalça oranı gibi kadınların üreme potansiyeline işaret eden özellikleri tercih ettiklerini savunmaktadırlar. Buna karşılık çevresel bağlamı vurgulayan bakış açısıysa hem kadınların hem de erkeklerin kültürel ve çevresel etmenler çerçevesinde tercihlerde bulduklarını öne sürmektedir. Örneğin, bu bakış açısına göre yiyecek ve kaynakların kıt olduğu koşullarda bu kaynakların kolay erişilebilir olduğu koşullara kıyasla kadınlar daha çok uzun boylu erkekleri tercih etmektedirler. Aynı şekilde, bir kısım araştırmacılar da bireylerin eş tercihlerinde mensup oldukları toplumsal kesimler (kast, etnik grup, sosyal sınıf vb.), dini ve siyasi anlayışları, yaşam tarzına ilişkin değerlerinin son derece önemli olduğunu vurgulamaktadır (Hamon & Ingoldsby, 2003).

Tarihsel ve toplumsal koşullar da bireylerin potansiyel eş adaylarında ne gibi özellikleri aradıklarını etkilemektedir. Örneğin, bazı zamanlarda “etine dolgun” kadınlar güzel olarak görülürken, bugünkü popüler kültür zayıflığı öne çıkarmaktadır. Buss ve meslektaşları Kuzey Amerika’da gençlerin 1930’lardan 1990’lara kadar olan süredeki eş seçimlerindeki tercihlerini incelediklerinde, hem kadınlar hem de erkekler için bakirelik veya “namusluluğa” yapılan vurguda bir azalma olduğunu bunun yerine bireylerin giderek daha çok karşılıklı sevgi ve beğeniyi öne çıkardıklarını belirlemişlerdir. Benzer şekilde, savaş dönemlerinde erkeklerin sayılarının az olduğu dönemler yaşayan kimi toplumlarda, bir erkeğin birden fazla kadınla evlenmesi hoş ve kabul edilir bulunmuştur. Aynı şekilde, kadının ev dışında çalışmasına izin vermeyen toplumlarda bir kadının gelecek yaşam tarzı ve kalitesinin yegâne belirleyicisi yapacağı evlilik olduğundan erkeğin maddi kaynaklarına daha çok önem verilmiştir (aktaran Banerjee vd., 2010).

Günümüzdeki eş seçimi tercihlerinin toplumların ve kültürlerin cinsiyete, cinsiyet rollerine, bireyselliğe ve evliliğe attıkları anlamlara ilişkin güçlü bilgiler verdiği gözlenirken, aynı zamanda bu etmenlerin kişilerin tercihlerini etkiledikleri görülmektedir. Yaptığı literatür taraması özetlemesinde Keklik (2011); kültürel değişkenlerin kimi ataerkil toplumlarda cinsiyetlerin birbirlerinden son derece ayrık bir şekilde büyütüldüklerini belirtmektedir. Bu gibi toplumlarda genç kadın ve

erkeklerin bir araya gelip, “flört etmeleri” (dating) dahi evliliğe hazırlık niteliğindeki, cinsiyetlerin görece olarak daha eşit olduğu ve bireyselliğin önemli olduğu toplumlarda ise kimi kişilerin bütün yaşamları boyunca sırf yaşantı zenginliği adına çeşitli insanlarla sadece flört etmek için flört edebildikleri gözlenmiştir.

Türkiye’de ailelerin büyük çoğunluğu çocuklarının üniversite mezuniyeti özellikle de iş bulduktan sonra evlenmelerini tercih etmektedir. Hatta birçok genç bu konuda son derece belirgin bir toplumsal baskı da hissetmektedir. Örneğin, 20’li veya 30’lu yaşlardaki kimi bekâr kadın ve erkek yaşlılarının çoğunun evli ve çocuklu olmasından ötürü evlenmemiş veya evlenememiş olmaktan rahatsızlık duymaktadır. Bireyselci batı toplumlarında bireylerin evlenmeleri önemli ölçüde kişisel bir tercih iken Türkiye gibi daha geleneksel toplumlarda neredeyse herkesin evlenmesi beklenir. Benzer şekilde, Batı toplumlarında evlenme ve boşanmaya geleneksel toplumlarınkinden daha rahat bakılmaktadır. O nedenle, Türkiye’de bireyler evlenmeye karar verecekken belki Batı’nın sanayileşmiş toplumlarındaki bireylere kıyasla daha bütün ömürlerinin nasıl geçeceğini belirleyen bir karar verdiklerini düşünme eğilimindedirler (Keklik, 2011). Hatta bu nedenle Türkiye’de yapılan araştırma sonuçlarıyla Batı dünyasından çalışmaların sonuçları karşılaştırıldığında Türkiye’deki genç yetişkinlerin olası partnerlerinden beledikleri özelliklerde belirgin derecede idealize ettikleri görülmektedir (Yıldırım, 2007; Keklik, 2011).

Bu çalışmada, birbiri ile iç içe olduğu görülen eş seçimi ve toplumsal cinsiyet konuları, toplumsal cinsiyet oluşumlarını belirli ölçüde tamamlamış ve eş seçimine ilişkin tercihlerinin belirginleşmiş olması beklenen üniversite son sınıf öğrencileri ile çalışılmıştır.

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Bu çalışmada üniversite son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının sosyo-demografik değişkenlere ve eş seçimi tercihlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Belirtilen temel problem doğrultusunda alt problemlere cevap aranmıştır.

1.1.1. Alt Problemler

Üniversite son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları,

- cinsiyet,
- yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer,

- annenin eğitim durumu,
- babanın eğitim durumu,
- anne-baba evlilik şekli,
- aile tipi,
- kadın için en uygun evlenme yaşı,
- erkek için en uygun evlenme yaşı,
- yakın bulunan evlilik şekli,
- eş olarak seçilecek kişinin yaşı,
- eş olarak seçilecek kişinin eğitim durumu,
- eş olarak seçilecek kişinin sosyo-ekonomik düzeyi,
- eş olarak seçilecek kişinin ideolojik görüşü,
- eş olarak seçilecek kişinin dini inancı,
- eş olarak seçilecek kişinin etnik kökeni,
- eş olarak seçilecek kişinin bakir/bakire olması,
- eş olarak seçilecek kişinin evlenip boşanmış olması,
- eş olarak seçilecek kişi ile kurulacak duygusal bir bağ,
- eş olarak seçilecek kişinin fiziksel çekiciliği,
- evliliği düşünme nedenleri değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmanın amacı; üniversite son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının, sosyo-demografik değişkenlere (cinsiyet, yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer, anne ve baba eğitim durumu, anne-baba evlilik şekli vb.) ve eş seçimi tercihlerine (kadın için en uygun evlenme yaşı, eş olarak seçilecek kişinin ideolojik görüşü, etnik kökeni, sosyo-ekonomik düzeyi vb.) anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemektir.

1.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Uzun yıllardır kadın ve erkek arasındaki ilişkiler, benzerlikler ve farklılıklar araştırmacılar da merak uyandırmış ve bunu çalışmalarına konu edinmişlerdir. Bu çalışmada iki cinsin biyolojik olanın ötesinde sosyal olarak nasıl farklılaştığına vurgu yapan toplumsal cinsiyet rolleri ve bu rollerin kendini gösterdiği en belirgin alanlardan evliliğin başlangıç süreci olan eş seçimi üzerinde durulmuştur.

Toplumsal cinsiyet kavramı toplumun cinsiyetlere yönelik yüklediği değerler, beklentiler, yargılar ve rolleri içermektedir. Bireylerin toplumsallaşma süreci kadın ve erkek olmalarına göre farklılık göstermektedir. Toplumun norm ve değerlerini içselleştiren ve aynı zamanda kültürü ile şekillenen bireyler sonunda cinsiyetlerine uygun toplumsal rollerini öğrenirler ve yerine getirmeye başlarlar. Çocuklar öncelikle oyuncaklar, isimler, giyilen kıyafetler, renkler, meslekler, hobiler vb. aracılığıyla kadın ve erkeğe ilişkin farklılıkları öğrenirler. Cinsiyete yönelik sosyalleşme sürecinde kız çocuklarına öğretilenler fiziksel çekicilik, eve bağlılık ve annelik olurken; erkek çocuklarına öğretilenler liderlik, teknik bilgiler, evin sorumluluğunu alma anlayışı olmaktadır. Bununla ilişkili olarak bireyler, cinsiyetlerine ilişkin normları ve beklentileri öğrenerek erkeklik ve dişilik kimliklerini kültürel kalıplara göre inşa etmektedirler. Dişilik yumuşaklık, konuşkanlık, anlayışlılık, naziklik, dış görünüşle ilgilenmek, duygularını rahatlıkla ifade edebilmek, sanat ve edebiyattan hoşlanma ve sosyal bilimlere yönelim olarak kabul edilir. Buna karşın erillik ise saldırganlık, bağımsızlık, duyguların gizlenmesi, nesnel davranma, başatlık, fen bilimlerine yönelim, rekabetçi, mantıklı, kamusal alana yönelik, başarılı, yetenekli, kuvvetli, ağlamaz, kararlarını kolayca verebilen, liderlik özelliği taşıyan ve kendine güvenli olarak kabul edilir. (Ersöz-Günindi, 1999).

Son yıllarda bütün dünyada yaşanan hızlı değişimler ve gelişmeler, Türk toplumunda da etkilerini göstermiştir. Özellikle eğitim ve iş olmak üzere toplumsal her alanda mücadelesi verilen kadın-erkek eşitliği, cinslere özgü cinsiyet rolleri ve her iki cinsten beklenen tutum ve davranışlarda köklü değişiklikler meydana getirmiştir. Geleneksel cinsiyet rollerinin kadınların aleyhine olan toplumsal işleyişi değişimlerle birlikte eşitlikçi bir çizgiye doğru kaymaya başlamıştır. Buna rağmen, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel kalıp yargıların hâkim olduğu alanların olduğu görülmektedir. Çalışma hayatı ve evlilik bu alanların en önemlileridir.

Her birey eş seçimini yaparken evliliğin mutlu bir şekilde sürmesini amaçlamaktadır. Yapılan evlilikte mutluluğun devam etmesi çiftlerin karşılıklı sevgi ve saygısına bağlı olsa da bu davranışları tetikleyen kişilik özellikleri, değer yargıları ve tutumlarına da aynı derecede bağlıdır (Bener, 2011). Bu sebeple sağlıklı bir evlilik için, eş adayları birbirini yeterince tanımış olmalıdır. Tanıma, tanıyan ve tanınan kişinin özelliklerine göre değişen sübjektif bir kavramdır. Burada sözü edilen tanıma,

eş adayının karşı taraf hakkında, bir aile hayatının yürütülebilmesi için gerekli denklığı sağlamaya yönelik asgari bilgileri edinmesi olarak tanımlanabilir. Bu bilgiler başlıca; kişinin psikolojik durumu, sağlığı, meslek, gelir gibi ekonomik nitelik taşıyan özellikleri, hayata bakış açısı, kültürel ve ideolojik olaylara yaklaşımı, mizacı, içinde bulunduğu ve tabii olduğu örf ve adetler, evlilikten sonra da devam edecek türden akraba ve arkadaş çevresinin nitelikleri ile ilgili bilgilerdir. Bütün bunlar yanında bir diğer önemli nokta, eş seçimi sürecindeki kadın ve erkeğin karşı cinsi nasıl algıladığı ve idealize ettiği. Diğer bir deyişle, karşı cinse yüklediği değerler, beklentiler, yargılar ve rollerdir.

Bu sebeplerle, evlilikte kadın ve erkeğe düşen rollerin farkında olmak ve potansiyel adayın toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumu hakkında fikir sahibi olmak, eş seçimi aşamasında olan bireylerin sağlıklı bir evlilik yapması için önem arz etmektedir. Bireylerin bu süreçte yeni roller edinmeleri veya içselleştirdikleri rollerin dışına çıkmaları beklenebilir. Diğer taraftan bakıldığında ise; bireyin eş seçimi ile ilgili tercihleri de karşı cinsi nasıl algıladığı, evlilik alanında nereye koyduğu ve ona yüklediği roller hakkında bilgi vermektedir. Bireyler eş seçimi davranışlarıyla kendilerine ve öteki bireye ilişkin algılarının ve ideallerinin yakından ilişkilidir. Kişilerin kendileri için istedikleri eşte tercih ettikleri özelliklerin hem kendilerine ve dolayısıyla da partner adayına uygun buldukları cinsiyet rollerini yansıtması beklenir. Bu çalışmada, bireyin potansiyelde eşte aradığı özelliklerin ve evlilikten beklentilerinin, onun toplumsal cinsiyet rollerine yönelik geleneksel veya eşitlikçi tutumlara sahip olması hakkında bilgi verdiği öngörülmektedir. Dolayısıyla, araştırma eş seçimi tercihlerinin ve toplumsal cinsiyet rollerinin kesiştiği noktalara temas etme çabasıdır.

Bu iki temel konu ile ilgili önemli bilgilerin toplanması için en uygun grup; toplumsal yapıyı ve değişimi simgelediği düşünülen üniversite gençliğidir. Sosyalleşme sürecinde belirgin değişimlerin ve farklılaşmanın yaşandığı ilk alan olarak kabul edebileceğimiz üniversite eğitimi, aktör, aile, kurum, sosyal çevre ilişkiselliğiyle toplumda üretilen yapılanmaya karşı ilk duruşun ve rollerin kazandırıldığı süreci kapsamaktadır. (Aydın, 2010, s.6). Aynı zamanda birey bu dönemde aileden ayrılmaya, bağımsızlığa doğru büyük adımlar atar. Ergenlik döneminde ortaya çıkan cinsiyete özgü fiziksel ve hormonal değişiklikleri, iki cins arasındaki belirgin farkları psikolojik olarak kabul eder, kendi cinsine ilişkin

davranış biçimlerini, cinsiyet rollerini benimser, karşı cinsle yakın ve sağlıklı ilişkiler kurar. Karşı cinsten arkadaş seçmek, eş seçmek ve evlenmek gibi hususlar bu dönemde öğrencilerin vereceği önemli kararlar arasında yer almaktadır (Özgüven,1992). Araştırmanın daha sağlıklı sonuçlara ulaşması için, eş seçim sürecine en yakın olan ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının daha belirgin olduğu düşünülen üniversite eğitiminin son yılında olan öğrencilerle çalışılmıştır.

Henüz eş seçimi yapmamış bireylerle yürütülen bu çalışma, öğrencilerin eş seçimi tercihleri ile ilgili eğilimlerine bir başka deyişle, tutumlarına yönelik bilgiler vermektedir. Literatürde toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ve eş seçimi ile ilgili yapılmış ayrı birçok çalışma bulunmasına rağmen bireylerin eş seçim tercihlerinin, toplumsal cinsiyet rolleri ilişkin tutumlarında bir farklılık yaratıp gösterip göstermediği üzerine yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır. Çalışmanın toplumsal cinsiyet ve eş seçimi üzerine yapılmış çalışmaları destekleyeceği yeni çalışmalara da kaynak sağlayacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitsizliği endeksine göre 2014 yılında 144 ülkeden 125. sırada olan Türkiye'nin 2016 yılı verilerine göre 130. sıraya gerilediği göz önüne alındığında, ayrımcılığının halen devam ettiği açıkça göze çarpmaktadır (TÜİK, 2017). Bu durumu değiştirebileceğine inanılan üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ile ilgili bilgi sağlayarak ve eş seçiminin yansımalarına değinerek bu konudaki farkındalığı arttırma amacını da gütmektedir. Araştırmanın üniversite psikolojik danışma merkezlerinin faaliyetlerine ve ilgili öğrenci kişilik hizmetlerine ışık tutması ve yol göstermesi beklenmektedir.

1.3. SAYILTILAR

- Araştırmada kullanılan “Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğinin ölçmek istenen niteliği tam ölçtüğü varsayılmıştır.
- Araştırmaya katılan bireylerin “Kişisel Bilgi Formu”, “Eş Seçimi Tercihleri Anketi” ve “Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğini görüşlerini yansıtacak şekilde içten cevapladıkları, geçerliği ve güvenilirliği olan bilgiler toplandı varsayılmıştır.
- Örneklem olarak alınan çalışma grubunun evreni temsil ettiği ve evrenin eğilimlerini yansıttığı varsayılmıştır.

1.4. SINIRLILIKLAR

Bu araştırma;

- 2014-2015 Eğitim-Öğretim yılında Gaziantep Üniversitesi'nin çeşitli fakültelerinin son sınıflarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin katıldığı çalışma grubu ile sınırlıdır.
- “Eş Seçimi Tercihleri Anketi” ve “Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği” nine ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.
- Çalışma grubunun, “Eş Seçimi Tercihleri Anketi” ve “Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği” ne verdiği cevaplar ile sınırlıdır.

1.5. TANIMLAR

Cinsiyet (sex): Bireyin kadın ya da erkek olarak gösterdiği genetik, fizyolojik ve biyolojik özellikleri olarak tanımlanmaktadır (Akın ve Demirel, 2003; Dökmen, 2010)

Toplumsal cinsiyet (gender): Kadın ve erkeğe biyolojik cinsiyeti nedeniyle uygun görülen toplumsal ve kültürel davranış biçimleri, beklentiler, sorumluluklar ve roller bütünü olarak da tanımlanmaktadır. Zamandan zamana ve kültürden kültüre farklılık gösterebilmektedir (Basow, 1992; Dökmen, 2010)

Eş seçimi: Özgüven (1997), eş seçimini, iki cinsin birbirlerini görme, tanışma ve tanımadan başlayarak flört, söz kesme, nişan, nikâh, düğün gibi aşamaları da olan toplumsal bir süreç olarak tanımlamaktadır.

Eş seçimi tercihleri: Evliliğe elverişli erkek ya da kadının evlenmek için karşı cinsten potansiyel eş adaylarını, beklentilerine uygunluğu açısından değerlendirip seçmek amacıyla göz önünde bulundurduğu toplumsal, kültürel, ekonomik, fiziksel, ruhsal, yaş ve kişilik özellikleri gibi değişkenlerin tamamıdır (Efe, 2013, s.9).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmaya konu olan eş seçimi ve toplumsal cinsiyete ilişkin kuramlar ve bazı kuramların getirdikleri açıklamalar ile alanda bu konular ile ilgili yapılmış çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. TOPLUMSAL CİNSİYET

2.1.1. Toplumsal Cinsiyete İlişkin Kuramsal Çerçeve

2.1.1.1. Psikanalitik kuram

Cinsiyet ve cinsiyet rollerine ilişkin açıklamaları ilk yapan psikanalitik kuramın kurucusu Freud'dur (Bem, 1983; Dökmen, 2010). Freud (2011)'a göre cinsiyet rollerinin gelişimi, bireylerin, biyolojik ve anatomik özelliklerinin farklı olmasına dayanmaktadır ve "Anatomi kaderdir." sözüyle bu görüşünü desteklemiştir.

Freud, toplumsal cinsiyet farklılıklarından daha çok cinsel kimliğin öğrenilme sürecine odaklanmıştır. Bu süreçte bireyin yaşadığı etkileşim ve deneyimlerin çoğunun bilinçsiz meydana geldiği ve cinsel kimliği doğrudan etkilediği görüşündedir. Freud'un kuramsal görüşlerinin odağında psikolojik işlevler ve çocuktaki cinsel duyguların yer aldığı görülür (Coltrane, 1998). Ayrıca, bu süreçteki en önemli öge; aynı cinsiyete sahip ebeveyndir. Bununla bağlantılı olarak da penis kıskançlığı, kastrasyon kaygısı ve ödipus çatışmasının başarılı bir şekilde üstesinden gelinmesinin cinsiyet rollerinin oluşturulmasında etkili olduğunu ifade etmiştir (Bem, 1983). Bir başka deyişle cinsiyet oluşumu bireyin bedeni ve yaşadığı cinsel gelişim ile alakalıdır.

Freud'a göre cinsiyetin kazanımına ilişkin üç dönem görülmektedir. Bu dönemler; çocukların cinsiyetler arasındaki farklılıkların farkında olmadıkları dönem, farklılıkları anlamaya başladıkları dönem ve ödipal dönemdir. Anal ve oral dönemi içeren ilk dönemde, doğumdan itibaren erkek ve kız çocukların cinsiyet ve toplumsal cinsiyet deneyimleri aynıdır. Erkek çocuklar, yaşama erkek anatomisine sahip olarak başlarlar, libidoları erkek cinsel organı ve anneleriyle olan ilişkileri de

karşı cins ilişkisidir. Kız çocukları ise, anatomik olarak iki cinsiyetlidirler; dişilik organı olarak vajinaları, erkeklik organı olarak da klitorisleri vardır. Yaşamın başında kız çocukların deneyimleri içinde sadece klitoris yer alır, libidoları bununla ilişkili olarak erkektir ve anneleriyle olan ilişkileri yine karşı cins ilişkisidir. Yani ilk dönemde kız çocukların da erkek çocukların da cinsiyetleri erkektir ve toplumsal cinsiyetleri de erkeksidir (Dökmen, 2010).

Fallik döneminin ilk bölümü olan ve 18- 24. aylarda başlayan ikinci dönemde çocuklar, kadın ve erkek arasındaki farklılıkları anlamaya başlamakta ve beş yaş civarında da cinsel kimlikleri oluşmaktadır. Freud'a göre yine erkeklik merkezdedir ve sevgi objesi yine annedir. Çünkü çocuklar yalnızca "Erkek" cinsiyetini bilmektedirler. Çocukların anlayışına göre, cinsiyet farkı penise sahip olmak ya da olmamak sorunudur. Freud'a göre, erkek çocuklar kızların kendilerinin sahip oldukları penise sahip olmadıklarını görürler ve kendilerinin de bu organı kaybedebileceklerinden korkarlar (kastrasyon anksiyetesi). Erkek çocuklar babalarının fiziksel ve cinsel olarak daha güçlü olduklarını görmektedirler ve eğer cinsel ilgilerini annelerine yöneltirlerse babalarının onları kastre edeceğinden korkarlar. Freud'a göre, bu dönemde kız çocukları penisleri olmadığı için kendilerinin cinsel organlarının olmadığını ya da çok basit bir organları (klitoris) olduğunu düşünürler. Bu durumu kayıp olarak görürler ve kıskanma duygularıyla tepkide bulunurlar. Hayal kırıklığı ve öfke ile annelerinden babalarına yönelirler, çünkü anneleri onlara erkek çocuklara verdiklerinden vermemiştir ve zaten anneleri de eksiktir. Bu anneden uzaklaşıp babaya yönelişleri onların heteroseksüel anlamda kadınsılık yoluna girişlerinin başlangıcıdır (Dökmen,2010).

Toplumsal cinsiyet rolünün kazanımının üçüncü döneminde (ödüpal dönemde), anneleri için babaları ile erkeklik yarışına giren erkek çocuklar, kastrasyon korkusuyla babalarıyla olan bu çekişmelerinden ve annelerine olan cinsel yönelimlerinden vazgeçer, babalarıyla özdeşleşirler. Böylece daha geniş sosyal dünyada erkek ve erkeksi olarak kendilerine uygun yerlerini alırlar. Kız çocuklar ise, babaları ile yeni ilişkilerinde, önce babalarının onlara istedikleri penisi vereceğini umarlar. Ancak sonra bu istekten, ilişkili davranışlardan ve saldırganlıktan yavaş yavaş vazgeçerler ve babalarıyla pasif, kadınsı bir ilişki içine girip ondan bir bebek sahibi olmayı istemeye başlarlar. Ayrıca Freud'a göre, kadınların penisleri olmadığı için girmedikleri kastrasyon korkusu onların süper egolarının gelişmesini

engellemiştir. Bu sebeple, kadınlar hem cinsel hem de ahlaki olarak erkekler kadar üstün değillerdir (Dökmen, 2010). Diğer bir ifade ile Freud kuramında, kız çocuklarının anne ile özdeşleşerek “kadınsı” ,erkeklerin babaları ile özdeşleşerek “erkeksi” cinsiyet rolleri oluşturduğu savunmuştur. Fakat kuramın içeriğinde, Freud’un cinsiyetçilik anlayışının tarafsız olmadığı ve erkeksiliği yaygınlaştırırken kadınsılığı ikinci plana attığı söylenebilir (Burr, 1999).

Freud, toplumsal cinsiyete ilişkin açıklamaları hakkında sert eleştiriler almıştır. Fromm (1997), Oidipus’un evrensel olmadığını ve ataerkil, daha doğru bir deyimle erkek egemen olmayan toplumlarda Oidipus karmaşasının bulunmadığını savunmuştur. Diğer bir eleştiri ise; toplumsal cinsiyet tanımında cinsel kimlik gelişimini biyolojik temel dışında yapılandırmaması bunun sonucu olarak sosyal faktörlerin cinsiyet üzerindeki etkisine değinmemesi ve görüşlerinin deneysel olarak test edilememesidir (Burr, 1999; Yögev, 2006; Kadılar, 2011). Ayrıca, çocuğun karşı cinsindeki ebeveyn karşı bir arzu hissettiğine ilişkin bir bulguların daha sonra yapılan çalışmalarda kanıtlanamamış olması ve Freud’un savunduklarının aksine küçük çocukların kız ve erkekleri birbirinden ayıran genital farklılıklarla ilgili tam olarak bir bilgiye sahip olmayışı da eleştiriye maruz kalmıştır (Rider, 2000).

Klasik psikanalizin cinsiyete yönelik düşüncelerine karşı çıkan ve farklı görüşler ileri süren psikanalist, sosyalist, feminist ve nesne ilişkileri okulunun takipçisi Nancy Chodorow, Freud’un erken yaşam deneyimlerinin kişiliği belirlediği görüşüyle hemfikir olduğu gibi, çocuğun ilk sosyalleşmesinin anne-çocuk arasındaki karşılıklı iletişim ile meydana gelmesinden dolayı cinsiyet kimliğinin gelişimindeki öneme dikkat çekmektedir. Ona göre cinsiyet kimliğinin gelişimi için bebeklik dönemindeki ilk iki yıl (preoedipal dönem) önem taşımaktadır. Bu dönemde bebek anneye hem cinsel nesne hem de özdeşleşme nesnesi olarak ilişki kurmaktadır. Dolayısıyla cinsel kimlik bu deneyim sonucunda oluşmaktadır. Bu dönemde annenin kız çocuğuyla özdeşleşmesi, erkek çocuğuyla ise farklılaşması bireylerin kişilik özelliklerinin farklılaşmasına da yol açmaktadır. Erkek çocuk, anneden farklılaşma sonucu ayrı bir benlik yaratmak için kadınsı özellikleri (ilişkisel bağımlılık, duygusallık vb.) reddetmeye ve erkeksi özelliklere (ilişkisel bağımsızlık, duygusallıktan kaçınma vb.) sahip olmaya çabalarken, kız çocuk da anneye özdeşleşme sonucu kendini başkalarıyla olan ilişkileri açısından tanımlamaya çalışmaktadır. Bu doğrultuda kadınların benliği, diğer bireylerle ilişkisel

deneyimlerine bağılı; erkeklerinki ise, katı bir sınır ile (kadını olmaktan kaçınma nedeniyle) diğerlerinin benliğinden daha uzaktadır. Kadınları annelik isteğine iten asıl neden de, ilişkisel benliklerine dayanmaktadır. Chodorow'un görüşleri doğrultusunda, kadınlığın doğal olduğu ve kolay elde edildiği; ancak erkekliğin kültürel olduğu ve bir emek süreci yaşanarak ispat edilmesi sonucunda başarı yoluyla kazanıldığı; kadınların "olan" bireyler iken, erkeklerin "yapan" bireyler olarak onaylandığı sonucuna ulaşılmaktadır (Erdoğan, 2008).

Kısaca; psikanalitik kurama göre, her birey, çocukluk ve ergenlik dönemi arasında sosyal gelişim, bilişsel gelişim ve ebeveynlere karşı hissedilen duygularla bağlantılı olan psikoseksüel gelişim basamaklarından geçer (Paludi & Doyle, 1998). Oral, anal, fallik, gizil ve genital dönemler olarak adlandırılan bu basamakları sağlıklı geçiren bireyin daha sonraki yaşantısında sağlıklı bir kişiliğe sahip olabileceği; aksi takdirde ise cinsiyet rolü çatışması yaşayarak psikolojik açıdan sağlığını kaybedebileceğini vurgulamaktadır (Kavuncu, 1987).

2.1.1.2. Sosyal rol kuramı

Sosyal rol kuramı, cinsiyete özgü kalıplaşmış davranışları en etkili şekilde açıklayan kuramlardan biridir. Bu kuramı geliştiren Eagly (1987)'e göre kadınlar ve erkekler arasındaki farklılıkların temelinde toplumda kadınlara ve erkeklere hem aile içi hem meslek yaşamında farklı görevlerin yüklenmesi yatmaktadır. Böylece kadınlara annelik, öğretmenlik, hemşirelik ve sekreterlik; erkeklereyse yöneticilik, başkanlık ve mühendislik gibi meslekler uygun görülmekte, bunlar doğrultusunda kalıpyargılar ve beklentiler geliştirilmektedir. Kadın ve erkeğin toplumda kendisine ayrılan bu sosyal rollere uygun olan çizgide hareket ederek bu kalıplaşmış cinsiyet davranışlarını desteklediklerini söyler. Bunun sonucunda da kadınlarla erkekler birçok açıdan farklı davranır konuma gelmektedir.

Erkekler ve kadınlar farklı tipik cinsiyet davranışları göstermesini sebebi onların gösterdiği sosyal rollerin farklı beklenti ve farklı becerilerle ilişkili olmasından kaynaklıdır. Örneğin kadınlar erkeklere göre daha çok çocuk ve yaşlı bakımına özen gösterirken ve insan ilişkilerine ilgili olma, fiziksel ve duygusal destek gibi konularda kadına özgü geleneksel davranışları sık sık sergilerler. Erkeklerin ise tam aksine evin dışında çalışması ve erkeklere özgü olarak kararlı, girişken ve lider özellikli olması beklenir. Sosyal rol kuramına göre; farklı toplumsal

talepler, iki cinsiyet arasında farklı rollerin benimsenmesine neden olmuştur (Vogel vd., 2003).

Sosyal rol kuramı ile aslında, insanlar cinsiyete ilişkin beklentilerini diğer insanlara iletirler. Tanımlayıcı ve önleyici sosyal normlar geleneksel rollere olan bağlılığı sürdürmektedir. Çünkü bu normlar insanların özel durumlarda nasıl benzer davranışlar göstereceğine dair bilgiler verir. Böylece insanlar karmaşık ve belirsiz durumları saptamak için aynı cinsteki diğer kişilerle aynı davranış örüntülerini göstermesi bekler ve toplumsal normlardan sapanlar sosyal etkileşimi tehdit ettikleri düşünülerek kınanır ya da utandırılır (Cialdini vd., 1991). Bu da bireylerin istemeden ya da farkında olmadan kendilerinden beklenen davranışları sergilemesine neden olmaktadır.

Sosyal rol kuramı cinsiyet farklılıklarını kadınların ve erkeklerin yürüttüğü toplumsal rollerdeki farklılığın sonucu olarak görür. Bu teoriye göre, kadın ve erkeğin toplumsal rolleri birbirine benzer olduğunda, cinsiyet farklılıkları azalacaktır (Maccoby & Jacklin, 1988).

2.1.1.3. Sosyal öğrenme kuramı

Sosyal öğrenme kuramı toplumsal cinsiyetin gelişim sürecinde bireyin içinde bulunduğu topluma ait sosyal ve kültürel değerlerin önemine vurgu yapar ve çocuklardaki sosyal tutumların sosyal öğrenme ile oluştuğunu savunur. Çocukların sosyal davranışları geliştirirken geçirdikleri sürecin benzerini toplumsal cinsiyet süreci için de söyler. Toplumsal cinsiyet türlerinin dayanağının sosyal çevre olduğunu belirtir. Çocuklardaki toplumsal cinsiyet gelişimini tek bir kuram şeklinde sunmak yerine, araştırmalar sonucunda üretilen öğrenme prensiplerinin birleşimi ile açıklamaktadır (Albert & Porter, 1988).

Albert Bandura'nın 1960'lı yıllarda öne sürdüğü bu modelde, çocuklar kalıplaşmış cinsiyet rollerini ilk olarak çevrelerindeki sosyal modellerden "gözlem" ve "taklit" yolu ile öğrenir. Sosyal öğrenme kuramında aile en önemli kurumdur. Çünkü aile, bireyin sosyalleştiği ilk yerdir ve çocuk için ilk sosyal modeller ebeveynlerdir. Çocukta toplumsal cinsiyet rolleri, anne ve babanın davranışlarını gözlemleyerek ve daha sonra taklit ederek cinsiyete özgü davranışların temelini öğrenmesi ile oluşmaya başlar (Bandura, 1971). Kuram model almanın değerler, tutumlar ve davranışların diğer kişilere aktarılmasında en güçlü yol olduğunu savunmaktadır. İnsanlar, diğer insanların davranışlarını ve bu davranışın ortaya

çıkardığı sonucu gözlemleyerek öğrenir. Kişi yaş, cinsiyet ya da diğer özellikleri açısından model aldığı kişiye ne kadar yakınsa o davranışı en az onun kadar iyi yapar (Adriaanse & Crosswhite, 2008).

Sosyal öğrenme kuramcıları, çocukların çok küçük yaşlardan itibaren cinsiyete özgü davranışları gözlemlemeye başladığını ve sadece gözlem ve taklit yaparak bile toplumsal cinsiyet rollerinin öğrenilebildiğini savunmuştur (Basow, 1992). Bir sonraki aşamada ise bireyin sosyalleşirken deneyimlediklerinin sonucu olarak öğrendiği roller, “edimsel koşullanma” yolu ile sağlamlaştırmış olur. Edimsel koşullanma basit şekli ile bir ödül ve ceza sistemidir. Ödüllendirilen ve olumlu sonuçları olan davranışın tekrarlanma olasılığı artarken, cezalandıran davranışın tekrarlanma sıklığı azalır (Bandura, 1969). Çocuğun toplumda uygun görülen cinsiyet kalıplarına göre davranması ailesi ve çevresi tarafından ödüllendirilirken, bu kalıplar dışında davranması cezalandırılır. Örneğin; kız çocukları ağlaması toplumda normal bulunurken, erkeğin ağlaması “erkek ağlamaz” tepkisine yol açar. Erkekler toplum tarafından maruz kaldıkları bu eleştiri ile cezalandırılmış olur ve bu davranışı yapma sıklıkları azalır. Ayrıca sosyal kuramcılar, çocukların sadece kendilerine uygulanan ödül ve ceza sistemi ile değil, başkalarına uygulananı da gözlemleyerek de öğrenebildiklerini ileri sürmüşlerdir (Dökmen, 2010). Bunun yanı sıra toplumsal cinsiyet rollerinin öğrenilmesinde model örneklerini sunan televizyonların, gazetelerin ve bilgisayar oyunlarının etkisini de görmek olasıdır (Kadırlar, 2011).

Sosyal öğrenme kuramı bazı eleştiriler de almıştır. Bunlardan en önemlisi, yapılan araştırmalarda, toplumsal cinsiyet rollerinin oluşumunda anne-babanın model alınmasına dair düşüncenin henüz tam olarak doğrulanamamış olmasıdır. Bunu da, ebeveynleri gibi davrandığı söylenen çocuklardan bazılarının ebeveynlerden tamamen farklı cinsiyet rolleri ve davranış kalıplarında bulunması örnek gösterilebilir (Maccoby & Jacklin, 1974; Helgeson, 2015).

2.1.1.4. Bilişsel gelişim kuramı

Bilişsel gelişim kuramının toplumsal cinsiyete ilişkin görüşleri, çocukların bilişsel gelişim süreçlerinin hiyerarşik basamaklardan oluştuğunu savunan Piaget’in görüşlerine dayanmaktadır. Kuramı öne süren Kohlberg, cinsel kimliği (cinsiyet), çocukların toplumsal cinsiyeti öğrenmesinde temel bir organize edici ve düzenleyici olarak kabul etmektedir. Çocukların, etraflarından duydukları ve gördükleri ile kalıplaşmış cinsiyet rolleri geliştirdiklerini ve çocuklardaki toplumsal cinsiyet

algısının da diğer öğrenmeler gibi farklı bilişsel basamaklardan geçerek oluştuğunu belirtmiştir. Bu basamaklardan ilki, “cinsiyet etiketlemesidir”. 2,5-3 yaşlarındaki çocuklar öncelikle insanların kadın ve erkek olmak üzere iki cinsiyete ayrıldığını ve kendisinin hangi gruba ait olduğunu fark eder. 4 yaşlarında “cinsiyet kararlılığı” denilen ikinci basamağa geçerler ve kişinin cinsiyetinin sürekliliğini anlamaya başlarlar. Bununla birlikte, bu dönemde cinsiyet algısı kıyafet ve saç gibi dışsal etkenlerden yoğunlukla etkilenir. Örneğin bu dönemde, elbise giyen bir erkek, kendinin bir kız olduğunu düşünebilir. Son olarak “cinsiyet değişmezliği” basamağında, çocuklar fiziksel görünüm ve aktiviteler değişse bile cinsiyetin değişmeyeceğini kavrar. 7 yaş civarlarında ulaşılan bu döneme kadar cinsiyet kimliklerini tamamlayamaz ve kendi cinsiyet rollerine uygun davranamazlar (Kohlberg, 1966: akt. Bussey & Bandura, 1999).

Her ne kadar kuram temel olarak sosyal öğrenme ile benzerlikler gösterse de sosyal öğrenme kuramından farklı olarak çocuk, cinsiyet rollerini oluşturmada aktif olarak rol alır. Sosyal çevrenin farkına varan çocuk kaçınılmaz olarak kendisini kadın ya da erkek olarak etiketler ve sonra cinsiyet kimliğine uygun davranışları pozitif olarak değerlendirir ve içselleştirir (Bem, 1983). Ayrıca çocuklar bu basamakları sağlıklı olarak atlayamazlarsa cinsel kimlik oluşumlarını tamamlayamazlar (İmamoğlu, 2008).

Kohlberg’in cinsiyet oluşumundaki fikirleri uzun yıllardır benimsenmesine ve dikkat çekmesine rağmen bu ilke ve görüşler yıllar içinde yapılan deneysel çalışmalarda istenilen başarıya ulaşmamıştır. Çalışmalar öne sürülen fikirlerin aksine, çocukların cinsiyet kararlılığı ve cinsiyet bağlantılı davranışları arasındaki bağlantıyı kanıtlamak açısından başarısız olmuştur (Huston, 1985). Ayrıca sosyo-kültürel etkenlerin göz ardı edilmesi, cinsiyete ilişkin farkındalığın daha karmaşık bir süreç sonucunda oluşması gibi yönlerden de eleştiriler almıştır (Tosun, 2010).

2.1.1.5. Toplumsal cinsiyet şeması kuramı

Sandra Lipsitz Bem, ileri sürdüğü kuramla bilişsel gelişim ve sosyal öğrenme kuramlarını birleştirerek cinsiyete özgü davranış kalıplarının sebeplerini açıklamaya çalışmıştır. Cinsiyet rolü kazanımının bilişsel düzeyde gerçekleştiğini vurgulaması yönüyle bilişsel gelişim kuramına; cinsiyet rolü gelişiminde, cinsiyet rolü kalıp yargılarının önemini vurgulaması yönüyle de sosyal öğrenme kuramına benzemektedir (Öner, 2001). Fakat her iki cinsiyete özgü rollerin (kadınısı-erkeksi)

bireylerde bir arada bulunabileceğini savunması açısından geleneksel kuramlardan ayrılmaktadır (Arıcı, 2011).

Biliş, analiz ve sentez yapmak, değerlendirmek ve hatırlamak gibi zihinsel aktiviteleri kapsayan bir düşünme süreci olarak tanımlanabilir (Thomas, 1999). Şema ise bu süreci organize eden ve yönlendiren bir çağrışımlar ağıdır (Dökmen, 2010). Bu ağ bir varsayımsal yapıdır ve dünya, insanlar, olaylar hakkındaki bilgileri bütünlüme görevi görür (Eysenck, 2004). Birey, dış dünyayla ilgili aldığı ve içselleştirdiği her bilgide, yeni bir şema sahibi olur ya da var olan şema yeniden organize edilir. Böylece şemalar, gelecekle ilgili tahminlerde bulunmaya, gelişmeye, amaçlarımızı düzenlemeye ve planlarımızı uygulamaya koymaya dayanak sağlar (Martin & Halverson, 1981).

Toplumsal cinsiyet şeması kuramına göre; kadına ve erkeğe özgü davranışlar sadece kadın ve erkeğin sahip olduğu farklı fizyolojilere bağlanamaz. Her birey bir sosyal kültürün içine doğar ve bilinen her sosyal kültürün içinde cinsiyete uygun roller, davranışlar, diller ve donanımların olduğu bilinmektedir (Leinback vd., 1997). Birey çocukluk döneminde içinde doğduğu bu sosyal kültürde her iki cinse ait davranış ve tutumlarını inceler, hangi davranışın ya da tutumun kendi cinsiyetine ait olabileceğini değerlendirir ve sonucunda kendi cinsiyetini tanıyarak bir cinsiyet şeması oluşturur. Cinsiyet ayrıştırma denilen bu süreçte çocuğun benlik kavramı oluşur ve çocuk artık dünyayı algılayışında içselleştirdiği bu şemayı kullanır (Dökmen, 2010). Oluşan bu şemanın içinde barındırdığı kadınsı ve erkeksi rollere uygun davranma zorunluluğu hisseder.

Bem, yaptığı çalışmalar sonucunda toplumsal cinsiyetin toplumu sınıflandıran/ayırıştırıcı temel ilke olduğunu savunmuştur. Bu ayrım en bilinen örneği ile kadına pembe, erkeğe mavinin uygun görülmesinden; kadına “nazik” olmanın, “erkeklerle” atılgan olmanın yakıştırılmasına kadar hayatın her alanında yer almaktadır (Bem, 1981). Bireyleri kadınsılık ve erkeksilik özellikleri barındırması bakımından kadınsı, erkeksi, androjen ve belirsiz tip olmak üzere dört gruba ayırmıştır. Feminen ya da kadınsılık cinsiyet rolleri, geleneksel kadınsı özelliklerin ağır bastığı cinsiyet rolünü temsil etmektedir. Kadınsılık cinsiyet rolleri anlayışlı, namuslu, sadık, sevecen, merhametli, hassas, kadınsı, sıkılgan, tatlı dilli, yumuşak, nazik ve boyun eğen gibi özellikler ile karakterize iken; maskülen ya da erkeksilik cinsiyet rolleri de sorumlu, baskın, cömert, duygularını açığa vurmeyen, erkeksi,

etkileyici, güçlü, girişken, gözü pek, atılgan, idealist, kendi ihtiyaçlarını savunan, kendine güvenen, kuralcı, katı, lider gibi davranan, mantıklı, saldırgan gibi özelliklerin daha baskın olduğu cinsiyet rolü olarak nitelendirilmektedir. Kadınsılık özellikleri daha çok, erkeksilik özelliklerini daha az taşıyanlar “kadınsı”; erkeksilik özelliklerini daha çok kadınsılık özelliklerini daha az taşıyanlar “erkeksi ve kadınsılık ve erkeksilik cinsiyet rollerini içeren özelliklerin belli derecelerde de olsa birlikte bulunduğu tipe androjen her iki cinsiyet rolünün de özellikleri taşımayanları ile “belirsiz” tip olarak sınıflandırmıştır (İmamoğlu, 2008).

Yapılan araştırmalarda, kadınsı ve erkeksi ve belirsiz tiplimli kişilerin androjen kişilere göre daha fazla cinsiyet şemalarına göre hareket ettikleri ve yaşamlarını ve kendilerini bu pencereden algıladıklarını söylemek mümkündür. Bu sebeple androjen tiplimli kişiler daha esnek ve uyumlu iken; kadınsı, erkeksi ve belirsiz tiplimli kişiler dar, kalıplaşmış ve uyumsuz davranışlar sergilerler (Bem,1981; Tzuirel,1984).

2.1.2. Toplumsal Cinsiyet İle İlgili Araştırmalar

2.1.2.1. Yurtiçi araştırmalar

Baykal (1988) tarafından yapılan araştırmada üniversite öğrencilerinin cinsiyet rolleri ile ilgili kalıp yargıları bazı değişkenler açısından incelenmiştir. Yapılan araştırma sonucunda; kızların cinsiyet rolleri ile ilgili kalıp yargı ortalamalarının erkeklere göre daha yüksek (geleneksel) olduğu, geleneksel gruptaki erkek öğrencilerin kabul düzeylerinin daha yüksek olduğu, yaş, anne-baba eğitim düzeyi ve annenin bir işte çalışmasına ilişkin değişkenlerle cinsiyet rollerine ilişkin kalıp yargılar arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur.

Damarlı (2006) yaptığı araştırmada ergenlerde bağlanma stilleri, toplumsal cinsiyet rolleri ve benlik kavramı arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırma sonucunda; belirsiz toplumsal cinsiyet rolüne sahip bireylerin benlik kavramları erkeksi ve androjen toplumsal cinsiyet rolüne sahip katılımcılardan anlamlı olarak daha olumsuz olduğu bulunmuştur. Ayrıca güvenli bağlanma stiline sahip katılımcıların saplantılı, korkulu ve kayıtsız bağlanma stiline sahip katılımcılardan daha olumlu benlik kavramlarına sahip olduğu, kayıtsız bağlanma stiline sahip bireylerin ise, saplantılı bağlanma stile sahip bireylerden daha olumlu benlik kavramlarına sahip olduğu bulunmuştur. Araştırmada toplumsal cinsiyet rolü,

bağlanma stilleri ve benlik kavramı arasında anlamlı korelasyonlar olduğu bulunmuştur.

Vefikuluçay-Yılmaz vd. (2007), lisans öğrenimine devam eden 236 son sınıf öğrencisi ile yaptıkları çalışmada, öğrencilerin çalışma yaşamı, toplumsal yaşam, evlilik ve aile yaşamı ile ilgili toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açılarını belirlemek amaçlanmıştır. Yapılan çalışmanın sonucunda; bütün alanlarda kadınların, erkeklerden daha eşitlikçi bir bakış açısına sahip olduğu belirlenmiştir.

Erol (2008), toplumsal cinsiyetin tutumlar üzerindeki etkisini incelediği, çeşitli üniversitelerden 3309 öğrenci ile yaptığı geniş kapsamlı araştırmada, cinsiyetin ve toplumsal cinsiyete geçiş sürecinin üzerinde durmuştur. Araştırma bulgularına göre; kız öğrencilerin %46,0'sı akrabalık bağının önemli olduğunu düşünürken, erkek öğrencilerde bu oran %41,4'de kalmıştır. Diğer yandan din bağının ne önemli bağ olduğu belirten erkeklerin oranı, kız öğrencilerden fazladır. İdeoloji bağını ise kadınlar erkeklerden daha yüksek oranda önemsemektedir. Farklı olanı ötekileştirme konusunda kızların kültürel ve çevresel değerlere erkeklere oranla daha fazla bağlı olduğu gözlenmiştir.

Pınar vd. (2008)'nine Başkent Üniversitesi öğrenci yurdunda kalan 350 öğrenci ile yaptığı araştırmada öğrencilerin toplumsal cinsiyet rol kalıplarına ilişkin tutumlarını incelemiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kadın Erkek Anlayışı Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre; öğrencilerin geleneksel kadın-erkek rollerine ilişkin tutumlarında katı olmadığı fakat bu anlayışın sürdüğü gözlenmiştir. Çalışmada erkek öğrencilerin, kız öğrencilere göre kadının aile yaşamındaki rol ve beklentilerine yönelik daha geleneksel bakış açısına sahip oldukları görülmüştür. Ayrıca kız öğrencilerin, kadının “anne”, “eş” rollerini, erkeğin ise “evin geçimini sağlayan” özelliklerin ön planda tuttıkları, erkek öğrencilerin “karşı cinsle ilişkiler erkekte hoş görülebilir ama kadını lekeler. O nedenle erkek bu konuda özgür olmalı, ama kadın kontrol edilmelidir” ifadesine büyük oranda katıldıkları belirlenmiştir.

Zeyneloğlu (2008)'nin hemşirelik birinci sınıfta öğrenim gören kız öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını bazı değişkenlere göre incelediği çalışmasında 252 deneğe araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu ve “Toplumsal Cinsiyet Roller Tutum Ölçeği (TCRTO)” uygulanmıştır. Araştırmada öğrencilerin “eşitlikçi cinsiyet rolü” ve “kadın cinsiyet rolü” alt boyutlarına ilişkin

eşitlikçi tutuma sahip oldukları, “evlilikte cinsiyet rolü” , “geleneksel cinsiyet rolü” ve “erkek cinsiyet rolü” alt boyutlarına ilişkin ise geleneksel tutuma sahip oldukları saptanmıştır. Öğrencilerin genel puan ortalamalarına bakılarak, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin, kardeş sayısı fazla olanın az olandan, ilkokulu bitirinceye kadar en uzun süre orta gelişmiş düzeye sahip ilde yaşayanların gelişmiş ve az gelişmiş düzeye sahip ilde yaşayanlardan, tek başına/arkadaşları ile evde yaşayanların birinci derece yakınları ile veya yurttan yaşayanlardan, ebeveynlerinin görücü usulü ile tanışıp daha sonra onaylayarak evlendiklerini ve ebeveynlerinin görücü usulü ile birbirini önceden tanımadan evlendiklerini ifade eden öğrencilerin ebeveynlerinin kendileri tanışıp anlaşarak evlendiklerini ifade eden öğrencilerden daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları saptanmıştır.

Vefikuluçay-Yılmaz vd. (2009), son sınıfta öğrenim gören 448 öğrenci ile yürüttükleri çalışmada, öğrencilerin çalışma yaşamı, aile yaşamı ve evlilik ile ilgili konularda toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda hem toplumsal alanda hem de çalışma alanında kız ve erkek öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir. Çalışmada yer alan “Kocası zengin ise kadının çalışmasına gerek yoktur”, “Çalışma yaşamında aynı statüde çalışan kadın ve erkekler arasında terfilerde erkeğe öncelik verilmesi normaldir”, “Dul, boşanmış, eşi ölmüş kadınların yalnız yaşamaları doğru değildir.” önermelerine kız öğrencilerin tamamına yakını katılmazken, erkek öğrencilerin önemli sayılabilecek oranda bu görüşlere katıldıklarını görülmüştür.

Aydın (2010)’ın toplumsal cinsiyet rolleri ve işlevlerindeki değişimlerin üniversite öğrencilerinin üzerindeki etkileri ve öğrencilerin cinsiyet ilişkilerine ve değişime karşı farkındalık düzeyini belirlemeyi amaçladığı “Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Algısı” araştırmasında Hacettepe Üniversitesi Edebiyat ve Mühendislik Fakültelerinin son sınıfında öğrenim gören 161 öğrenci ile çalışmıştır. Araştırmanın sonucunda; öğrencilerin “aile gelirinin”, öğrencilerin “kadın ve erkeğe ilişkin cinsiyet rollerini” ve “cinsiyete ilişkin meslek düşünceleri ” arasında bir ilişki görülmezken öğrencilerin ailelerinin toplumsal cinsiyet algısının “öğrencilerin evliliğe ilişkin beklentilerini” ve “öğrencilerin kadın ve erkeğe ilişkin cinsiyet rolleri sınıflamasını” etkilediği görülmüştür. Öğrencilerin kız ve erkek çocukları olduğunda bilmelerini istedikleri ev içi pratikler noktasında, kendi ailelerinde görülen

yapılanmaya paralel olarak en yüksek oranda kız çocukları için “yemek pişirebilme” beklentisi içinde olunurken, erkek çocukları için “kendi kararlarını özgürce verebilme” beklentisi içinde bulunduğu görülmüştür. Ayrıca “aile reisi olgusu” nun Mühendislik Fakültesi öğrencilerinin arasında daha yoğun olmak üzere hala geçerliliğini koruduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Dinç-Kahraman (2010) “Kadınların Cinsiyet Eşitsizliğine Yönelik Görüşlerin Belirlenmesi” adlı makalesinde Kayseri’de yaşayan 251 kadın ile çalışmıştır. Elde edilen bulgulara göre; kadınların eğitim olanakları, evlilikte eş seçimlerinde karar verme ve çalışma hayatına girebilme konularında toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin devam ettiği gözlenmiştir. Kadınların büyük bir çoğunluğu görücü usulü ile evlenmelerine rağmen tercih hakkı verilseydi “Severek ve anlaşarak” evlenmek isteyeceklerini belirtmiştir ve bu görüşü belirten kadınların hemen hemen hepsi “severek ve anlaşarak” evlenme ile daha mutlu olunacağını ve kocaya daha kolay katlanılacağını ifade etmiştir. Yine kadınların çoğunluğu evlilikte kadın ve erkeğin eşit olması gerektiği görüşünü ve kadının kocasından önce evde olması gerektiğini belirtmişlerdir. Erkek çocuk isteyen kadınların oranı, kız çocuğu isteyen kadınların oranından yüksektir ve erkek çocuk isteyen kadınlar, erkeklerin toplumda daha özgür olmalarını ve soyun sürmesini neden olarak göstermişlerdir. Ayrıca kadınların yarıya yakın bir oranı bir şeye karar verirken eşinden etkilendiğini ya da en son kararı eşinin verdiğini ifade etmiştir. Kadının kararını kendisinin vermesinin eğitim düzeylerinin artmasına bağlı olarak gerçekleşeceğine inanan kadınların oranı %10.8’dir.

Anar (2011) evli ve çalışan yetişkinlerin toplumsal cinsiyet rolleri ile evlilik doyumu ve iş doyumu ilişkisinin incelediği araştırmasına, 180 yetişkin birey katılmıştır. Araştırma bulgularına göre; adrojen cinsiyet rolüne sahip bireylerin evlilik doyumları, belirsiz cinsiyet rollerine sahip bireylerin evlilik doyumlarından yüksekken, erkeksi cinsiyet rolüne sahip bireylerin iş doyumları belirsiz cinsiyet rolüne sahip bireylerin iş doyumlarından yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, bireylerin kadınsılık ve erkeksilik puanlarından erkeksilik puanlarının, evlilik doyumunun ve iş doyumunun anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur.

Arıcı (2011)’nın üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algıları ile psikolojik iyi oluşlarını arasındaki ilişkiyi ortaya koyduğu betimsel çalışmasında, örnekleme Hacettepe üniversitesinin çeşitli fakültelerinde öğrenim

gören 442'si kadın, 248'i erkek toplam 690 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algılarını belirlemek amacıyla, Türk kültürüne uyarlanan Toplumsal Cinsiyet Oluşumu Ölçeği (TCOÖ), psikolojik iyi oluş düzeylerini belirlemek amacıyla ise Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PIOÖ) uygulanmıştır. Araştırmanın bulgularına bakıldığında; öğrencilerin yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer ve ailelerinin yaşadıkları coğrafi bölge açısından toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algılarının değişmediği; annesi üniversite mezunu olan öğrencilerin annesi ilkokul mezunu olanlara göre ve babası ortaokul, lise ya da üniversite mezunu olan öğrencilerin babası ilkokul mezunu olanlara göre toplumsal cinsiyet rollerini daha eşitlikçi düzeyde algıladıkları görülmüştür. Ayrıca, kadınların toplumsal cinsiyet rollerini eşitlikçi algılama düzeylerinin erkeklerinkinden, erkeklerin ise geleneksel algılama düzeylerinin kadınlarınkinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine aynı araştırmada, üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerini geleneksel algılama düzeyi düşük olanların yüksek olanlara göre kişisel gelişim boyutu dışında psikolojik iyi oluş düzeylerinin daha yüksek olduğu; söz konusu rolleri eşitlikçi algılama düzeyi yüksek olanların ise düşük olanlara göre tüm boyutlarıyla psikolojik iyi oluş düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Günay ve Bener (2011) kadınların toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde aile içi yaşamı algılama biçimlerini inceledikleri araştırmalarına Ankara'da oturan toplam 571 evli kadın katılmıştır. Araştırma bulgularına göre; aile içi yaşamda yer alan temel sosyal ve ekonomik faaliyet alanlarına ilişkin ifadeler ile kadınların yaş, öğrenim durumu, çalışma durumu ve ailelerinin gelir düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Maddeler içinde "Çocukların evleneceği kişiye karar vermek erkeğin sorumluluğundadır" maddesine katılım en az iken, "Evde erkeklerin gerçekleştirebileceği belli etkinlikler vardır" ifadesine katılım en fazladır.

Seçgin ve Tural (2011) birlikte yürüttükleri çalışmada, 132'si Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde, 75'i ise Kocaeli Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan toplam 197 sınıf öğretmeni adaylarının toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarını incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında; özellikle erkek egemen maddelere kız ve erkeklerin kesinlikle katılma ve katılmama durumlarında erkeklerin lehine çeşitli farklılıklar gözlenmektedir. Kız öğretmen adaylarının 64'ü evin reisi erkektir, maddesine olumsuz yaklaşırken, kızların tersine 66 erkek öğretmen adayı evin reisini erkek olarak görmekte ve maddeye olumlu yaklaştığı

görülmüştür. Ailede ev işleri eşler arasında eşit paylaşılmalıdır, maddesine kızların 87'si erkeklerin ise 70'i olumlu yanıt verdiği belirlenmiştir. Bir genç kız, evlenene kadar babasının sözünü dinlemelidir, maddesine ise her iki cinse ait öğretmen adaylarının da büyük oranda olumlu yaklaştığı gözlenmiştir.

Akgül-Gök (2013) örneklem grubu olarak diğer araştırmalardan farklılık gösteren çalışmasında, Ankara'da 371 öğrenci ebeveyni ile yürüttüğü çalışmasında evli kadın ve erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin düşüncelerini ve bu düşüncelerin aile işlevlerini ne yönde etkilediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; evli kadın ve erkeklerin sosyodemografik ve aile özelliklerinin büyük oranda aile işlevlerini etkilediği, toplumsal cinsiyet rolleriyle karşılaştırıldığında özellikle rol paylaşımı konusunda kendi ailelerindeki durumun kök ailelerindeki durumdan daha olumlu olduğu gözlenmiştir. Toplumsal cinsiyet rolleri açısından ortaya çıkan bulgularda her üç durumda da (kök ailedeki, kendi ailelerindeki, ideal olarak gördükleri), özellikle ev içi rollerin diğer rollere göre daha fazla direnç gösterdiği ve evli kadın ve erkeklerin kendi ailelerinde yerine getirilen rollerle ideal olarak gördükleri durum arasında da olumsuz yönde bir çatışma durumunun ortaya çıktığı görülmektedir

Aslangiray (2013)'ın 427 öğrenci ile yaptığı çalışmada üniversite öğrencilerinin beden imajları ile bağlanma stilleri ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algıları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Veri toplama araçları olarak Beden Değerlendirme Ölçeği (BDÖ), Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE), Toplumsal Cinsiyet Oluşumu Ölçeği (TCOÖ) kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre; öğrencilerden kaygılı bağlanma puanı düştükçe, kaçınmalı bağlanma ve geleneksel cinsiyet rollerinin puanları arttıkça beden imajı puanlarının da arttığı gözlenmiştir. Eşitlikçi cinsiyet rolleri ve beden imajı arasında ise herhangi anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Çelik-Bekleviç (2013) hastanede yaptığı çalışmasını 140 araştırma görevlisi ile yürütmüştür. Çalışmasında; toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarını ve bu tutumların çalışma hayatına yansımalarını incelemiştir. Araştırmanın bulgularına bakıldığında; araştırma görevlilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin en yüksek puanı eşitlikçi tutumdan aldıkları gözlenmiştir. “Kadın cinsiyet rolü” ve “Eşitlikçi cinsiyet rolü” alt boyutlarını kadınların erkeklere göre daha yüksek oranda benimsedikleri görülürken, erkeklerin “ geleneksel cinsiyet rolü” ve “evlilikte cinsiyet rolü” ve “ erkek cinsiyet

rolü” alt boyutlarında kadınlardan daha yüksek puan aldıkları belirlenmiştir. Ayrıca deneklerin medeni durumları ile toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları arasında herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Kodan (2013) yaptığı araştırmada, evli bireylerin evlilik kalitesi, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmaya, Bayburt ve Erzurum illerinde yaşayan evli bireylerden gönüllü olan 639 birey katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre bireylerin evlilik kalitesi, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam doyumları arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yaş, çocuk sahibi olma, çocuk sayısı, aile içi müdahaleye göre evlilik kalitesi; cinsiyet, yaş, eşin çalışma durumu, evlilik süresi, çocuk sahibi olma, evlilik biçimi, aile tipi, yaşadığı şehir, eğitim düzeyi, eş eğitim düzeyi, meslek, eş mesleği, ailenin ortalama aylık gelirine göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları arasında; cinsiyet, eşin çalışma durumu ve ailenin ortalama aylık gelirine göre yaşam doyumları arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur.

Öngen ve Aytacı (2013) yaptıkları çalışmada üniversite öğrenimi gören öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin algıları ve yaşam değerlerini incelemek için 324 üniversite öğrencisi ile çalışılmıştır. Toplumsal Cinsiyet Rolüne İlişkin Tutumları ve Yaşam Değerleri, bazı sosyo-demografik sorularla birlikte ölçülmüştür. Araştırma bulgularına göre; gençlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşlerinde erkek ve kız öğrenciler arasında anlamlı bir fark olduğu gözlenmektedir. Yaşam değerleri boyutu ve toplumsal cinsiyet alt boyutları incelendiğinde ise kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla, kadın ve erkeğin toplum içinde eşitlikçi role sahip olduğu yönünde bir tutuma sahip oldukları, erkeklerin ise daha gelenekçi tutum içinde oldukları anlaşılmaktadır.

Sis-Çelik vd. (2013) üniversite öğrencilerinin cinsiyet eşitliği tutumlarının belirlenmesine yönelik yaptığı çalışmalarını Erzurum Yükseköğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumunda kalan 507 öğrenci ile yürütmüşlerdir. Çalışmanın bulgularına göre; çalışmaya katılan öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet tutumlarının “orta düzeyde” olduğu, kız öğrencilerin erkek öğrencilere, süper lise/anadolu liselerinden mezun olanların diğer lise türlerinden mezun olanlara ve sağlık bilimlerinde okumakta olanların diğer bölümlerde okuyanlara göre eşitlikçi cinsiyet tutumlarının daha yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır.

Tunç (2013)'un din ve toplumsal cinsiyet ilişkisini incelediği çalışmasında literatürdeki diğer çalışmalardan farklı olarak lise öğrencileri örneğini ele almıştır. Araştırmada Gaziantep ilindeki çeşitli liselerde son sınıfta okuyan 381 deneğe dini anlayış, toplumsal hayat, çalışma hayatı, evlilik hayatı, aile hayatı ve üniseks yaşam konularında farklı sorular yöneltilmiştir ayrıca gözlem tekniğine başvurulmuştur. Araştırmanın bulgularına bakıldığında; Lise gençliğinin bazı konularda geleneksel anlayışı sürdürdüğü gözlenirken bazı konularda gelenekselliğin neredeyse tükendiği gözlenmiştir. Toplumsal cinsiyet rolleri açısından; kadının sosyal yaşamındaki kararlarında erkeğin etkinliği, kadına şiddet, kadının ekonomik hayata katılımı, çalışma yaşamında erkek ve kadına eşit ücret, kadının siyasete katılımı, kızların eğitim öğretime katılımı, erkeğin birden fazla evlenebilmesi ve evin reisinin erkek olması konularında erkeklerin kızlara, köydekilerin şehirdekilere, ailelerinin sosyo-ekonomik ve eğitim durumu iyi olanların düşük seviyede olanlara oranla geleneksel zihniyete daha çok sahip oldukları görülmüştür. Bir kızın evlenecek kişiyi belirlemede son sözü babanın söylemesi gerektiği fikrini erkeklerden fazla oranda kızların onay vermesi araştırmanın dikkat çeken bulgularındandır. Ailede işlerin eşit paylaşılması ve ailede kararların birlikte alınması fikrine deneklerin büyük bir çoğunluğunun katıldığı görülmüştür. Yine kadının sadece kadın doktora muayene olması fikrine büyük oranda lise gençliği tarafından karşı çıkılmıştır.

Yüksel (2013)'in kadınların evlilik uyumları ve sahip oldukları psikolojik belirtiler arasındaki ilişki ve bu ilişkide kullandıkları stresle baş etme biçimlerinin ve sahip oldukları toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının aracı rolü olup olmadığı incelediği araştırmasında yaşları 19 ile 73 arasında değişen 248 evli kadın ile çalışmıştır. Araştırmanın sonucunda; kadınların evlilik uyumları ve yaşadıkları psikolojik belirtiler arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu, evlilik uyumu azaldıkça sahip olunan psikolojik belirtilerin artış gösterdiği görülmüştür. Eşitlikçi toplumsal cinsiyet rol tutumuna sahip olmanın psikopatolojinin düzeyini aracı rol özelliği gösterecek kadar etkilemediği görülmüştür. “Stresle baş etmek için Boyun Eğici, İyimser ve Çaresiz Yaklaşımına dair davranışlarda bulunan ve sosyal destek arama yoluna başvuran kadınların tüm toplumsal cinsiyet rollerine dair alt boyutlarda daha geleneksel tutumlara sahip oldukları, problem odaklı baş etme stratejilerinden Kendine Güvenli Yaklaşımına sahip kadınların, daha eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolü tutumlarına sahip oldukları görülmüştür.

Erzeybek (2015), anne babaların çocuklarını yetiştirirken benimsedikleri toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarını incelemeyi amaçladığı araştırmasında, 312 anne ve baba ile çalışmıştır. Araştırmaya katılan anne babalardan eşitlikçi cinsiyet rollerini benimseyenlerin oranının %33,84; kadın cinsiyet rollerini benimseyenlerin oranının %26,56; evlilik cinsiyet rollerini benimseyenlerin oranının %34,10; geleneksel cinsiyet rollerini benimseyenlerin oranının %26,56 ve erkek cinsiyet rollerini benimseyenlerin oranının %24,82 olduğu gözlenmiştir. Ayrıca çocuk yetiştirme tutumları ile toplumsal cinsiyet rollerini arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konmuştur.

Yazıcı (2016) örneklem olarak farklı grupla çalışarak, müzik öğretmeni adaylarının toplumsal cinsiyet tutumlarını incelemiştir. Araştırmasına çeşitli üniversitelerde okuyan 323 üniversite öğrencisi katılmıştır. Çalışmanın sonucunda; öğrencilerin en yüksek düzeyde olumlu tutum sergiledikleri alt boyutların “evlilikte cinsiyet rolü” ve “eşitlikçi cinsiyet rolü” olduğu, tüm alt boyutlarda ve ölçek genelinde “eşitlikçi tutuma” sahip oldukları; cinsiyet, yaş grubu, yaşamın çoğunun geçirildiği yer, yaşanılan coğrafi bölge, anne-baba öğrenim durumu, anne-baba birliktelik durumu değişkenlerinin katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarında etkili olduğu bulgusu elde edilmiştir.

2.1.2.2. Yurtdışı araştırmalar

Amato ve Booth (1995) yaptıkları araştırmada değişen toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ve evlilik kalitesi arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamışlardır. Çalışmalarında telefonla görüşme tekniğini kullanmışlardır ve bu sayede 1043 evli katılımcıya ulaşmışlardır. Boylamsal araştırmada, katılımcılarla ilk kez 1980 yılında görüşülmüştür. Daha sonra aynı katılımcılara 1983 ve 1988 yıllarında da ulaşmaya çalışmışlardır. Bu çalışmalarında sadece 1980 ve 1988 yılları arasındaki toplumsal cinsiyet ve evlilik kalitesi farkına değinmişlerdir. Araştırma bulgularına göre; yıllar içinde değişen evlilik kalitesinin ne kadınlarda ne erkeklerde toplumsal cinsiyet rollerini etkilemediği belirlenmiştir. Diğer yandan kadınlarda yıllar içinde toplumsal cinsiyet rollerinde daha eşitlikçi tutumlar sergiledikleri görülürken aynı zamanda algıladıkları evlilik kalitelerinin düştüğü, erkeklerde ise eşitlikçi tutumlarda eğilim artarken algıladıkları evlilik kalitelerinde artış gözlenmiştir.

Rice ve Coates (1995) Güney Amerika'daki yaşayanların toplumsal cinsiyet rolleri tutumları üzerine yaptıkları araştırmalarında, Güney Amerikalı olan ve

olmayan bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri arasındaki farklılığı yıllar içindeki durumu ile birlikte incelemeyi amaçlamışlardır. Çeşitli yıllarda yapılan görüşmeler sonucunda yaklaşık 1500 veriye ulaşılmıştır. Sonuçlara bakıldığında; 20 yıllık veriye göre her iki kesimin de giderek toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutumlar sergilediği gözlenmiştir. Özellikle işsiz anneler, işsiz kadınlar ve kadınların politikadaki yeri konusuna odaklanan araştırmada, katılımcıların, işsiz annelerin çocukları ile vakit geçirdiği için daha iyi durumda olduğunu düşündükleri, her iki kesimde de politikanın erkeklerin krallığı olarak görüldüğü ve Güney Amerikalıların çalışmayan kadınlar ve kadınların politikadaki yeri konusunda daha toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha geleneksel tutumlar sergiledikleri belirlenmiştir.

Botkin vd. (2000) tarafından yürütülen çalışmada önceki araştırmaya benzer şekilde evlilik içindeki değişen roller 1961 ve 1996 yılları arasında boylamsal şekilde incelenmiştir. Araştırma kadınların, ev işi becerileri, sosyal katılımları, otoriteleri, çocuk bakımı, kişisel özellikleri vb. konularda yıllar içinde değişen beklentileri üzerine odaklanmıştır. Araştırmaya üniversitede öğrenim gören ve evliliğe giriş ve aile kursuna kayıt yaptıran kadın öğrenciler katılmıştır. Katılımcıların çoğunluğu bekârdır ve katılımcı sayısı yıllara göre 58 ile 214 arasında değişmektedir. Araştırmanın bulguları; kadınların yıllar geçtikçe anlamlı bir şekilde evlilik içindeki roller konusunda daha eşitlikçi olmayı bekledikleri sonucunu ortaya çıkarmıştır. Diğer yandan 1961- 1972 yılları arasında evdeki yetki konusunda halen geleneksel rolleri destekleri belirlenmiştir. Araştırmanın önemli bir başka bulgusu ise; 1972'den 1978 yılına kadar çocuk bakımı, yetki ve ev işleri dışındaki konularda kadınların evlilikte roller konusunda eşitlikçi bakış açısı konusunda yerinde saydıklarının ortaya konmasıdır.

Palapattu vd., (2006) örneklem olarak 14-19 yaş arası 144 ergenlerle çalıştıkları araştırmalarında, toplumsal cinsiyet rolleri ve kaygı arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma bulgularına göre; erkeksilik ile kaygı arasında negatif bir ilişki gözlenirken, kadınsılık ile kaygı arasında pozitif bir ilişkinin varlığı dikkat çekmiştir.

Stickney ve Konrad (2007) çalışmalarında, toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ile kadın ve erkek çalışanların kazançları arasındaki ilişkiye bakmışlardır. Araştırmaya 28 bölgeden 4785 erkek ve 4368 kadın katılmıştır. Araştırma bulgularına göre; toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutuma sahip olan

kadınlar, geleneksel tutuma sahip kadınlardan daha fazla kazanç sağlamaktadır. Ayrıca hem kadınlar hem erkeklerden daha eşitlikçi tutuma sahip olanların çalışma saatleri açısından daha rahat oldukları gözlenmiştir.

Cotter vd. (2011) “Toplumsal Cinsiyet Devriminin Sonu Mu?” başlıklı çalışmalarında, 1977-2008 yılları arasında değişen toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarını incelemişlerdir. Araştırmalarında, toplumsal cinsiyet tutumlarının sürekli bir gelişim gösterdiğinden çok aslında günün şartlarına göre değişim gösterdiği sonucuna ulaşmışlardır. Bunu destekler şekilde, eşitlikçi toplumsal cinsiyet tutumlarının, 70’li ve 80’li yıllarda keskin bir yükselişte olduğu görülürken, 1990 larda yine çok keskin bir düşüşe geçtiği ve 2000 lerde tekrar yükseldiği gözlenmiştir.

Akotia ve Anum (2012) toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelendiği çalışmalarına yüksek ve düşük eğitim düzeylerinden 476 kişi katılmıştır. Sonuç olarak, geleneksel cinsiyet rolleri açısından eğitim düzeyine göre farklılaşma gözlenmiştir. Geleneksel cinsiyet rolünde cinsiyete dayalı fark gözlenmese de eğitimin kadınların toplumsal cinsiyet rollerini geleneksel algılama düzeyini en aşağı seviyeye indirdiğini ancak erkeklerinkini değiştirmediği bulunmuştur. Aynı zamanda araştırmada, genç yetişkinlerin ve kadınların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algılarının daha modern olduğu bulunmuştur.

2.2. EŞ SEÇİMİ

2.2.1. Eş Seçimine İlişkin Kuramsal Yaklaşımlar

2.2.1.1. Psikanalitik kuram

Psikanalitik kuram, insan davranışının asıl hedefinin gerginliği azaltmak ve acıdan kaçarak zevk peşinde koşmak olduğunu görüşündedir. Kuramın kurucusu Freud’a göre insan biyolojik ihtiyaçlarından dolayı sosyal bir varlıktır. Bu ihtiyacı gidermek için seksüel içgüdü ile bağlantılı olan libido enerjisini kullanır. Libido aşk gibi karmaşık duygusal durumların geliştiği hammadedir (Freud, 2015). Kuram, eş seçiminde libidonun etkisini yadsımaz fakat önemli olan bireyin gelişim sürecinde libidonun yeridir. Kurama göre, eş seçimi sürecinin büyük bir bölümü psikoseksüel gelişim süreçlerinden geçmekteki başarı tarafından şekillenir. Eğer birey, bu evrelerden başarıyla geçerse, seksüel gelişimini tamamlayan bir yetişkin olur. Böyle bir yetişkinin nevrotik olmayan karakteri onun bir karşı cinsle eşleşmesini ve türün çoğalmasını sağlar. Freud tarafından anal, oral, fallik, gizil, genital dönem olarak adlandırılan bu evrelerden, diğerlerine kıyasla eş seçimini daha çok etkilediği

düşünülen evre, fallik evredir. 3-6 yaş arasında gerçekleşen bu dönemde erkek çocukları annelerine karşı daha talepkar ve sahiplenici bir aşk geliştirirken, babanın da kendisine rakip olduğunu düşünür ve hatta annesinin neden babasını tercih ettiğini anlayamaz. Basit bir algı ile babasının büyük ve güçlü olmasından dolayı tercih edildiğini düşünür. Freud erkeklerdeki bu davranış örüntüsünü Oedipus kompleksi olarak adlandırmıştır. Aynı dönemde kız çocukları da annesine karşı çelişkili duygular besler, onu rakip olarak görür ve babasına aşık olur. Freud bu davranışı da Elektra kompleksi olarak adlandırmıştır. Her iki cins de bu aşamayı karşı cinsten uzaklaşıp kendi cinsi ile özdeşim kurarak atlatırsa başarılı sayılır (Coombs & Kenkel, 1966). Bu karmaşık süreçler sonucunda bilinçdışı olarak, erişkin olan bireylerin fallik dönemdeki bağlılık ve hayranlıklarına bağlı olarak, kadınların babalarına benzeyen erkekleri, erkeklerin ise annelerine benzeyen kadınları tercih ettikleri belirtilmektedir (Myers, 1998: aktaran Özgüven, 2000).

Psikanalitik kuramın diğer temsilcilerinden Adler'e (1999) göre ise; kızlar belli bir yaşa geldiklerinde erkeklere ilgi duymaya başlarlar. Bu dönemde bazı huysuzluklar, beğenmemezlik durumu, gülüşler ve heyecanlı oluşları üstü kapalı da olsa aynı amaca yönelmelerinin bir sonucudur. Erkeklerden biri ile evlenmek isterler. Bu yüzden, bütün kız arkadaşlarını rakip gibi görürler. İlgi duyduğu erkeğin kızlara ve kızların da erkeğe yaklaşmalarını istemezler. Erkek arkadaşlarıyla aralarında geçen bir takım olayları anlatmaktan haz alırlar. Fakat diğer yandan, Adler, eğitilmiş kızların bir kısmının, başkasının emri altına girmemek için evlenmek istemediğini; bir kısmın da erkeklere güven duymadıkları için evliliğe yaklaşmadıklarını belirtir.

Jung'a göre erkek, doğuştan var olan kadın imgesine sahip olduğundan "anima arketipini" geliştirirken, kadın da kendi "animus arketipini" geliştirmiştir ve bu arketipler insanın yaşamında önemli rol oynar. Erkek çocukta animanın ilk görüldüğü örnek annedir; kız çocukta ise animusun ilk örneği babadır. Yine Jung'a göre, bir erkek bir kadına bazı duygular hissederse, duyarsa, bu kadın, erkeğin özelliklerine uygun özellikler taşıyordur. Bir kadın, bir erkeğe soğuk gelirse bu kadın, erkeğin anima imgesine uygun düşmeyen özelliklere sahiptir. Bu durum kadının animus yansımalarında da görülür (Geçtan, 1995). Bir başka deyişle, erkekler annelerine benzeyen kişilere ilgi duyarken, kadınlar babalarına benzeyen kişilere ilgi duyarlar ve eş olarak seçme ihtimalleri yükselir.

2.2.1.2. Evrimsel kuram

Evrimsel kuramcıların eş seçimine ilişkin görüşlerini anlayabilmek için evrim teorisine değinmek gerekir. Evrim, kendinden önce var olan tüm organizmaların gelişmesi için gereken doğal seleksiyonu tanımlamaktadır. Darwin evrim teorisini, insan genetiğinin başlangıcına suda yaşayan larva mutasyonlarının yıllar içinde doğal seleksiyon yolu ile karmaşıklaşan hayvan formlarına dönüşerek geldiği hipotezine dayandırmaktadır (Darwin, 1871). Fakat Darwin (1859) “Türlerin Kökeni” kitabını tamamladıktan sonra evrimsel değişimin sadece doğal seleksiyon yolu ile gerçekleştiği görüşünden memnun olmadığı belirtti ve “eşeyssel seçim” olarak isimlendirdiği bir başka süreci tanımladı. Darwin, eşeyssel seçilimin “cinsiyet içi seçim” ve “cinsiyetler arası seçim” olmak üzere iki yakın ilişkili süreçten oluştuğunu belirtmiştir. Cinsiyet içi seçimde aynı cins üyeler, karşı cinse erişmek için rekabet eğilimindedirler. Rekabette galip gelen karşı cinsle eşleşmeyi başarır. Cinsiyetler arası seçilime ise kadının seçimi demek mümkündür. Çünkü kadın, hayvanlar âleminde gözlenen şekliyle erkeğe oranla çiftleşme konusunda daha seçicidir. Bu teoriye göre kısaca kadın, istediği özelliklere sahip erkekle eşleşir (Buss & Barnes, 1986).

Evrimsel teorinin eş seçimine yönelik davranışları nasıl açıkladığına dair araştırmalar 1980’li yılların başında David Buss ile başlamıştır. Buss, çalışmalarının sadece Amerika ile kısıtlı kalmasını istememiş ve evrim teorisinin eş seçimi üzerindeki etkisini farklı kültürlerde yaptığı çalışma ile kanıtlamaya çalışmıştır (Crawford & Krebs, 1998). Yaptığı çalışmalar sonucunda; Buss, erkekler soyun devamını sürdürmek amacıyla daha doğurgan kadınları tercih ettiği ve bu yüzden sağlıklı ve fiziksel açıdan çekici kadınlarla evlenmeye çalıştığı bulgusuna ulaşmıştır. Kadınlar ise, kendisine ve doğacak çocuğuna bakabilecek, kendisine uzun süreli yatırım yapacak, terk edip gitmeyecek bir eş aramaktadır. Bu davranışın kökeninde, üreme davranışlarının erkekler için çok kısa süreli bir yatırım olmasına karşılık, kadın için bunun yıllar süren bir durum olması yatmaktadır. Kadınlar ekonomik kapasite, sosyal statü, yaş, hırs ve çalışkanlık, güvenilebilirlik ve istikrar, zekâ, benzerlik, bedensel güç, sağlık, aşk ve bağlılık gibi özellikleri önemli görmektedirler (Buss, 1994). Ayrıca Darwin’in aksine cinsiyetler arası seçim sadece kadının seçimi değil, erkeğin de seçimidir (Buss & Barnes, 1986).

Diğer evrimsel kuramcılar bulguları destekler şekilde, ilişkiden beklenen faydaların ve uzunluğun seçiciliğin derecesini etkilediğini öne sürmüşlerdir. Her iki cins de neslinin devamını sağlamayı hedefler ve anne-baba olmaya daha uygun buldukları eş adayları ile yakınlaşır. Fakat ebeveynsel yatırım için iki cins karşı tarafta farklı özellikler arar ve bu amaçla erkekler kadınlarda çekicilik ararken; kadınlar, sağlıklı, güçlü ve statüsü yüksek erkekleri eş olarak aslında doğacak çocuklarının ebeveyni olarak tercih etme eğilimindedirler (Geary vd., 2004; Trivers, 1972).

2.2.1.3. Sosyal yapı kuramı

Sosyal yapı kuramına göre; cinsiyetler arasındaki farklı davranış örüntülerinin kaynağı, kadın ve erkeğin farklı sosyal rollere sahip olmasıdır. Bu konu özellikle kadın ve erkeğe yüklenen iş bölümleri ile göze çarpmaktadır (Eagly vd., 2000). Tarihte sosyal, kültürel, ekonomik ve teknolojik baskı ve değişimler nedeniyle kadınlar ve erkekler farklı fiziksel özellikleri ile tutarlı olan işlerde görevlendirilmişlerdir. Erkekler, hız, güç ve evden uzakta olabilmeyi gerektiren işlerde çalışırken; kadınlar, doğurganlığı sebebiyle ev ve aile ile ilgili işleri yerine getirmiştir. Bu işbölümü sonucunda; erkeğe ve kadına toplumsal olarak yüklenen roller farklılaşmıştır. Bunun sonucu olarak kadın ve erkeğin eş seçimi tercihleri etkilenmiştir. Evrim teorisini destekler şekilde, sosyal yapı kuramcılarını bu süreçte erkeğe, iyi gelir, güç, hırs ve atılganlık; kadına da ilgi gösterme ve duygusallık gibi rollerin yüklendiğini söylemektedir. Yüklenen bu rollerin kadın ve erkeğin eş seçimlerini etkilememesi olası değildir. Sosyal yapı kuramcılarının göre; her iki cinsiyette, toplumsal olarak yüklenen bu rollerin en fazlasına sahip olan eşleri seçmeye eğilimlidir (Wood & Eagly, 2002).

2.2.1.4. Filtre kuramı

Eş seçim sürecini açıklayan bir başka kuram da 1960'lı yıllarda Alan Kerckhoff ve Keith Davis tarafından temelleri oluşturulan filtre kuramıdır. Bu kurama göre; sosyal ilişkilerde kullanılmak üzere her insanın diğer insanlarla ilgili bir uygunluk havuzu vardır ve bu havuzda bazı filtreler bulunur. Bireyler bu filtrelerden geçen kişilerle ilişki kurar. Kuramcılar, sosyal ilişkiler için kullanılan bu filtrelerin aynı şekilde eş seçerken de kullanıldığını iddia etmektedir. Buradaki filtrelemek sözcüğünden anlaşılması gereken, eş olarak ya da flört etmek için etkileşimde bulunan kişileri tanıma sürecidir. Eş seçerken de her iki cins de

potansiyel adayı birçok filtrelerden geçirir ve kendine uygun olup olmadığına karar verir. Bu filtreleri ters bir piramide yani süzgece benzetmek mümkündür. Piramidin başında potansiyel eşin coğrafi olarak yakınlığını belirten, yakınlık filtresi bulunmaktadır. Örneğin eş olarak seçilecek kişi ile aynı apartmanda aynı üniversitede ya da aynı işyerinde çalışmak önemlidir. Yakınlık, eş seçiminde etkilidir çünkü bireyler potansiyel eş ile yakın yaşamaya eğilimlidir. Yakınlık aynı zamanda daha fazla zaman anlamına gelmektedir ve dolayısıyla daha fazla aktiviteyi paylaşmak kişileri birbirlerine yaklaştırmaktadır. İkinci filtre ise; sübjektif bir filtre olan çekiciliktir. Çünkü bir kişi birini çekici bulurken bir diğeri çekici bulmamaktadır. Biyolojik, psikolojik, sosyal-duygusal bakış açıları bir insanı diğerdinden daha çekici hale getirebilmektedir. Ortalama cazip özellikler ve bazı simetrik yüz şeklinin evrensel olarak bir bireyi diğerdinden daha çekici hale getirdiği ve bu özelliklere sahip olmayan kimsenin eş olarak seçilme şansını kaybetmiş olup olmadığı konusu üzerinde ise halen durulmaktadır. Filtre kuramcılarına göre; bu durum bireyi bir sonraki filtre olan benzerlikler filtresine geçirmektedir. Bu filtre; yaş, eğitim, etnik köken, ırk ve sosyo-ekonomik sınıf olarak benzerlikler gösteren iki kişinin diğerdinere göre çift olmaya ya da evlenmeye daha yatkın olduğunu belirten filtredir. Kuram, birçok çiftin bu filtreden geçtiğini ve benzer özelliklere sahip bireylerin yürüttüğü ilişkilerin uzun süreli ve kaliteli olduğunu söylemektedir. Bunun sebebinin benzerliklerinden ötürü günlük hayattaki konularda görüş ayrılığının sık yaşanmaması olduğu öne sürülmektedir. Bu filtreyi de geçen kişiler diğeri bir filtre olan uygunluk filtresine gelmektedir. Roller, değerler, tutumlar, ihtiyaçlar, huylar konusunda birbirlerine uygunluklarına bakarlar. Uygun olmayan kişiler elenirken, bütün süzgeçlerden başarılı bir şekilde geçen kişi ile deneme filtresine geçilmektedir. Bu süreç birlikte yaşama ya da nişan şeklinde gelişir. Bu filtreyi de başarılı bir şekilde atlatan çiftler karar verme filtresine geçmektedir. Bu filtrede çiftler, eğer karar verirlerse evlenirler yoksa da piramidin sonunda ilişki biter (Kalkan, 2012).

2.2.1.5. Benzerlik-Birbirini tamamlayan gereksinimler kuramı

Eş seçiminde benzerlik kuramı; eş olarak seçilecek kişi ile din, dil, ırk, eğitim, sosyal sınıf ve eğitim alanlarında benzer özellikler göstermenin önemine vurgu yapan, Lauer ve Warren ortaya atılan bir kuramdır. Warren, kuramını şu şekilde açıklamaktadır; “Her ne kadar farklılık çekici olarak algılansa da, çiftler arasındaki benzerlikler bankadaki paraları gibi, farklılıklar ise borçları gibidir.”

Çiftlerin benzer özelliklere sahip olmasının evlilikteki uyumu arttırdığı ve çatışmalar azaltacağını, olan çatışmaların da daha sağlıklı çözülebileceğini savunmaktadır. Farklılıklar bireylere çekici gelse de, çiftlerin enerjilerini farklılıklarla baş etmeye çalışırken harcayacaklarını, evliliklerini geliştirecek enerjiyi bulamayacaklarını öne sürmektedir. Ayrıca eşlerin sahip olacakları ortak hayat görüşü ve benzerliklerin çiftlerin beraberliğini olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir (Özgüven, 2000; Şen, 2009).

Benzer özellikler kuramı, bireyin kendisi ile benzer sosyal özelliklere sahip olanlar içinden birini eş olarak seçtiği varsayımına dayanmaktadır. Diğer yandan, kuram kişinin etrafında kendisine benzer bulduğu birçok potansiyel eş adayından birini seçerken nasıl bir süreç işlettiği konusunda yetersiz kalmaktadır (Winch vd., 1955). Birbirini tamamlayan gereksinimler kuramı, bu yetersizliği gidermeyi amaçlayan araştırmacı Robert Winch tarafından 1950 yılında 25 çift üzerinde yaptığı araştırma sonucunda ortaya atılmıştır. Winch'e göre; birey, eş olmaya elverişli kişilerin içinden gereksinimlerini en üst düzeyde doyurabileceğini vadeden kişiyi arar. Dahası, ikinci kişi ya da çekilen kişi olarak adlandırılan B'nin gereksinim örüntüleri, kendisini çeken kişi olarak adlandırılan A'nın gereksinim örüntüleri ile benzer olmanın ötesinde birbirlerini tamamlayıcıdır. Yine bu kurama göre, gereksinimlerin düzeyine göre benzerlikler zıttır. Örneğin; kişinin başat olma gereksinimi yüksekse, aynı gereksinim itibarıyla düşük düzeyde olan bir başkası tarafından çekilecektir (Winch, 1967). Bu şekilde birbirini tamamlayan gereksinimlere tip-I tamamlayıcıları adını vermişlerdir. Freudcu çıkarsama psikolojisinden erkeğin bir gereksinim ya da özelliği, kadının farklı bir gereksinim ya da özelliği tarafından tamamlanmaktadır. Örneğin birindeki yüksek itaatkârlık gereksiniminin, diğerindeki yüksek hükmetme gereksinimi tarafından çekildiği öne sürülmektedir. Birbirini bu şekilde tamamlayan gereksinimler ise tip-II tamamlayıcıları olarak adlandırılmıştır (Winch vd., 1955).

2.2.1.6. Uyarın-Değer-Rol Kuramı

Uyarın-Değer-Rol Kuramı (UDR), Murstein tarafından 1970'li yıllarda ortaya atılan eş seçimine ilişkin gelişimsel kuramlardan biridir. Eş seçimine ilişkin fazlaca kuram olmasının insanın karmaşık davranış biçimleri olmasına bağlamış ve kuramında bireylerin ilişki sürecinde aldıkları kararların ilişkinin gelişimine olan etkisine odaklanmaktadır. İlişki içindeki dengenin değiş-tokuş ile kurulabileceğini

savunur. Kurama göre; potansiyel eş ile ilişkinin başlaması, sürdürülmesi ve sonuca ulaşmasındaki karar alma süreci 3 aşamadan oluşmaktadır. “Uyaran” aşaması ilk aşamadır ve ilk izlenimin olduğu dönemdir. Bu dönemde kadın ve erkek birbirlerinin dışsal özelliklerine ve davranışlarına bakarlar. Fiziksel görünüm, statü ve gelir düzeyi gibi uyaranlar önemlidir. Eğer bireyler bu uyaranların denk olduğunu düşünüyorsa ikinci aşamaya geçilir. “Değer” aşamasında çiftler; inanç, tutum ve ilgilerinin birbirleri ile olan uyumunu ve özellikle evliliğe yansımalarını değerlendirir. Bir önceki aşamadaki uyaranların değeri azalır ve sözel iletişim yoğunlaşır. Çiftler benzer değerlere sahip olduklarını düşünüyorlarsa, birbirlerini daha iyi anladıklarını düşünürler ve aralarındaki ilişki güçlenir. Buna bağlı olarak da üçüncü aşama olan “Rol” aşamasına geçilir. Bu aşamada çiftler, sözel olarak belirtilen değer ve tutumların davranış haline nasıl dönüştüğünü gözleme şansı bulurlar. Evlilik ya da birliktelikte olması gereken eş, ebeveyn olma gibi rollere uygunluklarını değerlendirirler. Rol beklentileri bireysel algıların yanında toplumsal algılardan etkilenir. Çiftler bu anlamda da birbirlerini tamamladıklarını düşünüyorsa ilişki devam eder, düşünmüyorsa muhtemelen ilişki sonlanır (Mursteyn, 1976).

2.2.2. Eş Seçimi İle İlgili Araştırmalar

2.2.2.1. Yurtiçi Araştırmalar

Durmazkul (1991) yaptığı çalışmada, cinsiyet değişkenine göre eş seçimi tercihlerini incelemiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre; kız öğrencilerin eş olarak seçecekleri kişinin yaşı için kendi yaşından daha büyük olmasını istedikleri belirlenmiştir. Ayrıca kız öğrencilerin %57’sinin, erkek öğrencilerin ise %45’inin ideolojik görüşleri kendileriyle benzerlik gösteren kişileri eş olarak tercih edecekleri ortaya çıkmıştır. Yine kız öğrencilerin %41’i eş olarak seçecekleri kişinin ekonomik durumunun kendilerinkinden daha iyi olmasını, erkeklerin ise %54’ü eş olarak seçecekleri kişinin ekonomik durumunun kendininki kadar olmasını istemişlerdir. Kızlar dini inançları kendininkine benzer bir esi erkeklere göre daha fazla isterken, erkekler evleneceği kişinin inancının kendi inancına benzemesinin yanında eşlerinin dinin gereklerini yerine getiren biri olmasını tercih edeceklerinin belirtmişlerdir. Aynı çalışmada, kızların erkeklere göre nikâhsız yaşamayı önemli düzeyde daha az tercih ettiği ortaya çıkmıştır. Fiziki çekicilik konusunda ise kız ve erkekler arasında belirgin bir fark olmadığı görülmüştür. Evliliği düşünme nedeni olarak hayatı paylaşma ilkesini hem kız hem öğrenciler ilk sırada tercih ettikleri ortaya çıkmıştır.

Esmer (1991) T.C. Aile Araştırma Kurumu için kendi yönetiminde yaptığı araştırmasında, eş seçimi sürecinin yanında kadın, evlilik, flört, kadın erkek eşitliği konularının üzerinde durulmuştur. Araştırma bulgularına göre; kadınların dörtte üçünün genç erkeklerle genç kızların evlenmeden önce birbirlerini tanımak amacıyla flört etmelerini onayladıkları, ancak sadece %10'unun evlenmeden önce cinsel ilişkide bulunulmasını onayladığı görülmüştür. Araştırma kapsamında olan kadınların üçte ikisi evlilikte aynı dinden olmanın iyi bir evlilik için şart olduğunu, çocuklarının yabancı biriyle evlenmesine de karşı çıktıklarını belirtmişlerdir. Evlilikte mutlu cinsel yaşamın çok önemli olduğu bulunmuştur. Kadınların tamamına yakınının, "evlilik modası geçmiş bir kurumdur" sorusuna hayır yanıtı verdikleri ve iyi bir evlilik için, eşe sadakat, mutlu cinsel yaşam, en önemli değerler arasında yer alırken bu değerlerin biraz gerisinde, karşılıklı sevgi, ask, dini değerleri paylaşmak ve en son olarak da ekonomik faktörlerin önemli olduğunu belirttikleri saptanmıştır.

Ceylan (1994)'nın öğrencilerin eş seçimi beklentilerini incelediği çalışmasında; evliliğin ne ifade ettiğine dair sorulan açık uçlu soruya; katılımcıların % 30,5'inin karşı cinsten iki kişinin yaşamı her yönüyle paylaşmak cevabını verdikleri görülmüştür. Öğrencilerden %79.3 gibi büyük bir oranı eşlerini kendilerinin seçeceğini, %18.1'i ailesi ile birlikte karar vereceğini, %1.3'ü ise ailesinin seçeceğini belirtmişlerdir. Evliliği düşünme nedeni olarak öğrencilerin % 31'i Yaşamı bir eşle paylaşmak % 30,6'sı ise yakın bir cevap olan sevgi ve duygusal paylaşım için olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin bekâret hakkındaki görüşleri ise şöyledir; tüm öğrencilerin %72 si bekâretin önemli olduğu görüşüne katılırken, %23,4'ü ise bu görüşe katılmadığını belirtmişlerdir. Öğrenciler eş olarak seçecekleri kişinin maddi durumuyla ilgili soruya % 64.3 oranında maddi durumlarındaki farkın önemli olmadığını, %22.1 oranında maddi durumlarda fark olmamalı ve % 6.5 oranında ise erkek daha zengin olmalı cevabını vermiştir. Öğrenim durumuyla ilgili soruya ise kız öğrencilerin %79.2'si, erkek öğrencilerin %53.7'si eşler arasında öğrenim durumu farkı olmamasını tercih ettiklerini belirterek cevap vermiştir. Eş olarak seçilecek kişideki fiziksel çekicilik için, tüm öğrencilerin %50'si önemli olmadığını %32.5'i eşit olması gerektiğini, %15.6'sı kadının daha çekici olması gerektiğini belirttikleri gözlenmiştir. Aynı çalışmada öğrenciler, eş olarak seçecekleri kişinin yaşının ya kendilerine yakın ya da erkeğin daha büyük olması gerektiğini düşündüklerini belirtmiştir. Öğrencilerden eş olarak seçecekleri kişide

önemli gördükleri ilk 5 özelliği sıralamaları istendiğinde; sevgi, dürüstlük, anlayışlılık, güzellik ve inanç; eşte bulunması istenmeyen özellikler için ise, yalancılık, sorumsuzluk, kumar, içki, cimrilik olarak sıraladıkları görülmüştür.

Özgüven'in (1994), üniversite öğrencileri ile yaptığı araştırmada eş seçiminde öğrencilerin %85'i eşlerine karar verirken ailenin onayını almak gerektiğini, %80'nin evleneceği kişiyi kendilerinin seçmek istediklerini, %35 lik bir grubun da arkadaş çevresinden bilgi edinmeyi uygun gördükleri sonucu ortaya çıkmıştır. Aynı araştırmada; öğrencilerin eş seçimi yaparken önceliklerinin %33 oranında eğitim düzeyi, % 20 fiziksel görünüm, %20 sağlık durumu, %16 ekonomik durumu ve %11 ile yaş farkı şeklinde sıralandığı görülmüştür. Çalışmada öğrencilere eş seçerken aradıkları en önemli özellikler sorulmuştur. Öğrencilerin % 29'ü sevgi, %24'ü dürüstlük, %13'ü hayat görüşü, %12'si sosyo kültürel yakınlık, %11'i inanç birliği, %10 kişilik özelliklerindeki benzerlik, %1 'de siyasi görüşlerdeki benzerlik cevabını vermişlerdir. Ayrıca bu araştırmada kızların ekonomik duruma ve evlenecekleri kişinin eğitim düzeyinin kendilerinden yüksek olmasına erkeklere göre daha çok önem verdikleri ortaya çıkmıştır. Dini inançların benzerliği katılımcıların %86'ısı için çok önemli ve kısmen önemli iken, %14'ü için önemsiz olduğu saptanmıştır. Katılımcıların %78,2'si ekonomik bağımsızlıklarını elde etmeden evlenmeye karşı çıkmaktadırlar. Yine, kızların % 81'nin ve erkeklerin %75'nin ekonomik özgürlüğe sahip olmayan kişilerle evlenmek istemedikleri ortaya çıkmıştır (Özgüven, 2000).

Ünal (1996) diğer çalışmalardan farklı olarak İzmir ilinde rastlantısal olarak seçtiği 100 kişi üzerinde yürüttüğü çalışmasında, evliliğin düşünülmesinde etkin olan unsurları derecelendirmeyi amaçlamıştır. Bulgulara göre; kadınların kendileriyle eşit ya da daha yüksek öğrenimli bir kişiyle, erkeklerin kendilerinkine eşit ya da daha düşük öğrenimli biriyle evlilik kararı aldıkları saptanmıştır. Bireylerin %71'i evliliği, "yaşamı sevdiği kişiyle paylaşma" olarak görmüşlerdir. Katılımcıların tümü evleneceği kişiyi kendileri seçmek istemişlerdir. Bireylerin sosyoekonomik ve kültürel düzeyleri yükseldikçe eş seçiminde sevgi, saygı, değer verme gibi faktörlerin öne çıktığı görülmüştür. Kadınların babalarının kişiliğine; erkeklerin annelerinin kişiliğine benzer eş seçme eğiliminin önemli düzeyde olmadığı; ancak böyle bir benzerliğin nişanlı seçiminde %64 etkili olduğu ortaya çıkmıştır.

Aytaç ve Bayram (2001)'in yürüttükleri çalışmada üniversite gençliğinin iş ve eş seçimindeki etkin kriterleri belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmada Analitik Hiyerarşi Süreci kullanılmıştır ve Uludağ Üniversitesi son sınıfta öğrenim gören öğrenciler ile çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; kadın katılımcıların, %32'si evleneceği kişide “kişiliğin” önemli bir faktör olduğunu belirtmiştir. “Sevgi”, %26 ile ikinci sırada yer alırken, %02 ile “fiziki özellikler” in son sırada yer aldığı görülmüştür. Aynı çalışmada, erkek öğrenciler için eş seçiminde ilk kriter olarak sevgi ön plana çıkarırken, ikinci kriterin kişilik olduğu göze çarpmaktadır. Yine erkek öğrenciler, “sosyal statüyü” eş olarak seçecekleri kişide aradıkları son kriter olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca ailelerin sosyo-ekonomik anlamda uyuşmasının kız öğrencilerden daha fazla erkek öğrencilerin önemseydiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bacanlı (2001) muhtemel eşte aranılan özellikleri belirlemek amacıyla Ankara Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan 220 üniversite öğrencisi ile yaptığı çalışmada, Ankara'daki erkek öğrencilerin, diğer tüm gruplara göre daha geç evlenmeyi düşündüğü ve eş olarak seçecekleri kişi ile daha az yaş farkı olmasını istedikleri görülmüştür. Erkek öğrenciler evliliğin anlamı için cinsel ilişki ve dini gerekliliği önemli görülürken, kız öğrenciler için yalnızlıktan kurtulmanın önemli olduğu görülmüştür. Aynı çalışmada, erkek öğrencilerin eş olarak seçecekleri kişide iyi yemek yapma, bekâret, yuva ve çocuk arzusu, görünüş güzelliği ve dini inanç benzerliğine kadın öğrencilerden daha fazla önem verdikleri gözlenmiştir. Yine kadın öğrencilerin, eş olarak seçecekleri kişide, sosyal olmak, benzer eğitim geçmişlerine sahip olmak, iyi sosyal statüde ve mevkide bulunmak, öğrenim düzeyi ve zekâ düzeyi yüksek olmak gibi özellikleri önemseydikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca çalışmada, öğrencilerin evliliği duygusal bir birliktelik olarak gördükleri ortaya konmuştur.

Kaya (2002), üniversitede öğrenim gören 598 öğrenci ile yürüttüğü araştırmasında, öğrencilerin eş seçimi tercihlerine göre denetim odaklarını incelemiştir. Buna göre; 365 öğrenci eş olarak seçecekleri kişinin eğitim düzeyinin kendileriyle aynı, 126 öğrenci kendilerinden farklı (yüksek ya da düşük) olmasını tercih ettikleri görülmüştür. 103 öğrenci ise eş olarak seçecekleri kişide eğitim durumunun önemli olmadığını ifade etmiştir. Aynı çalışmada, öğrencilerin 323'nün eş olarak seçecekleri kişide bekâreti önemli buldukları, 271'nin ise eş olarak seçecekleri kişide bekâretin önemli bulmadıkları ortaya çıkmıştır. 190 öğrenci eş

olarak seçecekleri kişinin ekonomik durumunun kendilerinininkiyle aynı olmasını tercih ettiklerinin, 244 öğrencinin eş seçimi tercihlerinde ekonomik durumun kendileri için önemli olmadığını ifade etmiştir. 136 öğrenci kendiyile aynı yaşta eşleri tercih edeceklerini belirtirken 169 öğrenci eş seçerken yaşın önemli olmadığını belirtmiştir. 276 öğrenci eş olarak seçecekleri kişide etnik kökene önem vereceği, 318 öğrenci etnik kökene önem vermeyeceği ortaya çıkmıştır. 574 öğrenci eşlerini kendilerinin seçeceğini, 5 öğrenci ailesinin seçeceğini, 24 öğrenci kimin seçtiğinin önemi olmadığını ifade etmiştir. Eş olarak seçecekleri kişide dini inanç konusundaki tercihleri sorulan öğrencilerden 349’ü dini inancının kendisinininki ile aynı olmasını tercih etmiş, 245’i ise dini inancın önemli olmadığını ifade etmiştir. 389 öğrenci eş olarak seçecekleri kişilerin ideolojik görüşlerinin kendileriyle aynı olmasını, 205 öğrenci ideolojik görüşlerin kendileri için önemli olmadığını ifade etmiştir. Öğrencilere eş olarak seçecekleri kişi ile evlenmeden önce birlikte yaşama konusundaki görüşleri sorulmuştur. Eş olarak seçeceğim kişi ile “Birlikte yaşamalıyım” şikkını işaretleyen 81 öğrenci, “Birlikte yaşayabilirim” şikkını işaretleyen 244 öğrenci ve “Nikâhsız birlikteliği onaylamıyorum” şikkını işaretleyen 269 öğrenci olduğu ortaya çıkmıştır.

Mutlu (2004)’nun üniversite öğrencilerinin evlilik ve aile kurumuna yaklaşımını ortaya koymak amacıyla yaptığı çalışmaya son sınıfta öğrenim görmekte 212 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre; katılımcıların %50’sinin kadın için en uygun evlenme yaş aralığı olarak 20-23 yaş arasını tercih ettikleri gözlenmiştir. Yine erkek için en uygun yaş aralığı için ise; %58.5 gibi yüksek bir oranda 24-27 yaş aralığının uygun görüldüğü ortaya çıkmıştır. Katılımcıların büyük bir oranı diğer araştırmaları destekler nitelikte eş seçerken dikkat edecekleri en önemli husus için % 67.5 oranında “iyi huylu” olmasını ilk sıraya, % 4.7 ile güzel/yakışıklı olmasını son sıraya koydukları belirlenmiştir. Yine hem erkek hem kadın katılımcıların, evlilikte erkeğin yaşının kadından büyük olmasını, eğitim, maddi durum ve sosyo-kültürel düzey olarak kadın ve erkeğin birbirine yakın/benzer olmasını tercih ettikleri sonucu çıkmıştır. Daha önce flört etmiş biriyle evlenme konusunda erkekler kızlara göre daha katı iken, öğrencilerin azımsanmayacak bir oranı evlenip boşanmış biriyle evlenme konusuna kişinin uygunluğuna bakarak karar verecekleri ortaya çıkmıştır.

Ondaş (2006) Ankara ilindeki çeşitli üniversitelerin 1. ve 4. sınıf öğrencilerinden toplam 523 kişi üzerinde yaptığı araştırmada katılımcıların çoğunluğunun evlenmek için 26-29 yaş aralığını uygun buldukları, “evleneceğiniz kişiye kim karar vermeli?” sorusuna katılımcıların %49,7’si “kendileri” ve %47,4’si ise “eşiyle anlaşarak birlikte” cevabını vermişlerdir. Deneklerin, evlilik için “hayatı sevilen biriyle paylaşmak için yapılmalıdır” ve “evlilikte mutluluk eşlerin birbirlerine bağlılıklarıyla devam eder” görüşüne %61.2 gibi büyük bir oranda katıldıkları gözlenmiştir. Yine evlilikle ilgili “neslin devamını sağlar, cinselliğin daha rahat yaşanmasını sağlar ve daha düzenli bir hayat sağlar” yargılara da öğrencilerin yüksek oranda katıldıkları görülmüştür. Katılımcıların büyük çoğunluğu evlilikte kadının daha yüksek tahsilli olması ve daha yaşlı olmasını istemediklerini belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğrenciler, eşlerden birinin “aynı cinsten, umursamaz, asabi, sinirli ve hırçın” olmasını yüksek oranda evliliğe engel bir durum olarak görmüşler ve “evliliğin sorumluluğundan korkan” biriyle, “yakın akraba olan” biriyle evlenmeyeceklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, öğrencilerin “evlilik öncesi flört dönemi olmalıdır” görüşüne yüksek oranda katılırken “Evlilik öncesi cinsel birliktelik olmalıdır” yargısına yüksek oranda katılmadıkları tespit edilmiştir.

Tüzemen ve Özdağoğlu (2007) doktora öğrencilerinin eş seçiminde önem verdikleri kriterleri analitik hiyerarşi süreci ile inceledikleri çalışmalarında, öğrencilerin eş seçiminde etkin olarak gördükleri kriterleri, kişisel özellikler, çevresel özellikler ve ikili ilişki olmak üzere üç ana başlıkta toplamıştır. Araştırma sonucu, katılımcıların eş seçiminde sevgi faktörünü daha fazla dikkate aldıklarını göstermiştir. Bunun yanı sıra aile faktörünün ikinci sırada ve karakter faktörünün de üçüncü sırada yer alırken, sosyal statü, mantık ve sosyo kültür son sıralarda yer almıştır.

Yıldırım (2007)’ın Hacettepe Üniversitende öğrenim gören 732’si kadın 394’ü erkek toplam 1126 son sınıf öğrencileri ile yaptığı çalışmada öğrencilerin eş seçimi kriterlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Öğrencilerden belirlenmiş 50 arzu edilen ve 50 arzu edilmeyen özelliği önem derecesine göre sıralamaları istenmiştir. Bunun sonucunda; her iki cinsin de potansiyel eşte aradıkları özelliklerin önem sırasının neredeyse aynı olduğu, ancak kızların erkeklerden daha fazla özelliklere önem verdiği bulunmuştur. Katılımcıların tamamından alınan sonuçlara göre; güvenilir,

dürüst, kişilikli olmak arzu edilen ilk 3 özellik olurken, yalancı, ilgisiz ve art niyetli olmak katılımcıların potansiyel eşte arzu etmediği ilk 3 özelliktir.

Bugay ve Tezer'in 2008 yılında "Üniversite öğrencilerinin evlenecekleri eşlerde aradıkları özellikler" başlıklı makalesinde lisans eğitimi gören 467 öğrencinin eş olarak seçecekleri kişilerde aradıkları özellikleri cinsiyet farklılığı üzerinden incelemiştir. Bulgulara göre; kız öğrenciler evlenecekleri eşlerin öz-güven, dışadönüklük, aile/politik görüş benzerliği ve başatlık özelliklerine sahip olmasını erkek öğrencilerden daha fazla tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Çekicilik ve güvenilirlik boyutlarında ise cinsiyetler arası anlamlı bir fark bulunamamıştır. Aynı araştırmanın bulgularına göre; kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla eş seçiminde daha seçici olduğu ileri sürülebilir.

Başar (2010) diğer çalışmalardan farklı olarak, mevcut 4 milyon üyesi olan bir arkadaşlık sitesinin verilerini kullanarak bireylerin eş seçiminden cinsiyet farklılıklarını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma için uygun olduğu düşünülen 760,173 kişinin verileri kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, erkeklerin, beğendikleri kadını etkileyebilmek için kadınlardan daha çok emek harcadıkları ve kadınlardan daha ısrarcı olabildikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca diğer çalışmaların aksine güzelliğin her iki cinsiyet için de önemli olduğu belirlenmiştir. Ayrıca çekici olduğu düşünülen erkeklerin daha kolay eş bulabildiği çalışmada kanıtlanmıştır. Fiziksel mesafenin de eş ararken önemli olduğu ve erkeklerin kendilerine daha yakın oturan kadınları tercih ettikleri gözlenmiştir.

Türkaslan ve Süleymanov'un (2010) üniversite son sınıfta öğrenim gören Türkiye'de 1680 ve Azerbaycan'da 530 öğrenci ile yaptıkları çalışmada öğrencilerin aile ve evlilik konusundaki görüş ve düşünceleri karşılaştırmalı tahlille ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırmanın sonucunda, her iki ülkenin gençlerinin erkekler için en uygun evlenme yaşı aynı 25-29 yaş aralığını tercih ettikleri gözlenmiştir. Azerbaycanlı kızlar kendi cinsleri için en uygun evlilik yaşının 22-25 olarak görmelerine karşılık, Türkiyeli kızlar evlilik yaşını kendileri için 25-29 yaş aralığı olarak belirtmişlerdir. İki ülkenin gençleri seçecekleri eşte arayacakları özellikler açısından karşılaştırıldığında benzer sonuçların ortaya çıktığı gözlenmiştir. Erkek öğrenciler iyi huy ve güzellik tercih ederken kızlar iyi huy, iyi bir aileye mensubiyet yanında bir de erkeğin iyi bir meslek ve iş sahibi olmasını istemektedirler. Her iki ülkede de kızlar için evlenecekleri eşin maddi durumunun önemli olacağı

anlaşılmaktadır. Yine her iki ülkedeki öğrencilerin büyük çoğunluğu sanal ortamda tanışarak evlenmeyi onaylamadıklarını belirtmişlerdir. Deneklerin eş olarak seçecekleri kişinin etnik kökeni ve milliyetinin önemli olup olmadığı sorusuna Türkiye’deki kız öğrencilerin erkek öğrencilerden ve Azerbaycan’daki öğrencilerin Türkiye’deki öğrencilerden daha önemli buldukları ortaya çıkmıştır. Her iki ülke öğrencilerinin de eş olarak seçecekleri kişinin dinini önemsedikleri gözlemlenmiştir.

Bener (2011) 591 üniversite öğrencisi üzerinde yaptığı çalışmada, eş seçimlerinin dindarlık ile olan ilişkisinin incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin eş olarak seçecekleri kişide aradıkları en önemli özelliğin %37,6 ile dindarlık olduğu gözlenmiştir. Dindarlıktan sonra ise, %26,2 ile fiziksel çekicilik, %23,5 ile iyi bir mesleğe sahip olma gelmektedir. Katılımcıların %56,2’si başka bir dinden birisi ile evlenmeye olumlu bakmadığını ifade etmiştir. Ayrıca öğrencilerin %80,9’nun eşlerinin seçerken ailenin görüşünün alınmasını tercih ettiği gözlenmiştir.

Keklik (2011) “Türk Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçme Tercihleri” adlı çalışmasında 732’si kadın 394’ü erkek toplam 1126 katılımcıdan elde ettiği bulgulara göre; üniversite öğrencilerinin önemli bulunduğu 33 özelliğin; kişilik özellikleri, aile ilişkileri, güç ve çekicilik ve benzerlik/geleneksel olmak üzere 4 faktörde toplandığı belirlenmiştir. Bütün faktörlerde her iki cinsiyetinde yüksek puanlar aldığı görülürken, kadınlar 3 faktörde erkeklerden yüksek puanlar almışlardır. Öğrencilerin eş seçerken kişisel zevk, eğlencelik gibi özelliklerden daha fazla gelecek vadeden bir evliliği sağlayacak bir partner arayışında oldukları bir diğer anlamda “garantici” bir tutum sergiledikleri belirlenmiştir. Bu bulgular, yurtdışı çalışmaları ile kıyaslandığında, Türk öğrencilerin batıdaki öğrencilere kıyasla eş seçiminde daha titiz davrandıkları şeklinde yorumu önemlidir.

Farajzadeh (2011) tarafından Türkiye’de Gazi Üniversitesi ve İran’da Tebriz Üniversitesi’nde yaptığı kültürler arası karşılaştırmalı eş seçimi tercihlerini incelediği araştırmaya, Gazi Üniversitesi’nden 384 ve Tebriz Üniversitesinden 374 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, her iki ülkenin öğrencileri de en uygun evlenme yaş aralığı için 26-29 aralığında belirtmişlerdir. Öğrencilerin, evlenecekleri kişiye kimin karar vermesi gerektiğine ilişkin görüşlerinde, Türk öğrenciler daha çok kendilerinin karar vermeleri gerektiğini belirtirken, İranlı öğrenciler daha çok aileleriyle birlikte karar vermeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin eş seçiminde tercih ettikleri ölçütler incelendiğinde, her iki grupta da

dürüst, saygılı, sadık, cana yakın, iyi meslek, iyi maddi gelir ve güvenilir kişiliğe sahip olmak ölçütlerinin ilk sıralarda yer aldığı görülmüştür. Dürüst, eve bağlı, karşılıklı seviyor, saygılı, okuma kültürüne sahip olma özelliklerini Türk öğrenciler İranlı öğrencilere göre daha çok tercih etmişlerdir. Anlayışlı, giyim tarzının istediği gibi, ilgi alanının benzer, fiziksel ve ruhen sağlıklı olma özelliklerini ise İranlı öğrenciler, Türk öğrencilere göre daha çok tercih etmişlerdir. Her iki grupta da kız öğrenciler eve bağlı, saygılı, iyi maddi gelir sahibi, fiziksel olarak çekici, iyi meslek sahibi, benzer eğitim düzeyi ve iyi sosyal statü sahibi olma ölçütlerini erkeklere göre daha çok tercih etmişlerdir.

Bozgeyikli ve Toprak (2013) eş seçiminde etkili olduğu düşünülen 10 kriteri sıralama yargılarına dayalı olarak ölçeklenmesi amaçlayan çalışmalarında cinsiyet değişkenine göre de ölçeklendirme çalışması yaparak bu kriterlerin önem sırasının belirlenmesine çalışmıştır. Araştırmaya çeşitli fakültelerin son sınıfında öğrenim gören toplam 556 öğrenci katılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, üniversiteli gençlerin eş seçiminde en önemli kriter olarak “kişiliği” gördüğü, bunu sırasıyla dini inanç, sevgi/aşk, ailelerin uyumu, eğitim düzeyi, fiziksel çekicilik, bekaret, maddi gelir, aynı ırktan olmak ve siyasi görüş kriterinin izlediği belirlenmiştir. Bu sıralama kadın katılımcılarda kişilik, dini inanç, sevgi/aşk, eğitim düzeyi, ailelerin uyumu, fiziksel çekicilik, bekâret, maddi gelir, aynı ırktan olmak ve siyasi görüş şeklinde iken; erkek katılımcılar için kişilik, dini inanç, bekâret, fiziksel çekicilik, ailelerin uyumu, sevgi/aşk, maddi gelir, aynı ırktan olmak, eğitim düzeyi ve siyasi görüş olarak ortaya çıkmıştır.

Efe (2013) Ankara’da öğrenim gören 3177 üniversite öğrencisiyle yaptığı geniş çaplı araştırmada Eş Seçme Tercihleri Ölçeğini kullanmıştır. Araştırmada, potansiyel eşte tercih edilen 50 özellikten ilk 10’nu, eş tarafından sevilme, eşin dürüst, güvenilir, sadık, saygılı, sorumluluk sahibi, ruhen sağlıklı, hoşgörülü, temiz/bakımlı ve merhametli olması şeklinde sıralanmıştır. Potansiyel eşte görece daha az tercih edilen 10 özellik ise, eşin duygusal, bakir/bakire, iyi yemek yapıyor, hamarat, güzel/yakışıklı, entelektüel, sportif, sanatsever, dindar ve zengin olması şeklinde görülmüştür.

Köroğlu’nun 2013 yılında Karabük Üniversitesi’ndeki gençlerin evlilik, aile ve boşanma konusundaki düşünce ve görüşleri üzerine yaptığı araştırmada; kadın için ideal evlenme yaşı için öğrencilerin %49.5’i 22-24 aralığını, %40.7’si ise 25-29

yaş aralığını uygun gördüklerini belirtmişlerdir. Aynı soru erkekler için sorulduğunda %67.0 gibi yüksek bir oranda 25-29 yaş aralığını uygun gördükleri gözlenmiştir. Araştırmada evlilik için etken sebep olarak gençler, ekonomik özgürlük, iyi bir iş sahibi olmak ve eğitimi tamamlamak olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerin, evlenecekleri kişide aradıkları özelliklerin arasında “ahlakın en önemli olduğu diğerlerinin de önem sırasına göre; iyi bir eş olacağına inanç, iyi bir anne-baba olacağına dair inanç, evliliğe hazır olduğuna dair inanç, aynı dinden olmak, yaşam tarzlarının uyumlu olması, ortak dünya görüşüne sahip olmak, iyi bir aileden olması, ailenin uygun bulması, dindar olması, aşık olmam-onun bana aşık olması, askerliğini yapmış olması, aynı mezhepten olmak, eğitim düzeylerinin denk olması, iş sahibi olması, maddi durumunun iyi olması, fiziki görünüm, aynı ırktan olmak, cinsel çekicilik ve aynı memleketten olmak olduğu gözlenmiştir.

Kasapkara ve Kasapkara (2014) katılımcı grubunun sadece erkeklerden oluştuğu araştırmalarında, 20–30 yaş grubu bekâr ve memur erkeklerin eş seçimine yönelik tutumları ve eşten beklentilerinin bazı demografik değişkenler açısından incelemişlerdir. Veriler, 100 kişilik gruba “Kişisel Bilgi Formu” ve “Romantizm ve Eş Seçim Tutum Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; çalışmaya katılan memurların eş seçim tutumlarının ve eşten beklentilerinin aylık gelir düzeyi, doğum yeri ve öğrenim düzeyi değişkenlerine göre farklılaşmazken, yaş değişkenine göre ise anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür. Ayrıca katılımcıların ölçeğe verdikleri cevaplardan, evlilik öncesi beraber yaşamaya olumsuz baktıkları, evlenecekleri eşe karşı sevgi duyma isteklerinin varlığının ağır bastığı, evlilikle ilgili karar vermede aceleci davranmaktansa, kendilerini hazır hissedene kadar beklemeyi uygun gördükleri bulgularına ulaşılmıştır.

Usluoğlu vd. (2015) sağlık alanında çalışan farklı meslek gruplarından aldıkları 15 kadın ile kadınların eş seçimleri hakkındaki görüşleri üzerine nitel bir çalışma yürütmüşlerdir. Araştırma bulgularına göre; kadınlar eş olarak tercih edecekleri kişinin yaşının kendilerinden büyük olmasını ve ortalama fiziksel özelliklere sahip olmasını istediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca kadınlar evlenmek istedikleri kişide en çok aradıkları özellik dürüstlüktür ve bunu sırasıyla girişken, saygılı ve anlayışlı olma izlemiştir. Kadınlar ayrıca eşlerinin, kendilerine benzer ya da daha yüksek statüye ve gelir düzeyine sahip olmasını, kişisel zevkler ve kültürel temalar ilişkin konularda uyumlu olmayı beklediklerini ifade etmişlerdir.

2.2.2.2. Yurt dışı araştırmalar

Buss ve Barnes (1986) alışmalarında, bireylerin eş seçimi tercihlerinin, eş seçimi davranışına yansiyip yansımadığını kontrol etmeyi amaçlamıştır. Başka bir deyişle, kişilerin idealize ettikleri potansiyel eşle evlenip evlenmediklerini incelemiştir. Bunun için çalışma 2 aşamalı olarak yrtlmştir. İlk aşamada, yaşları 18 ile 40 arasında değişen 92 evli çift üzerinde çeşitli testler uygulanmıştır. Katılımcıların önem verdikleri eş seçim tercihlerine ulaşmak için, çeşitli biyografik soruların yer aldığı bir test, evlilik tercih anketi ve çeşitli standart testler (CPI, EPQ, IAS, vb) uygulanmış ve yapılan analizlerinden sonra katılımcıların eş seçiminde önem verdikleri 9 faktörde toplanan 76 özelliğin olduğunu bulgusuna ulaşılmıştır. Bunlar: kibar-düşüncelilik, sosyal çekicilik, ocuk sevmek, uyumluluk, sosyal aktivite, artistik ve zekâ, ev ile ilgili, profesyonel statü, din ve siyasal muhafazakrlık olarak belirlenmiştir. Bu 9 faktörün 4 tanesinde önemli bir cinsiyet farkı grlmştir. Kadınların ve kocalarının eş seçimi ile ilgili tercihleri arasındaki ilişkiyi bulmak için yapılan korelasyon sonucunda ise; çiftler arasındaki eş seçim kriterlerinin çok önemsiz miktarda bağlantılı olduğu belirlenmiştir. alışmasının ikinci aşamasında ise; yaşları 18 ile 23 arasında değişen 50 kadın 50 erkekten oluşan çalışma grubuna iki anket uygulanmıştır. İlk ankette potansiyel bir eşte arzuladıkları 10 özelliğin sıralanması istenmiş. İkinci ankette ise; birinci çalışmadan elde edilen özelliklerden 13 tanesinin sıralaması istenmiştir. Araştırma sonucunda; fiziksel çekicilik, mezuniyet ve iyi para kazanma kapasitesi kriterlerinde erkeklerle kadınlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Kadınlar erkeklere oranla fiziksel çekiciliğe daha az bakarken, erkekler mezuniyete ve iyi para kazanmaya kadınlar önem vermemektedir.

Buss (1989) 33 ülkeyi ve aynı zamanda 37 farklı kültürü kapsayan geniş çaplı araştırmasında 10.047 kişiye ulaşmıştır. alışmasında eş seçimindeki cinsiyet farklılıklarını, evrimsel teoriye göre test etmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın bulgularına göre; 37 kültürün 36'sında, kadın katılımcıların erkek katılımcılardan daha yüksek oranda eş olarak seçecekleri kişinin maddi durumunun iyi olması bekleedikleri ortaya çıkmıştır. Potansiyel eşteki hırs ve alışkanlık konusunda ise; 8 kültürde her iki cinsiyet yüksek puanlar alırken, yine kadın katılımcılar, 34 ülkede erkeklerden daha yüksek puanlar almışlardır. Araştırmada tüm kültürlerde, erkeklerin kendilerinden daha genç kadınları evlenmek için tercih ettikleri sonucu ortaya

çıkıştır. Ayrıca kadınlar evlenmeyi ortalama 25 yaşlarında tercih ederken, erkekler ortalama olarak 28 yaşlarında tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Yine 33 kültürde, erkeklerin, fiziksel çekiciliğe kadınlardan daha fazla önem verdiği bulunmuştur. Potansiyel eşin, evlenmeden önce cinsel birliktelik yaşayıp yaşamamış olması hakkında ise; kültürler arası farklar olduğu saptanmıştır. Çin, Hindistan, İran, Tayvan, İsrail gibi ülkeler evlilik öncesi cinsel birlikteliği potansiyel eşte istenmeyen bir durum olarak ifade ederken, Finlandiya, Doğu Almanya, Fransa gibi ülkelerdeki katılımcılar çoğunlukla bunun kendileri için önemli olmadığını belirtmişlerdir.

Sprecher, vd. (1994) tarafından yapılan araştırmada diğer araştırmalardan farklı olarak örneklem grubunu üniversite öğrencileri ile sınırlamamıştır. ABD’de, 19-35 yaş aralığında, toplam 1329 kişi ile yapılan araştırmada bazı değişkenlere göre bireylerin eş seçimindeki farklılıklarına odaklanılmıştır. Araştırma bulgularına göre; kadınlar, eş olarak seçecekleri kişide fiziksel çekiciliği erkeklere göre daha z önemserken, aynı zamanda eş olarak seçilecek kişinin eğitiminin, kazancının ve yaşının kendilerinden daha fazla olmasını istemişlerdi. Erkekler ise; kadınların kendilerinden yaş olarak daha küçük olmasını, kazançlarının ve eğitimlerinin daha az olmasını tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Erkekler fiziksel çekiciliği az olan kadınları daha az tercih etmişlerdir. Kadınlar eş olarak seçecekleri kişinin çocuğunun olmasını erkeklere göre daha az sorun olarak görürken, erkekler, kadınlara göre eş olarak seçecekleri kişinin diğer bir ırktan olmasını daha fazla tercih etmişlerdir.

Warren’in (1999), Amerika’da eş seçimleri üzerine yaptığı çalışmada katılımcılardan evlenilecek kişide en çok aranan 25 özelliği sıralamaları istenmiştir. Bulgulara göre; duygusal sağlık, güçlü karakter, enerji düzeyi, zekâ, vücut kimyası, ekonomik yönden güven, iletişim, çatışma-çözme becerisi, temizlik, dakiklik, verdiği sözü tutması, önemli günleri hatırlaması, dindarlık, ortak ilgiler, benzer politik siyasal görüşler, ebeveyn olmayı isteme ve bunun için yeterli görünme, kişilik, değerler, beceriler, amaç, yaş, ırk, din, eğitim, cinsel deneyim, boy ve vücut şekli, yüz güzelliği ve giyinme biçimine ilişkin özelliklerin eş olarak seçilecek kişide en çok aranan olduğunu ileri sürmüştür. Aynı araştırma sonucuna göre evlenilecek kişide olması istenmeyecek 25 özellik ise; yalan, aldatma, baskın kişilik, maddi sorumsuzluk, öfkeyi kontrol edememe, pornografi merakı, aşırı içki içme ve uyuşturucu kullanma, sigara içme, kumar, cinsel takıntı, dağınıklık, tembellik, ihmalkârlık, dedikoduculuk, uygun olmayan davranışlar gösterme, cimrilik, kötü

konuşma, başkalarına bağımlı olma, kibirlilik, aşırı utangaçlık, farklı müzik tercihleri, dini inançlara karşı toleranssızlık, politik farklılık, tehlikeli araba sürme ve fanatizm şeklinde sıralanmıştır. (Günayer-Şenel, 2004, s.57-58).

Eagly ve Wood (2002) kültürlerarası yaptığı çalışmada, bireylerin içinde buldukları sosyal yapının eş seçimleri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda; kadın ve erkek cinsiyet rollerinin keskin bir şekilde ayrılmadığı toplumlarda kadın ve erkek arasındaki eş seçimi farklılığını daha az görüldüğü bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca; evrimsel teori çalışmalarını destekler biçimde erkeklerin yuva yapıcı ve kendinden yaşça küçük kadınları, kadınların ise maddi olanakları iyi ve yaşça büyük erkekleri tercih ettiğini belirlenmiştir.

Rauch ve Scholar (2003) alandaki diğer çalışmalardan farklı olarak bireylerin evlenecekleri kişide aradığı özelliklerin yanında, sevgili olmak istediği kişinin özellikleri ve cinsel olarak birlikte olmak isteyeceği kişinin özelliklerini araştırmış ve karşılaştırmıştır. Bu sebeple, katılımcılara 3 aşamalı bir anket uygulanmıştır. Yaş ortalamasının 22 olduğu 248 katılımcı ile yürütülen çalışmanın sonuçlarına göre; bireylerin büyük bir çoğunluğu kendi ırkından biriyle sevgili olmak, evlenmek ve cinsel birliktelik yaşamak isterken, yine evlilikte diğerleri kadar esnek olmayarak daha seçici davranmaktadır. Seçilecek kişide eğitim durumuna bakıldığında ise katılımcıların seçicilikleri cinsel birliktelik yaşamak istedikleri, sevgili olmak istedikleri ve evlenmek istediklerine doğru önemli ölçüde artmaktadır. Benzer sıralamanın seçilecek kişinin maddi olanakları için de geçerli olduğu gözlenmiştir.

Todosijević vd. (2003) yaptıkları çalışmalarında Sırbistan'daki çoğunluğu üniversite öğrencilerinin oluşturduğu 127 birey ile eş seçimlerinde cinsiyet farklılıkları üzerine çalışmışlardır. Bireylerin potansiyel eşte aradıkları özellikleri bulmak için 7 li likert tipi ölçek kullanılmıştır. Bu çalışmanın bulgularına göre; her iki cins de eş olarak seçecekleri kişide yüksek oranda aynı özellikleri istemektedir. Fakat cinsiyetler arasındaki en büyük farklar; narinlik, güç, ürkeklik, kendine acıma, kırılganlık, öfkellik ve güzellik özelliklerinde görülmüştür. Erkek katılımcıların, güç haricinde, eş olarak seçecekleri kişide bu özellikleri kadın katılımcılardan daha fazla tercih ettikleri belirlenmiştir. Erkek katılımcıların, potansiyel eşteki negatif özellikleri, kadınların ise fiziksel görüşünü diğer özelliklere göre daha az önemseydiği

ortaya çıkmıştır. Ayrıca kadın katılımcıların eğitim düzeyi yükseldikçe daha eğitilmiş eş tercih ettikleri gözlenmiştir.

Toro-Morn ve Sprecher (2003) üniversite öğrencilerinin eş seçim kriterlerini incelerken aynı zamanda kültürel karşılaştırmalar da yapmıştır. Kuzey Amerika'dan 648 ve Çin'den 735 olmak üzere toplam 1383 öğrenciye ulaştığı çalışmada, katılımcılara 25 maddelik bir anket uygulanmıştır. Hem kültür hem cinsiyet farklılıklarına odaklanmıştır. Amerika'da, erkek öğrencilerin, fiziksel çekiciliğe ve seksi görünüme; kız öğrencilerin ise, sıcakkanlı, maddi geliri yüksek, çocuk isteyen, sosyal düzeyi iyi olanlara daha çok önem verdiği anlaşılmıştır. Çin'de erkek katılımcılar, fiziksel çekicilik ve seksi görünüm, iyi ev kadını olma ve kendilerinden daha genç eşler seçmeye eğilimli oldukları gözlenmiştir. Kadınların ise; sağlıklı, heyecan verici, esprili, anlayışlı, zeki, cana yakın ve hoş sohbet, atletik yapılı, maddi geliri ve varlığı yerinde olma özelliklerine daha çok önem verdikleri anlaşılmıştır. Amerikan öğrencileri arasında eş seçimindeki cinsiyet farklılıkları, Çin öğrencilerinden daha az olduğu ortaya çıkmıştır.

Marlowe (2004), Tanzania bölgesinde Hadza avcı-toplayıcıları ile yürüttüğü çalışmada, 1995,1996 ve 1997 yıllarında farklı kamplardan yaş ortalaması 33 olan 46 erkek 39 kadınla toplam 85 kişi ile görüşmesinde onlara nasıl bir eş istediklerini ve o eşte neleri önemseyeceklerini açık uçlu soru olarak yöneltmiş ve aldığı cevapları kodlayarak 7 farklı kategori elde etmiştir. Bunlar; fiziksel görünüş, karakter/kişilik, yiyecek arama, doğurganlık, sadakat, zekâ, gençliktir. Yapılan araştırmanın bulguları ise literatürdeki diğer bulgular ile paralellik göstermesi ise önemlidir. Bulgulara göre; kadınların potansiyel eşte aradıkları ilk özellik, yiyecek arama iken, erkekler ilk olarak karakter aramaktadır. Fiziksel özelliklere, kadınlar ve erkekler eşit derecede önem verirken; kadınların, erkeklere kıyasla potansiyel eşteki zekâyı daha önemli buldukları göze çarpmaktadır. Gençliği ise kadınların hiçbiri önemli bulmazken, erkeklerin de son sırada önemli buldukları sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem özelliklerine, veri toplama araçlarına ve verilerin analizi için kullanılan istatistiksel yöntemlere ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu çalışma, 2014-2015 Eğitim-Öğretim yılı Gaziantep Üniversitesi'nin çeşitli fakültelerinde öğrenim gören son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının bazı sosyo-demografik değişkenlere ve eş seçimi tercihlerine göre farklılık gösterip göstermediğini incelemeyi amaçlayan ilişkisel-tarama modelinde bir araştırmadır. “İlişkisel tarama modeli, iki veya daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir” (Karasar, 2007, s.81)

3.2. ARAŞTIRMA EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evreni, 2014-2015 Eğitim-Öğretim yılında Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hukuk Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı, Beden Eğitimi Spor Meslek Yüksekokulu'nda öğrenim görmekte olan 1497 son sınıf öğrencisinden oluşmaktadır.

Araştırmanın örnekleme, tabakalı rastgele örneklem yolu ile seçilen 200'ü kadın 218'ü erkek olmak üzere 418 üniversite son sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Tabakalı rastgele örneklem yönteminde; tabaka olarak öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülte esas alınmıştır.

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını ölçmek amacıyla Zeyneloğlu (2008) tarafından geliştirilen “Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği”, eş seçimleri tercihleri için araştırmacı tarafından hazırlanan

“Eş Seçimi Tercihleri Anketi” kullanılmıştır. Ayrıca öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini öğrenmek ve bu özelliklere göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

“Kişisel Bilgi Formu”, araştırmaya katılan öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini öğrenmek ve bu özelliklere göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumları hakkında bilgi edinmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Formda öğrencilere, cinsiyetleri, öğrenim gördükleri fakülte, yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer, anne ve babalarının eğitim durumları, anne-baba evlilik çeşidi, aile tiplerini içeren 5 soru sorulmuştur. “Kişisel Bilgi Formu” Ek 1.’de verilmiştir.

3.3.2. Eş Seçim Tercihleri Anketi

“Eş Seçimi Tercihleri Anketi” araştırmacı tarafından ilgili literatür taranarak, konuda uzman kişilerin görüşleri alınarak ve daha önce konu ile ilgili hazırlanan anket çalışmaları incelenerek hazırlanmıştır (Ceylan, 1994; Mutlu, 2004; Ondaş, 2007; Farajzadeh, 2011; Efe, 2013).

Anket, öğrencilerin eş olarak seçecekleri bireylerde aradıkları yaş, eğitim, düzeyi, sosyo-ekonomik durum, ideolojik görüş, dini inanç, etnik köken, bakır/bakire olma, evlenip boşanmış olma, duygusal bağ, fiziksel çekicilik gibi temel özelliklerine, kadın ve erkek için en uygun buldukları yaş aralığı gibi genel yargılarına ve kendilerine yakın buldukları evlilik çeşidi, evliliği düşünme nedenleri gibi evlilik ile ilgili görüşleri üzerine veri toplamayı amaçlayan 14 sorudan oluşmaktadır. “Eş Seçimi Tercihleri Anketi” Ek 2.’de verilmiştir.

3.3.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği (TCRTÖ)

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği üniversite öğrenimi gören öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla 2008 yılında Zeyneloğlu tarafından geliştirilmiştir. Toplam 38 maddeden oluşan Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği 5’li Likert tipi bir ölçektir. Ölçek, öğrenciler toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutum cümlelerine; tamamen katılıyorsa “5” puan, katılıyorsa “4” puan, kararsızsa “3” puan, katılmıyorsa “2” puan, kesinlikle katılmıyorsa “1” puan alacak şekilde derecelendirilmiştir. Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel tutum cümleleri ise; yukarıda belirtilen puanlamanın tam tersi olarak, öğrenciler tamamen katılıyorsa “1” puan, katılıyorsa

“2” puan, kararsızsa “3” puan, katılmıyorsa “4” puan, kesinlikle katılmıyorsa “5” puan alacak şekilde puanlandırılmıştır. Bu puanlama şekli ile ölçekten alınabilecek en yüksek puan 190; en düşük puan ise, 38 olarak hesaplanmıştır. Ölçekten alınan yüksek değer öğrencinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutuma daha yatkın olduğunu, düşük değer ise öğrencinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel tutuma daha yatkın olduğunu göstermektedir. Ölçek, “eşitlikçi, geleneksel, evlilik, kadın ve erkek” olmak üzere 5 alt boyuttan oluşmaktadır. “4, 8, 12, 13, 18, 20, 22, 27” numaralı maddeler eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutu, “1, 5, 16, 19, 21, 29, 31, 37” numaralı maddeler kadın cinsiyet rolü alt boyutu, “2, 6, 9, 10, 14, 15, 26, 36” numaralı maddeler evlilik cinsiyet rolü alt boyutunu, “3, 7, 11, 17, 23, 24, 25, 32” numaralı maddeler geleneksel cinsiyet rolü alt boyutu, “28, 30, 33, 34, 35, 38” numaralı maddeler erkek cinsiyet rolü alt boyutunu ölçmektedir.

Ölçeğin evlilikte cinsiyet rolü alt boyutu, kadın ve erkeğe evlilik yaşamında toplum tarafından yüklenen rolleri ve sorumlulukları ifade etmektedir. Evlilikte cinsiyet rolü alt boyutundan alınabilecek en yüksek puan “40”, en düşük puan ise “8” dir. Alınabilecek en yüksek puan, evlilikte kadın ve erkeğin rolleri konusunda eşitlikçi tutuma sahip olduğunu gösterirken, alınabilecek en düşük puan evlilikteki rollere ilişkin geleneksel bir tutuma sahip olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin kadın cinsiyet rolü alt boyutu, toplumda kadına yüklenen rolleri ifade etmektedir. Bu alt boyuttan alınabilecek en yüksek puan “40”tır. Bu puan, toplumda kadına yüklenen rollere ilişkin eşitlikçi tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Bu alt boyuttan alınabilecek en düşük puan ise “8”dir ve kadına yüklenen rollere ilişkin geleneksel bir tutuma sahip olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin erkek cinsiyet rolü alt boyutu, erkeğin toplumdaki rolleri ve sorumluluğuna ilişkin ifadelerden oluşmaktadır. Bu alt boyuttan alınabilecek en yüksek puan “30” alabilecekleri en düşük puan ise “6”dır. Alınabilecek en yüksek puan, toplumda erkeklere yüklenen roller konusunda eşitlikçi tutuma sahip olduğunu ifade etmektedir. Alınabilecek en düşük puan ise erkeklere toplumda yüklenen rollere ilişkin geleneksel tutuma sahip olduğunu ifade etmektedir.

Ölçeğin geleneksel cinsiyet rolü alt boyutu, kadın ve erkeğe günlük hayatta toplum tarafından yüklenen rolleri ifade etmektedir. Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan alınabilecek en yüksek puan “40”, en düşük puan “8” dir. Alınabilecek

en yüksek puan günlük hayattaki kadın ve erkek rolleri konusunda eşitlikçi tutuma, en düşük puan geleneksel tutuma sahip olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutu, kadın ve erkeğin günlük yaşamdaki sorumlulukları eşit olarak üstlenmelerini ifade etmektedir. Bu alt boyuttan alınabilecek en yüksek puan “40” tır. Bu puan eşitlikçi cinsiyet rolleri açısından eşitlikçi tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Bu boyuttan alınabilecek en düşük puan ise “8”dir. Bu puan eşitlikçi cinsiyet rolleri açısından geleneksel tutuma sahip olduğunu göstermektedir.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğinin 38 madde için Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı “0.92” olarak bulunmuştur. Bu sonuç, ölçek maddelerinin birbiriyle yüksek iç tutarlılığa ve yüksek güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir. Her bir alt boyut iç tutarlılık analizleri açısından değerlendirildiğinde; Kadın Cinsiyet Rolü Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı “.80”, Eşitlikçi Cinsiyet Rolü, Evlilikte Cinsiyet Rolü ve Geleneksel Cinsiyet Rolü Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı “.78” ve Erkek Cinsiyet Rolü de Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı “.72” bulunmuştur. Ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayılarının yüksek olması ölçeğin iç tutarlılığın (internal consistency) yüksek olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, ölçeğin ve alt boyutlarının güvenilir olduğunu ortaya koymaktadır (Zeyneloğlu & Terzioğlu, 2011). “Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği” Ek 3.’te verilmiştir.

3.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Veriler, 2014-2015 Eğitim-Öğretim yılı Nisan ve Mayıs aylarında, fakültelerde ilgili kişilerle görüşülerek ve uygun görülen vakitlerde derslere girilerek araştırmacı tarafından toplanmıştır. Uygulama yaklaşık 30 dakika sürmüştür.

3.5. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmada elde edilen veriler SPSS 20.0 paket programı ile analiz edilmiştir. Sosyo-demografik özellikler ve eş seçimi tercihleri araştırmanın bağımsız değişkeni iken, TCRTÖ puanları ise araştırmanın bağımlı değişkenidir. Öncelikle tanımlayıcı istatistik teknikleri ile bu değişkenlere ilişkin ortalama, standart sapma, frekans ve yüzdeler bulunmuştur. Öğrencilerin “Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeğinden aldıkları puanların dağılımını görebilmek için Shapiro ve Kolmogorow-Smirnov testleri uygulanmıştır. Normal dağılım gösterdiği belirlenen tutum puanlarının ortalamaları hesaplanmış ve verilerin analizi için bağımsız

örneklem t-testi (independent samples t-testi) ve Tek Yönlü Varyans Analizi testi (ANOVA) kullanılmıştır.

Araştırmada çoklu gruplarda uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı bulunan farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla post-hoc analiz tekniklerine başvurulmuştur. Uygun analiz tekniğine karar verebilmek için Levene's testi ile varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Analizlerde Levene testinin manidarlık ölçütü, sonuçların hangi düzeyde anlamlı olduğuna bağlı olarak .01 ya da .05 olarak ele alınmıştır. Varyansların homojen dağıldığı gruplarda, gruplar arasında mümkün olan bütün doğrusal kombinasyonların karşılaştırması, karşılaştırılacak grup sayılarının çok olması durumunda alfa hata payını kontrol altında tutabilen ve gruplardaki gözlem sayılarının eşit olması varsayımını dikkate almayan bir post-hoc türü olan Scheffe testi tercih edilmiştir (Scheffe, 1953). Varyansların homojen dağılmadığı gruplarda ise tutucu ve dikkatli karşılaştırmalar ile göze çarpan Tamhane's T2 testi kullanılmıştır (Hochberg, 1988).

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın problemi ve alt problemleri doğrultusunda yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1. ÇALIŞMA GRUBUNA AİT SOSYO-DEMOGRAFİK BULGULAR

Tablo 4.1.

Çalışma Grubuna Ait Sosyo-Demografik Bilgiler

<i>N= 418</i>		
Çalışma Grubuna Ait Sosyo-Demografik Bilgiler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	200	47.8
Erkek	218	52.2
Fakülte		
Eğitim Fakültesi	94	22.5
Fen Edebiyat Fakültesi	94	22.5
Sağlık Bilimleri Fakültesi	46	11.0
Hukuk Fakültesi	37	8.9
Mühendislik Fakültesi	55	13.2
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	38	9.1
Güzel Sanatlar Fakültesi	18	4.3
Türk Musikisi Devlet Konservatuarı	22	5.3
Beden Eğitimi Spor Meslek Yüksekokulu	14	3.3
Yaşamın Çoğunun Geçtiği Yer		
Köy-Kasaba	45	10.8
İlçe	104	24.9
İl	129	30.9
Büyükşehir	140	33.5
Anne Eğitim Durumu		
Okuryazar /Okuryazar olmayan	124	29.7
İlkokul mezun	167	40.0
Ortaokulu mezunu	54	12.9
Lise ve üzeri mezunu	73	17.4
Baba Eğitim Durumu		
Okuryazar /Okuryazar olmayan	38	9.1
İlkokul mezunu	159	38.0
Ortaokulu mezunu	66	15.8
Lise ve üzeri mezunu	155	37.1
Anne-Baba Evlilik Şekli		
Görücü Usulü Evlenme	32	76.6
Tanışarak Evlenme	98	34.4
Aile Tipi		
Çekirdek	322	77.1
Geniş	96	22.9

Çalışma grubuna ait sosyo-demografik bulgulara Tablo 4.1.'de yer verilmiştir.

Tablo incelendiğinde; çalışma grubunun 218'inin (%52.2) erkek ve 200'ünün (%47.8) kadın olmak üzere toplam 418 öğrenciden oluştuğu görülmektedir.

Çalışma grubunun, 94'ü (%22.5) Eğitim Fakültesi'ne, 94'ü (%22.5) Fen-Edebiyat Fakültesi'ne, 46'sı (%11) Sağlık Bilimleri Fakültesi'ne, 37'si (%8.9) Hukuk Fakültesi'ne, 55'i (%13.2) Mühendislik Fakültesi'ne, 38'i (%9.1) İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'ne, 18'i (%4.3) Güzel Sanatlar Fakültesi'ne, 22'si (%5.3) Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı'na ve 14'ü (%3.3) Beden Eğitimi Spor Meslek Yüksekokulu'na devam eden son sınıf öğrencileridir.

Öğrencilerin üniversiteye gelmeden önce yaşamlarının çoğunun geçtiği yerlere göre dağılıma bakıldığında; 45'i (%10.8) köy-kasabada, 104'ü (%24.9) ilçede, 129'u (%30.9) ilde, 140'ı (%33.5) ise büyükşehirde geçirmiştir.

Öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna bakıldığında; 124'ünün (%29.7) okuryazar/okuryazar olmadığı, 167'sinin (%40) ilkokul mezunu, 54'nün (%12.9) ortaokul mezunu, 73'ünün (%17.4) lise ve üzeri mezunu olduğu belirlenmiştir. Babalarının eğitim durumlarına bakıldığında ise; 38'nin (%9.1) okuryazar/okuryazar olmadığı, 159'nın (%38) ilkokul mezunu, 67'nin (%15.8) ortaokul mezunu, 155'nin (%37.1) lise ve üzeri mezunu olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin 320'sinin (%76.6) anne-babasının görücü usulü evlendiği, 98'nin (%34.4) ise tanışarak evlendiği belirlenmiştir.

Aile tipleri incelendiğinde; 322'sinin (%77.1) çekirdek, 96'sının (%22.9) geniş aile tipine sahip olduğu görülmektedir.

4.2. ÖĞRENCİLERİN TCRTÖ VE ALT BOYUTLARINDAN ALDIKLARI EN YÜKSEK, EN DÜŞÜK VE ORTALAMA PUANLARA İLİŞKİN BULGULAR

Tablo 4.2.

TCRTÖ ve Alt Boyutlarından Alınan En Yüksek, En Düşük ve Ortalama Puanların Dağılımları

TCRTÖ ve Alt Boyutları	N	\bar{X}	SS	En Düşük	En Yüksek
Evlilikte Cinsiyet Rolü	418	15.61	3.72	8	30
Kadın Cinsiyet Rolü	418	24.50	3.67	13	38
Erkek Cinsiyet Rolü	418	14.50	4.17	6	30
Geleneksel Cinsiyet Rolü	418	22.45	5.76	8	40
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	418	33.87	4.95	8	40
TCRTÖ	418	110.95	11.10	82	137

SD=416

Üniversite son sınıf öğrencilerinin TCRTÖ ve alt boyutlarından aldıkları en yüksek ve en düşük ve puan ortalamalarına ilişkin bilgiler Tablo 4.2.'de yer almaktadır.

Tablo incelendiğinde; çalışmaya katılan öğrencilerin evlilikte cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları en yüksek puanın “30”, en düşük puanın ise “8” olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin evlilikte cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamasının “15.61” olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin kadın cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları en yüksek puanın “38”, en düşük puanın “13” ve puan ortalamasının “24.50” olduğu bulunmuştur. Erkek cinsiyet rolü alt boyutunda ise öğrencilerin aldıkları en yüksek puanın “30”, en düşük puanın “6” ve puan ortalamasının “14.50” olduğu gözlenmektedir. Çalışmaya katılan öğrencilerin geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları en yüksek puan “40”, en düşük puan “8”, puan ortalamaları ise “22.45” tir. Öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları en yüksek puan “40”, en düşük puan “8” dir. Eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puanların ortalaması ise “33.87” dir. Ölçekten alınan en yüksek puanın “137”, en düşük puanın “82” olduğu bulunmuştur. Çalışmaya katılan öğrencilerin ölçekten aldıkları puanların ortalamasının ise “110.95” olduğu belirlenmiştir.

4.3. SOSYO-DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE ÖĞRENCİLERİN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMLARINA İLİŞKİN BULGULAR

4.3.1. Cinsiyet Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumlarına İlişkin Bulgular

Tablo 4.3.

Cinsiyet Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri

TCRTÖ ve Alt Boyutları	Cinsiyet	n	\bar{X}	SS	t	p
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Kadın	200	17.07	3.70	-8.25	.00
	Erkek	218	14.27	3.21		
Kadın Cinsiyet Rolü	Kadın	200	24.57	3.94	-.34	.72
	Erkek	218	24.44	3.42		
Erkek Cinsiyet Rolü	Kadın	200	13.86	3.62	-2.68	.00
	Erkek	218	14.97	4.77		
Geleneksel Cinsiyet Rolü	Kadın	200	24.53	5.57	-7.49	.00
	Erkek	218	20.55	5.26		
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Kadın	200	32.44	4.80	5.87	.00
	Erkek	218	35.18	4.73		
TCRTÖ	Kadın	200	113.75	11.29	-5.06	.00
	Erkek	218	108.39	10.31		

SD=416

Tablo 4.3.'te üniversite son sınıf öğrencilerinin TCRTÖ ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan bağımsız örneklem t-testi sonuçları ve grupların betimsel istatistik değerleri verilmiştir.

Tablo incelendiğinde; evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunda, kadın öğrencilerin ($\bar{X}=17.07$) puan ortalamasının, erkek öğrencilerin ($\bar{X}=14.27$) puan ortalamasından yüksek olduğu görülmüştür. Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin evlilikte cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=-8.25$, $p<.05$). Buna göre; evlilikte cinsiyet rollerine ilişkin kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları söylenebilir.

Kadın cinsiyet rolü alt boyutunda, kadın öğrencilerin ($\bar{X}=24.57$) puan ortalamasının, erkek öğrencilerden ($\bar{X}=24.44$) yüksek olduğu saptanmıştır. Kadın cinsiyet rolü alt boyutunda, cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmamıştır ($t=-.34$, $p>.05$).

Erkek cinsiyet rolü alt boyutunda; kadın öğrencilerin puan ortalaması ($\bar{X}=13.86$), erkek öğrencilerin ($\bar{X}=14.97$) puan ortalamasından düşüktür. Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre erkek cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=-2.68, p<.05$). Buna göre; erkek cinsiyet rollerine ilişkin kadın öğrencilerin erkek öğrencilerden daha geleneksel bir tutuma sahip oldukları belirlenmiştir.

Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunda, kadın öğrencilerin ($\bar{X}=24.53$) puan ortalaması, erkek öğrencilerden ($\bar{X}=20.55$) yüksektir. Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunda, kadın ve erkek öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=-7.49, p<.05$). Buna göre; geleneksel cinsiyet rollerine ilişkin kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları görülmüştür.

Kadın öğrencilerin ($\bar{X}=32.44$) puan ortalamasının, eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda erkek öğrencilerden ($\bar{X}=35.18$) düşük olduğu görülmüştür. Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=5.87, p<.05$). Buna göre; eşitlikçi cinsiyet rollerine ilişkin kadın öğrencilerin erkek öğrencilerden daha geleneksel bir tutuma sahip oldukları gözlenmiştir.

TCRTÖ'den kadın öğrencilerin ($\bar{X}=113.75$) aldıkları puan ortalamasının, erkek öğrencilerden ($\bar{X}=108.39$) yüksek olduğu gözlenmiştir. Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin TCRTÖ'den aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=-5.06, p<.05$). Buna göre; kadın öğrencilerin, erkek öğrencilerden toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları saptanmıştır.

4.3.2. Yaşamın Çoğunun Geçtiği Yer Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutumlarına İlişkin Bulgular

Tablo 4.4.

Yaşamın Çoğunun Geçtiği Yer Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri

TCRTÖ ve Alt Boyutları	Yaşamın Çoğunun Geçtiği Yer	n	\bar{X}	SS	Var K.	K.T.	SD	K.O	F	p
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Köy-Kasaba	45	16.37	4.16	G. Arası	35.05	3	11.68	.84	.47
	İlçe	104	15.57	3.68	G. İçi	5749.70	414	13.88		
	Şehir	129	15.35	3.61	Toplam	5784.75	417			
	Büyükşehir	140	15.64	3.71						
	Toplam	418	15.61	3.72						
Kadın Cinsiyet Rolü	Köy-Kasaba	45	23.93	4.30	G. Arası	32.08	3	10.69	.78	.50
	İlçe	104	24.61	3.76	G. İçi	5610.37	414	13.55		
	Şehir	129	24.31	3.57	Toplam	5642.46	417			
	Büyükşehir	140	24.79	3.49						
	Toplam	418	24.50	3.67						
Erkek Cinsiyet Rolü	Köy-Kasaba	45	14.16	4.84	G. Arası	61.93	3	20.64	1.18	.31
	İlçe	104	14.33	4.53	G. İçi	7216.09	414	17.43		
	Şehir	129	14.97	3.81	Toplam	7278.03	417			
	Büyükşehir	140	14.00	3.97						
	Toplam	418	14.40	4.17						
Geleneksel Cinsiyet Rolü	Köy-Kasaba	45	21.82	5.85	G. Arası	141.65	3	47.21	1.42	.23
	İlçe	104	22.10	6.12	G. İçi	13710.06	414	33.11		
	Şehir	129	23.31	5.41	Toplam	13851.72	417			
	Büyükşehir	140	22.12	5.73						
	Toplam	418	22.45	5.76						
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Köy-Kasaba	45	32.04	7.32	G. Arası	226.57	3	75.52	3.12	.02
	İlçe	104	34.22	4.91	G. İçi	10016.45	414	24.19		
	Şehir	129	33.56	4.38	Toplam	10243.02	417			
	Büyükşehir	140	34.47	4.41						
	Toplam	418	33.87	4.95						
TCRTÖ	Köy-Kasaba	45	108.84	11.81	G. Arası	248.91	3	82.97	.67	.57
	İlçe	104	110.93	11.34	G. İçi	51209.39	414	123.69		
	Şehir	129	111.54	11.03	Toplam	51458.30	417			
	Büyükşehir	140	111.12	10.80						
	Toplam	418	110.95	11.10						

Üniversite son sınıf öğrencilerinin TCRTÖ ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi ve grupların betimsel istatistik değerleri Tablo 4.4.'te sunulmuştur.

Evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunda, öğrencilerin yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yere göre puan ortalamaları incelendiğinde; yaşamlarının çoğunu köy-kasabada (\bar{X} =16.37) geçirenlerin puan ortalamasının, büyükşehirde (\bar{X} =15.64), ilçede (\bar{X} =15.57) ve şehirde (\bar{X} =15.35) geçirenlerin puan ortalamalarından daha yüksek

olduğu gözlenmiştir. Bu değişkene göre öğrencilerin evlilikte cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=.84, p>.05$).

Kadın cinsiyet rolü alt boyutunda, öğrencilerin yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yere göre puan ortalamaları incelendiğinde; yaşamlarının çoğunu köy-kasabada ($\bar{X}=23.93$) geçirenlerin puan ortalamasının, şehirde ($\bar{X}=24.31$), ilçede ($\bar{X}=24.61$) ve büyükşehirde ($\bar{X}=24.79$) geçirenlerin puan ortalamalarından düşük olduğu görülmüştür. Bu değişkene göre kadın cinsiyet rolü alt boyutundan öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=.78, p>.05$).

Öğrencilerin yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yere göre erkek cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında; şehirde ($\bar{X}=14.97$) geçiren öğrencilerin, köy-kasabada ($\bar{X}=14.16$), ilçede ($\bar{X}=14.33$) ve büyükşehirde ($\bar{X}=14.00$) geçiren öğrenciler ile benzer puan ortalamalarına sahip olduğu belirlenmiştir. Bu değişkene göre öğrencilerin erkek cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=1.18, p>.05$).

Öğrencilerin geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları, yaşamın çoğunun geçtiği yer değişkene göre incelendiğinde; yaşamının çoğunu köy-kasabada ($\bar{X}=21.82$) geçirenlerin, ilçede ($\bar{X}=22.10$), büyükşehirde ($\bar{X}=22.12$) ve şehirde ($\bar{X}=23.31$) geçirenlere göre daha düşük puan ortalamalarına sahip oldukları belirlenmiştir. Öğrencilerin yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yere göre geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=1.42, p>.05$).

Eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda, öğrencilerden yaşamlarının çoğunu büyükşehirde ($\bar{X}=34.47$) geçirenlerin puan ortalamasının, ilçede ($\bar{X}=34.22$) şehirde ($\bar{X}=33.87$) ve köy-kasabada ($\bar{X}=32.04$) geçirenlerin puan ortalamalarından yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu değişkene göre eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutundan öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=3.12, p<.05$). Anlamlılığın hangi gruplar arasındaki ortalama farkından kaynaklandığını bulabilmek için öncelikle Levene's testi ile varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen dağıldığı gözlenmiş ve post-hoc analiz tekniklerinden Tamhane's T2 testine başvurulmuştur. Anlamlılığın,

yaşamlarının çoğunu köy-kasabada geçiren öğrenciler ile yaşamlarının çoğunu ilçe, şehir, büyükşehirde geçiren öğrenciler arasındaki puan ortalamaları farkından kaynaklandığı belirlenmiştir. Yaşamlarının çoğunu köy-kasabada geçiren öğrencilerin, yaşamlarının çoğunu ilçe, şehir, büyükşehirde geçiren öğrencilerden eşitlikçi cinsiyet rollerine ilişkin daha geleneksel tutumlara sahip oldukları bulunmuştur.

Öğrencilerin yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yere göre TCRTÖ'den aldıkları puan ortalamaları incelendiğinde; yaşamının çoğunu köy-kasabada (\bar{X} =108.84) geçirenlerin puan ortalamasının, ilçede (\bar{X} =110.93), büyükşehirde (\bar{X} =111.12) ve şehirde (\bar{X} =111.54) geçirenlerin puan ortalamalarından düşük olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin TCRTÖ'den aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=.67, p>.05$).

4.3.3. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumlarına İlişkin Bulgular

Tablo 4.5.

Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyut Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri

TCRTÖ ve Alt Boyutları		Anne Eğitim Durumu	<i>n</i>	\bar{X}	<i>SS</i>	<i>Var K.</i>	<i>K.T.</i>	<i>SD</i>	<i>K.O</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Evlilikte Cinsiyet Rolü		Okuryazar/Okuryazar olmayan	124	15.91	4.39	G. Arası	123.821	5	41.27	2.52	.05
		İlkokul mezunu	167	15.43	3.37	G. İçi	6729.36	412	16.33		
		Ortaokul mezunu	54	15.55	3.80	Toplam	6853.19	417			
		Lise ve üzeri mezunu	73	16.97	4.88						
		Toplam	418	15.86	4.06						
Kadın Cinsiyet Rolü		Okuryazar/Okuryazar olmayan	124	24.08	3.97	G. Arası	37.58	5	12.52	.92	.43
		İlkokul mezunu	167	24.80	3.62	G. İçi	5602.39	412	13.59		
		Ortaokul mezunu	54	24.53	3.29	Toplam	5639.97	417			
		Lise ve üzeri mezunu	73	24.52	3.59						
		Toplam	418	24.50	3.68						
Erkek Cinsiyet Rolü		Okuryazar/Okuryazar olmayan	124	14.86	4.50	G. Arası	37.92	5	12.64	.74	.52
		İlkokul mezunu	167	14.28	3.97	G. İçi	7008.06	412	17.01		
		Ortaokul mezunu	54	14.05	4.03	Toplam	7045.99	417			
		Lise ve üzeri mezunu	73	14.72	3.83						
		Toplam	418	14.50	4.12						

Tablo 4.5. (devam/)

	Okuryazar/Okuryazar olmayan	124	22.75	6.33	G. Arası	80.19	5	26.73	.79	.49
Geleneksel	İlkokul mezunu	167	22.03	5.62	G. İçi	13821.46	412	33.54		
Cinsiyet	Ortaokul mezunu	54	22.24	5.07	Toplam	13901.65	417			
Rolü	Lise ve üzeri mezunu	73	23.16	5.68						
	Toplam	418	22.47	5.78						
	Okuryazar/Okuryazar olmayan	124	33.74	5.44	G. Arası	159.75	5	53.25	2.16	.09
Eşitlikçi	İlkokul mezunu	167	34.47	4.50	G. İçi	10124.18	412	24.57		
Cinsiyet	Ortaokul mezunu	54	34.37	4.79	Toplam	10283.94	417			
Rolü	Lise ve üzeri mezunu	73	32.77	5.18						
	Toplam	418	33.94	4.97						
	Okuryazar/Okuryazar olmayan	124	111.36	11.87	G. Arası	81.38	5	27.12	.21	.88
TCRTÖ	İlkokul mezunu	167	111.04	10.86	G. İçi	53207.24	412	129.14		
	Ortaokul mezunu	54	110.75	11.14	Toplam	53288.63	417			
	Lise ve üzeri mezunu	73	112.16	11.47						
	Toplam	418	111.29	11.33						

Üniversite son sınıf öğrencilerinin TCRTÖ ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının, annelerinin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği tek yönlü varyans analizi kullanılarak test edilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 4.5.'te sunulmuştur.

Öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre evlilikte cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları incelendiğinde; anneleri lise ve üzerinden mezun ($\bar{X}=16.97$) olan öğrencilerin puan ortalamasının, okuryazar/okuryazar olmayan ($\bar{X}=15.91$), ortaokul mezunu ($\bar{X}=15.33$) ve ilkokul mezunu ($\bar{X}=15.26$) olan öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Anne eğitim durumu değişkenine göre öğrencilerin evlilikte cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=2.52, p>.05$).

Kadın cinsiyet rolü alt boyutunda, öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre puan ortalamaları incelendiğinde; anneleri ilkokul mezunu ($\bar{X}=24.80$) olan öğrencilerin lise ve üzerinden mezun ($\bar{X}=24.52$), okuryazar/okuryazar olmayan ($\bar{X}=24.08$) ve ortaokul mezunu ($\bar{X}=24.53$) olanlar öğrencilerden daha yüksek puan ortalamalarına sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin bu değişkene göre kadın cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=.92, p>.05$).

Öğrencilerin annelerinin eğitim durumlarına göre erkek cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları incelendiğinde; anneleri okuryazar/okuryazar olmayan ($\bar{X}=14.86$), ilkokul mezunu ($\bar{X}=14.28$), ortaokul mezunu ($\bar{X}=14.05$), lise ve

üzerinden mezun ($\bar{X}=14.72$) olanların puan ortalamalarının benzer olduğu gözlenmiştir. Öğrencilerin annelerinin eğitim durumuna göre erkek cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=.74, p>.05$).

Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları anne eğitim durumuna göre incelendiğinde; anneleri okuryazar/okuryazar olmayan ($\bar{X}=22.75$) öğrencilerin, ilkokul mezunu ($\bar{X}=22.02$), ortaokul mezunu ($\bar{X}=22.24$), lise ve üzeri mezunu ($\bar{X}=23.16$) öğrencilerden daha düşük puan ortalamalarına sahip oldukları bulunmuştur. Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark anne eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=.79, p>.05$).

Eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutundan öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları bu değişkene göre incelendiğinde; anneleri ilkokul mezunu ($\bar{X}=34.48$) olan öğrencilerin puan ortalamasının, okuryazar/okuryazar olmayan ($\bar{X}=33.74$) ortaokul mezunu ($\bar{X}=33.81$) ve lise ve üzerinden mezun ($\bar{X}=32.77$) olanların puan ortalamalarından yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin bu değişkene göre eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=2.16, p>.05$).

Öğrencilerin anne eğitim durumlarına göre TCRTÖ'den aldıkları puan ortalamaları incelendiğinde; anneleri lise ve üzerinden mezun ($\bar{X}=112.16$) olan öğrencilerin puan ortalamalarının, okuryazar/okuryazar olmayan ($\bar{X}=111.36$), ilkokul mezunu ($\bar{X}=110.85$) ve ortaokul mezunu ($\bar{X}=109.98$) olan öğrencilerin puan ortalamalarından yüksek olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin anne eğitim durumuna göre TCRTÖ'den aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=.21, p>.05$).

4.3.4. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bulgular

Tablo 4.6.

Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri

TCRTÖ ve Alt Boyutları		Baba Eğitim Durumu	n	\bar{X}	SS	Var K.	K.T.	SD	K.O	F	p
Evlilikte Cinsiyet Rolü		Okuryazar/okuryazar olmayan	38	16.02	3.74	G. Arası	10.44	5	3.48	.21	.89
		İlkokul mezunu	159	15.70	4.23	G. İçi	6842.74	412	16.60		
		Ortaokul mezunu	66	15.48	3.87	Toplam	6853.19	417			
		Lise ve üzeri mezunu	155	15.84	4.06						
		Toplam	418	15.76	4.06						
Kadın Cinsiyet Rolü		Okuryazar/okuryazar olmayan	38	23.39	4.35	G. Arası	57.20	5	19.07	1.40	.24
		İlkokul mezunu	159	24.54	3.59	G. İçi	5582.76	412	13.55		
		Ortaokul mezunu	66	24.87	3.82	Toplam	5639.97	417			
		Lise ve üzeri mezunu	155	24.57	3.52						
		Toplam	418	24.34	3.68						
Erkek Cinsiyet Rolü		Okuryazar/okuryazar olmayan	38	13.84	4.85	G. Arası	53.03	5	17.67	1.04	.37
		İlkokul mezunu	159	14.46	4.08	G. İçi	6992.95	412	16.97		
		Ortaokul mezunu	66	15.22	4.05	Toplam	7045.99	417			
		Lise ve üzeri mezunu	155	14.40	3.98						
		Toplam	418	14.50	4.12						
Geleneksel Cinsiyet Rolü		Okuryazar/okuryazar olmayan	38	22.55	6.39	G. Arası	72.75	5	24.25	.72	.53
		İlkokul mezunu	159	22.13	6.04	G. İçi	13828.90	412	33.56		
		Ortaokul mezunu	66	23.37	4.89	Toplam	13901.65	417			
		Lise ve üzeri mezunu	155	22.40	5.73						
		Toplam	418	22.61	5.78						
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü		Okuryazar/okuryazar olmayan	38	33.44	5.28	G. Arası	37.70	5	12.56	.50	.67
		İlkokul mezunu	159	33.73	5.27	G. İçi	10246.23	412	24.86		
		Ortaokul mezunu	66	34.45	3.52	Toplam	10283.94	417			
		Lise ve üzeri mezunu	155	34.09	5.13						
		Toplam	418	33.92	4.97						
TCRTÖ		Okuryazar/okuryazar olmayan	38	108.73	11.10	G. Arası	644.80	5	214.93	1.68	.17
		İlkokul mezunu	159	110.56	11.40	G. İçi	52643.82	412	127.77		
		Ortaokul mezunu	66	113.42	11.19	Toplam	53288.63	417			
		Lise ve üzeri mezunu	155	111.31	11.29						
		Toplam	418	111.00	11.33						

Tablo 4.6.'da üniversite son sınıf öğrencilerinin baba eğitim durumu değişkenine göre TCRTÖ ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunda, babaları okuryazar/okuryazar olmayan ($\bar{X}=16.02$) öğrencilerin puan ortalamalarının, babaları ilkokul mezunu ($\bar{X}=15.70$), ortaokul mezunu ($\bar{X}=15.48$), lise ve üzerinden mezun ($\bar{X}=15.84$) olan öğrencilerin aldıkları puan ortalamalarından yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre evlilikte cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=.21, p>.05$).

Kadın cinsiyet rolü alt boyutunda, öğrencilerin babalarının eğitim durumlarına göre puan ortalamalarına bakıldığında; babaları ortaokul mezunu ($\bar{X}=24.87$) olan öğrencilerin puan ortalamalarının, lise ve üzerinden mezun ($\bar{X}=24.57$), ilkokul mezunu ($\bar{X}=24.54$), okuryazar/okuryazar olmayan ($\bar{X}=23.39$) göre daha yüksek puan ortalamasına sahip oldukları saptanmıştır. Öğrencilerin babalarının eğitim durumuna göre kadın cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=1.40, p>.05$).

Erkek cinsiyet rolü alt boyutundan öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları, babalarının eğitim durumuna göre incelendiğinde; babaları ortaokul mezunu ($\bar{X}=15.22$) olan öğrencilerin puan ortalamasının, babaları lise ve üzerinden mezunu ($\bar{X}=14.40$), ilkokul mezunu ($\bar{X}=14.46$), okuryazar/okuryazar olmayan ($\bar{X}=13.84$) öğrencilerin puan ortalamalarından yüksek olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin bu değişkene göre erkek cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=1.04, p>.05$).

Babaları okuryazar/okuryazar olmayan ($\bar{X}=22.55$) öğrencilerin puan ortalaması geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunda, babaları ortaokul mezunu ($\bar{X}=23.37$), lise ve üzerinden mezun ($\bar{X}=22.40$) ve ilkokul mezunu ($\bar{X}=21.13$) öğrencilerin puan ortalamalarından daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Öğrencilerin geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark baba eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=.72, p>.05$).

Öğrencilerden babası okuryazar/okuryazar olmayanların ($\bar{X}=33.44$) puan ortalamasının, babaları ortaokul mezunu ($\bar{X}=34.45$), ilkokul mezunu ($\bar{X}=33.73$) ve lise ve üzerinden mezun ($\bar{X}=34.09$) olan öğrencilerin puan ortalamalarından daha düşük olduğu gözlenmiştir. Öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutundan

aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark bu değişkene göre istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=.50, p>.05$).

Öğrencilerin TCRTÖ'den aldıkları puan ortalamalarına baba eğitim durumu değişkenine göre bakıldığında; öğrencilerden babası ortaokul mezunu ($\bar{X}=113.42$) olanların, babaları okuryazar/okuryazar olmayan ($\bar{X}=108.73$), ilkokul mezunu ($\bar{X}=110.56$), lise ve üzerinden mezun ($\bar{X}=111.31$) olan öğrencilerin puan ortalamalarına göre yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerin TCRTÖ puan ortalamaları arasındaki fark baba eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=1.68, p>.05$).

4.3.5. Anne-Baba Evlilik Şekli Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutumlarına İlişkin Bulgular

Tablo 4.7.

Anne-Baba Evlilik Şekli Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri

TCRTÖ ve Alt Boyutları	Anne-Baba Evlilik Şekli	n	\bar{X}	SS	t	p
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Görücü Usulü Evlenme	320	15.58	3.71	-.35	.72
	Tanışarak Evlenme	98	15.73	3.75		
Kadın Cinsiyet Rolü	Görücü Usulü Evlenme	320	24.46	3.76	-.47	.63
	Tanışarak Evlenme	98	24.66	3.40		
Erkek Cinsiyet Rolü	Görücü Usulü Evlenme	320	21.45	3.96	-.65	.51
	Tanışarak Evlenme	98	21.77	4.82		
Geleneksel Cinsiyet Rolü	Görücü Usulü Evlenme	320	22.41	5.85	-.28	.77
	Tanışarak Evlenme	98	22.60	5.46		
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Görücü Usulü Evlenme	320	33.80	4.88	-.48	.63
	Tanışarak Evlenme	98	34.08	5.19		
TCRTÖ	Görücü Usulü Evlenme	320	110.80	11.31	-.51	.60
	Tanışarak Evlenme	98	111.46	10.43		

$SD=416$

Tablo 4.7.'de üniversite son sınıf öğrencilerinin TCRTÖ ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının anne-baba evlilik şekli değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan bağımsız örneklem t-testi sonuçları ve grupların betimsel istatistik değerleri verilmiştir.

Evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunda, anne-babası görücü usulü evlenen öğrencilerin ($\bar{X}=15.58$) puan ortalamasının, tanışarak evlenen öğrencilerin ($\bar{X}=15.73$) puan ortalamasından düşük olduğu görülmüştür. Bu değişkene göre öğrencilerin evlilikte cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=-.35, p<.05$).

Kadın cinsiyet rolü alt boyutunda, anne-babası görücü usulü evlenen öğrencilerin ($\bar{X}=24.46$) puan ortalamasının, tanışarak evlenen öğrencilerin ($\bar{X}=24.66$) puan ortalamasından düşük olduğu görülmüştür. Kadın cinsiyet rolü alt boyutunda, anne-baba evlilik şekli değişkenine göre öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bir bulunmamıştır ($t=-.47, p>.05$).

Erkek cinsiyet rolü alt boyutunda, anne babası görücü usulü evlenen öğrencilerin ($\bar{X}=21.45$) puan ortalaması, tanışarak evlenen öğrencilerin ($\bar{X}=21.77$) puan ortalamasından düşüktür. Öğrencilerin bu değişkene göre erkek cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=-.65, p<.05$).

Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunda, anne-babası görücü usulü evlenen öğrencilerin ($\bar{X}=22.41$) puan ortalaması, tanışarak evlenme olan öğrencilerden ($\bar{X}=22.60$) düşüktür. Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan anne-baba evlilik şekli değişkenine göre öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=-.28, p<.05$).

Anne-babası görücü usulü evlenen öğrencilerin ($\bar{X}=33.80$) puan ortalamasının, eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda anne-babası tanışarak evlenen öğrencilerden ($\bar{X}=34.08$) yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerin bu değişkene göre eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=-.48, p<.05$).

TCRTÖ'den anne-babası görücü usulü evlenen öğrencilerin ($\bar{X}=110.80$) aldıkları puan ortalamasının, tanışarak evlenen öğrencilerden ($\bar{X}=111.46$) düşük olduğu gözlenmiştir. Anne-baba evlilik şekli değişkenine göre öğrencilerin TCRTÖ'den aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=-.51, p<.05$).

4.3.6. Aile Tipi Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutumlarına İlişkin Bulgular

Tablo 4.8.

Aile Tipi Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri

TCRTÖ ve Alt Boyutlar	Aile Tipi	n	\bar{X}	SS	t	P
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Çekirdek	322	15.61	3.85	-2.01	.19
	Geniş	96	16.31	4.62		
Kadın Cinsiyet Rolü	Çekirdek	322	24.52	3.58	.16	.63
	Geniş	96	24.44	4.01		
Erkek Cinsiyet Rolü	Çekirdek	322	14.27	3.99	-1.99	.09
	Geniş	96	15.28	4.44		
Geleneksel Cinsiyet Rolü	Çekirdek	322	22.33	5.81	-.88	.72
	Geniş	96	22.92	5.70		
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Çekirdek	322	34.32	4.37	1.60	.06
	Geniş	96	32.76	6.55		
TCRTÖ	Çekirdek	322	110.96	11.19	-1.05	.85
	Geniş	96	111.72	11.76		

$SD=416$

Tablo 4.8.'de üniversite son sınıf öğrencilerinin TCRTÖ ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının aile tipine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız örneklem t-testi sonuçları ve grupların betimsel istatistik değerleri gösterilmektedir.

Tablo incelendiğinde; evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunda, çekirdek aile ($\bar{X}=15.61$) tipine sahip öğrencilerin, geniş aile ($\bar{X}=16.31$) tipine sahip öğrencilerine göre daha düşük puan ortalamalarına sahip olduğu gözlenmiştir. Aile tipi değişkenine göre öğrencilerin evlilikte cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=-2.01, p>.05$).

Kadın cinsiyet rolü alt boyutunda, öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları aile tipi değişkenine göre incelendiğinde; çekirdek aile tipine ($\bar{X}=24.52$) sahip olanların, geniş aile ($\bar{X}=24.44$) tipine sahip olanlardan daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Aile tipi değişkenine göre kadın cinsiyet rolü alt boyutundan öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=.16, p>.05$).

Çekirdek aile tipine ($\bar{X}=14.27$) sahip öğrencilerin erkek cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamasının, geniş aile ($\bar{X}=15.28$) tipine sahip öğrencilerin puan ortalamasından düşük olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin aile

tipi değişkenine göre erkek cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=-1.99, p>.05$).

Öğrencilerin geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları, aile tipi değişkenine göre bakıldığında; çekirdek aile ($\bar{X}=22.33$) tipine sahip öğrencilerin puan ortalamasının, geniş aile ($\bar{X}=22.92$) tipine sahip öğrencilerin puan ortalamasından düşük olduğu görülmektedir. Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunda aile tipi değişkenine göre öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. ($t=-.88, p>.05$)

Eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda, çekirdek aile ($\bar{X}=34.32$) tipine sahip öğrencilerin puan ortalamasının, geniş aile ($\bar{X}=32.76$) tipine sahip öğrencilerin puan ortalamasından yüksek olduğu görülmüştür. Bu değişkene göre öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=1.60, p>.05$).

Öğrencilerin TCRTÖ'den aldıkları puan ortalamaları, aile tipi değişkenine göre incelendiğinde; geniş aile ($\bar{X}=111.72$) tipine sahip olan öğrencilerin, çekirdek aile ($\bar{X}=110.96$) tipine sahip olan öğrencilere göre daha yüksek puan ortalamalarına sahip oldukları görülmüştür. Öğrencilerin sahip oldukları aile tipi değişkenine göre TCRTÖ'den aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=-1.05, p>.05$).

4.4. EŞ SEÇİMİ TERCİHLERİNE GÖRE ÖĞRENCİLERİN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMLARINA İLİŞKİN BULGULAR

4.4.1. Kadın İçin En Uygun Evlenme Yaşı Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutumlarına İlişkin Bulgular

Tablo 4.9.

Kadın İçin En Uygun Evlenme Yaşı Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri

TCRTÖ ve Alt Boyutları	Kadın İçin En Uygun Evlenme Yaşı	<i>n</i>	\bar{X}	<i>SS</i>	<i>Var K.</i>	<i>K.T.</i>	<i>SD</i>	<i>K.O</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Evlilikte Cinsiyet Rolü	18-25	234	15.91	4.06	G. Arası	105.72	3	52.86	3.23	.04
	26-29	144	15.13	3.81	G. İçi	6747.46	414	16.33		
	30 ve üzeri	40	17.26	4.68	Toplam	6853.19	417			
	Toplam	418	16.10	4.06						

Tablo 4.9. (devam/)

Kadın Cinsiyet Rolü	18-25	234	24.82	3.61	G. Arası	53.71	3	26.85	1.98	.13
	26-29	144	24.06	3.82	G. İçi	5586.26	414	13.52		
	30 ve üzeri	40	24.26	3.50	Toplam	5639.97	417			
	Toplam	418	24.38	3.68						
Erkek Cinsiyet Rolü	18-25	234	14.97	4.11	G. Arası	245.91	3	122.95	7.46	.00
	26-29	144	13.47	3.82	G. İçi	6800.07	414	16.46		
	30 ve üzeri	40	15.55	4.57	Toplam	7045.99	417			
	Toplam	418	14.66	4.12						
Geleneksel Cinsiyet Rolü	18-25	234	23.45	5.44	G. Arası	666.19	3	333.09	10.39	.00
	26-29	144	20.74	5.71	G. İçi	13235.46	414	32.04		
	30 ve üzeri	40	22.94	6.66	Toplam	13901.65	417			
	Toplam	418	22.37	5.78						
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	18-25	234	33.83	4.93	G. Arası	122.05	3	61.02	2.48	.08
	26-29	144	34.51	4.43	G. İçi	10161.88	414	24.60		
	30 ve üzeri	40	32.55	6.74	Toplam	10283.94	417			
	Toplam	418	33.63	4.97						
TCRTÖ	18-25	234	113.00	10.45	G. Arası	2133.43	3	1066.71	8.61	.00
	26-29	144	107.92	11.36	G. İçi	51155.20	414	123.86		
	30 ve üzeri	40	112.57	13.99	Toplam	53288.63	417			
	Toplam	418	111.16	11.33						

Üniversite son sınıf öğrencilerinin TCRTÖ ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının kadın için en uygun evlenme yaşı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip gösterilmediğine bakılmıştır. Bunun için başvurulan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına ve grupların betimsel istatistik değerlerine Tablo 4.9.'da yer verilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre; kadın için en uygun evlenme yaşı olarak 30 ve üzeri ($\bar{X}=17.26$) yaş aralığını tercih edenlerin evlilikte cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puanların ortalaması, 18-25 ($\bar{X}=15.91$) ve 26-29 ($\bar{X}=15.13$) yaş aralığını tercih edenlerden daha yüksektir. Evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunda, kadın için en uygun evlenme yaşı değişkenine göre öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=3.23$, $p<.05$). Anlamlılığın hangi gruplar arasındaki ortalama farkından kaynaklandığını bulabilmek için öncelikle Levene's testi ile varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen dağıldığı gözlenmiş ve post-hoc analiz tekniklerinden Scheffe testi kullanılmıştır. Anlamlılığın, kadın için en uygun evlenme yaşı olarak 26-29 yaş aralığını tercih edenler ile 30 ve üzeri yaş aralığını tercih edenlerin puan ortalamaları farkından kaynaklandığı saptanmıştır. Kadın için

en uygun evlenme yaşı olarak 26-29 yaş aralığını tercih edenlerin, 30 ve üzeri yaş aralığını tercih edenlerden evlilikte cinsiyet rollerine ilişkin daha geleneksel tutumlara sahip oldukları gözlenmiştir.

Öğrencilerden kadın için en uygun evlenme yaş aralığını 26-29 ($\bar{X}=24.06$) olarak tercih edenlerin kadın cinsiyet rolü alt boyutunda en düşük puan ortalamasına sahip olduğu gözlenirken, 30 ve üzeri ($\bar{X}=24.26$) ve 18-25 ($\bar{X}=24.82$) yaş aralığını tercih edenlerin puan ortalamalarının benzer olduğu görülmektedir. Bu değişkene göre öğrencilerin kadın cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=1.98, p>.05$).

Erkek cinsiyet rolü alt boyutunda, kadın için en uygun evlenme yaşı olarak 26-29 ($\bar{X}=13.47$) yaş aralığını tercih eden öğrencilerin puan ortalaması, 18-25 ($\bar{X}=14.97$) ve 30 ve üzeri ($\bar{X}=15.55$) yaş aralığını tercih edenlerin puan ortalamalarından düşüktür. Kadın için en uygun evlenme yaşı değişkenine göre öğrencilerin erkek cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=7.46, p<.05$). Anlamlılığın hangi gruplar arasındaki ortalama farkından kaynaklandığını bulabilmek için öncelikle Levene's testi ile varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen dağıldığı gözlenmiş ve post-hoc analiz tekniklerinden Scheffe testi kullanılmıştır. Anlamlılığın, 18-25 yaş aralığını tercih edenler ile 26-29 yaş aralığını tercih edenler ve 26-29 yaş aralığını tercih edenler ile 30 ve üzeri yaş aralığını tercih edenler arasındaki puan ortalamaları farkından kaynaklandığı görülmüştür. Kadın için en uygun evlenme yaşı olarak 18-25 yaş aralığını tercih edenlerin, 26-29 yaş aralığını tercih edenlerden ve 30 ve üzeri yaş aralığını tercih edenlerin, 26-29 yaş aralığını tercih edenlerden erkek cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları bulunmuştur.

Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunda, kadın için en uygun evlenme yaşı olarak 18-25 ($\bar{X}=23.45$) yaş aralığını tercih edenlerin en yüksek puan ortalamasına sahip olduğu, diğerlerinin puan ortalaması açısından 30 ve üzeri ($\bar{X}=22.94$) ve 26-29 ($\bar{X}=20.74$) yaş aralığını tercih edenler şeklinde sıralandığı saptanmıştır. Kadın için en uygun evlenme yaşı değişkenine göre öğrencilerin geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=10.39, p<.05$). Anlamlılığın hangi gruplar arasındaki ortalama farkından kaynaklandığını bulabilmek için öncelikle Levene's testi ile varyansların

homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen dağıldığı gözlenmiş ve post-hoc analiz tekniklerinden Scheffe testi kullanılmıştır. Anlamlılığın, 18-25 yaş aralığını tercih edenler ile 26-29 aralığını tercih edenlerin puan ortalamaları arasındaki farktan kaynaklandığı belirlenmiştir. 18-25 yaş aralığını kadın için en uygun evlenme yaşı olarak tercih edenlerin, 26-29 aralığını tercih edenlerden geleneksel cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları bulunmuştur.

Eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda, kadın için en uygun evlenme yaşı olarak 26-29 ($\bar{X}=34.51$) yaş aralığını tercih edenlerin puan ortalamasının, 30 ve üzeri ($\bar{X}=32.55$) ve 18-25 ($\bar{X}=33.83$) yaş aralığını tercih edenlerin puan ortalamalarından yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark kadın için en uygun evlenme yaşı değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=2.48$, $p>.05$).

Öğrencilerin TCRTÖ'den aldıkları puan ortalamaları kadın için en uygun evlenme yaşı değişkenine göre incelendiğinde, 18-25 ($\bar{X}=113.00$) yaş aralığını tercih edenlerin en yüksek puan ortalamasına sahip olduğu görülürken, diğerlerinin 30 ve üzeri ($\bar{X}=112.57$), 26-29 ($\bar{X}=107.92$) yaş aralığını tercih edenler şeklinde sıralandığı belirlenmiştir. Kadın için en uygun evlenme yaşı değişkenine göre öğrencilerin TCRTÖ'den aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=8.61$, $p<.05$). Anlamlılığın hangi gruplar arasındaki ortalama farkından kaynaklandığını bulabilmek için öncelikle Levene's testi ile varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen dağıldığı gözlenmiş ve post-hoc analiz tekniklerinden Scheffe testi kullanılmıştır. Anlamlılığın, 18-25 yaş aralığını tercih edenler ile 26-29 aralığını tercih edenlerin puan ortalamaları arasındaki farktan kaynaklandığı belirlenmiştir. Kadın için en uygun evlenme yaşı olarak 18-25 yaş aralığını tercih eden öğrencilerin, 26-29 yaş aralığını tercih eden öğrencilerden toplumsal cinsiyet rolleri ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu görülmüştür.

4.4.2. Erkek İçin En Uygun Evlenme Yaşı Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutumlarına İlişkin Bulgular

Tablo 4.10.

Erkek İçin En Uygun Evlenme Yaşı Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri

TCRTÖ ve Alt Boyutları	Erkek İçin En Uygun Evlenme Yaşı	n	\bar{X}	SS	Var K.	K.T.	SD	K.O	F	P
Evlilikte Cinsiyet Rolü	18-25	109	16.98	4.33	G. Arası	188.90	3	94.54	5.85	.00
	26-29	220	15.23	3.78	G. İçi	6664.28	414	16.13		
	30 ve üzeri	89	15.28	4.16	Toplam	6853.19	417			
	Toplam	418	15.86	4.06						
Kadın Cinsiyet Rolü	18-25	109	24.62	3.52	G. Arası	40.24	3	20.12	1.48	.22
	26-29	220	24.65	3.73	G. İçi	5599.73	414	13.55		
	30 ve üzeri	89	23.90	3.73	Toplam	5639.97	417			
	Toplam	418	24.50	3.68						
Erkek Cinsiyet Rolü	18-25	109	15.53	4.74	G. Arası	160.12	3	80.06	4.80	.00
	26-29	220	14.21	3.88	G. İçi	6885.86	414	16.67		
	30 ve üzeri	89	13.95	3.65	Toplam	7045.99	417			
	Toplam	418	14.50	4.12						
Geleneksel Cinsiyet Rolü	18-25	109	24.80	5.40	G. Arası	860.57	3	430.28	13.62	.00
	26-29	220	21.85	5.75	G. İçi	13041.08	414	31.57		
	30 ve üzeri	89	20.97	5.54	Toplam	13901.65	417			
	Toplam	418	22.47	5.78						
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	18-25	109	32.57	5.26	G. Arası	278.49	3	139.24	5.74	.00
	26-29	220	34.46	4.80	G. İçi	10005.44	414	24.22		
	30 ve üzeri	89	34.36	4.78	Toplam	10283.94	417			
	Toplam	418	33.94	4.97						
TCRTÖ	18-25	109	114.52	11.30	G. Arası	1878.75	3	939.37	7.54	.00
	26-29	220	110.25	11.36	G. İçi	51409.87	414	124.47		
	30 ve üzeri	89	108.48	10.41	Toplam	53288.63	417			
	Toplam	418	111.29	11.31						

Üniversite son sınıf öğrencilerinin erkek için en uygun evlenme yaşı değişkenine göre TCRTÖ ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizine başvurulmuştur. Bulgular ve grupların betimsel istatistik değerleri Tablo 4.10.'da sunulmuştur.

Tablo incelendiğinde; evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunda, erkek için en uygun evlenme yaşı olarak 18-25 (\bar{X} =16.98) yaş aralığını tercih edenlerin puan

ortalamasının, 30 ve üzeri ($\bar{X}=15.28$) ve 26-29 ($\bar{X}=15.23$) yaş aralığını tercih edenlerin puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunda erkek için en uygun evlenme yaşı değişkenine göre öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=5.85$, $p<0.5$). Anlamlılığın hangi gruplar arasındaki ortalama farkından kaynaklandığını bulabilmek için öncelikle Levene's testi ile varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen dağıldığı gözlenmiş ve post-hoc analiz tekniklerinden Scheffe testi kullanılmıştır. Anlamlılığın, erkek için en uygun evlenme yaşı olarak 18-25 yaş aralığını tercih edenler ile 26-29 ve 30 ve üzerini yaş aralığını tercih edenler arasındaki puan ortalamaları farkından kaynaklandığı belirlenmiştir. Buna göre; öğrencilerden erkek için en uygun evlenme yaşı olarak 18-25 yaş aralığını tercih edenlerin, 26-29 ve 30 ve üzeri yaş aralığını tercih edenlerden evlilikte cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu görülmüştür.

Kadın cinsiyet rolü alt boyutunda, erkek için en uygun evlenme yaşı olarak 26-29 ($\bar{X}=24.65$) yaş aralığını tercih edenlerin puan ortalamasının, 18-25 ($\bar{X}=24.62$) ve 30 ve üzeri ($\bar{X}=23.90$) yaş aralığını tercih edenlerin puan ortalamalarına göre daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Öğrencilerin kadın cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark erkek için en uygun evlenme yaşı değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=1.48$, $p>.05$).

Erkek cinsiyet rolü alt boyutundan öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları, erkek için en uygun evlenme yaşı değişkenine göre bakıldığında; 18-25 ($\bar{X}=15.53$) olarak tercih edenlerin, 26-29 ($\bar{X}=14.21$), 30 ve üzeri ($\bar{X}=13.95$) yaş aralığını tercih edenlerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Erkek cinsiyet rolü alt boyutunda, bu değişkene göre öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=4.80$, $p<.05$). Anlamlılığın hangi gruplar arasındaki ortalama farkından kaynaklandığını bulabilmek için öncelikle Levene's testi ile varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen dağıldığı gözlenmiş ve post-hoc analiz tekniklerinden Scheffe testi kullanılmıştır. Anlamlılığın, 18-25 yaş aralığını tercih edenler ile 26-29 ve 30 ve üzeri yaş aralığını tercih edenler arasındaki puan ortalamaları farkından kaynaklandığı saptanmıştır. Buna göre; erkek için en uygun evlenme yaşı olarak 18-25 yaş aralığını tercih edenlerin, 26-29 ve 30 ve üzeri yaş aralığını tercih edenlerden erkek cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu görülmüştür.

Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunda, erkek için en uygun evlenme yaşı olarak 18-25 ($\bar{X}=24.80$) yaş aralığını tercih edenlerin en yüksek puana sahip olduğu belirlenmiştir. Diğer grupların puan ortalamalarının, 26-29 ($\bar{X}=21.85$), 30 ve üzeri ($\bar{X}=20.97$) yaş aralığını tercih edenler şeklinde sıralandığı görülmüştür. Bu değişkene göre; geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları arasında fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=13.62, p<.05$). Anlamlılığın hangi gruplar arasındaki ortalama farkından kaynaklandığını bulabilmek için öncelikle Levene's testi ile varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen dağıldığı gözlenmiş ve post-hoc analiz tekniklerinden Scheffe testi kullanılmıştır. Anlamlılığın, erkek için en uygun evlenme yaşı olarak 18-25 yaş aralığını tercih edenler ile 26-29 ve 30 ve üzeri yaş aralığını tercih edenler arasındaki puan ortalamaları farkından kaynaklandığı belirlenmiştir. Buna göre; erkek için en uygun evlenme yaşı olarak 18-25 yaş aralığını tercih edenlerin, 25-29, 30 ve üzerini tercih edenlerden geleneksel cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu gözlenmiştir.

18-25 ($\bar{X}=32.57$) yaş aralığını erkek için evlenmeye en uygun yaş aralığı olarak tercih eden öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puanların ortalamasının, 26-29 ($\bar{X}=34.46$) ve 30 ve üzeri ($\bar{X}=34.36$) yaş aralığını tercih edenlerin puan ortalamalarından düşük olduğu saptanmıştır. Eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark erkek için en uygun evlenme yaşı değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=5.74, p<.05$). Anlamlılığın hangi gruplar arasındaki ortalama farkından kaynaklandığını bulabilmek için öncelikle Levene's testi ile varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen dağıldığı gözlenmiş ve post-hoc analiz tekniklerinden Scheffe testi kullanılmıştır. Anlamlılığın, erkek için en uygun evlenme yaşı olarak 18-25 yaş aralığını tercih edenler ile 26-29 ve 30 ve üzeri yaş aralığını tercih edenler arasındaki puan ortalamaları farkından kaynaklandığı bulunmuştur. Buna göre; erkek için en uygun evlenme yaşı olarak 18-25 yaş aralığını tercih edenlerin, 26-29 ve 30 ve üzeri yaş aralığını tercih edenlerden eşitlikçi cinsiyet rollerine ilişkin daha geleneksel tutuma sahip oldukları belirlenmiştir.

Öğrencilerden erkek için en uygun evlenme yaşı olarak 18-25 ($\bar{X}=114.52$) tercih edenlerin TCRTÖ'den aldıkları puanların ortalamasının, 26-29 ($\bar{X}=110.25$) ve 30 ve üzeri ($\bar{X}=108.48$) olarak tercih edenlerin puan ortalamalarından yüksek olduğu

tespit edilmiştir. Erkek için en uygun evlenme yaşı değişkenine göre öğrencilerin TCRTÖ'den aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=7.54$, $p<.05$). Anlamlılığın hangi gruplar arasındaki ortalama farkından kaynaklandığını bulabilmek için öncelikle Levene's testi ile varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen dağıldığı gözlenmiş ve post-hoc analiz tekniklerinden Scheffe testi kullanılmıştır. Anlamlılığın, erkek için en uygun evlenme yaşı olarak 18-25 yaş aralığını tercih edenler ile 26-29, 30 ve üzeri yaş aralığını tercih edenler arasındaki puan ortalamaları farkından kaynaklandığı belirlenmiştir. Buna göre; erkek için en uygun evlenme yaşı olarak 18-25 yaş aralığını tercih edenlerin, 26-29, 30 ve üzeri yaş aralığını tercih edenlerden toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları gözlenmiştir.

4.4.3. Yakın Bulunan Evlilik Çeşidi Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bulgular

Tablo 4.11.

Yakın Bulunan Evlilik Çeşidi Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri

TCRTÖ ve Alt Boyutları	Yakın Bulunan Evlilik Çeşidi	n	\bar{X}	SS	t	p
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Görücü Usulü Evlenme	87	16.37	4.16	2.15	.10
	Tanışarak Evlenme	331	15.41	3.58		
Kadın Cinsiyet Rolü	Görücü Usulü Evlenme	87	21.51	3.95	.02	.98
	Tanışarak Evlenme	331	24.50	3.60		
Erkek Cinsiyet Rolü	Görücü Usulü Evlenme	87	14.75	4.56	2.74	.36
	Tanışarak Evlenme	331	14.23	4.02		
Geleneksel Cinsiyet Rolü	Görücü Usulü Evlenme	87	23.85	6.04	2.55	.32
	Tanışarak Evlenme	331	22.09	5.63		
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Görücü Usulü Evlenme	87	32.65	5.38	2.58	.01
	Tanışarak Evlenme	331	34.19	4.79		
TCRTÖ	Görücü Usulü Evlenme	87	112.95	13.56	1.88	.06
	Tanışarak Evlenme	331	110.43	10.32		

$SD=416$

Üniversite son sınıf öğrencilerinin yakın buldukları evlilik çeşidine göre TCRTÖ ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız örneklem t-testi sonuçları ve grupların betimsel istatistik değerleri Tablo 4.11.'de verilmiştir.

Evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunda, görücü usulü evlenmeyi ($\bar{X}=16.37$) kendine yakın bulan öğrencilerin puan ortalamasının, tanışarak evlenmeyi ($\bar{X}=15.41$)

kendine yakın bulan öğrencilerin puan ortalamasından yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerin yakın bulunan evlilik çeşidi değişkenine göre evlilikte cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=2.15, p>.05$).

Kadın cinsiyet rolü alt boyutunda, görücü usulü evlenmeyi ($\bar{X}=21.51$) kendine yakın bulan öğrencilerin puan ortalaması, tanışarak evlenmeyi ($\bar{X}=24.50$) yakın bulanlara göre daha düşüktür. Bu değişkene göre öğrencilerin kadın cinsiyet rolleri alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=.02, p>.05$).

Öğrencilerin erkek cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puanların ortalamaları bu değişkene göre incelendiğinde; görücü usulü evlenmeyi ($\bar{X}=14.75$) kendine yakın bulanların, tanışarak evlenmeyi ($\bar{X}=14.23$) yakın bulanlardan daha düşük puan ortalamasına sahip oldukları gözlenmiştir. Yakın bulunan evlilik çeşidi değişkenine göre öğrencilerin erkek cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=2.74, p>.05$).

Öğrencilerden görücü usulü evlenmeyi ($\bar{X}=23.85$) kendine yakın bulanların, tanışarak evlenmeyi ($\bar{X}=22.09$) yakın bulanlardan geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunda daha yüksek puan ortalamasına sahip olduğu gözlenmiştir. Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark yakın bulunan evlilik çeşidi değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=2.55, p>.05$).

Eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutundan öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları bu değişkene göre incelendiğinde; görücü usulü evlenmeyi ($\bar{X}=32.66$) kendine yakın bulanların puan ortalamasının, tanışarak evlenmeyi ($\bar{X}=34.19$) yakın bulanların puan ortalamasından yüksek olduğu görülmüştür. Eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda, yakın bulunan evlilik çeşidi değişkenine göre öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=2.58, p<.05$). Buna göre; görücü usulü evlenmeyi kendine yakın bulan öğrencilerin tanışarak evlenmeyi yakın bulan öğrencilere göre eşitlikçi cinsiyet rollerine ilişkin daha geleneksel tutuma sahip oldukları bulunmuştur.

Görücü usulü evlenmeyi ($\bar{X}=112.95$) kendine yakın bulan öğrencilerin TCRTÖ'den aldıkları puanların ortalaması, tanışarak evlenmeyi ($\bar{X}=110.43$) kendine

yakın bulan öğrencilerin puan ortalamasından yüksektir. Yakın bulunan evlilik çeşidi değişkenine göre öğrencilerin TCRTÖ'den aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=1.88, p>.05$).

4.4.4. Eş Olarak Seçilecek Kişinin Yaşı Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bulgular

Tablo 4.12.

Eş Olarak Seçilecek Kişinin Yaşı Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri

TCRTÖ ve										
Alt Boyutları	Eş Olarak Seçilecek Kişinin Yaşı	n	\bar{X}	SS	Var K.	K.T.	SD	K.O	F	p
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Benden küçük olmalıdır.	87	17.31	3.59	G. Arası	611.27	3	203.75	16.30	.00
	Benden büyük olmalıdır.	171	14.25	3.42	G. İçi	5173.48	414	12.49		
	Benimle aynı olmalıdır.	73	16.10	3.21	Toplam	5784.75	417			
	Benim için önemli değildir.	87	16.18	3.93						
	Toplam	418	15.61	3.72						
Kadın Cinsiyet Rolü	Benden küçük olmalıdır.	87	24.79	3.87	G. Arası	38.65	3	12.88	.95	.41
	Benden büyük olmalıdır.	171	24.35	3.30	G. İçi	5603.80	414	13.53		
	Benimle aynı olmalıdır.	73	24.97	3.92	Toplam	5642.46	417			
	Benim için önemli değildir.	87	24.13	3.96						
	Toplam	418	24.50	3.67						
Erkek Cinsiyet Rolü	Benden küçük olmalıdır.	87	16.48	4.45	G. Arası	657.17	3	219.05	13.69	.00
	Benden büyük olmalıdır.	171	14.53	3.39	G. İçi	6620.85	414	15.99		
	Benimle aynı olmalıdır.	73	14.04	4.39	Toplam	7278.03	417			
	Benim için önemli değildir.	87	12.83	4.26						
	Toplam	418	14.56	4.17						
Geleneksel Cinsiyet Rolü	Benden küçük olmalıdır.	87	25.50	5.07	G. Arası	1453.33	3	484.44	16.17	.00
	Benden büyük olmalıdır.	171	20.88	5.27	G. İçi	12398.39	414	29.94		
	Benimle aynı olmalıdır.	73	23.76	5.84	Toplam	13851.72	417			
	Benim için önemli değildir.	87	21.39	5.89						
	Toplam	418	22.45	5.76						
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Benden küçük olmalıdır.	87	31.78	4.21	G. Arası	707.27	3	235.75	10.23	.00
	Benden büyük olmalıdır.	171	35.21	4.68	G. İçi	9535.74	414	23.03		
	Benimle aynı olmalıdır.	73	33.41	5.26	Toplam	10243.02	417			
	Benim için önemli değildir.	87	33.70	5.14						
	Toplam	418	33.87	4.95						
TCRTÖ	Benden küçük olmalıdır.	87	115.87	11.01	G. Arası	3390.37	3	1130.12	.97	.00
	Benden büyük olmalıdır.	171	109.25	9.93	G. İçi	48067.93	414	116.10		
	Benimle aynı olmalıdır.	73	112.35	10.59	Toplam	51458.30	417			
	Benim için önemli değildir.	87	108.22	12.18						
	Toplam	418	110.95	11.10						

Üniversite son sınıf öğrencilerinin eş olarak seçilecek kişinin yaşı değişkenine göre TCRTÖ ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları ve grupların betimsel istatistiksel değerleri Tablo 4.12.'de gösterilmektedir.

Evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunda, öğrencilerin eş olarak seçecekleri kişinin yaşı için “Benden büyük olmalıdır” ($\bar{X}=14.26$) tercihinde bulunanların en yüksek puan ortalamasına sahip olduğu gözlenirken; diğer grupların puan ortalamalarının, “Benden küçük olmalıdır” ($\bar{X}=17.31$), “Benimle aynı olmalıdır.” ($\bar{X}=16.11$), “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=16.18$) şeklinde sıralandığı gözlenmiştir. Öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin yaşı değişkenine göre evlilikte cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=16.30$, $p<.05$). Anlamlılığın hangi gruplar arasındaki ortalama farkından kaynaklandığını bulabilmek için öncelikle Levene’s testi ile varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen dağıldığı gözlenmiş ve post-hoc analiz tekniklerinden Scheffe testi kullanılmıştır. Anlamlılığın, “Benden büyük olmalıdır” tercihinde bulunanlar ile “Benden küçük olmalıdır”, “Benimle aynı olmalıdır” ve “Benim için önemli değildir” tercihinde bulunanlar arasındaki puan ortalamaları farkından kaynaklandığı saptanmıştır. Buna göre; öğrencilerden eş olarak seçecekleri kişi için “Benden büyük olmalıdır” tercihinde bulunanların “Benden küçük olmalıdır”, “Benimle aynı olmalıdır.” ve “Benim için önemli değildir.” tercihinde bulunanlardan evlilikte cinsiyet rollerine ilişkin daha geleneksel tutuma sahip oldukları bulunmuştur.

Öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin yaşı değişkenine göre kadın cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında; “Benden küçük olmalıdır” ($\bar{X}=24.79$), “Benden büyük olmalıdır” ($\bar{X}=24.36$), “Benimle aynı olmalıdır” ($\bar{X}=24.97$), “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=24.14$) tercihinde bulunanların puan ortalamalarının benzer olduğu gözlenmiştir. Eş olarak seçilecek kişinin yaşı değişkenine göre öğrencilerin kadın cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasında fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=.95$, $p>.05$).

Erkek cinsiyet rolü alt boyutunda, öğrencilerin eş olarak seçecekleri kişi için “Benden küçük olmalıdır” ($\bar{X}=16.48$) tercihinde bulunanların puan ortalamasının,

“Benden büyük olmalıdır” ($\bar{X}=14.53$), “Benimle aynı olmalıdır.” ($\bar{X}=14.04$) ve “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=12.83$) tercihinde bulunan öğrencilerin puan ortalamalarından yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin bu değişkene göre erkek cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=13.69$, $p>.05$). Anlamlılığın hangi gruplar arasındaki ortalama farkından kaynaklandığını bulabilmek için öncelikle Levene’s testi ile varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen dağıldığı gözlenmiş ve post-hoc analiz tekniklerinden Scheffe testi kullanılmıştır. Anlamlılığın, “Benden küçük olmalıdır” tercihinde bulunanlar ile diğer tüm gruplar ve “Benden büyük olmalıdır” ve “Benim için önemli değildir” tercihinde bulunanlar arasındaki puan ortalamaları farkından kaynaklandığını bulunmuştur. Buna göre; “Benden küçük olmalıdır” tercihinde bulunanların diğer tüm grupları tercih eden öğrencilerden erkek cinsiyet rolleri açısından daha eşitlikçi tutuma sahip olduğunu bulunmuştur. Ayrıca “Benden büyük olmalıdır” tercihinde bulunan öğrencilerin de “Benimle aynı olmalıdır” tercihinde bulunanlardan erkek cinsiyet rollerine ilişkin daha geleneksel tutuma sahip olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarına eş olarak seçilecek kişinin yaşı değişkenine göre bakıldığında; “Benden büyük olmalıdır” ($\bar{X}=20.89$) tercihinde bulunanların en düşük puan ortalamasına sahip olduğu görülmüştür. Diğer grupların puan ortalamalarına göre, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=21.39$), “Benimle aynı olmalıdır” ($\bar{X}=23.77$) ve “Benden küçük olmalıdır” ($\bar{X}=25.51$) şeklinde sıralandığını gözlenmiştir. Öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin yaşı değişkenine göre geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=16.17$, $p<.05$). Anlamlılığın hangi gruplar arasındaki ortalama farkından kaynaklandığını bulabilmek için öncelikle Levene’s testi ile varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen dağıldığı gözlenmiş ve post-hoc analiz tekniklerinden Scheffe testi kullanılmıştır. Anlamlılığın, “Benden küçük olmalıdır” tercihinde bulunanlar ile “Benden büyük olmalıdır”, “Benim için önemli değildir” tercihinde bulunanlar ve “Benden büyük olmalıdır” tercihinde bulunanlar ile “Benim için önemli değildir” tercihinde bulunanlar arasındaki puan ortalamaları farkından kaynaklandığını belirlenmiştir. Buna göre; eş olarak seçecekleri kişi için “Benden küçük olmalıdır” tercihinde

bulunanların, “Benden büyük olmalıdır.”, “Benim için önemli değildir” tercihinden bulunanlardan geleneksel cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, eş olarak seçecekleri kişi için “Benden büyük olmalıdır” tercihinde bulunanların, “Benim için önemli değildir” tercihinde bulunanlardan geleneksel cinsiyet rollerine ilişkin daha geleneksel tutuma sahip oldukları görülmüştür.

Öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda, eş olarak seçilecek kişinin yaşı değişkenine göre “Benden büyük olmalıdır” ($\bar{X}=35.22$) tercihinde bulunanların puan ortalamasının, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=33.70$), “Benimle aynı olmalıdır” ($\bar{X}=33.41$) ve “Benden küçük olmalıdır” ($\bar{X}=31.78$) tercihinden bulunan öğrencilerin puan ortalamalarına göre yüksek olduğu saptanmıştır. Eş olarak seçilecek kişinin yaşı değişkenine göre eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutundan öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=10.23$, $p<.05$). Anlamlılığın hangi gruplar arasındaki ortalama farkından kaynaklandığını bulabilmek için öncelikle Levene’s testi ile varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen dağıldığı gözlenmiş ve post-hoc analiz tekniklerinden Scheffe testi kullanılmıştır. Anlamlılığın, “Benden küçük olmalıdır” tercihinde bulunanlar ile “Benden büyük olmalıdır” tercihinde bulunanlar arasındaki puan ortalamaları farkından kaynaklandığı görülmüştür. Buna göre; öğrencilerden eş olarak seçecekleri kişi için “Benden küçük olmalıdır.” tercihinde bulunanların “Benden büyük olmalıdır.” tercihinden bulunanlardan eşitlikçi cinsiyet rollerine ilişkin daha geleneksel tutuma sahip oldukları gözlenmiştir.

Eş olarak seçilecek kişinin yaşı değişkenine göre öğrencilerin TCRTÖ’den aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında; “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=108.23$) tercihinde bulunanların, “Benden büyük olmalıdır” ($\bar{X}=109.25$), “Benimle aynı olmalıdır” ($\bar{X}=112.36$) ve “Benden küçük olmalıdır” ($\bar{X}=115.87$) tercihinden bulunanlara göre daha düşük puan ortalamalarına sahip oldukları görülmüştür. Öğrencilerin eş olarak kişinin yaşı değişkenine göre TCRTÖ’den aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=.97$, $p<.05$). Anlamlılığın hangi gruplar arasındaki ortalama farkından kaynaklandığını bulabilmek için öncelikle Levene’s testi ile varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen dağıldığı gözlenmiş ve post-hoc analiz tekniklerinden Scheffe testi kullanılmıştır. Anlamlılığın, “Benden küçük olmalıdır”

tercihinde bulunanlar ile “Benden büyük olmalıdır” ve “Benim için önemli değildir” tercihinde bulunanlar arasındaki puan ortalamaları farkından kaynaklandığı ortaya çıkmıştır. Buna göre; eş olarak seçecekleri kişi için “Benden küçük olmalıdır” tercihinde bulunanların “Benden büyük olmalıdır” ve “Benim için önemli değildir” tercihinden bulunanlardan toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları görülmüştür.

4.4.5. Eş Olarak Seçilecek Kişinin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bulgular

Tablo 4.13.

Eş Olarak Seçilecek Kişinin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri

TCRTÖ ve											
Alt Boyutları	Eş Olarak Seçilecek Kişinin Eğitim Düzeyi	<i>n</i>	\bar{X}	<i>SS</i>	<i>Var K.</i>	<i>K.T.</i>	<i>SD</i>	<i>K.O</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Benden düşük olmalıdır.	34	18.16	4.80	G. Arası	119.29	3	39.76	4.25	.03	
	Benden yüksek olmalıdır.	63	15.05	3.76	G. İçi	5665.46	414	13.68			
	Benimle benzer olmalıdır.	242	15.50	3.66	Toplam	5784.75	417				
	Benim için önemli değildir.	79	16.07	3.56							
	Toplam	418	15.61	3.72							
Kadın Cinsiyet Rolü	Benden düşük olmalıdır.	34	24.83	4.50	G. Arası	75.20	3	25.06	1.86	.13	
	Benden yüksek olmalıdır.	63	24.66	3.21	G. İçi	5567.26	414	13.44			
	Benimle benzer olmalıdır.	242	24.72	3.76	Toplam	5642.46	417				
	Benim için önemli değildir.	79	23.63	3.59							
	Toplam	418	24.50	3.67							
Erkek Cinsiyet Rolü	Benden düşük olmalıdır.	34	18.75	4.84	G. Arası	422.52	3	140.84	8.50	.00	
	Benden yüksek olmalıdır.	63	15.17	3.24	G. İçi	6855.51	414	16.55			
	Benimle benzer olmalıdır.	242	14.50	4.19	Toplam	7278.03					
	Benim için önemli değildir.	79	13.24	4.17							
	Toplam	418	14.50	4.17							
Geleneksel Cinsiyet Rolü	Benden düşük olmalıdır.	34	28.83	5.68	G. Arası	554.23	3	184.74	5.75	.00	
	Benden yüksek olmalıdır.	63	21.47	4.94	G. İçi	13297.49	414	32.12			
	Benimle benzer olmalıdır.	242	22.43	5.77	Toplam	13851.72	417				
	Benim için önemli değildir.	79	22.43	5.88							
	Toplam	418	22.45	5.76							
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Benden düşük olmalıdır.	34	29.83	6.07	G. Arası	315.50	3	105.17	4.38	.00	
	Benden yüksek olmalıdır.	63	35.11	4.57	G. İçi	9927.51	414	23.98			
	Benimle benzer olmalıdır.	242	33.84	4.99	Toplam	10243.02	417				
	Benim için önemli değildir.	79	33.46	4.64							
	Toplam	418	33.88	4.95							

Tablo 4.13. (devam/)

TCRTÖ	Benden düşük olmalıdır.	34	120.41	9.31	G. Arası	1454.87	3	484.95	4.01	.00
	Benden yüksek olmalıdır.	63	111.49	9.91	G. İçi	50003.43	414	120.78		
	Benimle benzer olmalıdır.	242	111.03	11.19	Toplam	51458.30	417			
	Benim için önemli değildir.	79	108.82	11.40						
	Toplam	418	110.95	11.10						

Üniversite son sınıf öğrencilerinin eş olarak seçecekleri kişinin eğitim düzeyi değişkenine göre TCRTÖ ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla uygulanan tek yönlü varyans analizinden elde edilen sonuç ve grupların betimsel istatistiksel değerleri Tablo 4.13.'te sunulmuştur.

Elde edilen bulgulara bakıldığında; öğrencilerin evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunda eş olarak seçecekleri kişinin eğitim düzeyi için “Benden düşük olmalıdır” ($\bar{X}=18.16$) tercihinde bulunanların puan ortalamasının, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=16.07$), “Benimle benzer olmalıdır” ($\bar{X}=15.50$) ve “Benden yüksek olmalıdır” ($\bar{X}=15.05$) tercihinde bulunanlardan yüksek olduğu gözlenmiştir. Evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunda öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin eğitim düzeyi tercihlerine göre aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=4.25$, $p<.05$). Anlamlılığın hangi gruplar arasındaki puan ortalamaları farkından kaynaklandığını bulmak için öncelikle Levene's testi ile varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen dağıldığı gözlenmiş ve post-hoc tekniklerinden Scheffe testi kullanılmıştır. Anlamlılığın, “Benden düşük olmalıdır” tercihinde bulunan öğrenciler ile diğer tüm grupları tercih eden öğrenciler arasındaki puan ortalamaları farkından kaynaklandığı belirlenmiştir. Evlilikte cinsiyet rollerine ilişkin eş olarak seçilecek kişinin eğitim düzeyi için “Benden düşük olmalıdır” tercihinde bulunan öğrencilerin diğer grupları tercih eden öğrencilerden daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları belirlenmiştir.

Öğrencilerin kadın cinsiyet rolü alt boyutunda, eş olarak seçecekleri kişinin eğitim düzeyi için “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=23.63$) tercihinde bulunanların puan ortalamasının gruplar arasındaki en düşük puan ortalamasına sahip olduğu, “Benden yüksek olmalıdır” ($\bar{X}=24.67$), “Benimle benzer olmalıdır” ($\bar{X}=24.72$) ve “Benden düşük olmalıdır” ($\bar{X}=24.83$) tercihinde bulunanların puan ortalamalarının benzer olduğu gözlenmiştir. Kadın cinsiyet rolü alt boyutundan öğrencilerin aldıkları

puan ortalamaları arasındaki fark eş olarak seçilecek kişinin eğitim düzeyi değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=1.86, p>.05$).

Eş olarak seçilecek kişinin eğitim düzeyi değişkenine göre öğrencilerin erkek cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında; en düşük puan ortalamasına “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=13.24$) tercihinde bulunanlar sahip olurken, diğer gruplar puan ortalamalarına göre “Benimle benzer olmalıdır” ($\bar{X}=14.50$), “Benden yüksek olmalıdır” ($\bar{X}=15.17$) ve “Benden düşük olmalıdır” ($\bar{X}=18.75$) şeklinde sıralanmıştır. Öğrencilerin bu değişkene göre erkek cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=8.50, p<.05$). Anlamlılığın hangi gruplar arasındaki puan ortalamaları farkından kaynaklandığını bulmak için öncelikle Levene’s testi ile varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen dağıldığı gözlenmiş ve post-hoc tekniklerinden Scheffe testi kullanılmıştır. Anlamlılığın, “Benim için önemli değildir” tercihinde bulunan öğrenciler ile diğer tüm grupları tercih eden öğrenciler arasındaki puan ortalamaları farkından kaynaklandığı saptanmıştır. Buna göre; öğrencilerden eş olarak seçecekleri kişinin eğitim düzeyi için “Benim için önemli değildir” tercihinde bulunanların diğer tüm grupları tercih edenlerden erkek cinsiyet rollerine ilişkin daha geleneksel tutuma sahip oldukları bulunmuştur.

Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunda, öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları eş olarak seçecekleri kişinin eğitim düzeyi değişkenine göre incelendiğinde; “Benden düşük olmalıdır” ($\bar{X}=28.83$) tercihinde bulunanların, “Benimle benzer olmalıdır” ($\bar{X}=22.43$), “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=22.43$), “Benden yüksek olmalıdır” ($\bar{X}=21.48$), tercihinde bulunanların puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerin eş olarak seçecekleri kişinin eğitim düzeyi değişkenine göre geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=5.75, p<.05$). Anlamlılığın hangi gruplar arasındaki puan ortalamaları farkından kaynaklandığını bulmak için öncelikle Levene’s testi ile varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen dağıldığı gözlenmiş ve post-hoc tekniklerinden Scheffe testi kullanılmıştır. Anlamlılığın, “Benden düşük olmalıdır.” tercihinde bulunanlar ile diğer tüm gruplar arasındaki puan ortalamaları farkından kaynaklandığı belirlenmiştir. Buna göre; eş olarak seçecekleri kişinin eğitim düzeyi

için “Benden düşük olmalıdır” tercihinde bulunanların, “Benden yüksek olmalıdır”, “Benimle benzer olmalıdır” ve “Benim için önemli değildir” tercihinde bulunanlara göre geleneksel cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları gözlenmiştir.

Eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda, eş olarak seçecekleri kişinin eğitim düzeyi için “Benden düşük olmalıdır” ($\bar{X}=29.83$) tercihinde bulunan öğrencilerin puan ortalamasının, “Benden yüksek olmalıdır” ($\bar{X}=35.12$), “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=33.47$), Benimle benzer olmalıdır” ($\bar{X}=33.85$) tercihinde bulunanların puan ortalamalarından düşük olduğu tespit edilmiştir. Eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda, öğrencilerin eş olarak seçecekleri kişinin eğitim düzeyi değişkenine göre aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=4.38, p<.05$). Anlamlılığın hangi gruplar arasındaki puan ortalamaları farkından kaynaklandığını bulmak için öncelikle Levene’s testi ile varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen dağıldığı gözlenmiş ve post-hoc tekniklerinden Scheffe testi kullanılmıştır. Anlamlılığın, “Benden düşük olmalıdır.” tercihinde bulunanlar ile diğer tüm grupları tercih edenler arasındaki puan ortalamaları farkından kaynaklandığı saptanmıştır. Buna göre; eşitlikçi cinsiyet rollerine ilişkin, öğrencilerin eş olarak seçecekleri kişinin eğitim düzeyine ilişkin “Benden düşük olmalıdır” tercihinde bulunanların “Benden yüksek olmalıdır”, “Benimle benzer olmalıdır” ve “Benim için önemli değildir” tercihinde bulunanlara göre daha geleneksel tutuma sahip oldukları bulunmuştur.

Öğrencilerin TCRTÖ’den aldıkları puan ortalamaları, eş olarak seçilecek kişinin eğitim düzeyi değişkenine göre incelendiğinde; “Benden düşük olmalıdır” ($\bar{X}=120.42$) tercihinde bulunanların, “Benden yüksek olmalıdır” ($\bar{X}=111.49$), Benimle benzer olmalıdır” ($\bar{X}=111.03$) ve “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=108.82$) tercihinde bulunanlardan yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin bu değişkene göre TCRTÖ’den aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=4.01, p<.05$). Anlamlılığın hangi gruplar arasındaki puan ortalamaları farkından kaynaklandığını bulmak için öncelikle Levene’s testi ile varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen dağıldığı gözlenmiş ve post-hoc tekniklerinden Scheffe testi kullanılmıştır. Anlamlılığın, “Benden düşük olmalıdır” tercihinde bulunanlar ile “Benimle benzer olmalıdır” ve “Benim için önemli değildir” tercihinde bulunanlar arasındaki puan ortalamaları

farkından kaynaklandığı belirlenmiştir. Buna göre; eş olarak seçilecek kişinin eğitim düzeyi için “Benden düşük olmalıdır” tercihinde bulunan öğrencilerin “Benimle benzer olmalıdır” ve “Benim için önemli değildir” tercihinde bulunan öğrencilere göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları gözlenmiştir.

4.4.6. Eş Olarak Seçilecek Kişinin Sosyo-Ekonomik Durumu Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarına İlişkin Bulgular

Tablo 4.14.

Eş Olarak Seçilecek Kişinin Sosyo-Ekonomik Durumu Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri

TCRTÖ ve Eş Olarak Seçilecek		n	\bar{X}	SS	Var K.	K.T.	SD	K.O	F	p
Alt Boyutlar	Kişinin Sosyo-Ekonomik Durumu									
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Benden düşük olmalıdır.	48	18.23	3.87	G. Arası	205.72	3	68.57	5.08	.00
	Benden yüksek olmalıdır.	62	15.06	3.67	G. İçi	5579.03	414	13.47		
	Benimle benzer olmalıdır.	189	15.24	3.68	Toplam	5784.75	417			
	Benim için önemli değildir.	117	16.35	3.60						
	Toplam	418	15.61	3.72						
Kadın Cinsiyet Rolü	Benden düşük olmalıdır.	48	24.53	3.82	G. Arası	51.73	3	17.24	1.27	.28
	Benden yüksek olmalıdır.	62	24.85	3.85	G. İçi	5590.72	414	13.50		
	Benimle benzer olmalıdır.	189	24.68	3.66	Toplam	5642.46	417			
	Benim için önemli değildir.	117	23.95	3.56						
	Toplam	418	24.50	3.67						
Erkek Cinsiyet Rolü	Benden düşük olmalıdır.	48	18.92	5.17	G. Arası	401.41	3	133.80	8.50	.00
	Benden yüksek olmalıdır.	62	15.23	3.33	G. İçi	6876.61	414	16.61		
	Benimle benzer olmalıdır.	189	14.39	4.08	Toplam	7278.03	417			
	Benim için önemli değildir.	117	13.71	4.36						
	Toplam	418	14.50	4.17						
Geleneksel Cinsiyet Rolü	Benden düşük olmalıdır.	48	29.00	7.16	G. Arası	798.94	3	266.31	8.44	.00
	Benden yüksek olmalıdır.	62	22.44	4.96	G. İçi	13052.78	414	31.52		
	Benimle benzer olmalıdır.	189	21.58	5.73	Toplam	13851.72	417			
	Benim için önemli değildir.	117	23.29	5.62						
	Toplam	418	22.45	5.76						
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Benden düşük olmalıdır.	48	27.84	7.32	G. Arası	661.65	3	220.55	9.53	.00
	Benden yüksek olmalıdır.	62	34.51	4.79	G. İçi	9581.37	414	23.14		
	Benimle benzer olmalıdır.	189	34.47	4.65	Toplam	10243.02	417			
	Benim için önemli değildir.	117	33.03	4.75						
	Toplam	418	33.87	4.95						

Tablo 4.14.(devam/)

	Benden düşük olmalıdır.	48	118.53	15.05	G. Arası	960.19	3	320.06	2.62	.05
TCRTÖ	Benden yüksek olmalıdır.	62	112.11	10.58	G. İçi	50498.11	414	121.97		
	Benimle benzer olmalıdır.	189	110.40	11.06	Toplam	51458.39	417			
	Benim için önemli değildir.	117	110.34	10.80						
	Toplam	418	110.95	11.10						

Tablo 4.14.'te üniversite son sınıf öğrencilerinin eş olarak seçilecek kişinin sosyo-ekonomik durumu değişkenine göre TCRTÖ ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları ve grupların betimsel istatistik değerleri verilmiştir.

Tablo incelendiğinde; öğrencilerden eş olarak seçilecek kişinin sosyo-ekonomik durumu değişkenine göre “Benden düşük olmalıdır” ($\bar{X}=18.23$) tercihinde bulunan öğrencilerin puan ortalamasının, evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunda, “Benden yüksek olmalıdır” ($\bar{X}=15.06$), Benimle benzer olmalıdır” ($\bar{X}=15.25$), “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=16.35$) tercihinde bulunanların puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin sosyo-ekonomik durumu değişkenine göre evlilikte cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=5.08$, $p<.05$). Anlamlılığın hangi gruplar arasındaki puan ortalamaları farkından kaynaklandığını bulmak için alt boyutlardaki varyansların dağılımı, Levene's testi ile kontrol edilmiş ve homojen dağıldıkları gözlenmiştir. Post-hoc analiz tekniklerinden Scheffe testi kullanılmıştır. Anlamlılığın, “Benden düşük olmalıdır” tercihinde bulunan öğrenciler ile “Benden yüksek olmalıdır” ve “Benimle benzer olmalıdır” tercihinde bulunan öğrenciler arasındaki puan ortalamaları farkından kaynaklandığı belirlenmiştir. Buna göre; eş olarak seçilecek kişinin sosyo-ekonomik durumuna ilişkin “Benden düşük olmalıdır” tercihinde bulunan öğrencilerin “Benden yüksek olmalıdır” ve “Benimle benzer olmalıdır” tercihinde bulunan öğrencilerden evlilikte cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları gözlenmiştir.

Kadın cinsiyet rolü alt boyutunda, öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları, eş olarak seçilecek kişinin sosyo-ekonomik durumu değişkenine göre bakıldığında; “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=23.96$) tercihinde bulunanların, “Benden düşük olmalıdır” ($\bar{X}=24.54$), “Benden yüksek olmalıdır” ($\bar{X}=24.86$), “Benimle benzer

olmalıdır” ($\bar{X}=24.69$) tercihinde bulunanlara göre düşük olduğu belirlenmiştir. Bu değişkene göre öğrencilerin kadın cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasında fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=1.27, p>.05$).

Öğrencilerin erkek cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları, bu değişkene göre incelendiğinde; “Benden düşük olmalıdır” ($\bar{X}=18.92$) tercihinde bulunan öğrencilerin en yüksek puan ortalamasına sahip olduğu görülmüştür. Diğer grupların ise; “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=13.71$) “Benimle benzer olmalıdır” ($\bar{X}=14.39$), “Benden yüksek olmalıdır” ($\bar{X}=15.23$) ve şeklinde sıralandığı gözlenmiştir. Erkek cinsiyet rolü alt boyutundan öğrencilerin eş olarak seçecekleri kişinin sosyo-ekonomik durumu değişkenine göre aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=8.50, p<.05$). Anlamlılığın hangi gruplar arasındaki puan ortalamaları farkından kaynaklandığını bulmak için alt boyutlardaki varyansların dağılımı, Levene’s testi ile kontrol edilmiş ve homojen dağıldıkları gözlenmiştir. Post-hoc analiz tekniklerinden Scheffe testi kullanılmıştır. Anlamlılığın, “Benden düşük olmalıdır” tercihinde bulunanlar ile diğer tüm gruplar ve “Benden yüksek olmalıdır” tercihinde bulunanlar ile “Benim için önemli değildir” tercihinde bulunanlar arasındaki puan ortalamaları farkından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Buna göre; eş olarak seçecekleri kişinin sosyo-ekonomik durumuna ilişkin “Benden düşük olmalıdır” tercihinde bulunan öğrencilerin, diğer tüm grupları tercih eden öğrencilere göre erkek cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları görülmüştür. Ayrıca “Benim için önemli değildir” tercihinde bulunan öğrencilerin de, “Benden yüksek olmalıdır” tercihinde bulunan öğrencilerden daha geleneksel tutuma sahip oldukları belirlenmiştir.

Eş olarak seçilecek kişinin sosyo-ekonomik durumu değişkenine göre öğrencilerin geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında; “Benden düşük olmalıdır” ($\bar{X}=29.00$) tercihinde bulunan öğrencilerin, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=23.30$), “Benden yüksek olmalıdır” ($\bar{X}=22.45$) ve Benimle benzer olmalıdır” ($\bar{X}=21.59$) tercihinde bulunan öğrencilerden daha yüksek puan ortalamalarına sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu değişkene göre öğrencilerin geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=8.44, p<.05$). Anlamlılığın hangi gruplar arasındaki puan ortalamaları farkından kaynaklandığını bulmak için alt boyutlardaki varyansların dağılımı, Levene’s testi ile kontrol edilmiş ve homojen dağıldıkları

gözlenmiştir. Post-hoc analiz tekniklerinden Scheffe testi kullanılmıştır. Anlamlılığın, “Benden düşük olmalıdır” tercihinde bulunan öğrenciler ile diğer tüm grupları tercih eden öğrenciler arasındaki puan ortalamaları farkından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Buna göre; “Benden düşük olmalıdır” tercihinde bulunan öğrencilerin, “Benden yüksek olmalıdır” “Benimle benzer olmalıdır”, “Benim için önemli değildir” tercihinde bulunan öğrencilerden geleneksel cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları görülmüştür.

Eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda, öğrencilerden eş olarak seçecekleri kişinin sosyo-ekonomik durumuna ilişkin “Benden düşük olmalıdır” ($\bar{X}=27.85$) tercihinde bulunan öğrencilerin puan ortalamasının, Benimle benzer olmalıdır” ($\bar{X}=33.03$), “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=34.47$), “Benden yüksek olmalıdır” ($\bar{X}=34.51$) tercihinde bulunanların puan ortalamalarından düşük olduğu belirlenmiştir. Eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda, öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin sosyo-ekonomik durumu değişkenine göre puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=9.53, p<.05$). Anlamlılığın hangi gruplar arasındaki puan ortalamaları farkından kaynaklandığını bulmak için alt boyutlardaki varyansların dağılımı, Levene’s testi ile kontrol edilmiş ve homojen dağıldıkları gözlenmiştir. Post-hoc analiz tekniklerinden Scheffe testi kullanılmıştır. Anlamlılığın, “Benden düşük olmalıdır” tercihinde bulunanlar ile diğer tüm grupları tercih edenler ve “Benden yüksek olmalıdır” tercihinde bulunanlar ile “Benim için önemli değildir” tercihinde bulunanlar arasındaki puan ortalamaları farkından kaynaklandığı bulunmuştur. Buna göre; eş olarak seçilecek kişinin sosyo-ekonomik durumu değişkenine ilişkin “Benden düşük olmalıdır” tercihinde bulunanların, “Benden yüksek olmalıdır” “Benimle benzer olmalıdır”, “Benim için önemli değildir” tercihinde bulunanlardan eşitlikçi cinsiyet rollerine ilişkin daha geleneksel tutuma sahip olduğu belirlenmiştir. Ayrıca “Benden yüksek olmalıdır” tercihinde bulunanların, “Benim için önemli değildir” tercihinde bulunanlardan daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları gözlenmiştir.

Öğrencilerin TCRTÖ’den aldıkları puan ortalamaları eş olarak seçecekleri kişinin sosyo-ekonomik durumu değişkenine göre incelendiğinde; “Benden düşük olmalıdır” ($\bar{X}=118.54$) tercihinde bulunan öğrencilerin puan ortalamasının, “Benden yüksek olmalıdır” ($\bar{X}=112.12$), Benimle benzer olmalıdır” ($\bar{X}=110.40$) ve “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=110.34$) tercihinde bulunanların puan ortalamalarından

yüksek olduğu gözlenmiştir. Öğrencilerin eş olarak seçecekleri kişinin sosyo-ekonomik durumu değişkenine göre TCRTÖ'den aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=2.62$, $p<.05$). Anlamlılığın hangi gruplar arasındaki puan ortalamaları farkından kaynaklandığını bulmak için alt boyutlardaki varyansların dağılımı, Levene's testi ile kontrol edilmiş ve homojen dağıldıkları gözlenmiştir. Post-hoc analiz tekniklerinden Scheffe testi kullanılmıştır. Anlamlılığın, eş olarak seçilecek kişinin sosyo ekonomik düzeyi için "Benimle benzer olmalıdır" ve "Benim için önemli değildir" tercihinde bulunanlar ile "Benden düşük olmalıdır" tercihinde bulunanlar arasındaki puan ortalamaları farkından kaynaklandığı görülmüştür. Buna göre; eş olarak seçilecek kişinin sosyo-ekonomik durumu için "Benden düşük olmalıdır" tercihinde bulunanların "Benim için önemli değildir" tercihinde bulunanlar ile "Benden düşük olmalıdır" tercihinde bulunanlardan daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları bulunmuştur.

4.4.7. Eş Olarak Seçilecek Kişinin İdeolojik Görüşü Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bulgular

Tablo 4.15.

Eş Olarak Seçilecek Kişinin İdeolojik Görüşü Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutların Puanlarının Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri

TCRTÖ ve Alt Boyutları	Eş Olarak Seçilecek Kişinin İdeolojik Görüşü	<i>n</i>	\bar{X}	<i>SS</i>	<i>t</i>	<i>P</i>
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Benimle benzer olmalıdır.	294	15.53	3.78	.73	.46
	Benim için önemli değildir.	124	15.82	3.59		
Kadın Cinsiyet Rolü	Benimle benzer olmalıdır.	294	24.69	3.58	15.5	.12
	Benim için önemli değildir.	124	24.08	3.87		
Erkek Cinsiyet Rolü	Benimle benzer olmalıdır.	294	14.66	4.22	-1.17	.24
	Benim için önemli değildir.	124	14.12	4.05		
Geleneksel Cinsiyet Rolü	Benimle benzer olmalıdır.	294	22.55	5.74	.51	.60
	Benim için önemli değildir.	124	22.23	5.81		
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Benimle benzer olmalıdır.	294	33.96	4.89	.60	.54
	Benim için önemli değildir.	124	33.64	5.11		
TCRTÖ	Benimle benzer olmalıdır.	294	111.41	29.86	1.29	.19
	Benim için önemli değildir.	124	109.87	27.69		

SD=416

Tablo 4.15.'te üniversite son sınıf öğrencilerinin TCRTÖ ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının eş olarak seçilecek kişinin ideolojik görüşü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek için

yapılan bağımsız örneklem t-testi sonuçları ve grupların betimsel istatistik değerlerine yer verilmiştir.

Evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunda, öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları eş olarak seçilecek kişinin ideolojik görüşü değişkenine göre bakıldığında; “Benimle benzer olmalıdır” ($\bar{X}=15.53$) tercihinde bulunanların puan ortalamasının, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=15.82$) tercihinde bulunanların puan ortalamasından yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin ideolojik görüşü değişkenine göre evlilikte cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=.73, p>.05$).

Öğrencilerin kadın cinsiyet rolü alt boyutunda, eş olarak seçilecek kişinin ideolojik görüşü değişkenine göre, “Benimle benzer olmalıdır” ($\bar{X}=24.69$) tercihinde bulunanların puan ortalamasının, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=24.06$) tercihinde bulunanlara göre yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin ideolojik görüşü değişkenine göre kadın cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=15.50, p>.05$).

Erkek cinsiyet rolü alt boyutundan eş olarak seçilecek kişinin ideolojik görüşü değişkenine göre öğrencilerin aldıkları puan ortalamalarını incelendiğinde; “Benimle benzer olmalıdır” ($\bar{X}=14.66$) tercihinde bulunanların, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=14.12$) tercihinde bulunanlardan yüksek puan ortalamasına sahip oldukları gözlenmiştir. Bu değişkene göre öğrencilerin erkek cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puanlar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=-1.17, p>.05$).

Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunda, öğrencilerin eş olarak seçecekleri kişinin ideolojik görüşüne ilişkin “Benimle benzer olmalıdır” ($\bar{X}=22.55$) tercihinde bulunanların, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=22.23$) tercihinde bulunanlardan daha yüksek puan ortalamasına sahip olduğu görülmüştür. Öğrencilerin geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark eş olarak seçilecek kişinin ideolojik görüşü değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=.51, p<.05$).

Öğrencilerden eş olarak seçecekleri kişinin ideolojik görüşüne ilişkin “Benimle benzer olmalıdır” ($\bar{X}=33.96$) tercihinde bulunanların, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=33.64$) tercihinde bulunanlardan eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda

daha yüksek puan ortalamasına sahip olduğu saptanmıştır. Bu değişkene göre öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasında ki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=.60, p>.05$).

Öğrencilerden eş olarak seçecekleri kişinin ideolojik görüşüne ilişkin “Benimle benzer olmalıdır” ($\bar{X}=111.41$) tercihinde bulunanların TCRTÖ’den aldıkları puan ortalamalarının, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=109.87$) tercihinde bulunanlardan yüksek olduğu görülmüştür. Eş olarak seçilecek kişinin ideolojik görüşü değişkenine göre TCRTÖ puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=1.29, p>.05$).

4.4.8. Eş Olarak Seçilecek Kişinin Dini İnancı Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutumlarına İlişkin Bulgular

Tablo 4.16.

Eş Olarak Seçilecek Kişinin Dini İnancı Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri

TCRTÖ Ve Alt Boyutları	Eş Olarak Seçilecek Kişinin Dini İnancı	<i>n</i>	\bar{X}	<i>SS</i>	<i>t</i>	<i>P</i>
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Benimle benzer olmalıdır.	331	15.67	3.75	.63	.52
	Benim için önemli değildir.	87	15.39	3.61		
Kadın Cinsiyet Rolü	Benimle benzer olmalıdır.	331	24.73	3.53	2.48	.01
	Benim için önemli değildir.	87	23.64	4.08		
Erkek Cinsiyet Rolü	Benimle benzer olmalıdır.	331	14.82	4.04	3.06	.00
	Benim için önemli değildir.	87	13.27	4.40		
Geleneksel Cinsiyet Rolü	Benimle benzer olmalıdır.	331	22.83	5.64	2.66	.08
	Benim için önemli değildir.	87	21.00	6.00		
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Benimle benzer olmalıdır.	331	33.78	4.95	-.44	.47
	Benim için önemli değildir.	87	34.20	4.98		
TCRTÖ	Benimle benzer olmalıdır.	331	111.87	10.71	3.24	.00
	Benim için önemli değildir.	87	107.49	11.94		

$SD=416$

Araştırmada öğrencilerin TCRTÖ ve alt boyutlarından aldıkları puanların eş olarak seçilecek kişinin dini inancı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bunu belirlemek amacıyla yapılan bağımsız örneklem t-testi sonuçları ve gruplara ilişkin betimsel istatistik değerler Tablo 4.16.’da gösterilmiştir.

Evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunda, öğrencilerin eş olarak seçecekleri kişinin dini inancına ilişkin “Benimle benzer olmalıdır” ($\bar{X}=15.67$) tercihinde bulunan öğrencilerin, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=15.39$) tercihinde bulunan

öğrenciler benzer puan ortalamalarına sahip oldukları görülmüştür. Eş olarak seçilecek kişinin dini inancı değişkenine göre öğrencilerin evlilikte cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=.63, p>.05$).

Eş olarak seçilecek kişinin dini inancına ilişkin “Benimle benzer olmalıdır” ($\bar{X}=24.73$) tercihinde bulunan öğrencilerin kadın cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamasının, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=23.64$) tercihinde bulunan öğrencilerden yüksek olduğu saptanmıştır. Eş olarak seçilecek kişinin dini inancı değişkenine göre öğrencilerin kadın cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puanlar arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=2.78, p<.05$). Öğrencilerden eş olarak seçecekleri kişinin dini inancı ilişkin “Benimle benzer olmalıdır.” tercihinde bulunanların, “Benim için önemli değildir.” tercihinde bulunanlara göre kadın cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları gözlenmiştir.

Erkek cinsiyet rolü alt boyutunda, öğrencilerden eş olarak seçecekleri kişinin dini inancına ilişkin “Benimle benzer olmalıdır” ($\bar{X}=14.82$) tercihinde bulunanların puan ortalamasının, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=13.27$) tercihinde bulunanlara göre yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin dini inancı değişkenine göre erkek cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=3.06, p<.05$). Buna göre; öğrencilerden eş olarak seçecekleri kişinin dini inancına ilişkin “Benimle benzer olmalıdır.” tercihinde bulunanlar, “Benim için önemli değildir.” tercihinde bulunanlara göre erkek cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları görülmüştür.

Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan eş olarak seçilecek kişinin dini inancı değişkenine göre öğrencilerin aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında; “Benimle benzer olmalıdır” ($\bar{X}=22.83$) tercihinde bulunanların, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=21.00$) tercihinde bulunanlardan daha yüksek puan ortalamalarına sahip oldukları tespit edilmiştir. Eş olarak seçilecek kişinin dini inancı değişkenine göre öğrencilerin geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=2.66, p>.05$).

Eş olarak seçecekleri kişinin dini inancına ilişkin “Benimle benzer olmalıdır” ($\bar{X}=33.78$) tercihinden bulunan öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rolü alt

boyutundan aldıkları puan ortalamasının, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=34.20$) tercihinde bulunan öğrencilerin puan ortalamasından düşük olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin dini inancı değişkenine göre eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=-.44, p>.05$).

Öğrencilerin eş olarak seçecekleri kişinin dini inancı değişkenine göre TCRTÖ’den aldıkları puan ortalamaları incelendiğinde; “Benimle benzer olmalıdır” ($\bar{X}=111.87$) tercihinde bulunanların, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=107.49$) tercihinde bulunanlardan daha yüksek puan ortalamasına sahip olduğu saptanmıştır. Eş olarak seçilecek kişinin dini inancı değişkenine göre öğrencilerin TCRTÖ’den aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=3.24, p<.05$). Buna göre; eş olarak seçecekleri kişinin dini inancına ilişkin “Benimle benzer olmalıdır” tercihinde bulunan öğrencilerin, “Benim için önemli değildir” tercihinde bulunan öğrencilere göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları görülmüştür.

4.4.9. Eş Olarak Seçilecek Kişinin Etnik Kökeni Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutumlarına İlişkin Bulgular

Tablo 4.17.

Eş Olarak Seçilecek Kişinin Etnik Kökeni Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri

TCRTÖ ve Alt Boyutları	Eş Olarak Seçilecek Kişinin Etnik Kökeni	n	\bar{X}	SS	t	p
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Benimle benzer olmalıdır.	232	15.51	3.76	-.63	.52
	Benim için önemli değildir.	186	15.74	3.67		
Kadın Cinsiyet Rolü	Benimle benzer olmalıdır.	232	24.62	3.68	.68	.49
	Benim için önemli değildir.	186	24.37	3.67		
Erkek Cinsiyet Rolü	Benimle benzer olmalıdır.	232	14.82	4.04	1.75	.04
	Benim için önemli değildir.	186	14.10	4.30		
Geleneksel Cinsiyet Rolü	Benimle benzer olmalıdır.	232	22.69	5.74	.93	.34
	Benim için önemli değildir.	186	22.16	5.79		
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Benimle benzer olmalıdır.	232	33.96	5.06	.45	.64
	Benim için önemli değildir.	186	33.74	4.83		
TCRTÖ	Benimle benzer olmalıdır.	232	111.63	11.06	1.38	.16
	Benim için önemli değildir.	186	110.11	11.13		

$SD=416$

Üniversite son sınıf öğrencilerinin eş olarak seçilecek kişinin etnik kökeni değişkenine göre TCRTÖ ve alt boyutlarından aldıkları puan ortamlarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bağımsız örneklem t-testi sonuçları ve grupların betimsel istatistik değerleri Tablo 4.17.'de verilmiştir.

Evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunda, üniversite son sınıf öğrencilerinin eş olarak seçecekleri kişinin etnik kökenine ilişkin “Benimle benzer olmalıdır” ($\bar{X}=15.51$) tercihinde bulunanların puan ortalamasının, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=15.74$) tercihinde bulunanların puan ortalaması ile benzer olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin etnik kökeni değişkenine göre evlilikte cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=-.63, p>.05$).

Kadın cinsiyet rolü alt boyutunda, öğrencilerinin eş olarak seçecekleri kişinin etnik kökenine ilişkin “Benimle benzer olmalıdır” ($\bar{X}=24.62$) tercihinde bulunanların puan ortalamasının, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=24.37$) tercihinde bulunanların puan ortalamasından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin etnik kökeni değişkenine göre kadın cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=.68, p>.05$).

Erkek cinsiyet rolü alt boyutunda, eş olarak seçecekleri kişinin etnik kökenine ilişkin “Benimle benzer olmalıdır” ($\bar{X}=14.82$) tercihinde bulunanların puan ortalamasının, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=14.10$) tercihinde bulunanların puan ortalamasından daha düşük olduğu belirlenmiştir. Eş olarak seçilecek kişinin etnik kökeni değişkenine göre öğrencilerin erkek cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=1.75, p<.05$). Buna göre; Öğrencilerden eş olarak seçecekleri kişinin etnik kökenine ilişkin “Benimle benzer olmalıdır” tercihinde bulunanların, “Benim için önemli değildir” tercihinde bulunanlardan erkek cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları görülmüştür.

Öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin etnik kökeni değişkenine göre geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında; “Benimle benzer olmalıdır” ($\bar{X}=22.69$) tercihinde bulunanların, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=22.16$) tercihinde bulunanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin etnik kökeni değişkenine göre geleneksel

cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=.93, p>.05$).

Öğrencilerinin eş olarak seçecekleri kişinin etnik kökenine ilişkin “Benimle benzer olmalıdır” ($\bar{X}=33.97$) tercihinde bulunanların puan ortalamasının, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=33.75$) tercihinde bulunanların puan ortalamasından eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda benzer olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin bu değişkene göre eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=.45, p>.05$).

Öğrencilerin TCRTÖ’den aldıkları puan ortalamaları, eş olarak seçilecek kişinin etnik kökeni değişkenine göre incelendiğinde; “Benimle benzer olmalıdır” ($\bar{X}=111.63$) tercihinde bulunanların “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=110.12$) tercihinde bulunanlardan daha yüksek puan ortalamasına sahip olduğu gözlenmiştir. Eş olarak seçilecek kişinin etnik kökeni değişkenine göre öğrencilerin TCRTÖ’den aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=1.38, p>.05$).

4.4.10. Eş Olarak Seçilecek Kişi İle Kurulacak Duygusal Bağ Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bulgular

Tablo 4.18.

Eş Olarak Seçilecek Kişi İle Kurulacak Duygusal Bağ Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri

TCRTÖ ve Alt Boyutları	Eş Olarak Seçilecek Kişi İle Kurulacak Duygusal Bağ	n	\bar{X}	SS	t-Testi Sonuçları	
					t	p
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Benim için önemlidir.	368	15.66	3.74	.64	.52
	Benim için önemli değildir.	50	15.30	3.61		
Kadın Cinsiyet Rolü	Benim için önemlidir.	368	24.45	3.64	.75	.44
	Benim için önemli değildir.	50	24.88	3.94		
Erkek Cinsiyet Rolü	Benim için önemlidir.	368	14.39	4.10	1.21	.52
	Benim için önemli değildir.	50	17.00	4.68		
Geleneksel Cinsiyet Rolü	Benim için önemlidir.	368	22.52	5.70	.64	.51
	Benim için önemli değildir.	50	21.96	6.24		
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Benim için önemlidir.	368	33.91	4.99	.44	.65
	Benim için önemli değildir.	50	33.58	4.72		
TCRTÖ	Benim için önemlidir.	368	111.01	10.91	.28	.77
	Benim için önemli değildir.	50	110.54	12.56		

SD=416

Tablo 4.18.'de üniversite son sınıf öğrencilerinin TCRTÖ ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının eş olarak seçilecek kişi ile kurulacak duygusal bağ değişkinine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek için yapılan bağımsız örneklem t-testi sonuçları ve grupların betimsel istatistik değerlerine yer verilmiştir.

Tablo incelendiğinde; öğrencilerin evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunda eş olarak seçecekleri kişi ile kurulacak duygusal bağa ilişkin “Benim için önemlidir” ($\bar{X}=15.66$) tercihinden bulunanların, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=15.30$) tercihinde bulunanlardan daha yüksek puan ortalamasına sahip olduğu görülmüştür. Bu değişkene göre öğrencilerin evlilikte cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=.64, p>.05$).

Kadın cinsiyet rolü alt boyutunda, öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları eş olarak seçilecek kişi ile kurulacak duygusal bağ değişkenine göre incelendiğinde; “Benim için önemlidir” ($\bar{X}=24.46$) tercihinde bulunanların puan ortalamasının, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=24.88$) tercihinde bulunanların puan ortalamasından daha düşük olduğu gözlenmiştir. Bu değişkene göre öğrencilerin kadın cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=.75, p>.05$).

Erkek cinsiyet rolü alt boyutunda, eş olarak seçilecek kişi ile kurulacak duygusal bağ değişkenine göre öğrencilerin aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında; “Benim için önemlidir” ($\bar{X}=14.39$) tercihinde bulunan öğrencilerin, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=17.00$) tercihinde bulunan öğrencilere göre daha düşük puan ortalamasına sahip olduğu belirlenmiştir. Eş olarak seçilecek kişi ile kurulacak duygusal bağ değişkenine göre öğrencilerin erkek cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=1.21, p>.05$).

Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunda, öğrencilerden eş olarak seçecekleri kişi ile kurulacak duygusal bağa ilişkin “Benim için önemlidir” ($\bar{X}=22.52$) tercihinde bulunanların, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=21.96$) tercihinde bulunanlardan daha yüksek puan ortalamasına sahip oldukları gözlenmiştir. Eş olarak seçilecek kişi ile kurulacak duygusal bağ değişkenine göre öğrencilerin geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=.64, p<.05$).

Öğrencilerin eş olarak seçecekleri kişi ile kurulacak duygusal bağa ilişkin “Benimle benzer olmalıdır” ($\bar{X}=33.91$) tercihinde bulunanların eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=33.58$) tercihinde bulunanlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu değişkene göre öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=.44, p>.05$).

Öğrencilerin TCRTÖ’den aldıkları puan ortalamaları eş olarak seçilecek kişi ile kurulacak duygusal bağ değişkenine göre incelendiğinde; “Benim için önemlidir” ($\bar{X}=111.02$) tercihinden bulunanların, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=110.54$) tercihinde bulunanlardan daha yüksek puan ortalamasına sahip olduğu saptanmıştır. Eş olarak seçilecek kişi ile kurulacak duygusal bağ değişkenine göre öğrencilerin TCRTÖ puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=.77, p>.05$)

4.4.11. Eş Olarak Seçilecek Kişinin Fiziksel Çekiciliği Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutumlarına İlişkin Bulgular

Tablo 4.19.

Eş Olarak Seçilecek Kişinin Fiziksel Çekiciliği Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri

TCRTÖ ve Alt Boyutları	Eş Olarak Seçilecek Kişinin Fiziksel Çekiciliği	<i>n</i>	\bar{X}	<i>SS</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Benim için önemlidir.	301	15.74	3.77	1.11	.26
	Benim için önemli değildir.	117	15.29	3.58		
Kadın Cinsiyet Rolü	Benim için önemlidir.	301	24.38	3.71	-1.07	.28
	Benim için önemli değildir.	117	24.82	3.59		
Erkek Cinsiyet Rolü	Benim için önemlidir.	301	14.80	3.71	2.48	.02
	Benim için önemli değildir.	117	13.73	3.59		
Geleneksel Cinsiyet Rolü	Benim için önemlidir.	301	22.38	4.26	-.42	.67
	Benim için önemli değildir.	117	22.64	3.85		
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Benim için önemlidir.	301	33.80	4.85	-.44	.65
	Benim için önemli değildir.	117	34.04	5.22		
TCRTÖ	Benim için önemlidir.	301	111.12	11.30	.48	.63
	Benim için önemli değildir.	117	110.53	10.63		

SD=416

Bu araştırmada, üniversite son sınıf öğrencilerinin TCRTÖ ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları arasındaki farkın eş olarak seçilecek kişinin fiziksel çekiciliği değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek için bağımsız örneklem t-testi kullanılmıştır. Bu testin sonuçları ve grupların betimsel istatistik değerleri Tablo 4.19.’da gösterilmiştir.

Öğrencilerin evlilikte cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları eş olarak seçilecek kişinin fiziksel çekiciliği değişkenine göre incelendiğinde; “Benim için önemlidir” ($\bar{X}=15.74$) tercihinden bulunanların “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=15.29$) tercihinde bulunanlardan daha yüksek puan ortalamasına sahip olduğu görülmüştür. Bu değişkene göre öğrencilerin evlilikte cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t=1.11, p>.05$).

Eş olarak seçilecek kişinin fiziksel çekiciliği değişkenine göre “Benim için önemlidir” ($\bar{X}=24.39$) tercihinde bulunan öğrencilerin kadın cinsiyet rolü alt boyutunda, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=24.82$) tercihinde bulunanların puan ortalaması ile benzer olduğu gözlenmiştir. Eş olarak seçilecek kişinin fiziksel çekiciliği değişkenine göre öğrencilerin kadın cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=1.07, p>.05$).

Erkek cinsiyet rolü alt boyutunda, öğrencilerden eş olarak seçecekleri kişinin fiziksel çekiciliğine ilişkin “Benim için önemlidir” ($\bar{X}=14.80$) tercihinde bulunanların, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=13.73$) tercihinde bulunanlardan daha yüksek puan ortalamasına sahip olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin erkek cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark, eş olarak seçilecek kişinin fiziksel çekiciliği değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=2.48, p<.05$). Buna göre; erkek cinsiyet rollerine ilişkin öğrencilerden eş olarak seçecekleri kişinin fiziksel çekiciliğine ilişkin “Benim için önemlidir.” tercihinde bulunanların, “Benim için önemli değildir.” tercihinde bulunanlara göre daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları görülmüştür.

Öğrencilerin geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları eş olarak seçilecek kişinin fiziksel çekiciliği değişkenine göre incelendiğinde; “Benim için önemlidir” ($\bar{X}=22.38$) tercihinde bulunanların, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=22.65$) tercihinde bulunanlara göre daha düşük puan ortalamasına sahip olduğu belirlenmiştir. Bu değişkene göre öğrencilerin geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=-.42, p>.05$).

Öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda, eş olarak seçilecek kişinin fiziksel çekiciliği değişkenine göre, “Benim için önemlidir” ($\bar{X}=33.80$) tercihinde

bulunanların puan ortalamasının, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=34.04$) tercihinde bulunanlara göre puan ortalamasından düşük olduğu görülmüştür. Öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin fiziksel çekiciliği değişkenine göre eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=-.42, p>.05$).

Öğrencilerin TCRTÖ’den aldıkları puan ortalamaları eş olarak seçilecek kişinin fiziksel çekiciliği değişkenine göre bakıldığında; “Benim için önemlidir” ($\bar{X}=111.12$) tercihinde bulunanların puan ortalamasının, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=110.53$) tercihinde bulunanlara göre puan ortalamasından yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin fiziksel çekiciliği değişkenine göre TCRTÖ’den aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=.48, p>.05$).

4.4.12. Eş Olarak Seçilecek Kişinin Bakir/Bakire Olması Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bulgular

Tablo 4.20.

Eş Olarak Seçilecek Kişinin Bakir/Bakire Olması Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri

TCRTÖ ve Alt Boyutları	Eş Olarak Seçilecek Kişinin Bakir/Bakire Olması	N	\bar{X}	SS	t	p
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Benim için önemlidir.	308	14.69	3.60	3.06	.00
	Benim için önemli değildir.	110	15.94	3.71		
Kadın Cinsiyet Rolü	Benim için önemlidir.	308	25.14	3.57	6.14	.00
	Benim için önemli değildir.	110	22.73	3.37		
Erkek Cinsiyet Rolü	Benim için önemlidir.	308	15.05	4.28	5.82	.00
	Benim için önemli değildir.	110	12.62	3.62		
Geleneksel Cinsiyet Rolü	Benim için önemlidir.	308	23.42	5.47	6.00	.00
	Benim için önemli değildir.	110	19.73	5.70		
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Benim için önemlidir.	308	33.49	4.93	-2.64	.00
	Benim için önemli değildir.	110	34.93	4.86		
TCRTÖ	Benim için önemlidir.	308	104.83	10.44	7.12	.00
	Benim için önemli değildir.	110	113.14	10.51		

$SD=416$

Tablo 4.20.’de üniversite son sınıf öğrencilerinin eş olarak seçilecek kişinin bakir/bakire olması değişkenine göre TCRTÖ ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları farkının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan

bağımsız örneklem t-testi sonuçları ve grupların betimsel istatistik değerleri sunulmuştur.

Tablo incelendiğinde; öğrencilerden eş olarak seçecekleri kişinin bakir/bakire olmasına ilişkin “Benim için önemlidir” ($\bar{X}=14.69$) tercihinde bulunanların evlilikte cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamasının, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=15.99$) tercihinden bulunanların puan ortalamasından düşük olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin evlilikte cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark eş olarak seçilecek kişinin bakir/bakire olması değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=3.06, p<.05$). Buna göre; öğrencilerden eş olarak seçecekleri kişinin bakir/bakire olmasına ilişkin “Benim için önemlidir.” tercihinde bulunanların, “Benim için önemli değildir.” tercihinden bulunanlara göre evlilikte cinsiyet rollerine ilişkin daha geleneksel tutuma sahip oldukları görülmüştür.

Kadın cinsiyet rolü alt boyutunda, öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları eş olarak seçilecek kişinin bakir/bakire olması değişkenine göre bakıldığında; “Benim için önemlidir” ($\bar{X}=25.14$) tercihinde bulunanların puan ortalamasının “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=22.73$) tercihinde bulunanların puan ortalamasından yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin bakir/bakire olması değişkenine göre kadın cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=6.14, p<.05$). Buna göre; Öğrencilerden eş olarak seçecekleri kişinin bakir/bakire olmasına ilişkin “Benim için önemlidir.” tercihinde bulunanların “Benim için önemli değildir.” tercihinde bulunanlardan kadın cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları gözlenmiştir.

Erkek cinsiyet rolü alt boyutunda, bu değişkene göre öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları incelendiğinde; “Benim için önemlidir” ($\bar{X}=15.05$) tercihinde bulunanların, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=12.62$) tercihinde bulunanlara göre daha yüksek puan ortalamasına sahip oldukları görülmüştür. Erkek cinsiyet rolü alt boyutunda eş olarak seçilecek kişinin bakir/bakire olması değişkenine göre öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=5.82, p<.05$). Buna göre; eş olarak seçecekleri kişinin bakir/bakire olmasına ilişkin “Benim için önemlidir.” tercihinde bulunan

öğrencilerin, “Benim için önemli değildir.” tercihinde bulunan öğrencilere göre erkek cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları görülmüştür.

Eş olarak seçilecek kişinin bakir/bakire olmasına ilişkin “Benim için önemlidir” ($\bar{X}=23.42$) tercihinde bulunan öğrencilerin geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=19.73$) tercihinde bulunan öğrencilerin aldıkları puan ortalamalarından daha yüksek olduğu saptanmıştır. Geleneksel cinsiyet rolleri alt boyutundan öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark bu değişkene göre istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=6.00$, $p<.05$). Buna göre; eş olarak seçecekleri kişinin bakir/bakire olmasına ilişkin “Benim için önemlidir.” tercihinde bulunanların, “Benim için önemli değildir.” tercihinde bulunanlardan geleneksel cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları görülmüştür.

Eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda, eş olarak seçilecek kişinin bakir/bakire olması değişkenine göre “Benim için önemlidir” ($\bar{X}=33.49$) tercihinde bulunan öğrencilerin aldıkları puan ortalamasının, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=34.93$) tercihinde bulunan öğrencilerin aldıkları puan ortalamasından yüksek olduğu gözlenmiştir. Eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutundan öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark eş olarak seçilecek kişinin bakir/bakire olması değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=-2.64$, $p<.05$). Buna göre; öğrencilerden eş olarak seçecekleri kişinin bakir/bakire olmasına ilişkin “Benim için önemlidir.” tercihinde bulunanların, “Benim için önemli değildir.” tercihinde bulunanlara göre eşitlikçi cinsiyet rollerine ilişkin daha geleneksel tutuma sahip oldukları bulunmuştur.

Öğrencilerden eş olarak seçecekleri kişinin bakir/bakire olmasına ilişkin “Benim için önemlidir” ($\bar{X}=104.83$) tercihinde bulunanların TCRTÖ’den aldıkları puan ortalamasının, “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=113.14$) tercihinde bulunanlardan daha düşük olduğu saptanmıştır. Eş olarak seçilecek kişinin bakir/bakire olması değişkenine göre öğrencilerin TCRTÖ puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu bulunmuştur ($t=7.12$, $p<.05$). Buna göre; öğrencilerden eş olarak seçecekleri kişinin bakir/bakire olmasına ilişkin “Benim için önemli değildir.” tercihinde bulunanların “Benim için önemlidir.” tercihinde bulunana göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi bir tutuma sahip olduğu görülmüştür.

4.4.13. Eş Olarak Seçilecek Kişinin Evlenip Boşanmış Olması Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bulgular

Tablo 4.21.

Eş Olarak Seçilecek Kişinin Evlenip Boşanmış Olması Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri

TCRTÖ ve Alt Boyutları	Eş Olarak Seçilecek Kişinin Evlenip Boşanmış Olması	n	\bar{X}	SS	t	P
Evlilik Cinsiyet Rolü	Benim için önemlidir.	346	14.36	3.46	3.18	.00
	Benim için önemli değildir.	72	15.87	3.72		
Kadın Cinsiyet Rolü	Benim için önemlidir.	346	22.25	3.61	5.96	.00
	Benim için önemli değildir.	72	24.97	3.51		
Erkek Cinsiyet Rolü	Benim için önemlidir.	346	14.68	4.19	2.93	.00
	Benim için önemli değildir.	72	13.06	4.32		
Geleneksel Cinsiyet Rolü	Benim için önemlidir.	346	19.22	5.14	5.40	.00
	Benim için önemli değildir.	72	23.13	5.66		
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Benim için önemlidir.	346	34.05	5.81	-.34	.72
	Benim için önemli değildir.	72	33.83	4.76		
TCRTÖ	Benim için önemlidir.	346	103.02	11.10	7.03	.00
	Benim için önemli değildir.	72	112.60	10.38		

$SD=416$

Tablo 4.21’de üniversite son sınıf öğrencilerinin TCRTÖ ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının eş olarak seçilecek kişinin evlenip boşanmış olması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini saptamak için yapılan bağımsız örneklem t-testi sonuçlarına ve grupların betimsel istatistik değerleri verilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre; öğrencilerden eş olarak seçilecek kişinin evlenip boşanmış olmasına ilişkin “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=15.87$) tercihinde bulunanların evlilikte cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamasının, “Benim için önemlidir” ($\bar{X}=14.36$) tercihinde bulunanların puan ortalamasından yüksek olduğu gözlenmiştir. Bu değişkene göre öğrencilerin evlilikte cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=3.18, p<.05$). Buna göre; eş olarak seçilecek kişinin evlenip boşanmış olmasına ilişkin “Benim için önemlidir.” tercihinde bulunanların, “Benim için önemli değildir.” tercihinde bulunanlara göre evlilikte cinsiyet rollerine ilişkin daha geleneksel tutuma sahip oldukları gözlenmiştir.

Öğrencilerin kadın cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları eş olarak seçilecek kişinin evlenip boşanmış olması değişkenine göre incelendiğinde;

“Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=24.98$) tercihinde bulunanların, “Benim için önemlidir” ($\bar{X}=22.25$) tercihinde bulunanlardan daha yüksek puan ortalamasına sahip olduğu belirlenmiştir. Bu değişkene göre öğrencilerin kadın cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=5.96, p<.05$). Buna göre; eş olarak seçilecek kişinin evlenip boşanmış olmasına ilişkin “Benim için önemlidir.” tercihinde bulunan öğrencilerin, “Benim için önemli değildir.” tercihinde bulunan öğrencilere göre kadın cinsiyet rollerine ilişkin daha geleneksel tutuma sahip oldukları bulunmuştur.

Öğrencilerden eş olarak seçecekleri kişinin evlenip boşanmış olmasına ilişkin “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=13.06$) tercihinde bulunanların puan ortalamasının, “Benim için önemlidir” ($\bar{X}=14.68$) tercihinde bulunanların puan ortalamasından erkek cinsiyet rolü alt boyutunda daha düşük olduğu görülmüştür. Erkek cinsiyet rolü alt boyutundan öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark eş olarak seçilecek kişinin evlenip boşanmış olması değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=2.93, p<.05$). Buna göre; eş olarak seçilecek kişinin evlenip boşanmış olmasına ilişkin “Benim için önemli değildir.” tercihinde bulunan öğrencilerin, “Benim için önemlidir.” tercihinde bulunan öğrencilere göre erkek cinsiyet rolleri ilişkin daha geleneksel bir tutuma sahip oldukları görülmüştür.

Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları, bu değişkene göre bakıldığında; “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=23.13$) tercihinde bulunanların, “Benim için önemlidir” ($\bar{X}=19.22$) tercihinde bulunanlardan daha yüksek puan ortalamalarına sahip olduğu gözlenmiştir. Eş olarak seçilecek kişinin evlenip boşanmış olması değişkenine göre öğrencilerin geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=5.40, p<.05$). Buna göre; eş olarak seçilecek kişinin evlenip boşanmış olmasına ilişkin “Benim için önemli değildir.” tercihinde bulunan öğrencilerin, “Benim için önemlidir.” tercihinde bulunan öğrencilere göre geleneksel cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları bulunmuştur.

Eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda, öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları eş olarak seçilecek kişinin evlenip boşanmış olması değişkenine göre bakıldığında “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=33.83$) tercihinde bulunanların, “Benim için önemlidir” ($\bar{X}=34.06$) tercihinde bulunanlardan daha düşük puan ortalamasına sahip

olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin evlenip boşanmış olması değişkenine göre eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($t=-.34$, $p>.05$).

Eş olarak seçilecek kişinin evlenip boşanmış olması değişkenine göre TCRTÖ'den aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında; “Benim için önemli değildir” ($\bar{X}=112.61$) tercihinden bulunan öğrencilerin, “Benim için önemlidir” ($\bar{X}=103.03$) tercihinde bulunan öğrencilerin puan ortalamasından yüksek olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin TCRTÖ'den aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark eş olarak seçilecek kişinin evlenip boşanmış olması değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($t=7.03$, $p<.05$). Buna göre; eş olarak seçilecek kişinin evlenip boşanmış olmasına ilişkin “Benim için önemli değildir.” tercihinde bulunanların, “Benim için önemlidir.” tercihinde bulunanlara göre toplumsal cinsiyet rolleri açısından daha eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları görülmüştür.

4.4.14. Evliliği Düşünme Nedenleri Değişkenine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutumlarına İlişkin Bulgular

Tablo 4.22.

Evliliği Düşünme Nedeni Değişkenine Göre TCRTÖ ve Alt Boyutları Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları ve Grupların Betimsel İstatistik Değerleri

TCRTÖ ve Alt										
Boyutlar	Evliliği Düşünme Nedenleri	n	\bar{X}	SS	Var K.	K.T.	SD	K.O	F	p
Kadın Cinsiyet Rolü	Düzenli bir hayat sağladığı için	91	24.69	3.87	G. Arası	18.14	4	4.53	.33	.85
	Cinselliğin rahat yaşanmasına izin verdiği için	40	24.35	4.01	G. İçi	5624.32	413	13.61		
	Geleneklere uygun olduğu için	31	24.22	4.00	Toplam	5642.46	417			
	Hayatı biriyle paylaşmak için	202	24.61	3.37						
	Çocuk sahibi olmak için	54	24.09	4.05						
	Toplam	418	24.50	3.67						
Evlilikte Cinsiyet Rolü	Düzenli bir hayat sağladığı için	91	16.10	3.87	G. Arası	87.53	4	21.88	1.58	.17
	Cinselliğin rahat yaşanmasına izin verdiği için	40	15.72	3.72	G. İçi	5697.22	413	13.79		
	Geleneklere uygun olduğu için	31	16.64	3.36	Toplam	5784.75	417			
	Hayatı biriyle paylaşmak için	202	15.21	3.64						
	Çocuk sahibi olmak için	54	15.61	3.89						
	Toplam	418	15.61	3.72						
Erkek Cinsiyet Rolü	Düzenli bir hayat sağladığı için	91	14.85	4.16	G. Arası	53.79	4	13.44	.76	.54
	Cinselliğin rahat yaşanmasına izin verdiği için	40	15.02	4.85	G. İçi	7224.24	413	17.49		
	Geleneklere uygun olduğu için	31	14.98	5.41	Toplam	7278.03	417			
	Hayatı biriyle paylaşmak için	202	14.22	4.01						
	Çocuk sahibi olmak için	54	13.66	3.42						
	Toplam	418	14.54	4.17						

Tablo 4.22. (devam/)

Geleneksel Cinsiyet Rolü	Düzenli bir hayat sağladığı için	91	23.97	5.20	G. Arası	328.07	4	82.01	2.50	.04
	Cinselliğin rahat yaşanmasına izin verdiği için	40	22.15	6.76	G. İçi	13523.65	413	32.74		
	Geleneklere uygun olduğu için	31	23.22	7.31	Toplam	13851.725	417			
	Hayatı biriyle paylaşmak için	202	21.78	5.34						
	Çocuk sahibi olmak için	54	22.20	6.07						
	Toplam	418	22.45	5.76						
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	Düzenli bir hayat sağladığı için	91	32.80	4.76	G. Arası	352.88	4	88.22	3.68	.00
	Cinselliğin rahat yaşanmasına izin verdiği için	40	33.62	5.43	G. İçi	9890.13	413	23.94		
	Geleneklere uygun olduğu için	31	32.16	5.66	Toplam	10243.02	417			
	Hayatı biriyle paylaşmak için	202	34.73	4.52						
	Çocuk sahibi olmak için	54	33.59	5.52						
	Toplam	418	33.87	4.95						
TCRTÖ	Düzenli bir hayat sağladığı için	91	112.71	9.91	G. Arası	400.96	4	100.24	.81	.51
	Cinselliğin rahat yaşanmasına izin verdiği için	40	109.95	13.48	G. İçi	51057.34	413	123.62		
	Geleneklere uygun olduğu için	31	111.00	13.28	Toplam	51458.30	417			
	Hayatı biriyle paylaşmak için	202	110.64	10.12						
	Çocuk sahibi olmak için	54	109.90	13.18						
	Toplam	418	110.95	11.10						

Üniversite son sınıf öğrencilerinin TCRTÖ ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının evliliği düşünme nedeni değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları ve grupların betimsel istatistiksel değerleri Tablo 4.22.'de verilmiştir.

Elde edilen bulgulara bakıldığında; öğrencilerin evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunda evliliği düşünme nedeni olarak “Geleneklere uygun olduğu için” ($\bar{X}=16.64$) tercihinde bulunan öğrencilerin puan ortalamasının, “Düzenli bir hayat sağladığı için” ($\bar{X}=16.10$), “Cinselliğin daha rahat yaşanmasına izin verdiği için” ($\bar{X}=15.72$), “Çocuk sahibi olmak için.” ($\bar{X}=15.61$) ve “Hayatı biriyle paylaşmak için” ($\bar{X}=15.21$) tercihinde bulunanların puan ortalamalarından yüksek olduğu gözlenmiştir. Evlilikte cinsiyet rolü alt boyutundan öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark evliliği düşünme nedeni değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=.33, p>.05$).

Kadın cinsiyet rolü alt boyutunda, evliliği düşünme nedeni olarak “Düzenli bir hayat sağladığı için” ($\bar{X}=24.69$), “Hayatı biriyle paylaşmak için” ($\bar{X}=24.61$), “Cinselliğin daha rahat yaşanmasına izin verdiği için” ($\bar{X}=24.35$), “Geleneklere uygun olduğu için” ($\bar{X}=24.22$) ve “Çocuk sahibi olmak için.” ($\bar{X}=24.09$) tercihinde bulunanların puan ortalamalarının birbiri ile benzer olduğu saptanmıştır. Kadın cinsiyet rolü alt boyutundan öğrencilerin aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark bu değişkene göre istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=1.58, p>.05$).

Öğrencilerin erkek cinsiyet rolü alt boyutunda, evliliği düşünme nedeni olarak “Çocuk sahibi olmak için” ($\bar{X}=13.66$) tercihinde bulunanların puan ortalamasının, “Hayatı biriyle paylaşmak için” ($\bar{X}=14.22$), “Düzenli bir hayat sağladığı için” ($\bar{X}=14.85$), “Geleneklere uygun olduğu için” ($\bar{X}=14.98$) ve “Cinselliğin rahat yaşanmasına izin verdiği için” ($\bar{X}=15.02$) tercihinde bulunanların puan ortalamalarından düşük olduğu görülmüştür. Öğrencileri evliliği düşünme nedeni değişkenine göre erkek cinsiyet rolü alt boyutunda puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=.76, p>.05$).

Öğrencilerin geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunda, evliliği düşünme nedeni değişkenine göre, “Düzenli bir hayat sağladığı için” ($\bar{X}=23.97$) tercihinde bulunan öğrencilerin puan ortalamasının, “Geleneklere uygun olduğu için” ($\bar{X}=23.22$), “Çocuk sahibi olmak için.” ($\bar{X}=22.20$), “Cinselliğin daha rahat yaşanmasına izin verdiği için” ($\bar{X}=22.15$) ve “Hayatı biriyle paylaşmak için” ($\bar{X}=21.78$) tercihinde bulunanların puan ortalamalarından yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin evliliği düşünme nedeni değişkenine göre geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=2.50, p<.05$). Anlamlılığın hangi gruplar arasındaki ortalama farkından kaynaklandığını bulabilmek için öncelikle Levene’s testi ile varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen dağıldığı gözlenmiş ve post-hoc analiz tekniklerinden Scheffe testi kullanılmıştır. Anlamlılığın, geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunda öğrencilerin bu değişkene göre aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmasına rağmen anlamlılığın hangi gruplar arasındaki ortalama farkından kaynaklandığı belirlenmemiştir.

Öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda, evliliği düşünme nedeni değişkenine göre, “Hayatı biriyle paylaşmak için” ($\bar{X}=34.73$) tercihinden bulunan öğrencilerin puan ortalamasının, “Cinselliğin daha rahat yaşanmasına izin verdiği için” ($\bar{X}=33.62$) “Çocuk sahibi olmak için.” ($\bar{X}=33.59$), “Düzenli bir hayat sağladığı için” ($\bar{X}=32.80$) ve “Geleneklere uygun olduğu için” ($\bar{X}=32.16$) tercihinde bulunanların puan ortalamalarından yüksek olduğu görülmektedir. Öğrencilerin evliliği düşünme nedeni değişkenine göre eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=3.68, p<.05$). Anlamlılığın hangi gruplar arasındaki ortalama farkından kaynaklandığını bulabilmek için öncelikle Levene’s testi ile varyansların homojenliği

kontrol edilmiştir. Varyansların homojen dağıldığı gözlenmiş ve post-hoc analiz tekniklerinden Scheffe testi kullanılmıştır. Anlamlılığın, “Düzenli bir hayat sağladığı için” tercihinde bulunanlar ile “Hayatı biriyle paylaşmak için” tercihinden bulunanlar arasındaki farktan kaynaklandığı bulunmuştur. Buna göre; öğrencilerden evliliği düşünme nedeni olarak “Hayatı biriyle paylaşmak için” tercihinde bulunanların, “Düzenli bir hayat sağladığı için” tercihinde bulunanlardan eşitlikçi cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları bulunmuştur.

Evliliği düşünme nedeni değişkenine göre öğrencilerin TCRTÖ’den aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında, “Düzenli bir hayat sağladığı için” ($\bar{X}=112.71$) tercihinden bulunan öğrencilerin puan ortalamasının, “Geleneklere uygun olduğu için” ($\bar{X}=111.00$), “Hayatı biriyle paylaşmak için” ($\bar{X}=110.64$) “Cinselliğin daha rahat yaşanmasına izin verdiği için” ($\bar{X}=109.95$) “Çocuk sahibi olmak için.” ($\bar{X}=109.90$) tercihinde bulunanların puan ortalamalarından yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerin yakın bulunan evlilik nedeni tercihlerine göre TCRTÖ’den aldıkları puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($F=.81, p<.05$).

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Bu bölümde araştırmanın amacı doğrultusunda yapılan analizlerden elde edilen bulgular literatürdeki benzer çalışmalar ışığında tartışılmış ve yorumlanmıştır.

5.1. SOSYO-DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE ÖĞRENCİLERİN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMLARINA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI

Araştırmada öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin ölçekten aldıkları en yüksek puanın “137”, en düşük puanın “82” olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin ölçekten aldıkları puanların ortalamasının ise “110.95” olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri konusunda eşitlikçi tutuma daha eğilimli oldukları belirlenmiştir.

Araştırmada öğrencilerin TCRTÖ'nün alt boyutlarından aldıkları puanlar incelenmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin evlilikte cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları en yüksek puanın “30”, en düşük puanın ise “8” olduğu görülmektedir. Evlilikte cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puanların ortalamasının ise “15.61” olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin kadın cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları en yüksek puanın “38”, en düşük puanın “13” ve puanların ortalamasının “24.50” olduğu bulunmuştur. Erkek cinsiyet rolü alt boyutunda ise öğrencilerin aldıkları en yüksek puanın “30”, en düşük puanın “6” ve puanların ortalamasının “14.50” olduğu gözlenmektedir. Çalışmaya katılan öğrencilerin geleneksel cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları en yüksek puan “40”, en düşük puan “8”, puanların ortalamaları ise “22.45” tir. Öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları en yüksek puan “40”, en düşük puan “8” dir. Eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları puanların ortalaması ise “33.87” dir. Öğrencilerin aldıkları puanlardan yola çıkarak eşitlikçi cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü alt boyutlarında eşitlikçi tutuma daha eğilimli; evlilikte cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü alt boyutlarında ise geleneksel tutuma daha eğilimli oldukları görülmüştür.

Öğrencilerin cinsiyete göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin kadın öğrencilerin erkek öğrencilerden daha eşitlikçi tutumları benimsedikleri saptanmıştır. Alt boyutlara bakıldığında; evlilikte cinsiyet rolü ve geleneksel cinsiyet rolü alt boyutlarında kadınlardan erkeklerden daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları belirlenmiştir. Eşitlikçi ve erkek cinsiyet rolü alt boyutunda ise; erkeklerin kadınlardan daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları gözlenmiştir.

İlgili literatür tarandığında; Güvenç (1996), Scott ve arkadaşları (1996), Kulik (1999), Burt ve Scott (2002), Kimberly ve Mahaffy (2002), Demirel ve arkadaşları (2005), Tinklin ve arkadaşları (2005), Vefikuluçay ve arkadaşları (2007), Zeyneloğlu (2008), Atış, (2010), Arıcı (2011), Seçgin ve Tural (2011), Çelik Bekleviç (2013), Kodan (2013), Öngen ve Aytaç (2013), Yüksel (2013), Kurşun (2016), Öcal Yüceol (2016) ve Türkmenoğlu (2016)'nın yaptıkları çalışmalar bu araştırmanın bulgularına benzer şekilde bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumları benimsediklerini ve kadınların erkeklerden daha eşitlikçi tutumlara sahip olduklarını ortaya koymuştur. Aksi şekilde bazı çalışmalar ise; her iki cinsiyetin geleneksel tutumları benimsediklerini belirtirken kadınların erkeklerden daha fazla geleneksel rolleri benimsediklerini ortaya çıkarmıştır (Khalid & Hanon Frieze, 2004; Tunç, 2013; Erdemir Turgut, 2016). Bu bulgulara, özellikle lise öğrencileri ve ergen grupları ile yapılan çalışmalarda ulaşılmıştır. Yine Kağıtçıbaşı ve Kansu'nun (1991) yaptığı çalışmada, kadınların erkeklere göre daha fazla geleneksel rolleri benimsedikleri görülmüştür. Vefikuluçay-Yılmaz vd. (2009) araştırmalarında, çalışma yaşamı ve evlilik yaşamı ile ilgili alanlarda erkeklerin daha geleneksel görüşlere sahip olduklarını, toplumsal yaşam ve aile yaşamı ile ilgili önermelerde ise kız ve erkek öğrencilerin eşitlikçi görüşlere sahip oldukları belirlenmiştir. Pınar vd. (2008) yaptıkları çalışma ise; öğrencilerinin büyük çoğunluğunun cinsiyet rol kalıpları karşısında halen geleneksel bakış açısının etkisinde kaldıklarını göstermektedir. Farklı örneklem gruplarıyla yapılan bu çalışmaların çoğunluğunda toplumsal cinsiyete olan bakış açısı her ne kadar eşitlikçi tutuma daha yakın görünse de, kadın-erkek eşitliğine ve özellikle kadınların aleyhine olan uygulamalara ilişkin kaygılar toplumda kendini göstermeye devam etmektedir. Neredeyse tüm toplumlarda, toplumsal ve özel alanlarda kadın ve erkeğe yüklenen rollerin farklılığını korunmaya devam etmesi bunun en önemli göstergesidir. Toplum

tarafından, çocuk büyüme, temizlik yapma, bulaşık yıkama, yemek pişirme gibi ev işlerinden sorumlu olma, eşlerinin ve çocuklarının ihtiyaçlarını karşılama, iş hayatında aktif olmama gibi geleneksel roller kadınlara; ev dışında çalışma, evin geçiminden sorumlu olma, parasal kaynaklar üzerinde kontrol sahibi olma ve evin reisi olma gibi geleneksel roller ise erkeklere ithaf edilmiştir (Bhasin, 1994; Dökmen, 2010). Değişen dünya düzeni içinde bütün bu yargılara karşı çıkan her alanda kadın ve erkeğin eşit hak ve sorumluluklara sahip olmasının önemini vurgulayan eşitlikçi tutumların varlığı ortaya çıkmıştır. Toplumun cinsiyet rollerine ilişkin algısını oluşturan aynı zamanda etkilerini yaşayan her iki cinsiyetin toplumsal cinsiyete ilişkin tutumlarının ne derecede birbirinden farklı olduğu bu sebeplerle önemini korumaktadır.

Dünyada ve ülkemizde yaşanan çeşitli değişimler ve yenilikler kadının toplum içindeki yerini değiştirmiştir. Özellikle ülkemizde Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte kadınlardan eşitlikle ilgili gelen taleplere cevap verilmiş ve seçme ve seçilme hakkı, medeni yasa ile elde edilen haklar, miras hakkı gibi kadınların lehine birçok düzenleme yapılmıştır. Cumhuriyet'in ilanı ile gelen en büyük yenilik ise; kadın-erkek eşitliğine dayalı bir yapı öngören, modern çekirdek ailenin ortaya çıkış sürecidir. Günümüzde kadar gelen süreçte bu yeniliklere sanayi, ticaret ve teknolojiye köklü değişimler de eklenmiştir (Yaktıl-Oğuz, 2009). Bu sebeplerle, kadının eğitim ve iş hayatında aldığı yer genişlemiş, ailedeki iş bölümü de farklılıklar göstermeye başlamıştır. Bu çalışmada öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri konusunda eşitlikçi tutuma daha eğilimli olmalarının nedeni; bütün bu değişimlerin toplumda yaygın olan geleneksel roller üzerinde yarattığı etkilerin sonucu olarak görülebilir. Diğer yandan erkeklerin halen kadınlar kadar eşitlikçi tutumları benimsememiş olmaları, erkeklerin lehine olan dolayısıyla her alanda pozitif getirileri olan geleneksel rolleri bırakmaya çok istekli olmadıklarının bir göstergesi olarak düşünülebilir. Bir diğer dikkat çeken bulgu ise; evliliğe en yakın olduğu varsayılan üniversite son sınıf öğrencilerinin evlilikte cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel tutuma daha eğilimli olmalarıdır. Aile döngüsü içinde bakıldığında; bireye en çok karı-koca ve anne-baba olma gibi evlilik içi rollere ilişkin mesajlar verilmektedir. Üstelik bu mesajların ailede modellendiği düşünüldüğünde daha etkili sonuçlar doğurması büyük bir olasılık olarak görülebilir. Birey her ne kadar diğer alanlarda farklı mesajlar almaya devam etse de evlilik Türk toplumunda

gelenekselliğini korumaya devam etmektedir. Bu sebeple evliliğe yönelik verilen mesajların toplumsallaşma sürecindeki diğer faktörlerden daha az etkilenebildiği ileri sürülebilir.

Bu araştırmada cinsiyet değişkeninin yanı sıra toplumsal cinsiyet rollerini etkileyebileceği düşünülen faktörler de incelenmiştir. Bu faktörlerden biri, öğrencilerin yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yerdir. Araştırma bulgularına göre; öğrencilerin yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yerin köy-kasaba, ilçe, şehir, büyükşehir olmasına göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda; yaşamlarının çoğunu köy-kasabada geçiren öğrencilerin yaşamlarının çoğunu ilçe, şehir, büyükşehirde geçiren öğrencilerden daha geleneksel tutumlara sahip oldukları bulunmuştur. Toplumsal cinsiyete ilişkin tutumların yaşamın çoğunun geçirildiği yere göre değişmemesi literatürde yer alan diğer çalışmaların bulguları ile benzerlik göstermektedir (Atış, 2010; Arıcı, 2011). Günümüz şartlarının bilgi ve diğer yer ve kişilere erişim açısından tanıdığı olanaklar düşünüldüğünde artık “yer” kavramı içindeki sınırlılıklar anlamını yitirmiştir. Dolayısıyla öğrencilerin yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yerin tek başına bireyin tutumları üzerinde etkisini yitirdiği söylenebilir. Ayrıca üniversiteye devam eden bireyler olarak yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer sonrasında gittikleri yerlerde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin başka etkilere maruz kalmalarının tutumları üzerinde etkisinden kaynaklanıyor olabilir.

Cinsiyet rollerine dair kalıp yargılar özellikle anne ve babanın davranışlarına göre belirlenmektedir (Signorella & Hanson Frieze, 2008). Bu açıdan araştırmada da aile ve ebeveyn özelliklerinin toplumsal cinsiyet üzerindeki etkisi ele alınmıştır. İlk olarak öğrencilerin anne ve baba eğitim durumu değişkenine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumları incelenmiştir. Öğrencilerin anne eğitim durumu ve baba eğitim durumuna göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumları birlikte tartışılacaktır. Öğrencilerin anne ve baba eğitim durumuna göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumların anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Literatürde yer alan çalışmalar ise araştırmamızın bulgularının aksine; bireylerin anne-baba eğitim düzeyine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumları arasında anlamlı farklılıklar olduğu ve ebeveynlerin eğitim düzeyi yükseldikçe bireylerin daha eşitlikçi tutumlara sahip olduklarını belirtmektedir (Baykal, 1988; Basow, 1992; Özen, 1992; Burt & Scoot, 2002; Arıcı, 2011; Erzeybek, 2015; Kurşun, 2016; Öcal Yüceol, 2016).

Araştırmamızın bulguları beklenenden farklı çıktığı ve diğer araştırma sonuçları ile tutarlılık göstermediği için dikkat çekicidir. Anne-baba eğitim durumu için de bu etkiden bağımsız olarak da öğrencilerin eşitlikçi tutumları benimseyebilmelerinin olağan olduğu söylenebilir. Türkiye'nin kuşaklararası aile dinamikleri içinde eğitim alamamış anne ve babaların bir kısmının, bu olanak kendilerinden alıkonulduğu için çocuklarını daha eşitlikçi değerlerle büyütmeye çalıştığı ileri sürülebilir. Ayrıca eğitim düzeyi görece olarak daha yüksek olanlarda dahi, dini anlayış, siyasi görüş gibi etmenler anne ve babaların toplumsal cinsiyet rollerini algılayışlarını ve çocuklarına aktarışlarını etkiliyor olabilir. Bunların yanı sıra, öğrencilerin sosyalleşme sürecinde aile dışındaki faktörlerden aldıkları mesajlar, toplumsal cinsiyete ilişkin benimsedikleri tutumlar üzerinde daha çok etki göstermiş olabilir.

Toplumsal cinsiyet rolleri ile ilişkisi olduğu düşünülen bir başka ebeveyn özelliği ise; anne-babaların evlilik şeklidir. Öğrencilerin anne-babaların görücü usulü veya tanışarak evlenmesine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Zeyneloğlu (2008), yaptığı araştırmada ebeveynleri görücü usulü evlenen bireylerin, tanışarak evlenenlere oranla toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutumları benimsediklerini belirlemiştir. Anne babanın evlenme şekli öğrencilerin yaşı göz önüne alındığında ailenin en az 20 yıl önceki kültürüne dair bir fikir vermektedir. Bu durumda geçen yıllar içindeki değişikliklerin yanı sıra evlenme şekli ne olursa olsun anne-babaların çocukları adına daha esnek düşünüyor olmaları ve bunu bilinçli veya bilinçsiz şekilde çocuklarına verdikleri cinsiyet rolleri modellerine yansıtmış olmaları bu bulguların ortaya çıkmasına yol açmış olabilir. Aynı sebeple, anne babalarının evlilik süreci sonrasındaki değişimleri çocukların bu evliliğe sebep olan değer yargılarının tersi olan değerleri benimsemelerine kaynaklık etmiş olabilir.

Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarını etkileyebileceği düşünülen son özellik ise aile tipidir. Öğrencilerin geniş veya çekirdek aileye sahip olmalarına göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarını anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenmiştir. Literatürde araştırmamızın bulgusu ile benzer şekilde aile tipine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumların anlamlı bir farklılık göstermediğini belirleyen çalışmalar yer almaktadır (Zeyneloğlu, 2008; Atış, 2010). Diğer yandan çekirdek aile tipine sahip bireylerin, geniş aileye sahip bireylerden toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi bir tutum izledikleri sonucuna ulaşan çalışmalar da yer

almaktadır (Baykal, 1988; Lindsey; 1990; Basow, 1992; Özen, 1992; Burt & Scoot, 2002; Arıcı, 2011; Türkmenoğlu, 2016). Diğer değişkenlerde olduğu üzere; öğrencilerin aile özelliklerinin onların geleneksel ve eşitlikçi tutumları üzerinde beklenen şekilde etkisi olmadığı görülmüştür. Bu durum öğrencilerin yaşadıkları çağın popüler değerleri, bir önceki kuşaktan gözlemledikleri, bilgiye olan erişimlerdeki kolaylıkları gibi birçok aile dışı faktörden daha çok etkilenmelerinden kaynaklı olabilir.

5.2. EŞ SEÇİMİ TERCİHLERİNE GÖRE ÖĞRENCİLERİN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUMLARINA İLİŞKİN BULGULARIN TARTIŞILMASI

Araştırmanın bu bölümünde öğrencilerin eş seçimi tercihlerine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarına ilişkin bulgular tartışılmıştır. İlgili literatür tarandığında; eş seçim tercihleri ve toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının birlikte incelendiği bir kaynağa ulaşılamamıştır.

Araştırmada öncelikle öğrencilerin kadın ve erkek için en uygun evlenme yaşı tercihlerine göre (18-25, 26-39, 30 ve üzeri) toplumsal cinsiyet rolleri tutumları incelenmiştir ve bulgular birlikte tartışılacaktır. Bulgulara göre; öğrencilerin kadın için en uygun evlenme yaşı tercihlerine göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Kadın için en uygun evlenme yaşı olarak 18-25 yaş aralığını tercih eden öğrencilerin, 26-29 yaş aralığını tercih eden öğrencilerden toplumsal cinsiyet rolleri ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu görülmüştür. Evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunda; kadın için en uygun evlenme yaşı olarak 26-29 yaş aralığını tercih edenlerin, 30 ve üzeri yaş aralığını tercih edenlerden daha geleneksel tutuma sahip oldukları gözlenmiştir. Erkek cinsiyet rolü alt boyutunda; kadın için en uygun evlenme yaşı olarak 18-25 yaş aralığını tercih edenlerin, 26-29 yaş aralığını tercih edenlerden ve 30 ve üzeri yaş aralığını tercih edenlerin, 26-29 yaş aralığını tercih edenlerden ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları bulunmuştur. Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunda; 18-25 yaş aralığını kadın için en uygun evlenme yaşı olarak tercih edenlerin, 26-29 yaş aralığını tercih edenlerden daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları bulunmuştur.

Öğrencilerin erkek için en uygun evlenme yaşı tercihlerine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Erkek için en uygun evlenme yaşı olarak 18-25 yaş aralığını tercih edenlerin, 26-29, 30 ve üzeri yaş aralığını tercih edenlerden toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi

tutuma sahip oldukları gözlenmiştir. Evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunda; erkek için en uygun evlenme yaşı olarak 18-25 yaş aralığını tercih edenlerin, 26-29 ve 30 ve üzeri yaş aralığını tercih edenlerden daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu görülmüştür. Erkek cinsiyet rolü alt boyutunda; erkek için en uygun evlenme yaşı olarak 18-25 yaş aralığını tercih edenlerin, 26-29 ve 30 ve üzeri yaş aralığını tercih edenlerden daha geleneksel tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunda; erkek için en uygun evlenme yaşı olarak 18-25 yaş aralığını tercih edenlerin, 25-29, 30 ve üzerini tercih edenlerden daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu gözlenmiştir.

Türkiye’de kentleşme oranının artması, eğitimin yaygınlaşması, eğitim süresinin uzaması, kadın ve erkek eşitliğine dayalı olarak kadının iş ve eğitim hayatına katılım payının artması, erken evlilikler hakkındaki bilinçlendirmeler gibi toplumsal nedenlere dayalı olarak bireylerin evlilik kurumuna girme yaşlarını zaman içinde öteledikleri bilinmektedir (ASPB, 2014). Bu sebeple erken yaşta evliliklerin sıklıkla eğitimin önemsiz olduğu, çocukların masraf olarak görüldüğü, örf ve adetlere uyum gösteren gelenekselliği benimsemiş toplumlarda tercih edildiği söylenebilir. Resmi evlilik oranları dikkate alındığında; son 10 yılda erkekler için 25,5 olan ortalama ilk evlilik yaşının 26,8 e; kadınların 22,2 olan ilk evlenme yaşı ortalamasının 23,6 ya çıktığı görülmektedir (TUİK, 2013). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın yaptığı kapsamlı çalışmada ise; erkek için en yüksek oranda ideal görülen yaşın 25-29 arası olduğu, kadın için ise bu aralığın 20-24 olduğu belirlenmiştir (ASPB, 2014). Araştırmaya katılan öğrencilerden kadın ve erkek için en uygun evlenme yaşı olarak 18-25 yaş aralığını tercih edenlerin diğer gruplardan daha eşitlikçi tutumlara sahip olmaları beklenmedik bir sonuçtur. Öğrencilerin kadın ve erkek için uygun görülen evlilik yaşı ile ilgili geleneksel tutumları temsil ettiği düşünülen tercihlerde bulunsalar da eşitlikçi tutumlara sahip olabildikleri görülmektedir. Diğer bir deyişle, bu öğrencilerin kadın ve erkek için en uygun yaş aralığı tercihlerinin onların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi ve geleneksel tutumlarına yönelik etkili bir ölçüt olmadığı söylenebilir. Bu durum öğrencilerin ölçekte toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını olmasını istedikleri ya da uygun gördükleri bir başka deyişle idealize ettikleri şekilde belirtmelerinden kaynaklı

olabilir. Geleneksel aile yapısını korumaya özen gösteren, evliliğin geç yaşlara kalmasını ayıplayan bir toplumdan gelen nesiller olmaları idealize ettikleri eşitlikçi tutumları pratikte göstermelerine engel teşkil ediyor olabilir.

Öğrencilerin kendilerini yakın buldukları evlilik türü tercihlerine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarına bakıldığında; kendilerine yakın buldukları evlilik çeşidi tercihlerine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda; görücü usulü evlenmeyi kendine yakın bulan öğrencilerin, tanışarak evlenmeyi yakın bulan öğrencilere göre daha geleneksel tutuma sahip oldukları bulunmuştur.

Türkiye’de modernleşme sürecinde ortaya çıkan yapı içinde evliliğin anlamının değiştiği bilinmektedir. Nitekim Cumhuriyetin İlanı ile başlayan dönemde ailenin işleyişine göre yapılan ilk düzenlemeler kadın-erkek eşitliğini sağlamaya yöneliktir. Modern evlilikler, kadın ve erkek arasında saygı ve sevginin yanında rollerin eşit olduğu evlilikler olarak tanımlanmaktadır ve bu evlilikler çoğunlukla ailelerini daha geri planda tutarak eşlerine özgürce karar veren bireyler tarafından gerçekleştirilmektedir (Çakır, 2011). Veriler, 2006-2011 arası evlenenlerin %65,9 oranında kendi seçimi %30,2 oranında görücü usulü evlendiğini göstermektedir. Yıllar içinde ise kendi seçimi ile evlenenlerin oranında önemli derecede artış olduğu gözlenmektedir (ASPB, 2014). Araştırmalar ise eş seçiminde ailelerin onayını almanın önemini günümüzde de koruduğunu hatta “ailelerin evlenmesi” kavramının hükmünün devam ettiğini göstermektedir. Eşitsizliğe vurgu yapan diğer bir nokta ise; evlilik kararını verirken kadınların erkeklerden daha fazla ailelerinin onayını almaya ihtiyaç duyduklarıdır (Mutlu, 2004; Bayer, 2013). Evliliğin kurulmasında izlenen ve ülkemizde yaygın olan uygulamalardan biri eş seçiminin aile büyükleri tarafından yapılma yolu olan görücü usulüdür. Genellikle erkek tarafı kendi çocuklarının özelliklerini, niteliklerini bilerek çocuklarını mutlu edebilecek, ona her yönden denk ve uygun gelebilecek bir eş arar. Bunu çoğunlukla gencin anne ve babası yapar (Ondaş, 2007). Köroğlu (2013) araştırmasında, gençler arasında tercih edilenin tanışarak evlilik türü olduğunu; kızların tanışarak evlilik türünü erkeklere göre, erkeklerin ise görücü usulü evlilik türünü kızlara göre daha fazla tercih ettiklerini belirlemiştir. Katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumları benimsedikleri göz önüne alındığında, tanışarak evlenmeyi tercih edenlerin büyük çoğunlukta olması tutarlılık olarak görülebilir. Fakat görücü usulü evlenmeyi tercih

edenler ile tanışarak evlenmeyi tercih edenlerin tutumları arasında anlamlı bir farklılık olmaması dikkat çekici bir sonuçtur.

Öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin yaşı, eğitim düzeyi, sosyo-ekonomik durumu tercihlerine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarına ilişkin bulgular birlikte tartışılacaktır.

Öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin yaşı ile ilgili tercihlerine göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Eş olarak seçilecek kişinin kendinden küçük olmasını tercih edenlerin, büyük olmasını ve yaşı önemli olmadığını tercih edenlerden daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları görülmüştür. Evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunda; kendinden büyük olmasını tercih edenlerin, diğer tüm grupları tercih edenlerden daha geleneksel tutumları benimsedikleri gözlenmiştir. Erkek cinsiyet rolü alt boyutunda; eş olarak seçilecek kişinin kendisinden küçük olmasını tercih edenlerin, diğer tüm grupları tercih eden öğrencilerden daha eşitlikçi tutuma sahip olduğunu bulunmuştur. Ayrıca kendisinden büyük olmasını tercih edenlerin, kendisi ile aynı olmasını tercih edenlerden daha geleneksel tutuma sahip olduğu görülmüştür. Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunda; kendinden küçük olmasını tercih edenlerin, kendinden büyük ve önemli olmadığını tercih edenlerden; kendinden büyük olmasını tercih edenlerin, önemli olmadığını tercih edenlerden daha geleneksel tutumlara sahip oldukları gözlenmiştir. Eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda ise; kendinden küçük olmasını tercih edenlerin, büyük olmalarını tercih edenlerin daha geleneksel tutumları benimsedikleri görülmüştür.

Öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin eğitim düzeyi tercihlerine göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Eş olarak seçilecek kişinin eğitim düzeyinin kendinden düşük olmasını tercih edenlerin, benzer olmasını ve önemli olmadığını tercih edenlerden daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları gözlenmiştir. Erkek cinsiyet rolü alt boyutunda; eş olarak seçilecek kişinin eğitim düzeyinin önemli olmadığını tercih edenlerin, diğer tüm gruplardan daha geleneksel tutumları benimsediği görülmüştür. Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunda; kendinden düşük olmasını tercih edenlerin, diğer tüm gruplardan daha eşitlikçi tutumlara sahip olduğu belirlenmiştir. Eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda; kendinden düşük olmasını tercih edenlerin, diğer tüm grupları tercih edenlerden daha geleneksel tutumları yansıttıkları görülmüştür.

Evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunda; eş olarak seçilecek kişinin eğitim seviyesinin kendinden düşük olması tercihinde bulunan öğrencilerin, diğer grupları tercih eden öğrencilerden daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları belirlenmiştir.

Öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin sosyo-ekonomik durumu tercihlerine göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği gözlenmiştir. Eş olarak seçilecek kişinin sosyo-ekonomik durumunun kendinden düşük olmasını tercih edenlerin, önemli olmadığını ve kendinden düşük olmasını tercih edenlerden daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları bulunmuştur. Evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunda; eş olarak seçilecek kişinin sosyo-ekonomik durumunun kendinden düşük olmasını tercih edenlerin, kendinden yüksek ve benzer olmasını tercih edenlerden daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları belirlenmiştir. Erkek cinsiyet rolü alt boyutunda; eş olarak seçecekleri kişinin sosyo-ekonomik durumunun kendinden düşük olmasını tercih eden öğrencilerin, diğer tüm grupları tercih eden öğrencilere göre daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları görülmüştür. Ayrıca eş olarak seçecekleri kişinin sosyo-ekonomik durumunun önemli olmadığı tercihinde bulunan öğrencilerin de, kendisinden yüksek olmasını tercih edenlerden daha geleneksel tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunda; eş olarak seçilecek kişinin sosyo-ekonomik durumunun kendisinden düşük olmasını tercih edenlerin, diğer tüm grupları tercih edenlerden daha eşitlikçi tutumları yansıttıkları belirlenmiştir. Eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda; kendinden düşük olmasını tercih edenlerin, diğer tüm grupları tercih edenlerden; önemli olmadığını tercih edenlerin, yüksek olmasını tercih edenlerden daha geleneksel tutumlara sahip oldukları görülmüştür.

Geleneksel Türk aile yapısı içinde süregelen toplumsal cinsiyet rollerine bakıldığında; kadının çalışmasının erkek kadar önemli olmadığı ve evi geçindirecek olanın erkek olduğu algısının yaygın olduğu söylenebilir. Aynı zamanda kadının erkeğe saygı duyması ve sözünden çıkmaması gereğince de erkeğin yaşının daha büyük olması, eğitim düzeyinin daha yüksek olması ve maddi durumunun daha iyi olması gerektiğine inanılır. Diğer yandan, üniversite öğrencilerinin aile faktörü dışında katıldıkları sosyal ve kültürel alandaki aktivitelerinin, kullandıkları kitle iletişim araçlarının, kurdukları sosyal ve özel ilişkilerin ve hatta aldıkları toplumsal cinsiyet eğitimlerinin onların toplumsal cinsiyete ilişkin farkındalığını arttırmasını ve eleştirel düşünmeye sahip olmalarını olumlu yönde etkilemesi beklendiği

söylenbilir. Dolayısıyla üniversite öğrencilerini geleneksel yapının içinde yer alan eş seçimine ilişkin kalıpların çözülmesine yardımcı olacak bir faktör olarak görmek mümkündür. Bu yüzden araştırma bulgularında eş olarak seçilecek kişinin yaşı, eğitim düzeyi ve sosyo-ekonomik durumu tercihlerine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının farklılık göstermesine rağmen, bu farklılığın kendiyile benzer ya da önemsiz olduğunu tercih edenler lehine olması beklenirken, kendinden düşük olmasını isteyenlerin lehine çıkması beklenmedik bir durumdur. Pınar vd. (2008) üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada, öğrencilerin kadın-erkek eşitliğinin temel alındığı modern aile düzenine yönelik değerler konusunda geleneksel bakış açısına sahip oldukları sonucuna ulaşması araştırmamızın bulgularını destekler niteliktedir. Yine Türkarlan ve Yurtkuran (2007) çalışmalarında kızların çoğunluğunun eş olarak seçecekleri kişinin maddi durumunun kendisinden daha iyi ya da benzer olmasını beklerken erkeklerin maddi durumu önemsemedikleri ortaya çıkmıştır. Öğrenciler erkeğin düşük sosyal statü ve ekonomik düzeyini evliliğin sonlanmasında önemli nedenler olarak görmektedirler (Köroğlu, 2013). Bunlara bağlı olarak, öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin yaşı, eğitim düzeyi ve sosyo-ekonomik durumu tercihlerinin toplumsal cinsiyet rolleri ilişkin tutumları üzerinde bir bağlayıcılığının olmadığı söylenebilir. Diğer yandan öğrencilerin genel anlamda eşitlikçi tutumları benimsediği düşünüldüğünde; eş olarak seçilecek kişinin eğitim düzeyi ve sosyo-ekonomik durumlarına ilişkin daha eşitlikçi tercihler yapabiliyorken yaşa ilişkin tercihlerinde gelenekselliğin dışına çıkmayı reddettikleri söylenebilir. Bu durum öğrencilerin üniversite hayatı boyunca toplumsal cinsiyet rolleri konusunda kendilerinden beklenen değişimleri eğilim olarak yansıtabiliyorken eş seçimi konusunda aynı derece bir kırılma yaşanmadığını ve kültürün değerlerine daha sadık kalmayı tercih etmelerinden kaynaklı olabilir.

Öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin ideolojik görüşüne, dini inancına ve etnik kökenine ilişkin tercihlerine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumları birlikte incelenecektir.

Öğrencilerden eş olarak seçilecek kişinin ideolojik görüşünün kendisi ile benzer olmasını tercih edenler ile önemli olmadığını tercih edenler arasında toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin dini inancı tercihlerine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Eş olarak seçilecek kişinin dini inancının kendisiyle benzer olmasını tercih edenlerin, önemli olmadığını tercih edenlerden daha geleneksel tutumları benimsedikleri görülmüştür. Erkek cinsiyet rolü alt boyutunda; öğrencilerden eş olarak seçecekleri kişinin dini inancının kendisiyle benzer olmasını tercih edenlerin, önemli olmadığını tercih edenlerden daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları görülmüştür. Kadın cinsiyet rolü alt boyutunda ise; benzer olmasını tercih edenlerin, önemli olmadığını tercih edenlerden daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları görülmüştür.

Öğrencilerden eş olarak seçilecek kişinin etnik kökenin kendisi ile benzer olmasını tercih edenler ile önemli olmadığını tercih edenler arasında toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Erkek cinsiyet rolü alt boyutunda; öğrencilerden eş olarak seçecekleri kişinin etnik kökenine ilişkin kendisiyle benzer olmasını tercih edenlerin, önemli olmadığını tercih edenlerden daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları görülmüştür.

Araştırmalar, üniversite öğrencilerinin potansiyel eşte dini inanç, ideolojik görüş ve etnik köken benzerliğini önemsediklerini ayrıca kadınların bu farklılıkları erkeklerden daha yüksek oranda evliliğe engel olarak gördüklerini belirlemiştir (Ceylan, 1994; Ondaş, 2007). Toplumda kadınların eş seçimlerinde erkekler kadar rahat davranmadıklarını dolayısıyla geleneksel tutumların korunmaya devam ettiği söylenebilir. Örneğin, halen din, mezhep, etnik açıdan farklı olandan kız almak ama vermek istenmemektedir. Erkekler açısından tehdit edici bir nitelik görülmeyen bu değerler konusunda kadınların daha temkinli olmaları beklenmektedir. Farklı olanı seçmenin başta çocuk yetiştirmek olmak üzere birçok alanda sorun teşkil edeceği düşünülmektedir. Bu durumda öğrencilerden eş olarak seçeceklerini kişinin dini inancı, ideolojik görüşü ve etnik kökeninin benzer olmasını isteyenlerin bunu önemsemeyenlerden daha eşitlikçi olması beklenirken, bu sadece dini görüş değişkeninde doğrulanmıştır. Türkiye'nin siyasi ve kültürel koşulları düşünüldüğünde dini inanç benzerliğine karşın ideolojik veya etnik köken benzerliğinin net bir şekilde geleneksel veya eşitlikçi tutumları belirlemede iyi bir ölçüt olmadığı söylenebilir. Efe (2013), araştırmamızın bulgularını destekler şekilde evlenecekleri kişinin politik görüşünün kendisi ile aynı olmasını isteyen öğrencilerin eş seçme tercihleri içinde eşin kadın erkek eşitliğine vurgu yapan özelliklerini,

evlenecekleri eşte politik görüşü önemli bulmayanlardan daha yüksek oranda istedikleri görülmüştür.

Öğrencilerin eş olarak seçilecek kişi ile kurulacak bağ ve fiziksel çekiciliği tercihlerine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumları birlikte tartışılacaktır.

Öğrencilerden eş olarak seçilecek kişi ile kurulacak bağın önemli olmadığını tercih edenler ile önemli olduğunu tercih edenlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Öğrencilerden eş olarak seçilecek kişinin fiziksel çekiciliğinin önemli olmadığını tercih edenler ile önemli olduğunu tercih edenlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Erkek cinsiyet rolü alt boyutunda ise; fiziksel çekiciliğin önemli olduğunu tercih edenlerin, önemli olmadığını tercih edenlerden daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları gözlenmiştir.

Çalışmalar bireylerin eş olarak seçecekleri kişi ile kurdukları duygusal bağın (aşk, sevgi, hoşlanma vs.) ve fiziksel çekiciliklerinin önemli olduğunu göstermektedir. Ayrıca kadınların erkeklere göre duygusal bağı daha fazla önemsediklerini, erkeklerin ise kadınlardan daha fazla fiziksel çekiciliği önemsedikleri görülmektedir (Civil ve Yıldız, 2010; Farajzadeh, 2011; Bozgeyikli ve Toprak, 2013; Köroğlu, 2013). Kadın ve erkek arasındaki bu farkın bir eşitsizlik olarak algılanması tartışılabilir. Bir bakış açısıyla kadınlara özellikle medya aracılığıyla iletilen aşk ve sevgi bağına erkeklerden daha çok ihtiyaç duyduğu, erkeklere ise kadında bakması gereken ilk şeyin dış görünüş olduğu mesajı bu konuda etkili olabilir. Diğer bakış açısı ise; Buss'ın evrim teorisinden yola çıkarak bireylerin fizyolojik yapılarının buna sebep olabileceğidir. Fiziksel çekiciliğin erkek için neden daha önemli olduğu konusunda Buss (1994), eş seçiminde erkekler için potansiyel eşin fiziksel çekiciliğinin önemli olduğu şeklinde bir açıklama getirmektedir. Bununla birlikte fiziksel çekicilik, kadında gençlik, sağlık ve doğurganlık gibi özelliklerin bir göstergesi olarak görüldüğü için, erkeklerin, üreme başarısını arttırmak amacıyla, fiziksel olarak çekici bir kadın seçme yönünde bir eğilim içinde oldukları belirtilmektedir (Buss, 1994). Eş olarak seçilecek kişi ile kurulacak duygusal bağın önemli olduğunu belirtenlerin bir anlamda diğer farklılıkları (sosyo-ekonomik durum, eğitim düzeyi vs.) önemsemeyerek daha eşitlikçi bir tercih de buldukları düşünülebilir. Araştırmamıza katılan öğrencilerin eş olarak seçecekleri kişi ile kuracakları duygusal bağın önemli olduğunu belirtmesi

eşitlikçi tutumları ile paralellik gösterirken, önemli bulanların daha eşitlikçi olmamaları beklenmedik bir sonuçtur. Aynı şekilde fiziksel çekicilik konusundaki tercihlerinin eşitlikçi ya da geleneksel olmalarında etkili olmadığı sonucu fizyolojik yapılarının bir gereği olarak görülebilir.

Öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin bakir/bakire olması ve evlenip boşanmış olması tercihlerine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumları birlikte tartışılacaktır.

Öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin bakir/bakire olması tercihlerine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Eş olarak seçilecek kişinin bakir/ bakire olmasının önemli olmadığını tercih edenlerin, önemli olduğunu tercih edenlerden daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları bulunmuştur. Evlilikte cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolü ve eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutlarında; eş olarak seçilecek kişinin bakir/bakire olmasının önemli olmadığını tercih edenlerin, önemli olduğunu tercih edenlerden daha eşitlikçi tutumlar yansıttıkları belirlenmiştir. Geleneksel cinsiyet rolü ve kadın cinsiyet rolü alt boyutunda; önemli olmadığını tercih edenlerin, önemli olduğunu tercih edenlerden daha geleneksel tutumları benimsedikleri belirlenmiştir.

Öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin evlenip boşanmış olması tercihlerinde göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Eş olarak kişinin evlenip boşanmış olmasının önemli olmadığı tercihinde bulunanların, önemli olduğu tercihinde bulunanlardan daha geleneksel tutumlara sahip oldukları gözlenmiştir. Evlilikte cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü alt boyutlarında; eş olarak seçilecek kişinin evlenip boşanmış olmasının önemli olduğunu tercih edenlerin, önemli olmadığını tercih edenlerden daha geleneksel tutumlara sahip oldukları görülmüştür. Erkek cinsiyet rolü alt boyutunda ise; önemli olduğunu tercih edenlerin, önemli olmadığını tercih edenlerden daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları belirlenmiştir.

Araştırma boyunca bahsedilen toplumun kadına yüklediği rollerin yanında kadınların evlilik öncesi cinsel ilişkide bulunmaları yasaklanmıştır ve bekâret sadece kadınlara özgü bir kavram olarak anılmıştır. Yapılan çeşitli araştırmaların sonuçları da geleneksel kültürü yansıtır şekilde üniversite öğrencilerinin eş olarak seçecekleri kişinin bekâretine önem verdiklerini ve erkeklerin kadınlardan daha fazla bekâreti önemsediklerini göstermektedir (Dilbaz, 1992; Bacanlı, 2001; Mutlu, 2004, Yıldırım,

2007; Bozgeyikli ve Toprak, 2013) Bener ve Günay (2011)'ın çalışmasında kadının bakire olmasını evlilik için ön şart olarak gören erkeklerin oranı oldukça yüksektir. Ceylan (1994) öğrencilere yönelttiği “Sevdiğini kızla evlenmeye karar verdiniz ve bakire olmadığını öğrendiniz” sorusuna erkek katılımcıların %50 sinin vazgeçerim cevabını verdikleri görülmüştür. Evlenip boşanmış biriyle evlenme konusu ise bekâretten daha az önemli görülmeyle birlikte kadınların ve erkeklerin neredeyse eşit oranlarda eş olarak seçilecek kişinin evlenip boşanmış olmasına karşı oldukları ortaya çıkmıştır (Ondaş, 2007). Bu bulguları destekler biçimde araştırmamızda öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin bekâretinin ve evlenip boşanmış olmasının kendileri için önemli olduğunu belirtenlerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu sonuç grubun eşitlikçi tutumlarının eş seçimine yansıtmadığı şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca sonuç, beklenen şekilde öğrencilerin bekâret ve evlenip boşanmaya yönelik tercihlerinin geleneksel ve eşitlikçi tutumları üzerinde etkili bir ölçüt olduğunu göstermektedir. Her ne kadar Türkiye’de çıkan son yasalar evlilik öncesi cinsel ilişkinin artık suç teşkil etmediği yönünde değişiklik gösterse de bunun topluma yansımalarının uzun yıllar alacağı öngörülebilir. Kadınlar yüzyıllardır evlenene kadar bekâretlerini korumaları gerektiği üzerine yetiştirilmektedir. Bekâret kadın için namus kavramı ile eşleştirilmekte ve bunu koruma görevi de erkeklere verilmektedir. Aynı şekilde toplumda bekâr olanların birbirleri ile evlenmeleri teşvik edilirken, erkeğin evlenip boşanmış olması kadının evlenip boşanmış olması kadar önem arz etmemektedir. Bu yapının öğrencilerin eş seçimine ilişkin tercihleri üzerinde etkisini sürdürdüğü ve bu etkinin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarını etkilediği söylenebilir.

Öğrencilerin evliliği düşünme nedenlerine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunda; anlamlılığın hangi gruplar arasındaki ortalama farkından kaynaklandığını bulunmamıştır. Eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda; evliliği düzenli bir hayat sağladığı için düşünenlerin, hayatı paylaşmak için düşünenlerden daha geleneksel tutumlara sahip olduğu bulunmuştur.

Ceylan (1994), araştırmamızın bulguları ile benzer şekilde gençlerin evliliği yaşamı bir eşle paylaşmak olarak gördüklerini belirlemiştir. Mutlu (2004), öğrencilerin en fazla oranda hayatı sevdiği biriyle paylaşmak için, en az oranda neslin devamını sağladığı için evlenmeyi düşündüklerini gözlemlemiştir. Düzenli bir

hayat isteği seçeneğini ise erkekler kızlardan, sevgi ihtiyacını kızlar erkeklerden fazla istemektedir. Bacanlı (2001) ise çalışmasında evliliğin erkek öğrenciler için, cinsel birliktelik ve dini gereklilik, kadınlar için yalnızlıktan kurtulma anlamına geldiğini bulmuştur. Bireylerin evliliği dűşünme nedenleri kültürel yapıya ilişkin yargılara ulaşmamızı sağlayabilir. Örneđin; cinselliğin geleneksel toplumlarda evlenme nedeni olarak önemini korumasına karşı, ađdađ kent toplumlarının bazı kesimlerinde bireyler cinsel yaşamlarını sürdürebilmek için evliliği zorunlu görmezler (Geçtan, 1984, s.90). Araştırmamızda đrencilerin en çok hayatı biriyle paylaşmak için evlenmeyi dűşündüklerini belirtmelerine rağmen bu grubun en az puan ortalamasına sahip oldukları görölmektedir. Evliliđin gelenekselliği besleyen yapısına uygun olan diğer tercihlerden daha eğitliki tutumlara sahip olmamaları beklenenin aksi yönündedir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın sonuçlarına yer verilmiş ve bundan sonraki çalışmalara yol göstermesi amaçlanarak önerilerde bulunulmuştur.

6.1. SONUÇ

6.1.1. Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumlarına İlişkin Sonuçlar

Öğrencilerin TCRTÖ'den alabilecekleri minimum puan "38", maksimum puan ise, "190"dır. Bu çalışmada öğrencilerin TCRTÖ toplam puan ortalamasının "110.95" olduğu ve ölçekten alınan en yüksek puanın "137" en düşük puanı ise "82" olduğu bulunmuştur. Bu sonuç, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutuma daha eğilimli olduğunu göstermektedir.

Öğrencilerin TCRTÖ'nün alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarına bakıldığında; evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunun puan ortalamasının "15.61" olduğu ve alınan en yüksek puanın "30" en düşük puanın "8" olduğu bulunmuştur. Kadın cinsiyet rolü alt boyutundan alınan en yüksek puanın "38", en düşük puanın "13" ve puan ortalamasının "24.50" olduğu görülmektedir. Erkek cinsiyet rolü alt boyutundan öğrencilerin aldıkları en yüksek puanın "30", en düşük puanın "6" ve puan ortalamasının "14.50" olduğu gözlenmektedir. Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunda çalışma katılan öğrencilerin aldıkları en yüksek puan "40", en düşük puan "8" ,puan ortalamaları ise "22.45"tir. Öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutundan aldıkları en yüksek puanın "40", en düşük puanın "8" olduğu görülmektedir. Öğrencilerin bu alt boyuttan aldıkları puan ortalaması ise "33.87" dir. Bu sonuçlar; öğrencilerin kadın cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutlarında eşitlikçi tutumlara, evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunda ise geleneksel tutumlara daha eğilimli olduklarını göstermektedir.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Kadın öğrencilerin erkek öğrencilerden daha eşitlikçi tutumları benimsedikleri gözlenmiştir. Alt boyutlara bakıldığında;

kadın cinsiyet rolü alt boyutunda anlamlı bir farklılık gözlenmezken; evlilikte cinsiyet rolü ve geleneksel cinsiyet rolü alt boyutlarında kadınlardan erkeklerden daha eşitlikçi tutumlara, eşitlikçi ve erkek cinsiyet rolü alt boyutlarında ise erkeklerin kadınlardan daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları gözlenmiştir.

Öğrencilerin yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yer, anne ve baba eğitim durumu, anne-babalarının evlenme şekli ve aile tipine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Alt boyutlara bakıldığında; öğrencilerin yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yere göre eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Yaşamlarının çoğunu köy-kasabada geçiren öğrencilerin, yaşamlarının çoğunu ilçe, şehir, büyükşehirde geçiren öğrencilerden eşitlikçi cinsiyet rollerine ilişkin daha geleneksel tutumlara sahip oldukları bulunmuştur.

6.1.2. Eş Seçimi Tercihlerine Göre Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Sonuçlar

Öğrencilerin kadın için en uygun evlenme tercihlerine göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği gözlenmiştir. Kadın için en uygun evlenme yaşı olarak 18-25 yaş aralığını tercih eden öğrencilerin, 26-29 yaş aralığını tercih eden öğrencilerden toplumsal cinsiyet rolleri ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu görülmüştür. Evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunda; kadın için en uygun evlenme yaşı olarak 26-29 yaş aralığını tercih edenlerin, 30 ve üzeri yaş aralığını tercih edenlerden daha geleneksel tutuma sahip oldukları gözlenmiştir. Erkek cinsiyet rolü alt boyutunda; kadın için en uygun evlenme yaşı olarak 18-25 yaş aralığını tercih edenlerin, 26-29 yaş aralığını tercih edenlerden ve 30 ve üzeri yaş aralığını tercih edenlerin, 26-29 yaş aralığını tercih edenlerden ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları bulunmuştur. Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunda; 18-25 yaş aralığını kadın için en uygun evlenme yaşı olarak tercih edenlerin, 26-29 aralığını tercih edenlerden daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları bulunmuştur.

Öğrencilerin erkek için en uygun evlenme yaşı tercihlerine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Erkek için en uygun evlenme yaşı olarak 18-25 yaş aralığını tercih edenlerin, 26-29, 30 ve üzeri yaş aralığını tercih edenlerden toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları gözlenmiştir. Evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunda; erkek için

en uygun evlenme yaşı olarak 18-25 yaş aralığını tercih edenlerin, 26-29 ve 30 ve üzeri yaş aralığını tercih edenlerden daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu görülmüştür. Erkek cinsiyet rolü alt boyutunda; erkek için en uygun evlenme yaşı olarak 18-25 yaş aralığını tercih edenlerin, 26-29 ve 30 ve üzeri yaş aralığını tercih edenlerden daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu görülmüştür. Eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda; erkek için en uygun evlenme yaşı olarak 18-25 yaş aralığını tercih edenlerin, 26-29 ve 30 ve üzeri yaş aralığını tercih edenlerden daha geleneksel tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunda; erkek için en uygun evlenme yaşı olarak 18-25 yaş aralığını tercih edenlerin, 25-29, 30 ve üzerini tercih edenlerden daha eşitlikçi tutuma sahip olduğu gözlenmiştir.

Öğrencilerin kendilerini yakın buldukları evlilik türü tercihlerine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarına bakıldığında; kendilerine yakın buldukları evlilik çeşidi tercihlerine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda; görücü usulü evlenmeyi kendine yakın bulan öğrencilerin, tanışarak evlenmeyi yakın bulan öğrencilere göre daha geleneksel tutuma sahip oldukları bulunmuştur.

Öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin yaşı ile ilgili tercihlerine göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Eş olarak seçilecek kişinin kendinden küçük olmasını tercih edenlerin, büyük olmasını ve yaşı önemli olmadığını tercih edenlerden daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları görülmüştür. Evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunda; kendinden büyük olmasını tercih edenlerin, diğer tüm grupları tercih edenlerden daha geleneksel tutumları benimsedikleri gözlenmiştir. Erkek cinsiyet rolü alt boyutunda; eş olarak seçilecek kişinin kendisinden küçük olmasını tercih edenlerin, diğer tüm grupları tercih eden öğrencilerden daha eşitlikçi tutuma sahip olduğunu bulunmuştur. Ayrıca kendisinden büyük olmasını tercih edenlerin, kendisi ile aynı olmasını tercih edenlerden daha geleneksel tutuma sahip olduğu görülmüştür. Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunda; kendinden küçük olmasını tercih edenlerin, kendinden büyük ve önemli olmadığını tercih edenlerden; kendinden büyük olmasını tercih edenlerin, önemli olmadığını tercih edenlerden daha geleneksel tutumlara sahip oldukları gözlenmiştir. Eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda ise; kendinden küçük olmasını tercih edenlerin, büyük olmalarını tercih edenlerin daha geleneksel tutumları benimsedikleri görülmüştür.

Öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin eğitim düzeyi tercihlerine göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Eş olarak seçilecek kişinin eğitim düzeyinin kendinden düşük olmasını tercih edenlerin, benzer olmasını ve önemli olmadığını tercih edenlerden daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları gözlenmiştir. Erkek cinsiyet rolü alt boyutunda; eş olarak seçilecek kişinin eğitim düzeyinin önemli olmadığını tercih edenlerin, diğer tüm gruplardan daha geleneksel tutumları benimsediği görülmüştür. Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunda; kendinden düşük olmasını tercih edenlerin, diğer tüm gruplardan daha eşitlikçi tutumlara sahip olduğu belirlenmiştir. Eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda; kendinden düşük olmasını tercih edenlerin, diğer tüm grupları tercih edenlerden daha geleneksel tutumları yansıttıkları görülmüştür. Evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunda; eş olarak seçilecek kişinin eğitim seviyesinin kendinden düşük olması tercihinde bulunan öğrencilerin, diğer grupları tercih eden öğrencilerden daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları belirlenmiştir.

Öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin sosyo-ekonomik durumu tercihlerine göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği gözlenmiştir. Eş olarak seçilecek kişinin sosyo-ekonomik durumunun kendinden düşük olmasını tercih edenlerin, önemli olmadığını ve kendinden düşük olmasını tercih edenlerden daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları bulunmuştur. Evlilikte cinsiyet rolü alt boyutunda; eş olarak seçilecek kişinin sosyo-ekonomik durumunun kendinden düşük olmasını tercih edenlerin, kendinden yüksek ve benzer olmasını tercih edenlerden daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları belirlenmiştir. Erkek cinsiyet rolü alt boyutunda; eş olarak seçecekleri kişinin sosyo-ekonomik durumunun kendinden düşük olmasını tercih eden öğrencilerin, diğer tüm grupları tercih eden öğrencilere göre daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları görülmüştür. Ayrıca eş olarak seçecekleri kişinin sosyo-ekonomik durumunun önemli olmadığı tercihinde bulunan öğrencilerin de, kendisinden yüksek olmasını tercih edenlerden daha geleneksel tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunda; eş olarak seçilecek kişinin sosyo-ekonomik durumunun kendisinden düşük olmasını tercih edenlerin, diğer tüm grupları tercih edenlerden daha eşitlikçi tutumları yansıttıkları belirlenmiştir. Eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda; kendinden düşük olmasını tercih edenlerin, diğer tüm grupları tercih edenlerden; önemli

olmadığını tercih edenlerin, yüksek olmasını tercih edenlerden daha geleneksel tutumlara sahip oldukları görülmüştür.

Öğrencilerden eş olarak seçilecek kişinin ideolojik görüşünün kendisi ile benzer olmasını tercih edenler ile önemli olmadığını tercih edenler arasında toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin dini inancı tercihlerine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Eş olarak seçilecek kişinin dini inancının kendisiyle benzer olmasını tercih edenlerin, önemli olmadığını tercih edenlerden daha geleneksel tutumları benimsedikleri görülmüştür. Erkek cinsiyet rolü alt boyutunda; öğrencilerden eş olarak seçecekleri kişinin dini inancının kendisiyle benzer olmasını tercih edenlerin, önemli olmadığını tercih edenlerden daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları görülmüştür. Kadın cinsiyet rolü alt boyutunda ise; benzer olmasını tercih edenlerin, önemli olmadığını tercih edenlerden daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları görülmüştür.

Öğrencilerden eş olarak seçilecek kişinin etnik kökeninin kendisi ile benzer olmasını tercih edenler ile önemli olmadığını tercih edenler arasında toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Erkek cinsiyet rolü alt boyutunda; öğrencilerden eş olarak seçecekleri kişinin etnik kökenine ilişkin kendisiyle benzer olmasını tercih edenlerin, önemli olmadığını tercih edenlerden daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları görülmüştür.

Öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin bakir/bakire olması tercihlerine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Eş olarak seçilecek kişinin bakir/ bakire olmasının önemli olmadığını tercih edenlerin önemli olduğunu tercih edenlerden daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları bulunmuştur. Alt boyutlara bakıldığında; tüm alt boyutlarda tutumların anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Evlilikte cinsiyet rolü, erkek cinsiyet rolü ve eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutlarında, eş olarak seçilecek kişinin bakir/bakire olmasının önemli olmadığını tercih edenlerin önemli olduğunu tercih edenlerden daha eşitlikçi tutumlar yansıttıkları belirlenmiştir. Geleneksel cinsiyet rolü ve kadın cinsiyet rolü alt boyutunda, önemli olmadığını tercih edenlerin önemli olduğunu tercih edenlerden daha geleneksel tutumları benimsedikleri belirlenmiştir.

Öğrencilerin eş olarak seçilecek kişinin evlenip boşanmış olması tercihlerine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Eş olarak kişinin evlenip boşanmış olmasının önemli olmadığı tercihinde bulunanların önemli olduğu tercihinde bulunanlardan daha geleneksel tutumlara sahip oldukları gözlenmiştir. Alt boyutlara bakıldığında; eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda tutumların anlamlı bir farklılık göstermediği gözlenirken, evlilikte cinsiyet rolü, kadın cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü alt boyutlarında eş olarak seçilecek kişinin evlenip boşanmış olmasının önemli olduğunu tercih edenlerin önemli olmadığını tercih edenlerden daha geleneksel tutumlara sahip oldukları görülmüştür. Erkek cinsiyet rolü alt boyutunda ise; önemli olduğunu tercih edenlerin önemli olmadığını tercih edenlerden daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları belirlenmiştir.

Öğrencilerden eş olarak seçilecek kişi ile kurulacak bağa ilişkin tercihlerine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Ayrıca tüm alt boyutlarda toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının bu değişkene göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Öğrencilerden eş olarak seçilecek kişinin fiziksel çekiciliği tercihlerine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Alt boyutlara bakıldığında; erkek cinsiyet rolü alt boyutunda fiziksel çekiciliğin önemli olduğunu tercih edenlerin önemli olmadığını tercih edenlerden daha eşitlikçi tutumlara sahip oldukları gözlenirken diğer alt boyutlarda tutumların anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Öğrencilerin evliliği düşünme nedenleri tercihlerine göre toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Alt boyutlara bakıldığında; Eşitlikçi cinsiyet rolü ve geleneksel cinsiyet rolü alt boyutlarında tutumların evliliği düşünme nedenleri değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği gözlenirken, diğer alt boyutlarda tutumların anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutunda, öğrencilerden evliliği düşünme nedeni olarak hayatı biriyle paylaşmayı tercih edenlerin, düzenli bir hayat sağladığı için tercihinde bulunanlardan daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları bulunmuştur.

6.2. ÖNERİLER

- Örnekleme grubunun toplumsal cinsiyete ilişkin eşitlikçi tutumlara daha yatkın olması sebebiyle öğrencilerin eş seçimi tercihlerine göre tutumları sadece eşitlikçi tutumlar üzerinden değerlendirilmiştir. Geleneksel tutumlara daha yatkın olduğu belirlenen bir örneklem grubu ile araştırma yapılması önerilebilir.
- Araştırma, üniversitede öğrenim gören son sınıf öğrencilerini kapsamaktadır. Üniversite yaşantısının toplumsal cinsiyet rolleri tutumları üzerindeki etkisini araştırmak için aynı araştırma farklı sınıf düzeylerinde de tekrar edilebilir ve sonuçlar kıyaslanabilir.
- Toplumsal cinsiyet ve eş seçim tercihlerinin birlikte çalışıldığı araştırmalar farklı üniversitelerde ve bölgelerde yürütülebilir.
- Öğrencilerin ailelerine ait özelliklerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarına ilişkin bir bilgi vermediği belirlenmiştir. Öğrencilerin eşitlikçi tutumlara yatkın olmasına katkı sağlayan nedenler üzerine nitel bir araştırma yapılabilir.
- Üniversite öğrencilerinin eşitlikçi tutumlara daha eğilimli olduğu belirlenmiştir. Fakat sonuçlar erkek öğrencilerin, kadın öğrenciler kadar eşitlikçi tutumları benimseyemediği göstermektedir. Buna bağlı olarak; üniversitelerde ve üniversitelere bağlı psikolojik danışma merkezlerinde özellikle erkek öğrencilerin konu ile ilgili farkındalığı arttırmaya yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Üniversite öğrencilerinin eş seçiminde gelenekselliğe yatkın tercihler yapacaklarını belirtmelerine rağmen eşitlikçi tutumlara daha yatkın oldukları bulunmuştur. Yine üniversitelerde ve üniversitelere bağlı psikolojik danışma merkezlerinde, eş seçim sürecinde olan öğrencilere, sürecin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarıyla ilişkisine yönelik eğitimler düzenlenebilir.

KAYNAKLAR

- Adler, A. (1999). *Genç kız psikolojisi ve cinselliği*. (N. Sipahioğlu, Çev.), İstanbul: Ekol Basım Yayın. (Orijinal çalışma basım tarihi 1995).
- Adriaanse, J.A. & Crosswhite, J.J. (2008, October). David or Mia? The influence of gender on adolescent girls' choice of sport role models. *Women's Studies International Forum*, 31(5), 383-389.
- Ağdemir, S. (1991). Aile ve eğitim. *Aile ve Toplum*, 1(1), 11-13.
- Akgül-Gök, F. (2013). *Evlü kadın ve erkeklerin toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili algılarının aile işlevlerine yansımaları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akgün-Şenel, S. (1993). *Cinsiyet rolüne ilişkin kalıp-yargılara uygun davranıp davranmamanın çekiciliğe etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akın, A. ve Demirel, S. (2003). Toplumsal cinsiyet kavramı ve sağlığa etkileri. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi Halk Sağlığı Özel Eki*, 25(4), 73-82.
- Akotia, C.S. & Anum, A. (2012). The moderating effects of age and education on gender differences on gender role perceptions. *Gender and Behaviour*, 10(2), 5022-5043.
- Albert, A. & Porter, J. (1988). Children's gender-role stereotypes: A Sociological investigation of psychological models. *Sociological Forum*, 3(2), 184-210.
- Alpaydın, Y. ve Canel, A.N. (2013). *Aile eğitimi üzerine notlar*. 10 Temmuz 2014, <http://www.aep.gov.tr/>
- Amato, P.R. & Booth, A. (1995). Changes in gender role attitudes and perceived marital quality. *American Sociological Review*, 58-66.
- Anar, B. (2011) *Evlü ve çalışan yetişkinlerin toplumsal cinsiyet rolleri ile evlilik doyumu ve iş doyumu ilişkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arıcı, F. (2011). *Üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algılar ve psikolojik iyi oluş*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ASAGEM-TÜİK (2011). *Türkiye'de aile yapısı araştırması*. Ankara: Afşaroğlu Matbaası.
- ASBP (2014). *Türkiye'de aile yapısı araştırması tespitler, öneriler*. Ankara: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.
- Aslangiray, N. (2013). *Üniversite öğrencilerinde beden imajının yordayıcıları olarak bağlanma stilleri ve toplumsal cinsiyet rolleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ateş, R. (2009). Evlilikte ilk yıllar, çatışmalar ve güç kavramı, H. Yavuzer, (Ed.), *Evlilik Okulu içinde* (ss.67-77), İstanbul: Remzi Kitapevi.

- Atış, F. (2010). *Ebelik/ hemşirelik 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Aydın, E. (2010). *Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algısı: Hacettepe Üniversitesi Mühendislik ve Edebiyat Fakültesi Örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aytaç, S. ve Bayram, N. (2001). Üniversite gençliğinin iş ve eş seçimindeki etkin kriterlerinin analitik hiyerarşi süreci (ahp) ile analizi. *İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 3(1), Retrieved May 21, 2015 from <http://dergipark.gov.tr/isguc/issue/25516/269121>
- Bacanlı, H. (2001). Eş tercihleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(15), 7-16.
- Banerjee, A., Duflo, E., Ghatak, M. & Lafortune, J. (2010). *Marry for what? Caste and mate selection in modern India*. London: London School of Economics, Working Papers.
- Barnett, R.C., Marshall, N.L., Raudenbush, S.W. & Brennan, R.T. (1993). Gender and the relationship between job experiences and psychological distress: a study of dual-earner couples. *Journal of personality and social psychology*, 64(5), 794.
- Bandura, A. (1969). Social-learning theory of identificatory processes. *Handbook of socialization theory and research*, 213-262. Retrieved November 12, 2015 from <http://www.uky.edu/~eushe2/Bandura/Bandura1969HSTR.pdf>
- Basow, S.A. (1992). *Gender stereotypes and roles*. California: Brooks/Cole Publishing Company Pacific Grove.
- Başar, Ö. (2010). *Asymmetries of man and women in selecting partner*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Bauer, G. (2016). Gender roles, comparative advantages and the life course: The division of domestic labor in same-sex and different-sex couples. *European Journal of Population*, 32, 99–128. Doi 10.1007/s10680-015-9363-z
- Bayer, A. (2013). Değişen toplumsal yapıda aile. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(8), 102-129.
- Baykal, S. (1988). *Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Rollerine İle İlgili Kalıp Yargılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bener, M. (2011). *Dindarlık-Eş seçimi ilişkisi (SDÜ Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bem, S. L. (1981). Gender schema theory: A cognitive account of sex typing. *Psychological review*, 88(4), 354. Retrieved November 30, 2015 from <http://dx.doi.org/10.1037/0033-295x.88.4.354>
- Bem, S. L. (1983). Gender schema theory and its implications for child development: Raising gender-aschematic children in a gender-schematic society. *Signs: Journal of women in culture and society*, 8(4), 598-616. Retrieved November 30, 2015 from <http://www.journals.uchicago.edu/doi/abs/10.1086/493998>
- Bem, S. L. (1985, January). Androgyny and gender schema theory: A conceptual and empirical integration. *Nebraska symposium on motivation* içinde, Lincoln, OR: University of Nebraska Press, 179-226.

- Bhasin, K. (1994). *Toplumsal cinsiyet bize yüklenen roller* (A. Çoşkun, Çev.). İstanbul: Kadınlarla Dayanışma Vakfı Yayınları.
- Botkin, D.R., Weeks, M.O.N., & Morris, J.E. (2000). Changing marriage role expectations: 1961–1996. *Sex Roles*, 42(9), 933-942.
- Bozgeyikli, H. ve Toprak, E. (2013). Üniversiteli gençlerin eş seçimi kriterlerinin sıralama yargılarıyla ölçeklendirilmesi. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 68-86.
- Bugay, A. ve Tezer, E. (2008). Üniversite öğrencilerinin evlenecekleri eşlerde aradıkları özellikler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 36-40.
- Burr, V. (1999). *Gender and social psychology*. Newyork: Routladge.
- Burt, K. & Scott, J. (2002). Parent and adolescent gender role attitudes in 1990's Great Britain. *Sex Roles*, 46(7/8), 239-245.
- Buss, D.M. & Barnes, M. (1986). Preferences in human mate selection. *Journal of Personality and Social Psychology*, 50(3), 559-570. Retrieved July 20, 2015 from <http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.50.3.559>.
- Buss, D.M. (1989). Sex differences in human mate preferences: Evolutionary hypothesis tested in 37 culture. *Behavioral and Brain Sciences*, 12, 1-49. Retrieved March 5, 2015 from <https://doi.org/10.1017/S0140525x00023992>
- Buss, D.M. (1994a). The strategies of human mating. *American Scientist*, 82, 238-249.
- Buss, D.M. (1994b). *The evolution of desire: Strategies of human mating*. New York: Basic Books.
- Bussey, K. & Bandura, A. (1999). Social cognitive theory of gender development and differentiation. *Psychological Review*, 106(4), 676-713.
- Ceylan, F.G. (1994). *Üniversite öğrencilerinin eş seçimindeki tercih ve beklentileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cialdini, B.R., Kallgren, C.A. & Reno, R.R. (1991). A focus theory of normative conduct: A theoretical refinement and revaluation of the role norms in human conduct. M. P. Zanna, (Ed.), *The development of prosocial behavior* içinde (ss.339-359). New York: Academic Press.
- Civil, B. ve Yıldız, H. (2010). Erkek öğrencilerin cinsel deneyimleri ve toplumdaki cinsel tabulara yönelik görüşleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 3(2) 58-64.
- Coltrane, S. (1998). *Gender and families*. London: Sage Publications Ltd.
- Coombs, R.H. & Kenkel, W.F. (1966). Sex differences in dating aspirations and satisfaction with computer-selected partners. *Journal of Marriage and the Family*, 28, 6-62.
- Cotter, D., Hermsen, J.M. & Vanneman, R. (2011). The end of the gender revolution? Gender role attitudes from 1977 to 2008. *American Journal of Sociology*, 117(1), 259-89.
- Crawford, C.B. & Krebs, D. (1998). *Handbook of evolutionary psychology: ideas, issues and applications*. New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- Cutler, H.A. & Radford, A. (1999). Adult children of alcoholics: Adjustment to a college environment. *The Family Journal*, 7(2), 148-153.
- Çakır, B. (2011). *Modernleşme sürecinde Türkiye'de evlilik kurumunun işleyişi ve boşanma eğilimlerinin seyri*. Yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Çelik-Bekleviç, A. (2013). *Bir üniversite hastanesi araştırma görevlilerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği ve çalışma yaşamında toplumsal cinsiyet rolleri algısının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Damarlı, Ö. (2006). *Ergenlerde toplumsal cinsiyet rolleri, bağlanma stilleri ve benlik kavramı arasındaki ilişkiler*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Darwin, C. (1859). *The origin of species*. Retrieved April 5, 2015 from <https://pdfs.semanticscholar.org/>
- Darwin, C. (1871). *The descent of man, and selection in relation to sex*. Retrieved May 25, 2015 from <https://books.google.com.tr/books>
- Demirel, S., Kısa, S., Kocaöz, S., Vefikuluçay, D, Eroğlu, K. Ve Taşkın, L. (2005). Üniversite Son Sınıf Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Görüşlerini Etkileyen Faktörler. *4. Uluslararası Üreme Sağlığı Kongresi Kongresi*, 193.
- Demircioğlu, N.S. (2000). *Boşanmanın, çalışan kadının statüsü ve cinsiyet rolü üzerine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dilbaz, N. (1992). Üniversite öğrencilerinin cinsellikle ilgili tutumları. *Ankara Tıp Dergisi*, 14(1), 17-24.
- Dinç-Kahraman, S. (2010). Kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yönelik görüşlerinin belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 3(1), 30-35.
- Durmazkul, A. (1991). *Cinsiyete göre üniversite öğrencilerinin eş seçimi tercihleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dökmen, Z. (2004). *Toplumsal cinsiyet*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Dökmen, Z. (2010). *Toplumsal cinsiyet: Sosyal psikolojik açıklamalar*. (2.Baskı). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Eagly, A. H. (1987). Reporting sex differences. *American Psychologist*, 42(7), 756- 757. Retrieved May 28, 2015 from <http://dx.doi.org/10.1037/0003066X.42.7.755>
- Eagly, A., Wood, W. & Diekman, A.B. (2000). Socia role theory of sex differences and similarities: A current appraisal. T. Eckes, & H.M. Trautner, (Ed.), *The developmental social psychology of gender* içinde (ss.123-174). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Efe, E. (2013). *Üniversite öğrencilerinin eş seçme eğilimleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erdemir-Turgut, A. (2016). *Ankara ilinde yetiştirme yurdunda kalan 15 yaş ve üstü ergenlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erdoğan, T. (2008). Nancy Chodorow'un düşüncesinde toplumsal cinsiyet organizasyonunun merkezi unsuru olarak annelik. *Aile ve Toplum*, 4(14), 73-82.
- Erol, M. (2008). Toplumsal cinsiyetin tutumlar üzerindeki etkisi. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(2), 199-219.

- Ersöz-Günindi, A. (1999). *Cinsiyet rollerine ilişkin beklenti, tutum, davranışlar ve eşler arası sorumluluk paylaşımı (Kadın çalışan yönetici kadınlar örneği)*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Erzaybek, B. (2015). *Anne-babaların çocuklarını yetiştirirken benimsedikleri toplumsal cinsiyet rolleri tutumları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Esmer, Y. (1991). *Her yönüyle kadın*. Türkiye Aile Yıllığı, 100.
- Eysenck, M.W. (2004). *Psychology: An international perspective*. Hove, East Sussex : Psychology Press.
- Farajzadeh, N. (2011). *Türk Ve İranlı üniversite öğrencilerinin eş seçimi ile ilgili görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Freud, S. (2011). *Psikanaliz üzerine*. (A.A. Öneş, Çev.), İstanbul: Say Yayınları. (Orijinal çalışma basım tarihi 2004).
- Freud, S. (2015). *Civilization and its discontents*. Broadview Press
- Freedman, J., Sears, O.D. & Peplau, A. (1988). *Social Psychology*. New Jersey: Prentice Hall
- Fromm, E. (1997). *Freud düşüncesinin büyüklüğü ve sınırları*. (A. Arıtan, Çev.), İstanbul: Arıtan Yayınevi.
- Geary, D.C. (2002). Principles of evolutionary educational psychology. *Learning and Individual Differences*, 12(4), 317-345.
- Geary, D.C., Vigil, J. & Byrd-Craven, J. (2004). Evolution of human mate choice. *Journal of Sex Research*, 41, 27-42.
- Geçtan, E. (1984). *Çağdaş yaşam ve normal dışı davranışlar* (3.Baskı). Ankara: Maya Yayıncılık.
- Geçtan, E. (1995). *Psikanaliz ve sonrası*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gladding, S.T. (2015). *Aile Terapisi, tarihi, kuram ve uygulamaları* (5.Baskı). (İ. Keklik, İ. Yıldırım, Çev.). Ankara: Türk Psikolojik Danışma Derneği Yayınları. (Orijinal çalışma basım tarihi 2011)
- Goldrick M. & Carter E.A. (1982). The family life cycle. F. Walsh, (Ed.), *Norm & Family Processes* içinde (ss. 375-398). New York: Guilford Press. Retrieved April 3, 2015 from <http://psycnet.apa.org/psycinfo/2003-04409-014>
- Günay, G. ve Bener, Ö. (2011). Kadınların toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde aile içi yaşamı algılama biçimleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 15(3), 157-171.
- Günayer-Şenel, H. (2004). Eş seçimi, H. Yavuzer, (Ed.), *Evlilik Okulu* içinde (ss.53-66), İstanbul-Remzi Kitabevi.
- Gündüz, A. (2015). *Milletlerarası hukuk: Temel belgeler, örnek kararlar* (8.Baskı). İstanbul: Beta Yayınları.
- Güvenç, G. (1996). Kız ve erkek üniversite öğrencilerinin aile içi etkileşime ilişkin algıları ile toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin tutumları. *3P Dergisi*, 4(1), 34-40.
- Hamon, R.R. & Ingoldsby, B.B. (2003). *Mate selection across cultures*. CA: Sage Publications.
- Hartmann, H.I. (1981). The unhappy marriage of Marx ism & Feminism: Towards a more progressive union. L. Sargent, (Ed.), *Women & Revolution* içinde (ss.1-41). London: Pluto Press.
- Helgeson, V.S. (2015). *Psychology of gender*. New York: Psychology Press.

- Hochberg, Y. (1988). A sharper Bonferroni procedure for multiple tests of significance. *Biometrika*, 75(4), 800-802. Retrieved July 12, 2015 from <https://doi.org/10.1093/biomet/75.4.800>
- Howell, S. E. & Day, C. L. (2000). Complex ities of the gender gap. *Journal of Politics*, 62(3), 858-874.
- Huston, A.C. (1985). The development of sex-typing themes from recent research. *Development Psychology*, 5, 1-17.
- İmamoğlu, S. (2008). *Genç yetişkinlikte kişilerarası ilişkilerin cinsiyet,cinisyet rolleri ve yalnızlık algısı açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kadılar, E. (2011). *Üç kuşak kadının cinsiyet rolleri: Ankara örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kağıtçıbaşı, Ç. ve Kansu, A. (1991). Cinsiyet rollerinin sosyalleşmesi ve aile dinamiği: kuşaklararası bir karşılaştırma. *T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Aile Yazıları*, 5(3), 79-93.
- Kalkan, M. (2012). Eş seçim kuramları. M. Kalkan, Z. Hamamcı ve İ. Yalçın, (Ed.), *Evlilik öncesi psikolojik danışma içinde* (ss.21-40). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kasapkara, A. ve Kasapkara, B. (2014). 20–30 yaş grubu bekar erkeklerin eş seçimine yönelik tutumları ve eşten beklentilerinin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(34), 792-800.
- Kavuncu, A.N. (1987). *Bem cinsiyet rolü envanterini Türk toplumuna uyarlama çalışmaları*. Bilim uzmanlığı tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaya, M. (2002). *Cinsiyetleri farklı üniversite öğrencilerinin eş seçimi tercihlerine göre denetim odakları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Keklik, İ. (2011). Mate selection preferences of Turkish university students. *Eurasian Journal of Educational Research*, 44, 129-148.
- Khalid, R. & Frieze, I.H. (2004). Measuring perceptions of gender roles: The IAWS for Pakistanis and US immigrant populations. *Sex Roles*, 51(5), 293-300.
- Kimberly, A. & Mahaffy, K. (2002). The gendering of adolescents' childbearing and educational plans: reciprocal effects and the influence of social context. *Sex Roles*, 46 (11/12), 403-417.
- Kirman, M.A. (2011). *Din sosyolojisi terimleri sözlüğü* (2. Baskı). İstanbul: Rağbet Yayınları.
- Kodan, S. (2013). *Evlü bireylerin evlilik kalitesi toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Köroğlu, T. (2013). *Gençliğin evlilik, aile ve boşanma konusundaki düşünce ve görüşleri üzerine sosyolojik bir araştırma: Karabük Üniversitesi örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kulik, L. (1999). Gendered personality disposition and gender role attitudes among Israeli students. *Journal of Social Psychology*, 139(6), 736-747.

- Kurşun, E. (2016). *Samsun Halk Sağlığı Müdürlüğü'nde çalışan personelin toplumsal cinsiyet rol tutumlarının belirlenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Leinback, M.D., Hort, B.E. & Fagot, B.I. (1997). Bears ar for boys: Metaphorical associations in young children's gender stereotypes. *Cognitive development*, 12, 107-130.
- Levinger, G. & Huston, T.L. (1990). The social psychology of marriage. F.D. Fincham & T.N. Bradbury, (Ed.), *The Psychology of Marriage: Basic Issues and Applications* içinde (ss.19-25). New York: The Guilford Press.
- Lindsey, L.L. (1990). *Gender roles a sociological perspective*. United States of America: Prentice Hall International Limited.
- Lowie, R.H. (1946). Evolution in cultural anthropology: A reply to Leslie White. *American Anthropologist*, 48(2), 223-233. Retrieved February 2, 2017 from <https://scholar.google.com.tr/>
- Maccoby, E.E. & Jacklin, C.N. (1988). Sex differences in aggression: A rejoinder and reprise. *Child Development*, 51, 964-980.
- Marlowe, F.W. (2004). Mate preferences among Hadza Hunter-Gatherers. *Human Nature*, 15(4), 365-376.
- Martin, C. L., & Halverson, C. F. (1981). A schematic processing model of sex typing and stereotyping in children. *Child Development*, 52, 1119-1134.
- Mohamud, A. & Murphy, E. (2001). Reproductive Health Gender and Human Rights: The sexuality connection. *Program for Appropriate Technology in Health [PATH]*, Washington D.C., 3-8.
- Morgan, C.S. & Walker, A.J. (1983). Predicting sex role attitudes. *Social Psychology Quarterly*, 148-151.
- Murstein, B. (1976). Who will marry whom? Theories and research in marital choice. *New York Springer*, 295-296.
- Mutlu, M. (2004). *Üniversite gençliğinin evlilik ve aile kurumun yaklaşımı (Fırat Üniversitesi örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Nicholsan, L. (1994). Interoretting gender. *Sings*, 20(1), 79-105.
- Ondaş, B. (2007). *Üniversite öğrencilerinin evlilik ve eş seçimiyle ilgili görüşlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Öcal-Yüceol, S.E. (2016). *Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar ile ilişki doyumu ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar arasındaki ilişkiler*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öngen, B. ve Aytaç, S. (2013). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam değerleri ilişkisi. *Sosyoloji Konferansları*, 48, 1-18.
- Öner, N. (2001). *Farklı cinsiyet rol yönelimli kız ve erkek üniversite öğrencilerinin empatik beceri düzeylerinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özen, D. (1992). *Annenin çalışma durumu ve ebeveynin benimsediği cinsiyet rolü değişkenlerinin çocuğun cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıpyargularının gelişimi üzerindeki rolleri*. Bilim Uzmanlığı Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özgüven, İ. E. (1992). Üniversite öğrencilerinin sorunları ve baş etme yolları. *H. Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 5-13.

- Özgüven, İ.E. (1997). *Cinsellik ve cinsel yaşam*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Özgüven, İ.E. (2000). *Evlilik ve aile terapisi*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Palapattu, A.G., Kingery, J.N. & Ginsburg, G.S. (2006). Gender role orientation and anxiety symptoms among African American adolescents. *Journal Of Abnormal Child Psychology*, 34(3), 423-431.
- Paludi, M.A. & Doyle, J.A. (1998). *Sex and gender: The human eXperience*. Baston: McGraw-Hill.
- Pınar, G., Taşkın, L. ve Eroğlu, K. (2008). Başkent Üniversitesi öğrenci yurdunda kalan gençlerin toplumsal cinsiyet rol kalıplarına ilişkin tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 15(1), 47-57.
- Rauch, K.L. & Scholar, M. (2003). Human mate selection: An exploration of assortative mating preferences. *Pennsylvania State University*, 188-221.
- Rice, T.W. & Coates, D.L. (1995). Gender role attitudes in the southern United States. *Gender & Society*, 9(6), 744-756.
- Rider, E.A. (2000). *Our voices: Psychology of women*. Belmont CA: Wadsworth.
- Sancar, S. (2009). *Erkeklik: İmkânsız iktidar: Ailede, piyasada ve sokakta erkekler*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Scheffe, H. (1953). A method for judging all contrasts in the analysis of variance. *Biometrika*, 40(1-2), 87-110. Retrieved July 12, 2015 from <https://academic.oup.com/biomet/article-abstract/40/1-2/87/338564>
- Scott, J., Alwin, D.F. & Braun, M. (1996). Generational changes in gender role attitudes: Britain in a cross-national perspective. *Sociology*, 30, 471-492.
- Scott, J. W. (2007). *Toplumsal Cinsiyet: Faydalı bir tarihsel analiz kategorisi*. (A.T. Kılıç, Çev.). İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Seçgin, F. ve Tural, A. (2011). Attitudes on gender roles of primary school teacher candidates. *Education Sciences*, 6(4), 2446-2458. Retrieved February 12, 2016 from <http://dergipark.gov.tr/nwsaedu/issue/19818/212023>
- Signorella, M.L. & Hanson Frieze, I. (2008). Interrelations of gender schemas in children and adolescenta : Attitudes, preferences and self-perceptions. *Social Behavior and Personality*, 36(7), 941-954.
- Sis Çelik, A., Pasinoğlu, T., Tan, G. ve Koyuncu, H. (2013). Üniversite öğrencilerinin cinsiyet eşitliği tutumlarının belirlenmesi. *F.N. Hemşirelik Dergisi*, 21(3), 181-186.
- Sprecher, S., Sullivan, Q. & Hatfield, E. (1994). Mate selection preferences: gender differences in a national sample. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66(6), 1074-1080.
- Stickney, L.T. & Konrad, A.M. (2007). Gender-role attitudes and earnings: A multinational study of married women and men. *Sex Roles*, 57(11-12), 801-811.
- Sullivan, N. (2003). *A critical introduction to queer theory*. New York: NYU Press.
- Sunar, D.G. (1982). Female stereotypes in the United States and Turkey An application of functional theory to perception in power relationships. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 13(4), 445-460.
- Şen, B. (2009). *Evlenmek üzere başvuruda bulunan bir grup nişanlı çiftin evlilik ve evlilik öncesi çift eğitimine ilişkin bilgi, görüş ve değerlendirmeleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Thomas, R.M. (1999). *Human development theories: Windows on culture*. London: Sage Publications Ltd.

- Tinklin, T., Croxford, L., Ducklin, A. & Frame, B. (2005). Gender and attitudes to work and family roles: the views of young people at the millenium. *Gender and Education*, 17(2), 129-142.
- Todosijević, B., Ljubinković, S. & Arančić, A. (2003). Mate selection criteria: A trait desirability assessment study of sex differences in Serbia. *Evolutionary Psychology*, 1(1), 116-126.
- Toro-Morn, M. & Sprecher, S. (2003). A crosscultural comparison of mate preferences among university students: The United States vs. The People's Republic of China (PRC). *Journal of Comparative Family Studies*, 34, 151-170.
- Tosun, Z. (2010). *Cinsiyet rolü yöneliminin ablalık ve ağabeylik ile ilişkisinin toplumsal rol kuramı bağlamında değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Trivers, R. (1972). Parental investment and sexual selection. B. Campbell, (Ed.), *Sexual selection and the descent of man 1871-1971* içinde (ss.136-179). Chicago: Aldine Publishing Company. Retrieved March 15, 2014 from <http://www1.appstate.edu/~kms/classes/psy2664/Documents/trivers.pdf>
- Tunç, H. (2013). *Toplumsal değişim sürecinde din ve toplumsal cinsiyet-Lise gençliği üzerine sosyolojik bir araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TÜİK (2013). *İstatistiklerle kadın 2012*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu.
- Türkarıslan, N. ve Yurtkuran, S. (2007). *Üniversite son sınıf öğrencilerinin evliliğin kuruluşuna ilişkin görüş ve düşünceleri*. Ankara: T.C.Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Türkarıslan, N. ve Süleymanov, A. (2010). Üniversite son sınıf öğrencilerinin evlilik konusundaki görüş ve düşünceleri -Azerbaycan ve Türkiye karşılaştırması. *Karadeniz (Black Sea-Çernoye More) Sosyal Bilimler Dergisi*, 5, 54-66.
- Türkmenoğlu, M.D. (2016). *Hemşirelik öğrenimi gören birinci ve son sınıf üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tüzemen, A. ve Özdağoğlu, A. (2007). Doktora öğrencilerinin eş seçiminde önem verdikleri kriterlerin analitik hiyerarşi süreci yöntemi ile belirlenmesi. *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 21(1), 215-232.
- Tzuriel, D. (1984). Sex role typing and ego identity in Israeli, Oriental, and Western adolescents. *Journal of Personality and Social Psychology*, 46(2), 440. Retrieved March 5, 2016 from <http://psycnet.apa.org/journals/psp/46/2/440/>
- Usluoğlu, F., Atıcı, M. ve Vurgeç-Avcıbay, B. (2015). Women's opinions about mate choices: A qualitative study. *Journal of Human Sciences*, 12(2), 1484-1504.
- Ünal, E. (1996). *Evlilik adaylarının eş seçim ölçütleri ve İzmir'de verilen evlilik danışmanlığı hizmetleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Vefikuluçay-Yılmaz, D., Demirel, S., Taşkın, L. ve Eroğlu, K. (2007). Kafkas Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bakış Açılıarı. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 14(2), 12-27.

- Vefikuluçay-Yılmaz, D., Zeyneloğlu, S., Kocaöz, S., Kısa, S., Taşkın, L. ve Eroğlu, K., (2009). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 775-792.
- Vogel, D.L., Wester, S.R., Heesacker, M. & Madon, S. (2003, June). Confirming gender stereotypes: A social role perspective. *Sex Roles*, 48(11/12), 519-528.
- Weziak-Bialowolska, D. (2015). Differences in gender norms between countries: Are they valid? The issue of measurement invariance. *European Journal of Population*, 31, 51–76. doi:10.1007/s10680014-9329-6
- Williams, J.E. & Bennett, S.M. (1979). Sex trait stereotypes in France, Germany and Norway. *Journal of Cross Cultural Psychology*, 10(2), 133-156 Retrieved March 14, 2016 from <http://journals.sagepub.com/>
- Williams, J.E. & Best, D.L. (1990a). *Measuring sex stereotypes: A multinational study*. Newbury Park, CA: Sage Publications.
- Winch, R.F. (1967, November). Another look at the theory of complementary needs in mate-selection. *Journal of Marriage and Family*, 29(4), 756-762.
- Winch, R.F., Ktsanes, T. & Ktsanes V. (1955). Empirical elaboration of the theory of complementary needs in mate-selection. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 51(3), 508-513.
- Wood, W. & Eagly, A.H. (2002). A cross-cultural analysis of the behavior of women and men: Implications for the origins of sex differences. *Psychological Bulletin*, 128, 699–727. doi:10.1037/0033-2909.128.5.699.
- Yogev, S.P. (2006). *Ergenlerde toplumsal cinsiyetin kazanılması aile, okul ve arkadaş etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yaktıl-Oğuz, G. (2009). *Toplumsal yaşamda kadın*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Yavuzer, H. (1995). *Çocuk eğitimi el kitabı*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yazıcı, T. (2016). Müzik öğretmeni adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *Akademik Bakış Dergisi*, 54, 833-852.
- Yıldırım, İ. (1992). *Evli bireylerin uyum düzeyini etkileyen bazı etmenler*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldırım, İ. (2007). Üniversite öğrencilerinin eş seçme kriterleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(27), 15-30.
- Yüksel, Ö. (2013). *Kadınlarda evlilik uyumu ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişki: Stresle baş etme biçimleri ve toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının aracı rolleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Zeyneloğlu, S. (2008). *Ankara'da hemşirelik öğrenimi gören üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları*. Yayınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Zeyneloğlu, S. ve Terzioğlu, F. (2011). Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, 40, 409-420.

EKLER

EK 1.**KİŞİSEL BİLGİ FORMU**

Cinsiyet: () Kadın () Erkek

Fakülte :

Bölüm :

1. Üniversite öğrencisi olmadan önceki yaşamınızın çoğunu geçirdiğiniz yer;
() Köy- Kasaba
() İlçe
() Şehir
() Büyükşehir
2. Annenizin eğitim durumu;
() Okuryazar/Okuryazar değil
() İlkokul mezunu
() Ortaokul mezunu
() Lise ve üzeri mezunu
3. Babanızın eğitim durumu;
() Okuryazar/Okuryazar değil
() İlkokul mezunu
() Ortaokul mezunu
() Lise ve üzeri mezunu
4. Anne- Babanızın evlilik şekli;
() Görücü Üsülü
() Tanışarak Evlenme
5. Aile Tipiniz;
() Çekirdek
() Geniş

EK 2.**EŞ SEÇİMİ TERCİHLERİ ANKETİ**

1. Sizce bir kadın için evlenmeye en uygun yaş aralığı;
 18-25
 26-29
 30 ve üzeri
2. Sizce bir erkek için evlenmeye en uygun yaş aralığı;
 18-25
 26-29
 30 ve üzeri
3. Yakın bulduğunuz evlilik çeşidi;
 Görücü Usulü Evlenme
 Tanışarak Evlenme
4. Eş olarak seçeceğim kişinin yaşı;
 Benden küçük olmalıdır.
 Benden büyük olmalıdır.
 Benimle aynı olmalıdır.
 Benim için önemli değildir.
5. Eş olacak seçeceğim kişinin eğitim düzeyi;
 Benden düşük olmalıdır.
 Benden yüksek olmalıdır.
 Benimle benzer olmalıdır.
 Benim için önemli değildir.
6. Eş olarak seçeceğim kişinin sosyo-ekonomik durumu;
 Benden düşük olmalıdır.
 Benden yüksek olmalıdır.
 Benimle benzer olmalıdır.
 Benim için önemli değildir.
7. Eş olarak seçeceğim kişinin ideolojik görüşü;
 Benimle benzer olmalıdır.
 Benim için önemli değildir.
8. Eş olarak seçeceğim kişinin dini inancı;
 Benimle benzer olmalıdır.
 Benim için önemli değildir.
9. Eş olarak seçeceğim kişinin etnik kökeni;
 Benimle benzer olmalıdır.
 Benim için önemli değildir.

10. Eş olarak seçeceğim kişiyle aramda duygusal bir yakınlığın olması;
 Benim için önemlidir.
 Benim için önemli değildir.
11. Eş olarak seçeceğim kişinin fiziksel çekiciliği;
 Benim için önemlidir.
 Benim için önemli değildir.
12. Eş olarak seçeceğim kişinin bakir/ bakire olması;
 Benim için önemlidir.
 Benim için önemli değildir.
13. Eş olarak seçeceğim kişinin evlenip boşanmış olması;
 Benim için önemlidir.
 Benim için önemli değildir.
14. Evliliği düşünme nedeniniz;
 Düzenli bir hayat sağladığı için
 Cinselliğin daha rahat yaşanmasına izin verdiği için
 Dinin bir gereği olduğu için
 Geleneklere uygun olduğu için
 Hayatı biriyle paylaşmak için
 İleri yaşlarda yalnızlıktan kurtulmak için
 Çocuk sahibi olmak için

EK 3.

TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ TUTUM ÖLÇEĞİ

Sevgili Öğrenciler,

Bu ölçekteki cümleler, siz üniversite öğrencilerinin **toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarınızı** belirlemek için hazırlanmıştır. Bu cümlelerden hiçbirisinin doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Her cümle ile ilgili görüş, kişiden kişiye değişebilir. Bunun için vereceğiniz cevaplar sizin kendi görüşünüzü yansıtmalıdır. Her cümle ile ilgili görüşünüzü belirtirken, önce cümleyi dikkatlice okuyunuz sonra, cümlede belirtilen düşüncenin, sizin düşünce ve duygularınıza ne derecede uygun olduğuna karar veriniz.

Aşağıdaki cümleler size;

hiç uygun değilse **“Kesinlikle Katılmıyorum”**

uygun değilse **“Katılmıyorum”**

karar veremiyor iseniz..... **“Kararsızım”**

uygunsa **“Katılıyorum”**

tamamen uygunsa **“Tamamen Katılıyorum”**

Cümlenin karşısındaki yerlere aşağıdaki örneğe uygun olarak çarpı (X) koyarak işaretleyiniz. Bir cümleyi okuduktan sonra aklınıza ilk geleni işaretleyiniz ve **lütfen bütün cümleleri işaretlemeyi unutmayınız**. Katılımınız için teşekkür ederim.

Tutum İfadeleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Kızlar, ekonomik bağımsızlıklarını kazandıklarında ailelerinden ayrı yaşayabilmelidir.					
2. Erkeğin evde her dediği yapılmalıdır.					
3. Kadının yapacağı meslekler ile erkeğin yapacağı meslekler ayrı olmalıdır.					
4. Evlilikte çocuk sahibi olma kararını eşler birlikte vermelidir.					
5. Bir genç kızın evleneceği kişiyi seçmesinde son sözü baba söylemelidir.					
6. Kadının erkek çocuk doğurması onun değerini artırır.					
7. Kadının doğurganlık özelliği nedeniyle, iş başvurularında erkekler tercih edilmelidir.					
8. Ailede ev işleri, eşler arasında eşit paylaşılmalıdır.					
9. Kadının yaşamıyla ilgili kararları kocası vermelidir.					
10. Kadınlar kocalarıyla anlaşamadıkları konularda tartışmak yerine susmayı tercih etmelidir .					

Tutum İfadeleri	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
11. Bir genç kız, evlenene kadar babasının sözünü dinlemelidir.					
12. Ailenin maddi olanaklarından kız ve erkek çocuk eşit yararlanmalıdır.					
13. Çalışma yaşamında kadınlara ve erkeklere eşit ücret ödenmelidir.					
14. Bir erkeğin karısını aldatması normal karşılanmalıdır.					
15. Kadının çocuğu olmuyorsa erkek tekrar evlenmelidir.					
16. Kadının temel görevi anneliktir.					
17. Evin reisi erkektir.					
18. Dul kadın da dul erkek gibi yalnız başına yaşayabilmelidir.					
19. Bir genç kızın, flört etmesine ailesi izin vermelidir.					
20. Ailede kararları eşler birlikte almalıdır.					
21. Bir kadın akşamları tek başına sokağa çıkabilmelidir.					
22. Eşler boşandığında mallar eşit paylaşılmalıdır.					
23. Kız bebeğe pembe, erkek bebeğe mavi renkli giysiler giydirilmelidir.					
24. Erkeğin en önemli görevi evini geçindirmektir.					
25. Erkeğin maddi gücü yeterliyse kadın çalışmamalıdır.					
26. Evlilikte, kadın istemediği zaman cinsel ilişkiyi reddetmelidir.					
27. Mesleki gelişme fırsatlarında kadınlara ve erkeklere eşit haklar tanınmalıdır.					
28. Evlilikte erkeğin öğrenim düzeyi kadından yüksek olmalıdır.					
29. Bir kadın cinsel ilişkiyi evlendikten sonra yaşamalıdır.					
30. Ailede erkek çocuğun öğrenim görmesine öncelik tanınmalıdır.					
31. Erkeğin evleneceği kadın bakire olmalıdır.					
32. Alışveriş yapma, fatura ödeme gibi ev dışı işlerle erkek uğraşmalıdır.					
33. Erkekler statüsü yüksek olan mesleklerde çalışmalıdır.					
34. Ailede kazancın nasıl kullanılacağına erkek karar vermelidir.					
35. Bir erkek gerektiğinde karısını dövmelidir.					
36. Evlilikte gebelikten korunmak sadece kadının sorumluluğudur.					
37. Bir kadın hastaneye gittiğinde kadın doktora muayene olmalıdır.					
38. Evlilikte erkeğin yaşı kadından büyük olmalıdır.					

ÖZGEÇMİŞ

Araştırmacı 1989 yılında Adana’da doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini Cebesoy İlköğretim Okulu ve lise öğrenimini Danişment Gazi Anadolu Lisesi’nde tamamladı. Lisans öğrenimini Hacettepe Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danişmanlık bölümünde tamamlayarak 2011 yılında mezun oldu. 2012 yılından bu yana Milli Eğitim Bakanlığı’nda Rehberlik öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

